

การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์
อัตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN INTERLANGUAGE PRAGMATIC STUDY OF THE SPEECH ACT OF DISAGREEMENT BY
CHINESE LEARNERS OF THAI: A CASE STUDY OF CHINESE STUDENTS FROM YUNNAN
AND GUANGXI PROVINCES

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Thai
Department of Thai
FACULTY OF ARTS
Chulalongkorn University
Academic Year 2019
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาวังจันกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียน
โดย	ภาษาไทยชาวจีนตามแนววจันปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา:
สาขาวิชา	กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	น.ส.รดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล
	ภาษาไทย
	รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีผาสุข)
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง)	กรรมการ
.....	(อาจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ ธีรพจน์)
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวินัย)	

รศ.ดร. ศรีพันธุ์วรสกุล : การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตาม
แนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี. (AN
INTERLANGUAGE PRAGMATIC STUDY OF THE SPEECH ACT OF DISAGREEMENT BY CHINESE
LEARNERS OF THAI: A CASE STUDY OF CHINESE STUDENTS FROM YUNNAN AND GUANGXI
PROVINCES) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในกรณีของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน จากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนและโครงการวิจัยนำร่องแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมักแสดงความเห็นแย้งคู่สนทนาในบริบทที่ชาวไทยเลือกไม่แสดงวัจนกรรม วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดเติมเต็มกับสนทนาผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีน กลุ่มละ 100 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและนำมาเปรียบเทียบโดยใช้วิธีการทางสถิติ พร้อมทั้งวิเคราะห์การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะแสดงความเห็นแย้งมากกว่าไม่แสดงวัจนกรรม ซึ่งต่างกับผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งที่แตกต่างกันของชาวไทยและชาวจีน อย่างไรก็ตาม เมื่อตัดสนใจแสดงความเห็นแย้ง ทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีน นิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคมปริบทสูงและการให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีที่ใช้พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีตรงในความถี่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ และใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน

นอกจากนี้ ยังพบว่าลักษณะการใช้ภาษาบางประการของผู้เรียนอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้แก่ การใช้คำว่า “ต้อง” และการใช้คำว่า “ไม่ได้” ซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ทำให้ถ้อยคำของผู้เรียนไม่สื่อเจตนาตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพไม่เหมาะสมทั้งในด้านความถี่และสถานภาพของคู่สนทนา ส่งผลให้การใช้ภาษาของผู้เรียนไม่เป็นธรรมชาติ ไม่สุภาพ และดูห่างเหินกับผู้ฟัง

สาขาวิชา ภาษาไทย

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6180157822 : MAJOR THAI

KEYWORD: DISAGREEMENT, INTERLANGUAGE PRAGMATICS, CHINESE LEARNERS OF THAI,
LINGUISTIC STRATEGIES, PRAGMATIC TRANSFER

Radarat Sripunvoraskul : AN INTERLANGUAGE PRAGMATIC STUDY OF THE SPEECH ACT OF DISAGREEMENT BY CHINESE LEARNERS OF THAI: A CASE STUDY OF CHINESE STUDENTS FROM YUNNAN AND GUANGXI PROVINCES. Advisor: Assoc. Prof. NATTHAPORN PANPOTHONG, Ph.D.

The speech act of disagreement is one of the significant topics for the case of Chinese learners of Thai. According to classroom observations and a pilot study, Chinese learners of Thai tend to express disagreement in the contexts where native speakers of Thai prefer not to show their different opinions. This study is conducted from the perspectives of interlanguage pragmatics and cross-cultural pragmatics using DCT for data collecting. The participants are 100 Chinese learners of Thai, 100 native speakers of Thai, and 100 native speakers of Chinese. The linguistic strategies adopted by the participants are categorized and compared between three groups of the informants using statistical methods.

The results reveal that Chinese learners of Thai and native speakers of Chinese prefer expressing disagreement in most of the cases which is significantly different from native speakers of Thai. This might reflect different attitudes toward disagreement in Thai and Chinese culture. However, when three groups decide to show disagreement, they prefer mitigating strategies to direct ones. This linguistic behavior seems to be somewhat related to the characteristics of high-context culture.

Based on statistic results, Chinese learners of Thai use direct strategies as frequently as both groups of native speakers. However, they use mitigating strategies less often and supportive strategies more often when compared to both groups of native speakers. It is hypothesized that this might be the result of language proficiency. It is also found that some language uses might cause misunderstanding in intercultural communication including the use of /tɔŋ²/ ('must') and /maj²daj²/ ('cannot') caused by pragmatic transfers and the inappropriate use of status final particles by Chinese learners of Thai.

Field of Study: Thai

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จและความเมตตาของรองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ครูผู้ซึ่งเป็นแบบอย่างในการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตของผู้วิจัยเสมอมา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นอกจากครูจะกรุณาให้ความรู้และคำแนะนำอันมีค่าในการทำวิทยานิพนธ์ ครูยังมอบความรัก ความปรารถนาดี และความห่วงใยมาให้ผู้วิจัยเสมอ ทำให้ผู้วิจัยก้าวผ่านปัญหาต่าง ๆ มาได้อย่างราบรื่นและมาถึงความสำเร็จในวันนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครูเป็นอย่างสูงและขอระลึกในพระคุณครูตลอดไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภัคติผาสุข ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ อบรมสั่งสอนความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมให้แก่ผู้วิจัย อีกทั้งยังสนับสนุนและให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ ธีรพจน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์อย่างละเอียดและกรุณาให้คำแนะนำอันมีค่าในการปรับแก้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปรเมินทร์ จารวรร อาจารย์ที่ปรึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ผู้ชี้แนวทางให้ผู้วิจัยได้เข้าศึกษาในโครงการเกียรตินิยมและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย คอยอบรมสั่งสอน ให้โอกาสผู้วิจัยได้ฝึกฝนและบ่มเพาะความรู้ทั้งในเชิงวิชาการและการใช้ชีวิต อีกทั้งยังมอบความเมตตาและความปรารถนาดีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขณะศึกษาในระดับมหาบัณฑิต ผู้วิจัยได้รับทุนโครงการสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2561-2562 และได้รับทุนจากหน่วยปฏิบัติการวิจัย “ไทยวิทรรศน์” เพื่อการศึกษาภาษา วรรณคดี และคติชนไทย จึงขอขอบพระคุณ ณ ที่นี้ด้วย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงมิได้หากปราศจากข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน โดยเฉพาะคุณเสี่ยวเดิน ไหว และคุณยี่เดิน จู ที่สละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ เอกไทยทุกคน โดยเฉพาะคุณภัสสร ตั้งวิบูลยกิจ คุณพรหมมินทร์ ประไพพงษ์ คุณดิอนา คาชา คุณสุจิตรา ศิริพานิชย์ คุณนริศรา หาสนาม คุณกฤษณา ชาติพิมล คุณนิภาดา โพธิ์เรือง และคุณเหยียน เฉิน ที่คอยอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอมาทั้งในยามสุขและยามทุกข์ คอยให้คำปรึกษา รับฟังปัญหา เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยในทุก ๆ เรื่อง ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกว่าการเดินทางในครั้งนี้นี้เต็มไปด้วยความสุข ความรัก และความอบอุ่น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่พรสุรัช ศรีพันธ์วรสกุล ผู้ซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของลูกคนนี้ ขอขอบคุณที่เชื่อมั่นและภูมิใจในตัวลูกคนนี้อย่างเต็มที่ ขอขอบคุณที่คอยอยู่เคียงข้างในยามที่ท้อแท้ เป็นที่พึ่งพิงที่อบอุ่นที่สุดในยามที่เหน็ดเหนื่อยและเหน็บหนาว ขอขอบคุณที่สนับสนุนการตัดสินใจของลูกในทุก ๆ เรื่อง และคอยเป็นกำลังใจให้ลูกมุ่งมั่นที่จะทำตามความฝันของตนเองจนมาถึงความสำเร็จในวันนี้ พระคุณของคุณแม่จะตราตรึงอยู่ในใจของลูกตลอดไป

รตารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	12
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	13
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	13
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	24
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	26
1.8 อักษรย่อที่ใช้ในงานวิจัย.....	27
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	28
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.1.1 ทฤษฎีวิัจจนกรรม.....	28
2.1.2 แนวคิดเรื่องความสุขภาพ.....	30
2.1.2.1 แนวคิดเรื่องหลักการความสุขภาพของ Robin Lakoff.....	30
2.1.2.2 แนวคิดเรื่องหลักการความสุขภาพของ Leech.....	31

2.1.2.3 แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson	32
2.1.2.4 แนวคิดเรื่องความสุภาพในวัฒนธรรมจีน	34
2.1.3 นิยามและลักษณะของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งตามมุมมองวัจนกรรมและ แนวคิดเรื่องความสุภาพ.....	40
2.1.3.1 นิยามของการแสดงความเห็นแย้ง.....	41
2.1.3.2 ลักษณะของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง	42
2.1.3.3 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในสังคมไทยและจีน	47
2.1.4 วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (Interlanguage Pragmatics).....	50
2.1.4.1 นิยามและขอบเขตของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา	50
2.1.4.2 การรับภาษาที่สอง.....	57
2.1.5 วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Pragmatics)	58
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง	59
2.2.1.1 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย	60
2.2.1.2 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีน.....	69
2.2.1.3 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สอง	74
2.2.2 งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา	78
2.2.2.1 งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษา ที่สอง.....	78
2.2.2.2 งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ชาวไทย	82
2.2.3 งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของ ภาษาอื่น ๆ.....	87
2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน	90

บทที่ 3 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน: การศึกษาตาม แนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม.....	93
3.1 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย	93
3.1.1 การกล่าวแย้ง	94
3.1.1.1 กลวิธีหลัก	95
3.1.1.1.1 กลวิธีตรง	95
3.1.1.1.2 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	101
3.1.1.2 กลวิธีเสริม	118
3.1.1.3 การปรากฏร่วมของกลวิธี.....	122
3.1.2 การนิ่งเฉย	126
3.1.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น.....	130
3.1.4 สรุปผลการศึกษาวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย	132
3.2 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน.....	132
3.2.1 การกล่าวแย้ง	133
3.2.1.1 กลวิธีหลัก.....	134
3.2.1.1.1 กลวิธีตรง	134
3.2.1.1.2 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง.....	142
3.2.1.2 กลวิธีเสริม	161
3.2.1.3 การปรากฏร่วมของกลวิธี.....	167
3.2.2 การนิ่งเฉย	172
3.2.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น.....	176
3.2.4 สรุปผลการศึกษาวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน.....	178
3.3 การเปรียบเทียบวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตาม แนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม.....	179

3.3.1 การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง.....	179
3.3.2 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการกล่าวแย้ง.....	181
3.3.2.1 ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้.....	182
3.3.2.2 กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ.....	184
3.3.2.3 กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างกัน.....	188
3.3.2.4 การปรากฏร่วมของกลวิธี.....	192
3.3.3 สาเหตุของการนิ่งเฉย.....	193
3.3.4 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น.....	194
3.3.5 สรุปผลการศึกษาวิจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูด ภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม.....	195
บทที่ 4 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติ ศาสตร์อันตรภาษา.....	197
4.1 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน.....	197
4.1.1 การกล่าวแย้ง.....	198
4.1.1.1 กลวิธีหลัก.....	199
4.1.1.1.1 กลวิธีตรง.....	199
4.1.1.1.2 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง.....	205
4.1.1.2 กลวิธีเสริม.....	219
4.1.1.3 การปรากฏร่วมของกลวิธี.....	223
4.1.2 การนิ่งเฉย.....	227
4.1.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น.....	230
4.1.4 สรุปผลการศึกษาวิจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน.....	232
4.2 การเปรียบเทียบวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูด ภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์... ..	233
4.2.1 การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง.....	233

4.2.2	กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการกล่าวแย้ง	235
4.2.2.1	ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้.....	237
4.2.2.2	กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ	240
4.2.2.3	กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างกัน	249
4.2.2.4	การปรากฏร่วมของกลวิธี.....	252
4.2.3	สาเหตุของการนิ่งเฉย	253
4.2.4	การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น.....	254
4.2.5	สรุปผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตาม แนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา.....	255
4.3	ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย.....	256
4.3.1	ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยแต่ไม่ได้ นำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์	257
4.3.2	ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม	258
4.4	แนวโน้มของการถ่ายโอนทางบวก.....	264
4.5	คำแนะนำในการเรียนการสอน	267
บทที่ 5	บทสรุป.....	270
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	270
5.1.1	การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตาม แนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม	271
5.1.1.1	การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง	271
5.1.1.2	กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง	271
5.1.1.3	การไม่กล่าวแย้ง.....	272
5.1.2	การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจน ปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา.....	273

5.1.2.1 การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง	273
5.1.2.2 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง	274
5.1.2.3 การไม่กล่าวแย้ง.....	275
5.1.2.4 ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย	276
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	277
5.3 ข้อเสนอแนะ	285
บรรณานุกรม.....	287
ภาคผนวก.....	303
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย.....	304
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย.....	316
ประวัติผู้เขียน.....	319

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดชาวไทย	62
ตารางที่ 2	ตารางแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดชาวไทย.....	67
ตารางที่ 3	ตารางแสดงงานวิจัยวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สอง	75
ตารางที่ 4	ตารางแสดงงานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาที่ศึกษาวัจนกรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทย.....	83
ตารางที่ 5	ตารางแสดงผลการตอบแบบสอบถามของผู้พูดภาษาไทย.....	93
ตารางที่ 6	ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง	94
ตารางที่ 7	ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง.....	96
ตารางที่ 8	ตารางแสดงกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง	103
ตารางที่ 9	ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง	119
ตารางที่ 10	ตารางแสดงการปรากฏร่วมของผู้พูดภาษาไทย	122
ตารางที่ 11	ตารางแสดงสาเหตุของการนิ่งเฉยของผู้พูดภาษาไทย.....	126
ตารางที่ 12	ตารางแสดงการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้พูดภาษาไทย	130
ตารางที่ 13	ตารางแสดงผลการตอบแบบสอบถามของผู้พูดภาษาจีน	133
ตารางที่ 14	ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง.....	133
ตารางที่ 15	ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง	135
ตารางที่ 16	ตารางแสดงกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง.....	144
ตารางที่ 17	ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง	161
ตารางที่ 18	ตารางแสดงการปรากฏร่วมของผู้พูดภาษาจีน.....	168
ตารางที่ 19	ตารางแสดงสาเหตุของการนิ่งเฉยของผู้พูดภาษาจีน	172
ตารางที่ 20	ตารางแสดงการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้พูดภาษาจีน	176

ตารางที่ 21 ตารางแสดงผลการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน 197

ตารางที่ 22 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง 198

ตารางที่ 23 ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง 200

ตารางที่ 24 ตารางแสดงกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง..... 206

ตารางที่ 25 ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง 220

ตารางที่ 26 ตารางแสดงการปรากฏร่วมของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน 223

ตารางที่ 27 ตารางแสดงสาเหตุของการนิ่งเฉยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน..... 227

ตารางที่ 28 ตารางแสดงการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน 231

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน.....	179
แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการกล่าวแย้ง.....	181
แผนภูมิที่ 3 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉย.....	194
แผนภูมิที่ 4 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน.....	195
แผนภูมิที่ 5 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	233
แผนภูมิที่ 6 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการกล่าวแย้ง.....	236
แผนภูมิที่ 7 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะนิ่งเฉย.....	253
แผนภูมิที่ 8 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	254
แผนภูมิที่ 9 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งกับสถานภาพของผู้ฟัง.....	278
แผนภูมิที่ 10 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับสถานภาพของผู้ฟัง.....	279
แผนภูมิที่ 11 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีหลักกับสถานภาพของผู้ฟัง.....	279
แผนภูมิที่ 12 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งกับสำคัญของประเด็นโต้แย้ง.....	280

แผนภูมิที่ 13 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีหลักกับความสำคัญของ
ประเด็นโต้แย้ง..... 281

แผนภูมิที่ 14 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับความสำคัญของ
ประเด็นโต้แย้ง..... 282

แผนภูมิที่ 15 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าว
แย้งกับน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง 283

แผนภูมิที่ 16 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับน้ำหนักการ
คุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง 283

แผนภูมิที่ 17 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีหลักกับน้ำหนักการคุกคาม
หน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง..... 284

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ในสภาพสังคมปัจจุบัน โลกาภิวัตน์ทำให้โลกเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน คนต่างภาษาและต่างวัฒนธรรมมีโอกาสติดต่อกันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ภาษาจึงไม่ได้มีบทบาทเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของเจ้าของภาษาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นภาษากลางที่คู่สนทนาจากต่างวัฒนธรรมใช้ในการติดต่อกันด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ปัจจุบันภาษาต่าง ๆ รวมทั้งภาษาไทย สามารถทำหน้าที่เป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ ไม่จำกัดเฉพาะภาษาอังกฤษเท่านั้น วิทยานิพนธ์เรื่อง “ข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน” (จินดารัตน์ ธรรมรงค์ฤทธิ์, 2553) เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่นักศึกษาชาวอเมริกัน อาจารย์ชาวอเมริกัน และอาจารย์ชาวจีนใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย เช่นเดียวกับงานวิจัยเรื่อง “การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ยางวอน ฮยอน, 2560) ที่แสดงให้เห็นว่าเจ้านายชาวเกาหลีและลูกน้องชาวไทยในองค์กรเกาหลีที่เข้ามาตั้งอยู่ในประเทศไทยเลือกใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกันเช่นกัน

ความสำคัญดังกล่าวส่งผลให้ภาษาไทยเป็นหนึ่งในภาษาที่มีชาวต่างชาติให้ความสนใจศึกษาเนื่องจากเล็งเห็นถึงความสำคัญและโอกาสในการเข้ามาท่องเที่ยว ประกอบอาชีพ และดำเนินธุรกิจกับชาวไทย โดยชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาภาษาไทยกลุ่มใหญ่ที่สุดกลุ่มหนึ่งก็คือชาวจีน ซึ่งเข้ามาติดต่อกับชาวไทยทั้งในวงการการศึกษาและวงการธุรกิจ ยิ่งเมื่อรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนประกาศนโยบาย One Belt, One Road (OBOR) หรือที่ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ที่เสนอโดยนายสี จิ้นผิง นโยบายนี้ตั้งขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างจีนกับอีก 65 ประเทศทั่วโลก ทั้งในด้านการค้า การลงทุน และการขนส่งทั้งทางบกและทางทะเล ถือเป็นนโยบายที่มีผลกระทบอย่างยิ่งใหญ่ต่อเศรษฐกิจทั่วโลก (ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 2560) นโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการติดต่อทางการค้าระหว่างไทย-จีนเพิ่มมากขึ้น โดยมีมณฑลยูนนานเป็นประตูที่เชื่อมระหว่างจีนและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นโยบายนี้เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดความร่วมมือทางการศึกษาและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน ดังจะ

เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ของนักศึกษาชาวจีนคนหนึ่ง que เลือกเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยเนื่องจาก ปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงนโยบาย One Belt, One Road (OBOR) หรือ Belt and Road Initiative (BRI) ด้วย

“สถานที่ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และเหตุผลด้านการศึกษาซึ่งมองจากนโยบาย เส้นทางสายเศรษฐกิจวันเบลต์ วัน โรด (โอบีโอบอาร์) ของจีนกลายเป็นปัจจัยหลักให้ เจียง จั๋ว ฉวิน เดินทางจากเมืองต้าถง ในมณฑลชานซี มาเรียนในมหาวิทยาลัยนานาชาติจีนอาเซียน ม.ธุรกิจบัณฑิตย์” (โพสต์ทูเดย์, 2561)

ในเชิงธุรกิจ จะเห็นได้ว่ามีบริษัทของชาวจีนที่เข้ามาลงทุนหรือร่วมทุนกับชาวไทยจำนวนมาก และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย

“ทุนจีนแรงต่อเนื่อง รุกคืบอีกระลอก เผยแพร่ร่วมทุนอลังการไทย เม็ดเงินสะพัดเพิ่มกว่า 2 หมื่นล้าน เดินสายซื้อโครงการเก่า-ขายใหม่ออกแบบยกตึก รองรับกำลังซื้อพนักงานบริษัท จีนในไทย พระราม 9-รัชดาฯทำเลฮอต พร้อมขยายปีกอุปสถาบันการศึกษา ดึงคนจีนมา เรียนที่มหาวิทยาลัยเกริก ทาบซื้อโรงพยาบาลหวังต่อยอดถึงลูกค้ำซีแอลเอ็มวี” (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2018)

ชาวจีนอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาในประเทศไทย คือ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย ดังที่เราจะเห็นจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เปิดเผยออกมาทั้งจากภาครัฐและสื่อมวลชนที่ แสดงให้เห็นว่าชาวจีนที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยมีจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น

“จินดา สุขะนินทร์ รองประธานฝ่ายบริหาร สถาบันไอเก็ท ซึ่งเป็นเครือข่ายการศึกษานานาชาติไทย-จีน ยกข้อมูลจากสถานทูตจีนพบว่าปัจจุบันมีนักศึกษาจีนในประเทศไทย ประมาณ 30,000 ราย โดยทยอยเดินทางเข้ามาเรียนปีละ 8,000-9,000 คน ตามมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาที่เปิดรับ” (โพสต์ทูเดย์, 2561)

ทั้งนี้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาภาษาไทยในประเทศจีนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในมณฑลยูนนาน อีกทั้งภาครัฐในมณฑลดังกล่าวยังส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย ดังข้อมูลจากสถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิงที่กล่าวว่า

“ปัจจุบัน ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในกลุ่มนักศึกษาจีนยูนนาน มีนักศึกษาจีนเรียนวิชาเกี่ยวกับไทยและภาษาไทย มากกว่า 4,000 คน ในสถาบันการศึกษา 30 แห่งทั่วมณฑลยูนนาน และมีนักศึกษาจีนยูนนานเดินทางไปศึกษาต่อในประเทศไทยปีละประมาณ 2,000 คน และกรมการศึกษา มณฑลยูนนาน ได้มีนโยบายให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมณฑล ยูนนานเปิดสอนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเลือก ซึ่งช่วยให้ภาษาไทยเป็นที่นิยมแพร่หลายมากยิ่งขึ้น” (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง, 2555)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์เล่มนี้โดยเลือกเก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสีเท่านั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่มีจำนวนมากที่สุด

แม้ว่าชาวจีนในมณฑลกวางสีและยูนนานจะมีภาษาถิ่นของตนเอง แต่ชาวจีนในพื้นที่ดังกล่าวก็ใช้ภาษาจีนกลางในชีวิตประจำวันเช่นกัน เนื่องจากนโยบายของภาครัฐส่งเสริมให้ภาษาจีนกลางเป็นภาษากลางของชาวจีนที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วประเทศคล้ายกับภาษาอังกฤษที่ทำหน้าที่เป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารในระดับนานาชาติ สังเกตได้จากในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีข้อกำหนดให้ภาษาจีนกลางเป็นวิชาบังคับและใช้เป็นภาษาหลักที่ใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งยังเป็นภาษาที่ใช้ในสื่อสารมวลชนอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าชาวจีนในมณฑลยูนนานและกวางสีเป็นผู้รู้สองภาษา (bilingual) คือ เป็นผู้ที่สามารถใช้ภาษาถิ่นและภาษาจีนกลางได้อย่างคล่องแคล่วในระดับที่ใกล้เคียงกัน (Paulston, 1988: 199) ดังนั้น ในการวิเคราะห์อันตรกิริยาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจึงสามารถใช้ข้อมูลภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่ 1 ของผู้เรียนได้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย พบว่านอกจากปัจจัยด้านสถานศึกษาตั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว ชาวจีนยังนิยมเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยเนื่องจากเหตุผลอื่น ๆ อีกหลายประการ ทั้งระยะทางที่ไม่ไกลจนเกินไป ค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมาก ชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย วัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน โอกาสในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความชอบส่วนตัว เช่น คำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาชาวจีนเอกภาษาไทยคนหนึ่งกล่าวว่าเลือกเรียนภาษาไทยเนื่องจากชอบประเทศไทยและคิดว่าเป็นประเทศที่น่าสนใจ

“คือตอนแรกเราก็อยากเรียนภาษาอยู่แล้ว แต่ว่าตอน ตอน ม.6 คือ พี่สาวของเราไป มา ที่เที่ยวที่ประเทศไทย แล้วก็ ก็ ถ่ายรูปมาเยอะแยะ แล้วก็รู้สึก ว่า ประเทศนี้ คือ เป็นประเทศที่

น่าสนใจมาก...แล้วก็ตอน ม.6 ก็อยากเรียน อยากเรียนภาษาไทยมาก แล้วก็หลังจากสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็ตัดสินใจที่จะเรียนภาษาไทยที่มณฑลกวางตุ้งค่ะ” (สัมภาษณ์เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2560)

นักศึกษาชาวจีนอีกคนหนึ่งกล่าวว่าเลือกเรียนภาษาไทยเนื่องจากมองว่าภาษาไทยคล้ายกับภาษาจีนและแปลกใหม่

“ก็ ก็เออ มีภาษาสเปน ภาษาไทย ภาษาเกาหลี กับ เอ่อ ภาษารัสเซียให้เลือก จึงระหว่างสี่ภาษานี้ก็เลือกภาษาไทย เพราะว่า คิดว่าภาษาไทยกับภาษาจีนคล้ายกันหน่อย แล้วก็ไม่เคยสัมผัสภาษาไทยมาก่อนจึงคิดว่าน่าสนใจแล้วก็ก็เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ จึงเลือก” (สัมภาษณ์เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2560)

การที่ชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเข้ามาเพื่อศึกษาต่อ และประกอบธุรกิจส่งผลให้โอกาสในการติดต่อสื่อสารระหว่างชาวจีนและชาวไทยโดยใช้ภาษาไทย เป็นสื่อกลางเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับผู้เรียนชาวจีนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากขึ้น

Hymes (1972) เสนอความคิดเรื่องสามมิติยะทางการสื่อสาร (Communicative competence) และกล่าวว่าความรู้ทางภาษาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ความรู้ทางไวยากรณ์ (Grammatical knowledge) และความรู้ทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural knowledge) ต่อมา มีนักวิชาการต่อยอดความคิดของ Hymes และเสนอว่าสามมิติยะทางวัจนปฏิบัติ (Pragmatic competence) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสื่อสาร (Bachman & Palmer, 1996, 2010; Canale & Swain, 1980) เนื่องจากการสื่อสารที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แต่ไม่เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาในระยะยาวได้ ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารภาษาเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาความรู้ทางไวยากรณ์เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ แต่จำเป็นต้องพัฒนาความสามารถทางวัจนปฏิบัติควบคู่ไปด้วย (Martinez-Flor & Alcón-Soler, 2008: 3-4) ด้วยเหตุนี้วัจนปฏิบัติศาสตร์จึงเป็นหัวข้อที่ศาสตร์การรับภาษาที่สอง (SLA) ให้ความสนใจศึกษามากขึ้น

วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (Interlanguage Pragmatics – ILP) เป็นสาขาหนึ่งของวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ศึกษาการรับและใช้ภาษาของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 3) ด้วยเหตุนี้อาจจัดได้ว่าวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการ

รับภาษาที่สอง (Second Language Acquisition – SLA) ด้วย (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 3) การศึกษาตามแนวทางนี้สนใจศึกษาอंतरภาษา (Interlanguage) ซึ่งหมายถึงภาวะหนึ่งของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ที่เกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 10-11) เข้ามาใช้ในภาษาที่สอง (L2) ทำให้ภาษาในระยษะนี้มีความผสมผสานลักษณะของทั้งภาษาที่ 1 (L1) ภาษาที่สอง (L2) และลักษณะเฉพาะของอंतरภาษาเอง (Gass & Selinker, 2008: 7) กล่าวโดยสรุป วัจนปฏิบัติศาสตร์อंतरภาษา (ILP) เป็นการศึกษาพฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของผู้เรียนภาษานั้นเป็นภาษาที่สอง และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติกับภาษาแม่และภาษาที่สองของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ทั้งทางบวกและทางลบ

งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อंतरภาษา ผู้วิจัยมักจะศึกษาอंतरภาษา (Interlanguage) ของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบกับภาษาเป้าหมาย (L2) และภาษาแม่ (L1) ของผู้เรียนเพื่อชี้ให้เห็นการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatic transfer) ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยวัจนปฏิบัติศาสตร์อंतरภาษาจึงมักทำควบคู่ไปกับ **วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Pragmatics – CCP)** ซึ่งก็คือ “การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางภาษาของเจ้าของภาษาที่มาจากต่างวัฒนธรรมกันโดยเก็บข้อมูลแยกกัน” (Spencer-Oatey, 2000: 4) การศึกษาตามแนวทางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางภาษาที่แตกต่างกันและอาจนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง “A cross-cultural pragmatic study: politeness strategies and realizations of the strategies used to perform student-lecture multiple disagreement by native speakers of Thai and English” (Charoenroop, 2014) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีความสุภาพที่เจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอังกฤษชาวแคนาดาใช้ในการแสดงความเห็นแย้งในห้องเรียน ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีความสุภาพที่ชาวไทยและชาวแคนาดาใช้แตกต่างกัน ทั้งในด้านจำนวนผลัดและกลวิธีความสุภาพที่เลือกใช้ เป็นต้น การศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมจะช่วยให้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาเทียบเคียงให้เห็นความแตกต่างระหว่างภาษาของเจ้าของภาษากับอंतरภาษาของผู้เรียนได้และนำไปสู่การวิเคราะห์การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจสถานภาพงานวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนพบว่า แม้ว่างานวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่งานวิจัยส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญกับวิธีการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งการออกเสียง

การพูด การอ่าน และการเขียน ในขณะที่งานวิจัยทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยชาว จีนกลับมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับงานวิจัยด้านอื่น ทั้ง ๆ ที่วัจนปฏิบัติศาสตร์ก็เป็นความรู้สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้อย่างเหมาะสมและช่วยให้การปฏิสัมพันธ์เป็นไปอย่างราบรื่น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองพบว่ามีงานที่ศึกษาการใช้ภาษาของผู้เรียนเพียง 5 งาน ได้แก่ “ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน” (จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์, 2553) “กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) “การศึกษากลวิธีแสดงความคิดเห็นแย้งของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา” (ยางวอน ฮยอน, 2559) “การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ยางวอน ฮยอน, 2560) และ “ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการใช้ภาษาไทยสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักศึกษาจีนมหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์การเงินยูนนานประเทศจีน” (ณัฐมาภรณ์ เดชราช, 2562)

จากตัวอย่างงานวิจัยที่ยกมาจะเห็นได้ว่าหัวข้อที่ได้รับความสนใจศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา คือ **วัจนกรรม (Speech act)** เนื่องจากวัจนกรรมหรือถ้อยคำที่ใช้เพื่อสื่อเจตนาต่าง ๆ เป็นหน่วยพื้นฐานในการสื่อสาร กล่าวคือ ผู้พูดทุกภาษาในโลกใช้ภาษาเพื่อกระทำการต่าง ๆ หรือก็คือใช้ภาษาในกิจกรรมเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวัน (Searle, 1965) อย่างไรก็ตาม กลวิธีในการแสดงวัจนกรรมและการรับรู้วัจนกรรมในสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ กลับแตกต่างกันไปตามความเชื่อ บรรทัดฐาน และปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ ในแต่ละสังคม นอกจากนี้ ความแตกต่างทางสังคมที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการแสดงวัจนกรรมอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาได้ ผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาที่สองรับรู้และใช้วัจนกรรมแตกต่างจากเจ้าของภาษานั้น ๆ (Martínez-Flor & Alcón-Soler, 2008: 8-9) ยกตัวอย่างเช่นงานวิจัยเรื่อง “Pragmatic transfer in Thai EFL refusals” (Wannaruk, 2008) ซึ่งพบว่าการถ่ายโอนจากภาษาแม่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีและเนื้อหาในการปฏิเสธของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย เป็นต้น

งานวิจัยอีกส่วนหนึ่งยังแสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมที่ผู้เรียนใช้อาจไม่เหมาะสมหรือก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ เช่น งานวิจัยเรื่อง “The speech act of disagreement by Indonesian EFL learners: politeness strategies and appropriateness” (Rianita & Nurhayati, 2018) ซึ่งศึกษากลวิธีการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวอินโดนีเซียและประเมินความเหมาะสมของกลวิธีเหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่าเจ้าของภาษาประเมินว่าวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งส่วนใหญ่ของผู้เรียนไม่เหมาะสมตามความคิดของเจ้าของภาษา ซึ่งอาจเป็นผลมาจากอิทธิพลของภาษาแม่ โดยพบว่าวัจนกรรมของผู้เรียนมักจะสั้น ทำให้เจ้าของภาษารู้สึกว่าเป็นการแสดงความเห็นแย้งที่ตรงและหยาบคายเกินไป เป็นต้น

วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง (Disagreement) เป็นวัจนกรรมพื้นฐานที่เกิดขึ้นทั่วไปในการสื่อสารในชีวิตประจำวันของทุกคน (Sifianou, 2012: 1556) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางท่าน เช่น Pomerantz (1984) มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นปกติในการสื่อสารและเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังจะเห็นได้จากการแสดงความเห็นแย้ง ผู้พูดมักจะไม่วางใจผู้ฟังทันที แต่จะเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น แสดงความลังเล ใช้ความเจียม ขอคำอธิบาย หรือกล่าวซ้ำบางส่วน เป็นต้น นอกจากนี้ Brown and Levinson (1987: 66) ยังจัดวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เนื่องจากผู้พูดกำลังแสดงให้เห็นว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับ

วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่มีหลายหน้าที่ (multifunctional) (Sifianou, 2012: 1559) และแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมวัฒนธรรม บางสังคมมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา เช่น ในบทสนทนาของชาวกรีก การแสดงความเห็นแย้งช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชาวกรีกจึงมักแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา (Tannen & Kakavá, 1992) ในขณะที่บางสังคม เช่น สังคมญี่ปุ่นกลับมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ดังนั้นชาวญี่ปุ่นจึงมักหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้ง (Takahashi & Beebe, 1993) เป็นต้น

สำหรับสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Markus & Kitayama, 1991: 228) และเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความขัดแย้ง (Klausner, 1976: 255; Komin, 1991: 135) งานวิจัยที่ผ่านมาที่เกี่ยวกับการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยแสดงให้เห็นว่าการแสดงความเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมาเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นักในสังคมไทย ผู้พูด

ชาวไทยจึงมักเลือกที่จะใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแบบอ้อม เช่น การใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง และการใช้กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อยตาม เป็นต้น (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์, 2558) นอกจากนี้ในบางสถานการณ์ผู้พูดชาวไทยยังเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นแย้ง เพื่อไม่ให้เกิดการปะทะหรือความวุ่นวาย (Deephuengton, 1992)

ส่วนในสังคมจีน งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าเมื่อเทียบกับผู้พูดที่มาจากชาติตะวันตก ชาวจีนนิยมแสดงความเห็นแย้งโดยอ้อมมากกว่าชาวตะวันตก สอดคล้องกับลักษณะของสังคมจีนที่เป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากกว่าการแสดงความคิดเห็นของตน อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากความคิดในลัทธิขงจื้อที่ให้ความสำคัญกับความปรองดองในสังคม ทำให้ชาวจีนมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (Kirkbride, Tang, & Westwood, 1991: 367) เช่น งานวิจัยเรื่อง “A contrastive study on disagreement strategies for politeness between American English and Mandarin Chinese” (Liang & Han, 2005) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบการแสดงความเห็นแย้งของชาวจีนและชาวอเมริกัน และพบว่าชาวจีนจะใช้กลวิธีความสุภาพมากกว่าชาวอเมริกัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งกลับแสดงให้เห็นว่าชาวจีนในยุคปัจจุบันมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม กล่าวคือ มีความเป็นปัจเจกมากขึ้น คล้ายกับสังคมของชาวตะวันตก (Garrott, 1995; Liu, 2004) ด้วยเหตุนี้ การใช้ภาษาของชาวจีนในยุคปัจจุบันจึงแสดงให้เห็นว่าชาวจีนบางส่วนนิยมแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมาแตกต่างจากค่านิยมในสังคมจีนโบราณ เช่น งานวิจัยเรื่อง “Managing relationships in everyday practice: The case of strong disagreement in Mandarin” (Zhu, 2014a) ซึ่งศึกษาการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ และพบว่าในสังคมจีนปัจจุบัน การแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนัก (strong disagreement) เป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมและยอมรับได้ในบางบริบท ต่างจากสังคมจีนดั้งเดิมที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเช่นนี้เป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ (Zhu, 2014a: 93)

สอดคล้องกับผลจากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนของผู้วิจัยเองที่พบว่าการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนชาวจีนจะค่อนข้างตรงไปตรงมามากกว่าผู้พูดภาษาไทย เช่น บทสนทนาของอาจารย์ชาวไทยและนักศึกษาชาวจีนคนหนึ่งในห้องเรียนที่กำลังสนทนากับเกี่ยวกับเครื่องดื่มที่ชื่นชอบ

สถานการณ์ในชั้นเรียนวิชาการฟังและการพูดภาษาไทย : อาจารย์ชาวไทยกำลังสอนคำศัพท์เกี่ยวกับเครื่องดื่ม เมื่อมาถึงคำว่า “ชาวมะขาม” อาจารย์จึงถามนักศึกษาชาวจีนเกี่ยวกับชาวมะขาม

อาจารย์: ที่จีนมีซานมโม่หมุกไหม

นักศึกษา: มีค่ะ

อาจารย์: แล้วที่ไทยมีไหม

นักศึกษา: ไม่มีค่ะ

อาจารย์: มีสิ

นักศึกษา: ไม่มีโม่หมุก

อาจารย์: มีโม่หมุก

นักศึกษา: มีที่ไหนคะ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแสดงความเห็นแย้งอาจารย์ผู้สอนอย่างตรงไปตรงมา “ไม่มีโม่หมุก” นอกจากนี้ เมื่ออาจารย์แย้งกลับมาว่า “มีโม่หมุก” ผู้เรียนยังแสดงความเห็นแย้งอีกผลัดหนึ่งโดยใช้ประโยคคำถาม “มีที่ไหนคะ” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์และต้องการให้อาจารย์ตอบว่าที่อาจารย์กล่าวว่าที่ประเทศไทยมีซานมโม่หมุก มีอยู่ที่ใด ซึ่งจากมุมมองของชาวไทยอาจตีความได้ว่าเป็นการท้าทายและคุกคามหน้าผู้ฟัง จัดเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมตามมุมมองของเจ้าของภาษา

เมื่อสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ผู้สอนพบว่า แม้ว่านักศึกษาชาวจีนจะแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา อาจารย์ก็เข้าใจว่านักศึกษาเป็นชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตาม อาจารย์ก็มองว่าการใช้ภาษาของนักศึกษาไม่เหมาะสม เพราะการแย้งอย่างตรงไปตรงมาเช่นนี้อาจทำให้ผู้ฟังชาวไทยคนอื่นรู้สึกไม่พอใจได้ จึงควรสอนให้นักศึกษาเลือกใช้กลวิธีอื่น ๆ ประกอบด้วยเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกดีขึ้น เช่น การใช้คำลงท้าย และการให้เหตุผล เป็นต้น (สัมภาษณ์เมื่อ 21 มกราคม 2562)

จากมุมมองเชิงทฤษฎี วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่ท้าทายผู้พูด เนื่องจากผู้พูดต้องการแสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้ฟังรับรู้ ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องคำนึงถึงการรักษาความสัมพันธ์กับคู่สนทนาด้วย (Locher, 2004: 94) นอกจากนี้ เนื่องจากการแสดงความเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่จะต้องมียกก่อนหน้าและผู้พูดจะต้องเข้าใจความหมายที่ผู้ฟังสื่ออย่างแจ่มแจ้ง จึงจะสามารถแสดงความเห็นที่แย้งกับความคิดของผู้ฟังได้ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้พูดต้องเข้าใจบรรทัดฐานที่สังคมนั้น ๆ มีต่อการแสดงความเห็นแย้งจึงจะแสดงวัจนกรรมได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้ วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งจึงเป็นวัจนกรรมที่ท้าทายผู้เรียนภาษาที่สองและเสี่ยงต่อการนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นหัวข้อที่นักวิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาให้ความสนใจศึกษา งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าผู้เรียนภาษา

ที่สองมักแสดงวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งแตกต่างจากเจ้าของภาษาเป้าหมาย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากอิทธิพลของภาษาแม่และวัฒนธรรมในสังคมของตนเอง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเกี่ยวกับการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สองก็ยังพบน้อยเมื่อเทียบกับวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าอื่น ๆ เช่น วัจนกรรมการขอโทษและวัจนกรรมการปฏิเสธ เป็นต้น (Bardovi-Harlig & Salsbury, 2004: 200)

ผู้วิจัยได้ทดลองเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยแตกต่างจากเจ้าของภาษาไทยและอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ เนื่องจากผู้เรียนบางส่วนนิยมแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น

สถานการณ์: ท่านไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอ

ภาษาไทย: “ไม่อยากเขียนแบบนี้ครับ”

ตัวอย่างนี้มาจากผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาแล้ว 3 เดือน จะเห็นได้ว่าผู้เรียนเลือกใช้กลวิธีตรง คือ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟังโดยใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” เพื่อให้อาจารย์ทราบว่าตนไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอ และไม่ใช้กลวิธีอื่น ๆ ประกอบเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้า ทำให้คำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนคนนี้สั้นและค่อนข้างห้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ฟังเป็นอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องตามไวยากรณ์และสื่อความหมายได้ครบถ้วนชัดเจน แต่หากใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมไทยก็อาจก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างคู่สนทนาได้

การที่ผู้เรียนเลือกใช้กลวิธีตรงถือเป็นพฤติกรรมการใช้ภาษาที่อาจไม่เหมาะสมนักในสังคมไทย เนื่องจากในสังคมไทยมีความรับรู้ว่าคุณครูมีสถานภาพสูงกว่่านักศึกษา ดังนั้นนักศึกษาจึงไม่ควรแสดงความเห็นแย้งอาจารย์อย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้ การแสดงวัจนกรรมเช่นนั้นอาจเกิดจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนหรือการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาแม่ของตนก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้เรียนน่าจะถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษามาจากภาษาแม่เนื่องจากในชุดแบบสอบถามของผู้พูดภาษาจีนซึ่งเป็นคำตอบของผู้เรียนคนเดียวกันก็พบว่าใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งโดยตรงเช่นกัน

ภาษาจีน: “我 不 想 写 关 于 泰 语 语 法 的 内 容。”

Wǒ bù xiǎng xiě guānyú Tàiyǔ yǔfǎ de nèiróng

ผม ไม่ อยาก เขียน เกี่ยวกับ ภาษาไทย ไวยากรณ์ ASSOC เนื้อหา

‘ผมไม่อยากเขียนเนื้อหาเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย’

ตามความเห็นของ Bond (1991) ชาวจีนมักให้ความสำคัญกับความปรองดองและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนั้นจึงมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรง และหากจำเป็นต้องเผชิญหน้า ก็จะเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อม เนื่องจากมองว่าการโต้แย้งเป็นจุดเริ่มต้นของความวุ่นวายและอาจนำไปสู่การทำลายความปรองดองในสังคมได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในช่วงที่ผ่านมาพบว่าผู้พูดภาษาจีนในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกมากกว่าในอดีต เช่น ในงานวิจัยเรื่อง “Doing Business in the 21st Century with the New Generation of Chinese Managers: A Study of Generational Shifts in Work Values in China” (Ralston et al., 1999) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของผู้จัดการชาวจีนที่อยู่ในช่วงอายุต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าผู้จัดการชาวจีนที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่จะมีความเป็นปัจเจกและคล้ายคลึงกับผู้จัดการชาวตะวันตกมากกว่าผู้จัดการที่เป็นคนรุ่นก่อน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “Cultural value shifting in pronoun use” (Yu et al., 2016) ซึ่งศึกษาการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในช่วงเวลาตั้งแต่ค.ศ. 1949-2008 ในภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่าการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในภาษาจีนในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก กล่าวคือ ในอดีตชาวจีนนิยมใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ (we) ในขณะที่ในช่วงหลังชาวจีนนิยมใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ (I) มากกว่าอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงถึงสังคมที่มีความเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น งานวิจัยเหล่านี้เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าชาวจีนในปัจจุบันมีค่านิยมแตกต่างจากในอดีต

นักวิชาการหลายท่านสันนิษฐานว่าค่านิยมของชาวจีนที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงประมาณ 70 ปีที่ผ่านมา ทั้งการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมในค.ศ. 1949 (Yu et al., 2016: 313) และการปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural revolution) ซึ่งทำลายขนบธรรมเนียมแบบจีนดั้งเดิมและสนับสนุนการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา (Kádár & Pan, 2011: 132) รวมทั้งอิทธิพลของโลกตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางมากขึ้นในช่วงการปฏิรูปสังคม (Social Reform Era) (Ralston et al., 1999: 12) และนโยบายการเปิดประเทศในช่วงค.ศ. 1980 (Yu et al., 2016: 313) ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับชาติตะวันตก อีกทั้งยังเป็นผลมาจากนโยบายลูกคนเดียว (One Child Policy) ที่ส่งเสริมให้ผู้ที่เกิดใน

ยุคดังกล่าวมีความเป็นปัจเจกมากขึ้นอีกด้วย (Pan & Kádár, 2011: 124) ทั้งนี้ตามมุมมองของ Hofstede (2011: 11) ลักษณะของคนที่มีแนวคิดแบบปัจเจกนิยม (individualism) มักมองว่าการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นสิ่งที่พึงกระทำ ซึ่งแตกต่างจากในสังคมแบบรวมกลุ่ม (collectivism) ที่มองว่าความปรองดองในสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานว่าผู้พูดภาษาจีนและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนน่าจะแสดงวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา มากกว่าผู้พูดภาษาไทย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนในบริบทการสนทนาในมหาวิทยาลัย โดยมีคำถามวิจัยว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเหมือนหรือแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างไร และเกิดการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาจีนหรือไม่

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้น่าจะก่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างชาวไทยและชาวจีนมากขึ้น รวมทั้งเป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองให้แก่ผู้เรียนชาวจีนและผู้เรียนชาติอื่น ๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสีตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรายภาษา
- 1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกวางสีกับผู้พูดภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำผลการวิจัยมาอธิบายเรื่องการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

- 1.3.1 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสีแตกต่างจากเจ้าของภาษาไทย กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งที่มีความหลากหลายน้อยกว่าและใช้กลวิธีตรงมากกว่าเจ้าของภาษาไทย เนื่องจากเหตุผลด้านการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาแม่และความสามารถในการใช้ภาษาไทย

1.3.2 ผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกวางสีและผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งต่างกัน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกวางสีใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้พูดภาษาไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนซึ่งเป็นผู้พูดภาษาจีนกลาง 100 คน และผู้พูดภาษาไทย 100 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 19-22 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ทั้งนี้ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะต้องเป็นผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกวางสี มีวิชาเอก คือ ภาษาไทย โดยจะต้องเรียนภาษาไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี และจะต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาแล้ว 1 เดือนขึ้นไป

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีวิัจจนกรรม แนวคิดเรื่องความสุภาพ นิยามและลักษณะของวิัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง ตามมุมมองวิัจจนกรรมและแนวคิดเรื่องความสุภาพ วิัจจนปฏิบัติศาสตร์อันตรายภาษา และวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง งานวิจัยวิัจจนปฏิบัติศาสตร์อันตรายภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทย งานวิจัยวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

1.5.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การเลือกวิธีการเก็บข้อมูล การคัดเลือกสถานการณ์ที่ใช้ในแบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถาม และการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม

1.5.2.1 การเลือกวิธีการเก็บข้อมูล

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา (DCT) เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- 1) วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งเพียงวัจนกรรมเดียว การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยสามารถระบุเจตนาในแบบสอบถามได้อย่างชัดเจน
- 2) วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีแนวทางการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมและวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มใช้ ดังนั้นการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจะช่วยให้สถานการณ์การใช้ภาษาของแต่ละกลุ่มตรงกันและเก็บข้อมูลได้มากเพียงพอต่อการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

1.5.2.2 การคัดเลือกสถานการณ์ในแบบสอบถาม

เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่มเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกสถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้งที่สามารถพบได้ทั่วไปในห้องเรียนและสถานศึกษา โดยคัดเลือกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษาชาวไทยที่เคยปฏิสัมพันธ์กับชาวจีนจำนวน 3 คน ประกอบกับการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในชั้นเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนจำนวน 6 ชั่วโมง และสำรวจจากงานวิจัยเกี่ยวกับวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งอีกส่วนหนึ่ง (Kreutel, 2007; ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; วันวิสาข์ กุลภทธรินทร์, 2549)

ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสำรวจงานวิจัยทำให้ได้สถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้งที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในสถานศึกษาจำนวน 5 สถานการณ์ ประกอบด้วยสถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้งอาจารย์ 2 สถานการณ์ และการแสดงความคิดเห็นแย้งเพื่อนนักศึกษา 3 สถานการณ์ ดังนี้

- 1) การแสดงความเห็นแย้งเกี่ยวกับหัวข้อรายงานที่เพื่อนเสนอ
- 2) การแสดงความเห็นแย้งเกี่ยวกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอ
- 3) การแสดงความเห็นแย้งเกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอ
- 4) การแสดงความเห็นแย้งเกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษาที่อาจารย์เสนอ
- 5) การแสดงความเห็นแย้งเกี่ยวกับความคิดเห็นของเพื่อนเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.5.2.3 การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีทั้งหมด 3 ชุด คือ

- 1) แบบสอบถามวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย จำนวน 1 ชุด
- 2) แบบสอบถามวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน จำนวน 1 ชุด
- 3) แบบสอบถามวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน จำนวน 1 ชุด

แบบสอบถามแต่ละชุด ประกอบด้วยส่วนหลัก 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) แบบสอบถามของผู้พูดภาษาไทย

ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศและอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) แบบสอบถามของผู้พูดภาษาจีนและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ภูมิลำเนา ระยะเวลาในการเรียนภาษาไทย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ระดับผลการเรียนภาษาไทย พฤติกรรมการใช้ภาษาไทยในหนึ่งวัน ความรู้สึกต่อภาษาไทย และความรู้สึกต่อวัฒนธรรมไทย

2. การแสดงความเห็นแย้ง

ประกอบด้วยสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง 5 สถานการณ์ โดยในแต่ละสถานการณ์มีคำถาม 2 ข้อ คือ

2.1 ท่านจะอย่างไรในสถานการณ์นั้น

ผู้ตอบแบบสอบถามมีทางเลือกในการตอบ 3 แบบ คือ

- ก) พุดแย้งคู่สนทนา
- ข) ไม่แย้งแต่ทำอย่างอื่น
- ค) นิ่งเฉย

2.2 เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง

ผู้ตอบแบบสอบถามระบุปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของตน เช่น ความรู้สึกของคู่สนทนา ความต้องการแสดงความเห็นของตน หรืออื่น ๆ และหากต้องการตอบมากกว่า 1 ปัจจัย ให้เรียงลำดับปัจจัยที่มีผลมากไปน้อยตามลำดับ

1.5.2.4 การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม

1) การตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา

ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและวัจนปฏิบัติศาสตร์ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเหมาะสมของสถานการณ์ที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2) การตรวจสอบความถูกต้องของภาษาจีน

- 2.1) แบบสอบถามวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน (ภาษาจีน) ตรวจสอบโดยผู้พูดภาษาจีนจำนวน 3 คน
- 2.2) แบบสอบถามวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน (ภาษาไทยและภาษาจีน) ตรวจสอบโดยชาวจีนที่มีความสามารถภาษาไทยในระดับดีมากจำนวน 2 คน ประกอบด้วย ชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในระดับบัณฑิตศึกษา 1 คน และชาวจีนที่ทำงานโดยใช้ภาษาไทย

1 คน และชาวไทยที่มีความสามารถภาษาจีนในระดับดี
มาก 1 คน รวม 3 คน

1.5.3 การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ การเก็บข้อมูลวิจัยตามแนววิจัย
ปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมและการเก็บข้อมูลวิจัยตามแนววิจัยปฏิบัติศาสตร์
อันตรภาษา

1.5.3.1 การเก็บข้อมูลตามแนววิจัยปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้พูด
ภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน กลุ่มละ 100 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามต้องมี
ลักษณะตามข้อกำหนด ดังนี้

1) ผู้พูดภาษาไทย จำนวน 100 คน

ผู้พูดภาษาไทยจะต้องเป็นผู้ที่มีภาษาไทยเป็นภาษาแม่ มีอายุอยู่
ระหว่าง 19-22 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษา
ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

2) ผู้พูดภาษาจีน จำนวน 100 คน

ผู้พูดภาษาจีนจะต้องเป็นผู้ที่พูดภาษาจีนกลางในชีวิตประจำวัน มี
อายุอยู่ระหว่าง 19-22 ปี และมีถิ่นกำเนิดหรือใช้ชีวิตอยู่บริเวณมณฑล
ยูนนานและกวางสี

1.5.3.2 การเก็บข้อมูลวิจัยตามแนววิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้เรียน
ภาษาไทยชาวจีนจำนวน 100 คน เพื่อนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้
จากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน โดยผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะต้องมี
ลักษณะตามข้อกำหนด ดังนี้

ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะต้องเป็นผู้พูดภาษาจีนกลางที่มีถิ่นกำเนิดหรือใช้
ชีวิตอยู่บริเวณมณฑลยูนนานและกวางสี มีอายุอยู่ระหว่าง 19-22 ปี เรียน
ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กล่าวคือ กำลังศึกษาภาษาไทยอยู่ในสถานศึกษาใน
ประเทศไทย และมีวิชาเอก คือ ภาษาไทย โดยจะต้องเรียนภาษาไทยมาแล้วไม่
ต่ำกว่า 1 ปี เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาที่สองมาแล้วอย่าง

น้อย 1 ปีจะอยู่ในขั้นที่เรียกว่า “Speech Emergence” ซึ่งเป็นระยะที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจภาษาที่สองและสื่อสารด้วยประโยคพื้นฐานได้ (Krashen & Terrell, 1983) นอกจากนี้ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาแล้ว 1 เดือนขึ้นไป เนื่องจากต้องการให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษาไทยมาบ้างแล้ว

1.5.4 การคัดเลือกและจัดระเบียบข้อมูล

ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดให้แบบสอบถามทั้ง 3 ชุดประกอบด้วย สถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้งชุดละ 5 สถานการณ์ เก็บข้อมูลชุดละ 100 คน รวมทั้งสิ้น 300 ชุด โดยในแต่ละสถานการณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้เพียงตัวเลือกเดียว ด้วยเหตุนี้จึงมีคำตอบที่เป็นไปได้ทั้งสิ้น 1,500 คำตอบ (ยังมีได้แบ่งเป็นถ้อยคำ)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั้งหมดมาคัดเลือกชุดที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ โดยมีข้อกำหนดดังนี้

- 1) ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องใช้ภาษาตรงตามชุดแบบสอบถาม
- 2) ในแต่ละสถานการณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว
- 3) ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องตอบคำถามให้ครบถ้วนสมบูรณ์ กล่าวคือ หากผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะกล่าวแย้งคู่สนทนา จะต้องระบุถ้อยคำที่ต้องการพูดในสถานการณ์นั้น
- 4) ผู้ตอบแบบสอบถามมีเจตนาตรงตามคำสั่งในแต่ละข้อ กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องมีเจตนาที่จะแสดงความเห็นแย้งความคิดของคู่สนทนา

เมื่อคัดเลือกข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบ กล่าวคือ เก็บคำตอบจากแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดมารวบรวมไว้ให้ครบทั้ง 5 ข้อ และพิจารณาคำตอบที่ได้ โดยแบ่งประเภทคำตอบในแต่ละชุดเป็น 2 กลุ่ม คือ คำตอบที่เป็นการแสดงวิจารณ์และคำตอบที่ไม่ใช่การแสดงวิจารณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมและวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

1.5.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้มาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ คำตอบที่เป็นการแสดงวจนกรรมและคำตอบที่ไม่ใช่การแสดงวจนกรรม โดยนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อชี้ให้เห็นมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูด จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วน ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นการแสดงวจนกรรม มีขั้นตอนดังนี้

- 1.1) นำคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้มาแบ่งเป็นถ้อยคำตามนิยามว่า ถ้อยคำ คือ “ช่วงของการพูดที่ถูกคั่นด้วยความเงียบโดยผู้พูดคนใดคนหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง” (Hurford & Heasley, 1983: 16) และเนื่องจากคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามตอบเป็นภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้การเว้นวรรคเครื่องหมายวรรคตอน ประกอบกับความสมบูรณ์ของเนื้อความและปริบทเป็นเกณฑ์ในการแบ่งถ้อยคำ
- 1.2) นำถ้อยคำที่แบ่งได้มาจำแนกเป็นกลวิธีตามแนวคิดวจนปฏิบัติศาสตร์และแนวทางการวิเคราะห์ของปีธินา วัชรสุวรรณ (2547) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิววัฒน์ (2558) โดยพิจารณาจากรูปภาษาและเนื้อความ

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษามีขั้นตอนดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1. จำแนกเป็นกลวิธีหลักและกลวิธีเสริม โดยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังจะจัดเป็นกลวิธีหลัก แต่หากถ้อยคำนั้นไม่ได้สื่อเจตนาไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังจะจัดเป็นกลวิธีเสริม
2. จำแนกกลวิธีหลักเป็นกลวิธีตรงและกลวิธีคั่นหน้าหนัก การแย้งโดยใช้เกณฑ์ว่ากลวิธีตรง หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีกลวิธีความสุภาพและ/หรือไม่มี การลดน้ำหนักการกล่าวแย้ง ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้

ทันทีที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนและไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ ในขณะที่กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยมีการใช้กลวิธีความสุภาพ ทั้งการตกแต่งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้า และการกล่าวอ้อม ผู้ฟังต้องอาศัยการตีความเพื่อให้เข้าใจเจตนาการแสดงความเห็นแย้ง

ทั้งนี้ คำตอบหนึ่ง ๆ อาจมีการปรากฏร่วมของกลวิธีมากกว่า 1 กลวิธีหรือใช้กลวิธีเดียวกันมากกว่า 1 ถ้อยคำก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์การปรากฏร่วมของกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ต่อไป

- 1.3) นับความถี่ของกลวิธีต่าง ๆ ที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้ในการแสดงความเห็นแย้งและคำนวณเป็นร้อยละ
- 1.4) เปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้ในการแสดงความเห็นแย้งโดยใช้วิธีการทางสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) หรือ Fisher's exact test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งที่ผู้พูดภาษาทั้ง 2 กลุ่มเลือกใช้
- 1.5) วิเคราะห์สาเหตุที่ผู้พูดภาษาทั้ง 2 กลุ่มเลือกใช้กลวิธีทางภาษา เช่นนั้นโดยพิจารณาจากเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุในสถานการณ์แต่ละข้อและผลการตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง ประกอบกับทฤษฎีความสุภาพ ทั้งนี้ เพื่อชี้ให้เห็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยและจีน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่ใช่การแสดงวัจนกรรม มีขั้นตอนดังนี้

- 2.1) นับความถี่ของคำตอบที่ผู้พูดภาษาทั้ง 2 กลุ่มเลือกที่จะทำอย่างอื่นหรือนิ่งเฉยและคำนวณเป็นร้อยละ

2.2) เปรียบเทียบความถี่ของคำตอบที่ผู้พูดภาษาทั้ง 2 กลุ่มเลือกที่จะทำอย่างอื่นหรือหนึ่งเฉยโดยใช้วิธีการทางสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) หรือ Fisher's exact test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้พูดภาษาทั้ง 2 กลุ่ม

2.3) วิเคราะห์สาเหตุที่ผู้พูดภาษาทั้ง 2 กลุ่มเลือกที่จะทำอย่างอื่นหรือหนึ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา โดยพิจารณาจากเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุในสถานการณ์แต่ละข้อและผลการตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง ทั้งนี้ เพื่อชี้ให้เห็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยและจีน

1.5.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้มาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ คำตอบที่เป็นการแสดงวจนกรรมและคำตอบที่ไม่ใช่การแสดงวจนกรรม โดยนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อชี้ให้เห็นมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูด จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วน ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นการแสดงวจนกรรม มีขั้นตอนดังนี้

1.1) นำคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มาแบ่งเป็นถ้อยคำตามนิยามของ Hurford and Heasley (1983: 16) โดยพิจารณาจากการเว้นวรรค ประกอบกับความสมบูรณ์ของเนื้อความและปริบทเป็นเกณฑ์

1.2) นำถ้อยคำที่แบ่งได้มาจำแนกเป็นกลวิธีตามแนวคิดวจนปฏิบัติศาสตร์และแนวทางการวิเคราะห์ของปวีณา วัชรสุวรรณ (2547) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558) โดยพิจารณาจากรูปภาษาและเนื้อความ

การวิเคราะห์กลวิธีมีขั้นตอนดังนี้

1. จำแนกเป็นกลวิธีหลักและกลวิธีเสริม โดยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังจะจัดเป็นกลวิธีหลัก แต่หากถ้อยคำนั้นไม่ได้สื่อเจตนาไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังจะจัดเป็นกลวิธีเสริม
2. จำแนกกลวิธีหลักเป็นกลวิธีตรงและกลวิธีลัดน้ำหนักรการแย้ง โดยใช้เกณฑ์ว่ากลวิธีตรง หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีกลวิธีความสุภาพและ/หรือไม่มีกรลดน้ำหนักการกล่าวแย้ง ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนและไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ ในขณะที่กลวิธีลัดน้ำหนักรการแย้ง หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยมีการใช้กลวิธีความสุภาพ ทั้งการตกแต่งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าและการกล่าวอ้อม ผู้ฟังต้องอาศัยการตีความเพื่อให้เข้าใจเจตนาการแสดงความเห็นแย้ง

ทั้งนี้ คำตอบหนึ่ง ๆ อาจมีการปรากฏร่วมของกลวิธีมากกว่า 1 กลวิธีหรือใช้กลวิธีเดียวกันมากกว่า 1 ถ้อยคำก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์การปรากฏร่วมของกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้และนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนต่อไป

- 1.3) นับความถี่ของกลวิธีต่าง ๆ ที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้ในการแสดงความเห็นแย้งและคำนวณเป็นร้อยละ
- 1.4) วิเคราะห์การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์โดยใช้เกณฑ์ดังนี้
 1. พิจารณารูปภาษาที่ผู้เรียนเลือกใช้ว่าเหมือนกับรูปภาษาที่ใช้ในภาษาจีนหรือไม่

2. ใช้ผลทางสถิติที่ได้จากการเปรียบเทียบความถี่ของ
 กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กับความถี่
 ของกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้
 ในการแสดงความเห็นแย้งโดยใช้วิธีการทางสถิติไค-
 สแควร์ (Chi-square) หรือ Fisher's exact test ที่
 ระดับนัยสำคัญ 0.05 หากความถี่ของกลวิธีทาง
 ภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดง
 ความเห็นแย้งใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน อาจ
 สามารถสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมี
 การถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาจีน
 แต่หากความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียน
 ภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง
 แตกต่างจากผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ อาจ
 สันนิษฐานได้ว่าเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น
 ความสามารถทางภาษาของผู้เรียน เป็นต้น

3. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเพื่อนำ
 ข้อมูลที่ได้ไปประกอบในการวิเคราะห์การถ่ายโอน
 ทางวจนปฏิบัติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.5) วิเคราะห์สาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีทาง
 ภาษาเช่นนั้น โดยพิจารณาจากเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถาม
 ระบุในสถานการณ์แต่ละข้อและผลการตอบแบบสอบถามใน
 ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง ประกอบกับ
 ทฤษฎีความสุภาพ และนำไปเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาจีน เพื่อ
 วิเคราะห์ว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมจีนมีผลต่อการถ่ายโอน
 ทางวจนปฏิบัติศาสตร์หรือไม่ เนื่องจากความแตกต่างทางสังคม
 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการรับรู้บริบทของผู้พูด และนำไปสู่
 การเลือกใช้รูปแบบภาษาที่แตกต่างกัน (Martínez-Flor & Usó-
 Juan, 2010: 77) ดังนั้นอิทธิพลของภาษาแม่อาจเป็นส่วนหนึ่ง

ที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ภาษาแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยได้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่ใช่การแสดงวัจนกรรม มีขั้นตอนดังนี้

2.1) นับความถี่ของคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะทำอย่างอื่นหรือนิ่งเฉยและคำนวณเป็นร้อยละ

2.2) เปรียบเทียบความถี่ของคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะทำอย่างอื่นหรือนิ่งเฉยกับความถี่ของผู้พูดภาษาทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีการทางสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) หรือ Fisher's exact test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม

2.3) วิเคราะห์สาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะทำอย่างอื่นหรือนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา โดยพิจารณาจากเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุในสถานการณ์แต่ละข้อและผลการตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง และนำไปเปรียบเทียบกับสาเหตุที่ผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม เพื่อวิเคราะห์ว่าการเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเกิดจากอิทธิพลของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาแม่หรือไม่ และมีปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้อง

1.5.6 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มานำเสนอในรูปแบบวิทยานิพนธ์

1.5.7 สรุป อภิปรายผล และเสนอคำแนะนำในการเรียนการสอน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน (Chinese learners of Thai) ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ หมายถึง ผู้พูดภาษาจีนกลางที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ทั้งนี้ ผู้เรียน

ภาษาไทยชาวจีนทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารกับเจ้าของภาษาในชีวิตประจำวันได้

- 1.6.2 **วาทกรรม (speech act)** หมายถึง การกระทำโดยใช้คำพูดซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขวาทกรรมนั้นๆ (Searle, 1969)
- 1.6.3 **การแสดงความเห็นแย้ง (disagreement)** หมายถึง การใช้ถ้อยคำหรือวิธีการสื่อสารอื่น ๆ เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำก่อนหน้า (ปรับจาก Kakava, 1993)
- 1.6.4 **ถ้อยคำ (utterance)** หมายถึง ช่วงของการพูดที่ถูกคั่นด้วยความเงียบโดยผู้พูดคนใดคนหนึ่ง ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Hurford & Heasley, 1983: 16)
- 1.6.5 **อंतरภาษา (interlanguage)** หมายถึง ภาวะหนึ่งของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ที่เกิดจากการถ่ายโอนทางวาทปฏิบัติศาสตร์ (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 10-11) เข้ามาใช้ในภาษาที่สอง (L2) ทำให้ภาษาในระยะนี้มีความผสมผสานลักษณะของทั้งภาษาที่ 1 (L1) ภาษาที่สอง (L2) และลักษณะเฉพาะของอंतरภาษาเอง (Gass & Selinker, 2008: 7)
- 1.6.6 **วาทปฏิบัติศาสตร์อंतरภาษา (Interlanguage pragmatics)** หมายถึง การศึกษาความเข้าใจและการผลิตอंतरภาษาของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลภาษาแม่และภาษาที่สองของผู้เรียนตามแนวทางการศึกษาอंतरภาษา (Interlanguage studies) ที่เสนอโดย Selinker (1972) เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสามารถทางวาทปฏิบัติของผู้เรียนต่างจากภาษาเป้าหมายอย่างไร พร้อมทั้งชี้ให้เห็นพฤติกรรมการใช้อंतरภาษาบางประการของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 12)
- 1.6.7 **วาทปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural pragmatics)** หมายถึง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางภาษาของเจ้าของภาษาที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน (Spencer-Oatey, 2000: 4)
- 1.6.8 **การถ่ายโอนทางวาทปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic transfer)** หมายถึง อิทธิพลของความรู้ทางภาษาหรือวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาที่สองที่มีผลต่อความเข้าใจ การผลิตภาษา และการเรียนรู้เกี่ยวกับวาทปฏิบัติศาสตร์ภาษาที่สอง (Kasper, 1992: 5)

- 1.6.9 **กลวิธีทางภาษา (linguistic strategies)** หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้พูดเลือกใช้เพื่อ บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของตน ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้หมายถึงถ้อยคำที่ผู้พูด เลือกใช้เพื่อการแสดงความเห็นแย้ง
- 1.6.10 **กลวิธีหลัก** หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของ ผู้ฟังในสถานการณ์ที่แสดงความเห็นนั้น (ปรับจาก ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547)
- 1.6.11 **กลวิธีเสริม** หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ได้แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังเมื่อปรากฏแต่ียว แต่นำมาใช้เสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการแสดงความเห็นแย้งเพื่อวัตถุประสงค์ บางประการ (ปรับจาก ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547)
- 1.6.12 **กลวิธีตรง (direct strategies)** หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับ ความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีกลวิธีความสุภาพและ/หรือไม่มีการลด น้ำหนักการกล่าวแย้ง ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของ ตนและไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ (ปรับจาก Maíz-Arévalo, 2014; ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547)
- 1.6.13 **กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง (mitigating strategies)** หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่า ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยมีการใช้กลวิธีความสุภาพ ทั้งการตกแต่ง เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าและการกล่าวอ้อม ผู้ฟังต้องอาศัยการตีความเพื่อให้ เข้าใจเจตนาการแสดงความเห็นแย้ง (ปรับจาก Maíz-Arévalo, 2014; ปวีณา วัชร สุวรรณ, 2547)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 ทำให้ทราบกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑล ยูนนานและกวางสีและทราบความเหมือนหรือต่างกับกลวิธีที่ใช้โดยเจ้าของ ภาษาไทย
- 1.7.2 ทำให้ตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวจีนที่ ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร
- 1.7.3 นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้แก่ผู้เรียนชาว จีน

1.8 อักษรย่อที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยถ่ายทอดโครงสร้างประโยคภาษาจีนเป็นภาษาไทยโดยใช้การแปลแบบตรงตัวและใช้อักษรย่อที่ปรับจาก Li and Thompson (1989) อักษรย่อที่ใช้ในงานวิจัยมีดังนี้

1.8.1	ASSOC	ตัวบ่งชี้แสดงความสัมพันธ์ (associative ‘-de’)
1.8.2	CL	ลักษณนาม (classifier)
1.8.3	COMP	ตัวบ่งชี้แสดงการเปรียบเทียบ (comparative)
1.8.4	CRS	ตัวบ่งชี้แสดงสถานะที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน (Currently Relevant State ‘le’)
1.8.5	EXP	ตัวบ่งชี้แสดงการณลักษณะบอกประสบการณ์ (experiential aspect ‘-guo’)
1.8.6	GEN	ตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ (genitive ‘-de’)
1.8.7	NOM	ตัวบ่งชี้แสดงการแปลงเป็นนาม (nominalizer ‘de’)
1.8.8	PFV	ตัวบ่งชี้แสดงการณลักษณะสมบูรณ์ (perfective aspect ‘-le’)
1.8.9	PRT ¹	คำลงท้ายแสดงการยืนยัน (modal particle ‘de’)
1.8.10	Q	ตัวบ่งชี้แสดงการถาม (question ‘ma’)
1.8.11	REx	คำลงท้ายแสดงการตอบรับความคาดหวัง (Response to Expectation ‘ne’)
1.8.12	SA	คำลงท้ายแสดงการแสวงหาความเห็นพ้อง (Solicit Agreement ‘ba’)

¹ ผู้วิจัยใช้อักษรย่อ PRT แสดงหน้าที่คำลงท้ายแสดงการยืนยัน (modal particle) ของคำว่า 的 (‘de’) ซึ่งพบในข้อมูลของผู้พูดภาษาจีน แต่ไม่พบในรายการอักษรย่อของ Li and Thompson (1989)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 5 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีวิัจจนกรรม แนวคิดเรื่องความสุขภาพ นิยามและลักษณะของวิัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งตามมุมมองวิัจจนกรรมและแนวคิดเรื่องความสุขภาพ วิัจจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา และวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 4 ส่วน คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง งานวิจัยตามแนววิัจจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทย งานวิจัยตามแนววิัจจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญในทางวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์เล่มนี้ 5 แนวคิด ประกอบด้วย ทฤษฎีวิัจจนกรรมและแนวคิดเรื่องความสุขภาพซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานทางวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาภาษาในบริบทการใช้ นิยามและลักษณะของวิัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งตามมุมมองวิัจจนกรรมและแนวคิดเรื่องความสุขภาพ ซึ่งเป็นกรอบที่ชี้ให้เห็นขอบเขตของการศึกษาและลักษณะสำคัญที่น่าสนใจของวิัจจนกรรมนี้ และเนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาวิัจจนกรรมของผู้เรียนภาษาที่สอง รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบวิัจจนกรรมของเจ้าของภาษาไทยและจีน ผู้วิจัยจึงทบทวนขอบเขตและแนวคิดสำคัญในการศึกษาตามแนววิัจจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา และวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมเบื้องต้นด้วย

2.1.1 ทฤษฎีวิัจจนกรรม

วิัจจนกรรม (Speech Acts) เป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการศึกษาภาษาในบริบทการใช้ และเป็นการเปลี่ยนมุมมองจากการศึกษาคำความเป็นจริงของประพจน์ที่นักปรัชญาภาษาสนใจมาเป็นการศึกษาเจตนาของผู้พูดที่มีต่อการสื่อถ้อยคำนั้น ๆ นักปรัชญาภาษาที่เป็นผู้เริ่มต้นทฤษฎีวิัจจนกรรม

คือ John L. Austin และได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบและแพร่หลายมากขึ้นโดย John R. Searle โดยมีแนวคิดสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ เมื่อเรากล่าวถ้อยคำหนึ่ง ๆ ถ้อยคำนั้นไม่ได้ทำหน้าที่เพียงบรรยายหรือกล่าวความจริง แต่ยังทำหน้าที่สื่อเจตนาต่าง ๆ และก่อให้เกิดผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ (Austin, 1962)

Austin ชี้ให้เห็นว่า ในการกล่าวถ้อยคำหนึ่ง ๆ จะก่อให้เกิดการกระทำขึ้น 3 อย่าง คือ (Austin, 1962 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 22)

- 1) การสื่อเนื้อความหรือความหมายตามรูปภาษา (locutionary act)
- 2) การสื่อเจตนาหรือวจนกรรม (illocutionary act)
- 3) การสื่อผลหรือวจนผล (perlocutionary act)

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีวจนกรรมของ Austin ก็ถูกวิจารณ์ว่าใช้อธิบายถ้อยคำในสถานการณ์ที่เป็นทางการมากเกินไป ไม่สามารถอธิบายถ้อยคำที่พบในชีวิตประจำวันได้ แนวคิดวจนกรรมในยุคต่อมาของ Searle จึงได้รับการพัฒนาให้ใช้ได้แพร่หลายมากขึ้น

Searle (1965) ชี้ให้เห็นว่าวจนกรรมเป็นหน่วยพื้นฐานในการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนเนื้อความ (propositional content) และส่วนการสื่อเจตนา (illocutionary act) นอกจากนี้ ถ้อยคำหนึ่ง ๆ จะจัดเป็นวจนกรรมใดก็ต่อเมื่อมีเงื่อนไขวจนกรรมครบตามเงื่อนไขวจนกรรมนั้น ประกอบด้วย 4 เงื่อนไข คือ (Searle, 1965 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 27)

- 1) เงื่อนไขเนื้อความ (propositional condition)
- 2) เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory condition)
- 3) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition)
- 4) เงื่อนไขจำเป็น (essential condition)

ทั้งนี้ วัฒนธรรมที่ต่างกันก็อาจมีผลทำให้วจนกรรมเดียวกันมีเงื่อนไขวจนกรรมแตกต่างกันได้ ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไขวจนกรรมจึงเป็นเรื่องเฉพาะวัฒนธรรม นอกจากนั้น การแสดงเจตนาเดียวกันในวัฒนธรรมที่ต่างกันก็อาจแสดงออกมาผ่านวจนกรรมที่แตกต่างกันได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า วจนกรรมเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม การที่จะทำความเข้าใจวจนกรรม ผู้ฟังต้องเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้พูด ด้วยเหตุนี้ วจนกรรมจึงเป็นประเด็นที่มีผู้สนใจศึกษาเป็นจำนวนมาก ทั้งการศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นกลวิธีการแสดงวจนกรรมในสังคมวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ การศึกษาเปรียบเทียบวจนกรรมจากต่างวัฒนธรรม รวมถึงการศึกษาการแสดงวจนกรรมของผู้เรียนภาษาที่สอง ทั้งนี้ เพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับการใช้ภาษา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้

ตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่อาจมีผลต่อการสื่อสาร และเป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม รวมถึงเป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาให้ผู้เรียนภาษาที่สองเข้าใจวัฒนธรรมและสามารถสื่อสารได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิทยานิพนธ์เล่มนี้นำแนวคิดเรื่องวัจนกรรมมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา โดยใช้แนวคิดเรื่องเงื่อนไขวัจนกรรมในการกำหนดขอบเขตข้อมูลที่ศึกษา กล่าวคือ ข้อมูลที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งที่กำหนด และเนื่องจากวัจนกรรมเป็นหน่วยพื้นฐานของการสื่อสารที่มีในทุกภาษา ดังนั้นแนวคิดเรื่องวัจนกรรมจะช่วยให้การศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม และการศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มุ่งศึกษาถ้อยคำที่แสดงเจตนาเดียวกัน นั่นคือ การแสดงความเห็นแย้งคู่สนทนา

2.1.2 แนวคิดเรื่องความสุภาพ

ความสุภาพ (Linguistic politeness) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง เนื่องจากการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับความคาดหวังของสังคม กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ไม่พึงปรารถนาและเสี่ยงต่อการทำลายความสัมพันธ์ ดังนั้น ในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้พูดจึงมักเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสุภาพและลดการคุกคามหน้าผู้ฟัง ทั้งนี้ ก็เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการสนทนาและรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สนทนา

แนวคิดเกี่ยวกับความสุภาพที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดเรื่องหลักการความสุภาพของ Lakoff (1973) แนวคิดเรื่องหลักการความสุภาพของ Leech (1983) แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown and Levinson (1987) และแนวคิดเรื่องความสุภาพในวัฒนธรรมจีน

2.1.2.1 แนวคิดเรื่องหลักการความสุภาพของ Robin Lakoff

Lakoff (1973) กล่าวว่า ความสุภาพ คือ ระบบด้านบุคคลสัมพันธ์ที่ช่วยให้การปฏิสัมพันธ์ราบรื่น ประกอบด้วย 3 ข้อ คือ (อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 81)

- 1) ไม่บังคับ (Don't impose)
- 2) ให้ทางเลือก (Give options)
- 3) ทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี (Make A feel good)

ทั้งนี้ ผู้พูดจะเลือกใช้หลักการความสุภาพข้อใดก็ขึ้นอยู่กับบริบทสถานการณ์และสถานภาพของกลุ่มสนทนา โดยหากเป็นสถานการณ์ที่มีความเป็นทางการและกลุ่มสนทนามีสถานภาพต่างกัน ผู้พูดมักเลือกใช้ภาษาที่แสดงถึงการไม่บังคับผู้ฟัง ส่วนในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการและกลุ่มสนทนามีสถานภาพไม่ต่างกันมากนักแต่ไม่สนิทสนมกัน ผู้พูดอาจเลือกใช้ภาษาที่แสดงถึงการให้ทางเลือก และสำหรับสถานการณ์ที่กลุ่มสนทนามีความสนิทสนมกันและอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ผู้พูดอาจเลือกใช้ภาษาที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี

แนวคิดเรื่องหลักการความสุภาพของ Lakoff เป็นแนวคิดที่ค่อนข้างกว้างและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก Lakoff ไม่ได้กล่าวถึงวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งโดยตรง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำหลักการความสุภาพตามแนวคิดของ Lakoff มาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

2.1.2.2 แนวคิดเรื่องหลักการความสุภาพของ Leech

Leech (1983) กล่าวว่า ความสุภาพเป็นหลักวาทศิลป์ด้านบุคคลสัมพันธ์ที่ช่วยรักษาความสมดุลและความสัมพันธ์อันมิตร ประกอบด้วย 6 กลวิธี ได้แก่ (อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 83-84)

- 1) หลักกลวิธี (Maxim of Tact)
- 2) หลักความเอื้อเฟื้อ (Maxim of Generosity)
- 3) หลักการยกย่อง (Maxim of Approbation)
- 4) หลักการถ่อมตน (Maxim of Modesty)
- 5) หลักความเห็นพ้อง (Maxim of Agreement)
- 6) หลักความเห็นใจ (Maxim of Sympathy)

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ Leech กล่าวถึงหลักการความสุภาพข้อหนึ่ง คือ “**หลักความเห็นพ้อง**” ซึ่งหมายถึง “การลดความเห็นแย้งและเพิ่มความเห็นพ้องระหว่างกลุ่มสนทนา” แสดงให้เห็นว่าในความคิดของ Leech การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพและส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

นอกจากนี้ Leech ยังกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสุภาพกับวัจนกรรม โดยแบ่งวัจนกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ วัจนกรรมแข่งขัน วัจนกรรมสอดคล้อง วัจนกรรมร่วมมือ และวัจนกรรมขัดแย้ง ทั้งนี้ วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งจัดอยู่ในกลุ่ม **วัจนกรรมแข่งขัน** ซึ่ง

หมายถึงวัจนกรรมที่มีเป้าหมายด้านเจตนาแข่งขันกับเป้าหมายด้านสังคม จึงต้องการความสุภาพด้านลบหรือการลดความไม่สุภาพ

2.1.2.3 แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson

Brown and Levinson (1978, 1987) กล่าวถึงความสุภาพโดยเชื่อมโยงกับความคิดเรื่อง “หน้า” (face) ซึ่งได้แนวคิดมาจาก Goffman (1967) เขาเชื่อว่าหน้าเป็นพื้นฐานของชีวิตทางสังคมของบุคคล แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ (อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 89-91)

- 1) **หน้าด้านบวก** (positive face) หรือ ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม
- 2) **หน้าด้านลบ** (negative face) หรือ ความต้องการเป็นอิสระ ไม่ถูกบังคับ

นอกจากนี้ Brown & Levinson ยังแบ่งวัจนกรรมออกเป็น 4 กลุ่มตามลักษณะการคุกคามหน้า ได้แก่

- 1) **วัจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด** เช่น การขอโทษ การยอมรับผิด เป็นต้น
- 2) **วัจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง** เช่น การวิจารณ์ การแสดงความเห็นแย้ง เป็นต้น
- 3) **วัจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด** เช่น การขอบคุณ การตอบรับคำขอบคุณ เป็นต้น
- 4) **วัจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง** เช่น การสั่ง การเสนอให้ เป็นต้น

ทั้งนี้ Brown and Levinson (1987: 66) มองว่าวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เนื่องจากแสดงให้เห็นว่าผู้พูดประเมินค่าหน้าด้านบวกบางประการของผู้ฟังในด้านลบ นอกจากนี้ Brown & Levinson ยังเสนอว่า เมื่อผู้พูดต้องการแสดงวัจนกรรมที่คุกคามหน้าผู้ฟัง ผู้พูดอาจเลือกไม่แสดงวัจนกรรม แต่หากผู้พูดยังต้องการแสดงวัจนกรรมนั้นก็ยังมีทางเลือกหรือกลวิธีความสุภาพได้หลากหลายกลวิธี ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ น้ำหนักการคุกคามหน้า ข้อดีของกลวิธี และปัจจัยแวดล้อม

กลวิธีความสุภาพตามแนวคิดของ Brown & Levinson มีทั้งหมด 4 กลวิธี ได้แก่ (อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 92-95)

- 1) **การกล่าวตรงไปตรงมา (Bold on record)** มักใช้กับสถานการณ์ที่เร่งด่วนหรือเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าน้อย เช่น การให้แนะนำสิ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังและผู้พูดไม่ต้องเสียสละตนเองมากนัก หรือในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง เป็นต้น

2) **การใช้ความสุภาพด้านบวก (Positive politeness)** คือ การใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดคำนึงถึงหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เช่น ใช้คำสรรพนาม “พวกเรา” เพื่อแสดงว่าผู้พูดและผู้ฟังเป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นต้น

3) **การใช้ความสุภาพด้านลบ (Negative politeness)** คือ การใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดคำนึงถึงหน้าด้านลบของผู้ฟัง เช่น การใช้ประโยคคำถามในการขอร้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเลือกที่จะทำหรือไม่ทำตามคำขอของผู้พูดก็ได้ เป็นต้น

4) **การกล่าวอ้อม (Off record)** คือ การใช้ถ้อยคำที่ผู้ฟังสามารถตีความได้หลายอย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเลือกที่จะตีความถ้อยคำของผู้พูดให้ต่างจากเจตนาที่แท้จริงของผู้พูดได้ เช่น เมื่อผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังปิดเครื่องปรับอากาศให้ ผู้พูดอาจพูดขึ้นว่า “หนาวจัง” ซึ่งตามรูปภาพเป็นเพียงการบอกล่า เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเลือกที่จะตีความว่าผู้พูดต้องการขอร้องให้ผู้ฟังช่วยปิดเครื่องปรับอากาศหรือเพียงต้องการบอกล่าหากผู้ฟังไม่ต้องทำตามคำขอของผู้พูด ซึ่งการปฏิเสธนี้จะไม่เป็นการคุกคามผู้พูดเนื่องจากผู้พูดไม่ได้ขอร้องผู้ฟังอย่างชัดเจน เป็นต้น

แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson เป็นแนวคิดที่ผู้เสนอเชื่อว่ามีความเป็นสากล สามารถใช้วิเคราะห์ภาษาต่าง ๆ ได้ทั่วโลก และเป็นแนวคิดสำคัญที่มักใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยวรรณกรรมทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ รวมทั้งวรรณกรรมการแสดงความคิดเห็นด้วย เช่น งานวิจัยเรื่อง “Politeness in Thai culture: strategies of disagreeing” (Phukanchana, 2004) และ “การใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย: วรรณกรรมขอร้อง ปฏิเสธ และไม่เห็นด้วย” (อุมาภรณ์ สังขมาน, 2544) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สิทธิธรรม อ่องวุฒิวินน์ (2558) เสนอว่าการวิเคราะห์วรรณกรรมการแสดงความคิดเห็นในสังคมไทยโดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson อาจไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากไม่ครอบคลุมปัจจัยที่ผู้พูดคำนึงถึงในการแสดงความคิดเห็นและไม่สามารถอธิบายวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของผู้พูดบางประการได้ นอกจากนี้ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวินน์ (2558) ยังเสนอว่างานปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย หรือ EP ซึ่งเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาจากมุมมองของเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ อาจเป็นแนวทางการศึกษาที่เหมาะสมมากกว่า เนื่องจากทำให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมและสะท้อนลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมไทยได้ชัดเจนกว่า

ทั้งนี้ เนื่องจากในวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมและศึกษาวิจัยวรรณกรรมแสดงความคิดเห็นของผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดเรื่องความ

สุภาพของ Brown & Levinson ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับและนิยมใช้ในการศึกษาวัจนกรรม ในภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาข้ามวัฒนธรรมและวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สาเหตุที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบต่าง ๆ หรือเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม เพื่อให้ได้ผลการศึกษาเปรียบเทียบที่แสดงถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยใช้ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของผู้พูดประกอบในการวิเคราะห์ด้วย เนื่องจากต้องการสะท้อนให้เห็นลักษณะเฉพาะทางสังคมวัฒนธรรมในสังคมไทยและสังคมจีนที่อาจมีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง

2.1.2.4 แนวคิดเรื่องความสุภาพในวัฒนธรรมจีน

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับความสุภาพที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาทั้ง 3 แนวคิดดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวคิดของนักวิชาการตะวันตกทั้งสิ้น ซึ่งนักวิชาการตะวันออกบางส่วนก็มองว่ายังไม่ครอบคลุมลักษณะการใช้ภาษาและแนวคิดสำคัญในสังคมตะวันออก ด้วยเหตุนี้จึงมีนักวิชาการตะวันออกเสนอแนวคิดความสุภาพโดยใช้แนวคิดของสังคมวัฒนธรรมตะวันออกเป็นหลักในการอธิบาย โดยแนวคิดความสุภาพในสังคมจีนที่สำคัญประกอบด้วยแนวคิดเรื่องความสุภาพในสังคมจีนของ Gu (1990) และแนวคิดเรื่อง “หน้า” ในสังคมจีน

2.1.2.4.1 แนวคิดเรื่องความสุภาพในสังคมจีนของ Gu

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับความสุภาพมักเป็นแนวคิดของนักวิชาการตะวันตก ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมหรืออธิบายลักษณะภาษาในสังคมตะวันออกได้ไม่ครบถ้วน Gu จึงเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ความสุภาพในสังคมจีนไว้ในบทความเรื่อง “Politeness phenomena in modern Chinese” (Gu, 1990) โดยมีแนวคิดสำคัญดังนี้

แม้ Gu จะยอมรับว่าในระดับที่เป็นรูปธรรมที่สุด ความสุภาพเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นสากล พบได้ในทุกวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การจัดว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งสุภาพหรือไม่กลับแตกต่างกันไปตามภาษาและวัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว (Gu, 1990: 256)

ในสังคมจีนยุคระบบศักดินา ความสุภาพใช้เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ตามลำดับชั้นทางสังคม เช่น คำเรียกแทนตัวเองของชนชั้นล่างในอดีตจะแสดงถึงการลดคุณค่าตนเอง ในขณะที่คำเรียกชนชั้นสูงจะแสดงถึงความเคารพที่มีต่อบุคคลนั้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในสังคมจีนยุคใหม่ หรือ “New China” (Gu, 1990: 239) ซึ่งหมายถึงประเทศจีนหลังก่อตั้งเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนในค.ศ. 1949 แนวคิดเรื่องความสุภาพก็ได้เปลี่ยนแปลงไป

ความสุภาพในสังคมจีนยุคใหม่ไม่ได้มีหน้าที่หลักในการแสดงชนชั้นของผู้พูด แต่มีหน้าที่ใหม่ซึ่งเพิ่มขึ้นมาจากเดิม ได้แก่ การเพิ่มความกลมเกลียวในสังคมและลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล โดยมีแนวคิดสำคัญ 4 ประการที่แฝงอยู่ในความคิดเรื่องความสุภาพ ได้แก่ **ความเคารพนับถือ (respectfulness) ความถ่อมตน (modesty) การเป็นมิตรต่อผู้อื่น (attitudinal warmth) และความมีมารยาท (refinement)** ทั้งนี้ การกระทำที่สุภาพ คือ การกระทำที่แสดงแนวคิดข้างต้นอย่างน้อย 1 แนวคิด

Gu นำแนวคิดข้างต้นไปสร้างเป็นหลักการความสุภาพต่าง ๆ เช่น หลักการลดคุณค่าตน (self-denigration maxim) หลักการเรียกขาน (address maxim) หลักกลวิธี (tact maxim) และหลักความเอื้อเฟื้อ (generosity maxim) เป็นต้น

นอกจากนี้ Gu ยังเสนอว่า ความสุภาพในสังคมจีนยังประกอบด้วย หลักการสำคัญ 2 ประการ คือ **หลักความจริงใจ (principle of sincerity) และหลักความสมดุล (principle of balance)** กล่าวคือ การกระทำที่สุภาพจะต้องกระทำด้วยความจริงใจ และการกระทำที่จริงใจเหล่านั้นจะเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำพฤติกรรมที่จริงใจตอบกลับมาเช่นกัน

Gu กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “หน้า” ของ Brown and Levinson (1987) โดยมองว่าความคิดเรื่องหน้าด้านลบ (negative face) ในสังคมจีนต่างจากแนวคิดของ Brown & Levinson เช่น การเชิญซ้ำ ๆ แม้ว่าผู้ฟังจะปฏิเสธอาจจัดเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังตามมุมมองของ Brown & Levinson แต่ในสังคมจีนกลับมองว่าเป็นการกระทำที่แสดงถึงความสุภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ การที่ Brown & Levinson มองว่าความสุภาพเป็นเครื่องมือที่ผู้พูดเลือกใช้ในการสื่อสารอาจไม่เหมาะสมนักที่จะใช้อธิบายความสุภาพในสังคมจีน เนื่องจากความสุภาพในสังคมจีนเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคม

แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Gu เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง เนื่องจากบรรทัดฐานของสังคมจีนผูกพันอยู่กับแนวคิดของลัทธิขงจื้อ ซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความกลมเกลียวในสังคม ส่งผลให้ชาวจีนนิยมหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งโดยตรง เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา สอดคล้องกับแนวคิดของ Gu ที่เสนอว่าความสุภาพในสังคมจีนขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคม ไม่ใช่ทางเลือกในระดับปัจเจก นอกจากนี้ หลักการความสุภาพที่ Gu เสนออย่าง “หลักการเรียกขาน” ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดความสุภาพของ Brown & Levinson ยังช่วยอธิบายพฤติกรรมการใช้ภาษาของชาวจีนที่นิยมใช้คำเรียกขานเพื่อแสดงความสุภาพได้ด้วย

2.1.2.4.2 แนวคิดเรื่อง “หน้า” ในสังคมจีน

“หน้า” เป็นแนวคิดที่สำคัญในสังคมจีน (Hinze, 2005: 171; Qi, 2011: 280) นักวิชาการหลายท่านพยายามอธิบายแนวคิดนี้ (Cheng, 1986; Hu, 1944; Kinnison, 2017; Mao, 1994) เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อชีวิตทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์ของชาวจีน (Chang & Holt, 1994; Zhang, 2006) เมื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง “หน้า” ในสังคมจีนแล้วจะพบว่า “หน้า” ตามมุมมองในสังคมจีนมีลักษณะที่แตกต่างจาก “หน้า” ตามทฤษฎีของนักวิชาการตะวันตกอยู่บ้าง

Hu (1944) เป็นนักวิชาการในยุคแรกที่ศึกษาแนวคิดเรื่อง “หน้า” ตามมุมมองของสังคมจีน เขาอธิบายแนวคิดดังกล่าวไว้ในบทความชื่อ “The Chinese concepts of ‘face’” (Hu, 1944) มีใจความสำคัญว่า “หน้า” ในสังคมจีนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ “หน้าด้านคุณธรรม” และ “หน้าด้านสังคม”

1) **หน้าด้านคุณธรรม** (moral face) ใช้แทนคำว่า “脸: liǎn” ซึ่งหมายถึง “ความเคารพที่สังคมมีต่อคนใดคนหนึ่งในฐานะที่เป็นบุคคลซึ่งดำรงอยู่ในศีลธรรมอันดี” (Hu, 1944: 45) บุคคลทุกคนมี “หน้าด้านคุณธรรม” และสามารถรักษาหน้าไว้ได้โดยการประพฤติตนตามหลักคุณธรรมศีลธรรมที่สังคมกำหนด ใครก็ตามที่ทำผิดศีลธรรมก็จะถูกสังคมตำหนิหรือลงโทษและทำให้เกิดความรู้สึก “เสียหน้า” (丢脸: diū liǎn) การเสียหน้าไม่เพียงจะเกิดกับตัวบุคคลที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อคนรอบข้างด้วย เช่น หากลูกประพฤติตัวผิดศีลธรรมก็จะส่งผลให้ครอบครัวเสียหน้าด้วย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ แนวคิดเรื่อง “liǎn” จึงเป็นกรอบที่ช่วยให้คนในสังคมประพฤติตัวอยู่ภายใต้กรอบคุณธรรมศีลธรรมที่สังคมกำหนด เพื่อรักษา “หน้า” ของตนและบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด

2) **หน้าด้านสังคม** (social face) ใช้แทนคำว่า “面子: miànzi” ซึ่งหมายถึง “เกียรติหรือชื่อเสียง” (prestige or reputation) ซึ่งอาจได้รับการประสบความสำเร็จในชีวิต (Hu, 1944: 45) หรือการยอมรับจากสมาชิกคนอื่นในสังคม (Ho, 1976: 869-870) “miànzi” ต่างจาก “liǎn” เนื่องจาก “miànzi” เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้จากตำแหน่งหน้าที่ในสังคม ความร่ำรวย อำนาจ ความสามารถ และการประพฤติตนให้เหมาะสม บุคคลแต่ละคนมี “liǎn” เหมือนกัน แต่อาจมี “miànzi” ต่างกันขึ้นอยู่กับสถานภาพของครอบครัว ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และปัจจัยอื่น ๆ “miànzi” เป็นสิ่งที่คนชนชั้นกลางที่มีฐานะในสังคมคำนึงถึง เนื่องจากการมี “miànzi” จะช่วยให้มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม

แม้จะดูเหมือนว่าหน้าด้านคุณธรรมและหน้าด้านสังคมเป็นสองส่วนที่แยกจากกัน แต่ในความเป็นจริง หน้าทั้งสองด้านมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดประพฤติตนผิดศีลธรรมจนเกิดความรู้สึก “เสียหน้า” (丢脸: diū liǎn) ก็จะส่งผลให้ “หน้าด้านสังคม” (面子: miànzi) เสียหายไปด้วย (Hu, 1944: 62)

นักวิชาการจีนอีกคนหนึ่งที่กำลังกล่าวถึง “หน้า” ในสังคมจีน คือ L. R. Mao เขาใช้แนวคิดของ Hu (1944) เป็นแนวทาง และเสนอว่า “หน้า” ในสังคมจีนต่างจากความคิดเรื่อง “หน้า” ของ Brown and Levinson (1987) เนื่องจาก “หน้า” ในสังคมจีนเป็นเรื่องของภาพลักษณ์ทางสังคม (public image) นอกจากนี้ Mao ยังเสนอว่าความแตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่อง “หน้า” ของ Brown & Levinson กับ “หน้า” ในสังคมจีน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ (Mao, 1994: 460)

1) ในขณะที่ “หน้า” ตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) ให้ความสำคัญกับหน้าในเชิงปัจเจก “หน้า” ในสังคมจีนกลับหมายถึงภาพลักษณ์ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ดังนั้น “หน้า” ในสังคมจีนจึงไม่ใช่เรื่องของความต้องการส่วนบุคคล (individual wants) แต่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดและได้รับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นการรักษาหน้าในสังคมจีนจึงสามารถทำได้โดยการแสดงพฤติกรรมทางสังคมในบริบทความสัมพันธ์ที่ถูกจำกัดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Tu, 1985 quoted in Mao, 1994: 460) ในขณะที่ “หน้าด้านลบ” (negative face) ของ Brown and Levinson (1987) หมายถึง ความต้องการเป็นอิสระ “หน้า” ในสังคมจีน (ซึ่งน่าจะตรงกับคำว่า “miànzi”) หมายถึงความต้องการที่จะรักษาศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของตนให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากลัทธิขงจื้อที่มองว่าปัจเจกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ส่วนในประเด็นเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ” Mao เห็นด้วยกับความคิดของ Gu ที่มองว่าแนวคิดเรื่องหน้าของ Brown & Levinson ไม่สามารถนำมาอธิบายข้อมูลการสื่อสารสังคมจีนได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม Mao ก็มีความเห็นต่างจาก Gu เนื่องจาก Gu ไม่ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “miànzi” กับ “liǎn” ดังนั้น Gu จึงอาจเปรียบเทียบหน้าด้านลบกับ “liǎn” ไม่ใช่ “miànzi” ตามความคิดของ Mao

ต่อมามีนักวิชาการที่เสนอว่าการแบ่ง “หน้า” ออกเป็นสองด้านตามความคิดของ Hu (1944) ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของ “หน้า” ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความ

ซับซ้อนในสังคมจีนได้ ดังนั้นจึงเสนอการแบ่ง “หน้า” ในสังคมจีนอีกแบบหนึ่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ หน้าด้านอำนาจ หน้าด้านคุณธรรม และหน้าด้านสังคม (Kinnison, 2017: 36-41)

1) **หน้าด้านอำนาจ** (power face) ใช้แทนคำว่า “面子: miànzi” หมายถึง “สถานภาพและตำแหน่งทางสังคม” หน้าด้านอำนาจช่วยให้บุคคลมีอำนาจควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อผู้ที่อยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์ของตน กล่าวคือ ผู้ที่มีหน้าด้านอำนาจมากก็จะสามารถควบคุมบุคคลอื่นได้มาก อย่างไรก็ตาม บุคคลจะมีหน้าด้านอำนาจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของ “หน้า” และคู่ปฏิสัมพันธ์ (Cheng, 1986: 333) เช่น เจ้าพ่อค้ายาเสพติดอาจมีอำนาจมากในวงการยาเสพติด แต่ไม่มีอำนาจในวงการวิชาการ เป็นต้น (Kinnison, 2017: 37) นอกจากนี้ นอกจากหน้าด้านอำนาจจะได้รับจากสถานภาพและตำแหน่งทางสังคมของตนเองแล้วยังสามารถได้รับจากบุคคลใกล้ชิดที่มีอำนาจได้ด้วย

2) **หน้าด้านคุณธรรม** (moral face) ใช้แทนคำว่า “脸: liǎn” หมายถึง “ศักดิ์ศรีและคุณธรรม” หน้าด้านคุณธรรมต่างจากหน้าด้านอำนาจเนื่องจากหน้าด้านคุณธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวตราบใดที่บุคคลนั้นไม่ประพฤตีสั่งที่ผิดศีลธรรมของสังคม การกระทำใด ๆ ที่ผิดหลักศีลธรรมที่สังคมกำหนดจะส่งผลให้บุคคลที่กระทำผิดนั้น “เสียหน้า” และสูญเสียศักดิ์ศรีตามที่มนุษย์คนหนึ่งพึงมี หาก “หน้าด้านคุณธรรม” เสียหาย บุคคลนั้นจะเผชิญหน้ากับผู้อื่นและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างยากลำบาก คล้ายกับ “หน้าด้านสังคม” “หน้าด้านคุณธรรม” ของบุคคลหนึ่ง ๆ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ใกล้ชิด เช่น ครอบครัว สังคม หรือองค์กรที่สังกัด ดังนั้น เมื่อบุคคลหนึ่งเสียหน้าหรือได้หน้า ก็จะส่งผลกระทบต่อหน้าของครอบครัว สังคม และองค์กรด้วย ด้วยเหตุนี้ การรักษาหน้าด้านคุณธรรมจึงไม่ใช่เพียงความรับผิดชอบของบุคคลหนึ่ง ๆ แต่เป็นความรับผิดชอบของกลุ่ม (collective responsibility) (Hu, 1944: 50)

3) **หน้าด้านสังคม** (image face) อาจใช้แทนได้ทั้งคำว่า “miànzi” และ “liǎn” แต่มักใช้แทนคำว่า “miànzi” มากกว่า หน้าด้านสังคม หมายถึง “ความสำเร็จของบุคคลหนึ่ง ๆ ที่ได้มาจากความพยายามหรือความสามารถของตน” ถือเป็น “ภาพแทนตัว” (self-image) ที่แสดงต่อบุคคลอื่น เช่น รูปลักษณ์ภายนอก ทรัพย์สิน ความสามารถ และระดับการศึกษา เป็นต้น ความสำเร็จเหล่านี้ต้องเป็นสิ่งที่สังคมยกย่องและไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมจึงจะถือว่าบุคคลนั้นมีหน้าด้านสังคม หน้าด้านสังคมเป็นลักษณะภายนอกที่ทำให้บุคคลนั้นรู้สึกภูมิใจในตนเองและได้รับการชื่นชมจากผู้อื่น อย่างไรก็ตาม บางครั้ง “ภาพ” ที่เราต้องการแสดงออกกับสิ่งที่ผู้อื่นมองอาจแตกต่างกันได้ ความแตกต่างนั้นเองทำให้บุคคลนั้น “เสียหน้า” (丢面子: diū miànzi) และรู้สึก

อับอาย นอกจากนี้ ในบางกรณี คำว่า “หน้าด้านสังคม” ยังมีความหมายเชิงลบในสังคมจีนด้วย โดยมีความหมายว่าคุณคนนั้นอ้างถึง “ภาพแทนตัว” ซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง

นอกจากการแบ่ง “หน้า” ออกเป็น 3 ด้านแล้ว Kinnison (2017) ยังเสนอแนวคิดที่สำคัญอีก 2 ประการ คือ แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สามกับ “หน้า” และ “หน้าของกลุ่ม”

1) **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สามกับ “หน้า”**: แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องในกลุ่ม-นอกรวม (in-group/out-group) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ การที่บุคคลที่สามเป็นคนในกลุ่มหรือนอกรวมเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการคำนึงถึง “หน้า” ของชาวจีน โดยในกรณีที่บุคคลที่สามเป็นคนในกลุ่ม (自己人: zì jǐ rén) ชาวจีนอาจไม่คำนึงถึง “หน้า” ของตน เนื่องจากทั้งสองฝ่ายรู้จักกันดีอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องรักษาภาพด้านบวกของตนเพื่อสร้างความประทับใจให้อีกฝ่าย เช่นเดียวกับกรณีที่บุคคลที่สามเป็นบุคคลนอกรวมที่เป็นคนแปลกหน้า (生人: shēng rén) ชาวจีนก็อาจไม่คำนึงถึง “หน้า” ของตนเช่นกัน เนื่องจากทั้งสองฝ่ายไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันและความคิดของคนแปลกหน้าเหล่านี้ก็ไม่ได้มีผลต่อชีวิตของเรา แต่หากบุคคลที่สามเป็นคนนอกรวมที่มีความสัมพันธ์ต่อกันหรือเป็นคนที่รู้จัก (熟人: shú rén) ชาวจีนจะคำนึงถึงหน้าของตนเป็นอย่างมาก

2) **หน้าของกลุ่ม (collective image)**: Kinnison (2017) เสนอว่า “หน้า” ในสังคมจีนไม่ได้มีเฉพาะหน้าในเชิงปัจเจกเท่านั้น แต่ยังมี “หน้าของกลุ่ม” ด้วย กล่าวคือ ชาวจีนมองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นการกระทำที่คุกคามกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ก็ถือได้ว่าเป็นการคุกคามตนด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เมื่อผู้ที่ไม่ใช่ชาวจีนซึ่งถือเป็นคนนอกรวมตำหนิรัฐบาลจีน ชาวจีนจึงรู้สึกโกรธและต้องการปกป้องหน้าของตน

แนวคิดเรื่องหน้าในสังคมจีนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง เนื่องจากในทฤษฎีตะวันตกมองว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นวัฒนธรรมที่คุกคามหน้าของคู่สนทนา อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่อง “หน้า” ในสังคมจีนมีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากทฤษฎีตะวันตก เช่น แนวคิดเรื่องในกลุ่ม-นอกรวม (in-group/out-group) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมจีนโดยตรง เนื่องจากชาวจีนจะคำนึงถึง “หน้า” เมื่ออยู่ต่อหน้าคนนอกรวมที่รู้จักหรืออยู่ในที่สาธารณะ แต่อาจจะไม่คำนึง “หน้า” เมื่ออยู่ต่อหน้าคนในกลุ่ม นอกจากนี้ ความคิดเรื่องในกลุ่ม-นอกรวมยังส่งผลต่อ “หน้าของกลุ่ม” ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ส่งผลให้ “หน้า” ในสังคมจีนไม่ได้จำกัดเฉพาะ “หน้า” ของปัจเจกเท่านั้น แต่ยังรวมถึง “หน้าของกลุ่ม” ด้วยเหตุนี้

ความคิดเรื่อง “หน้า” ในสังคมจีนจึงสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมการใช้ภาษาอย่างวัจนกรรม การแสดงความเห็นแย้ง ซึ่งชาวจีนอาจคำนึงถึง “หน้า” ในลักษณะที่แตกต่างจากมุมมองความคิดของ นักวิชาการตะวันตกได้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสุภาพในสังคมจีนพบว่า ความสุภาพในสังคมจีนตามแนวคิดของนักวิชาการจีนแตกต่างจากแนวคิดของนักวิชาการตะวันตก เนื่องจากนักวิชาการตะวันตกให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล ในขณะที่สังคมจีนจะให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับสมาชิกคนอื่นในสังคม ดังนั้นการศึกษาเรื่องความสุภาพของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจึงควรใช้แนวคิดความสุภาพในสังคมจีนควบคู่ไปกับแนวคิดความสุภาพของนักวิชาการตะวันตก เพื่อให้สามารถอธิบายข้อมูลภาษาได้อย่างครอบคลุมและสะท้อนวัฒนธรรมจีนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะนำแนวคิดเรื่องความสุภาพในสังคมจีนของ Gu (1990) และแนวคิดเรื่อง “หน้า” ในสังคมจีนมาใช้ในการอธิบายสาเหตุที่เจ้าของภาษาจีนหรือผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะแสดงหรือไม่แสดงวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง รวมถึงกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้

2.1.3 นิยามและลักษณะของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งตามมุมมองวัจนกรรมและแนวคิดเรื่องความสุภาพ

การแสดงความเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่มีผู้สนใจศึกษาในหลายภาษา แต่เงื่อนไขวัจนกรรมที่แต่ละสังคมใช้ในการนิยามวัจนกรรมนี้ก็มีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจะใช้เงื่อนไขวัจนกรรมของสิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม (2544) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นนิยามที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในสังคมไทย โดยถ้อยคำใด ๆ ที่จัดเป็นวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยจะต้องมีเงื่อนไขวัจนกรรมดังนี้ (สิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม, 2544: 58)

- 1) เงื่อนไขเนื้อความ (propositional condition): เนื้อความที่ใด ๆ ที่ไม่เป็นไปในทางคล้อยตามสิ่งที่ผู้ฟังพูดถึงหรือกระทำลงไป
- 2) เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory condition): ผู้พูดมีความคิดอื่นที่เชื่อว่าดีกว่าหรือถูกต้องกว่าความคิดของผู้ฟัง และยังไม่มีการสรุปว่าสิ่งที่ผู้ฟังพูดถึงหรือกระทำไปนั้นถูกต้องแล้ว
- 3) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition): ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดหรือการกระทำของผู้ฟัง

4) **เงื่อนไขจำเป็น** (essential condition): เป็นความพยายามที่จะเสนอความคิดแย้ง เพื่อให้ผู้ฟังคิด

ทั้งนี้ เนื่องจากวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่พบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวันและเป็นวัจนกรรมที่น่าสนใจ จึงมีนักวิชาการนิยามวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง และศึกษาลักษณะของวัจนกรรมนี้ไว้จำนวนหนึ่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.3.1 นิยามของการแสดงความคิดเห็นแย้ง

จากการรวบรวมนิยามและคำจำกัดความของ “การแสดงความคิดเห็นแย้ง” หรือ “วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง” พบว่านักวิชาการทั้งตะวันตกและไทยได้กล่าวถึงนิยามของวัจนกรรมนี้ไว้ในหลากหลายแง่มุม สามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มดังนี้

ก) **นิยามตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์**

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่านักวิชาการตะวันตกนิยามวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ดังนี้

Sornig (1977: 363) เสนอว่าวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง คือ “ถ้อยคำใด ๆ ที่แสดงความคิดเห็นต่อข้อความที่มาก่อนโดยการตั้งคำถามกับลักษณะทางความหมายหรือวัจนปฏิบัติศาสตร์ของข้อความนั้น รวมถึงการแก้ไข หรือ ปฏิเสธข้อความนั้น ๆ ด้วย”

Kakavá (1993: 36) นิยามวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งไว้ว่า “ท่าทีในทางตรงข้ามที่แสดงออกด้วยถ้อยคำหรือไม่ใช่ถ้อยคำเพื่อตอบโต้การกระทำก่อนหน้าทั้งการกระทำที่กระทำด้วยถ้อยคำและไม่ใช้ถ้อยคำ”

Edstrom (2004: 1499) กล่าวว่า การแสดงความคิดเห็นแย้ง คือ “การที่ผู้พูดแสดงความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ตรงข้ามกับผู้พูดอีกคนหนึ่ง ซึ่งอาจแสดงออกโดยการปกป้องความคิดของตนเอง โจมตีความคิดของคู่สนทนา หรือไม่แสดงการเห็นด้วยกับคู่สนทนาก็ได้”

Sifianou (2012: 1554) กล่าวว่า การแสดงความคิดเห็นแย้ง คือ “การแสดงความคิดเห็นที่ตรงข้ามกับความเห็นที่ผู้พูดอีกคนหนึ่งแสดงออกมา”

อาจสรุปได้ว่านักวิชาการตะวันตกมองว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นผลดีที่สองของการสนทนา กล่าวคือ เป็นการแสดงความไม่เห็นด้วยกับผลดีก่อนหน้าหรือการกระทำใด ๆ ที่คู่สนทนากระทำ โดยอาจแสดงออกโดยใช้ถ้อยคำหรือไม่ใช้ถ้อยคำก็ได้

ข) นิยามตามมุมมองตรรกศาสตร์

Rees-Miller (2000: 1088) กล่าวว่า ผู้พูดจะแสดงความเห็นแย้งเมื่อผู้พูดคิดว่าประพจน์ที่มีเนื้อความ “P” ผู้ฟังกล่าวหรือสื่อความไม่เป็นจริง และตอบโต้ด้วยถ้อยคำที่มีเนื้อความหรือสื่อความหมายโดยนัยว่า “not P”

ค) นิยามตามมุมมองปริจเฉท

Waldron and Applegate (1994: 4) กล่าวว่า การแสดงความเห็นแย้ง (verbal disagreement) คือ “รูปแบบหนึ่งของความขัดแย้ง เนื่องจากการแสดงความเห็นแย้งเป็นเหตุการณ์การสนทนาที่ต้องใช้ความพยายาม คู่สนทนามีเป้าหมายไม่สอดคล้องกัน เกิดการต่อรองและคู่สนทนาต้องทำให้การกระทำของตนเองกับอีกฝ่ายหนึ่งประสานเข้าด้วยกัน”

ง) นิยามจากงานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลภาษาไทย

นักวิชาการไทยที่นิยามวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในงานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลภาษาไทย คือ สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558) ซึ่งนิยามการแสดงความเห็นแย้งว่า “การที่ผู้พูดสื่อความคิดเห็นแย้งในทางตรงกันข้าม หรือไม่เห็นด้วยกับถ้อยคำของผู้ฟังที่สื่อความคิดเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ ทศนคติ รวมไปถึงพฤติกรรมหรือการกระทำบางประการ ทั้งนี้ การแสดงความเห็นแย้งหมายรวมถึงตั้งแต่ระดับที่คู่สนทนามีความคิดหรือความเห็นบางประการไม่ตรงกันจนกระทั่งถึงระดับที่เป็นการทะเลาะวิวาท”

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจะใช้นิยามของการแสดงความเห็นแย้งตาม Kakavá (1993: 36) เนื่องจากเป็นนิยามที่มีความเป็นสากลตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ ผนวกกับเงื่อนไขวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของสิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม (2544) และนิยามวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558) ซึ่งเป็นเงื่อนไขวัจนกรรมและนิยามที่ใช้ศึกษาข้อมูลภาษาไทย สรุปได้ว่า นิยามการแสดงความเห็นแย้งที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คือ “การใช้ถ้อยคำหรือวิธีการสื่อสารอื่น ๆ เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำก่อนหน้า”

2.1.3.2 ลักษณะของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งพบว่า วัจนกรรมนี้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ เป็นการกระทำที่สัมพันธ์กับการกระทำก่อนหน้าและการกระทำที่ตามมา เป็นการกระทำที่ไม่พึงปรารถนา เป็นการกระทำที่คุกคามหน้าผู้ฟัง และเป็นการกระทำที่ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

ก.) การกระทำที่สัมพันธ์กับการกระทำก่อนหน้าและการกระทำที่ตามมา

จากนิยามของ Sornig (1977: 363) Kakavá (1993: 36) Edstrom (2004: 1499) Sifianou (2012: 1554) Rees-Miller (2000: 1088) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิววัฒน์ (2558) จะเห็นได้ว่า การแสดงความเห็นแย้งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการกระทำก่อนหน้า ซึ่งอาจเป็นการกระทำของผู้พูดคนก่อนหน้าในสถานการณ์การสื่อสารขณะนั้นหรืออาจเชื่อมโยงกับการปฏิสัมพันธ์ครั้งก่อนก็ได้ โดยการกระทำที่มาก่อนอาจเป็นการกระทำโดยใช้วัจนภาษาหรืออวัจนภาษาก็ได้ และเนื่องจากการกระทำก่อนหน้าอาจเป็นการกระทำในผลิตภัณฑ์ก่อนหน้าหรือชุดของผลิตภัณฑ์ก่อนหน้าหลายผลิตภัณฑ์ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ จึงยากต่อการคาดเดาว่าการแสดงความเห็นแย้งจะเกิดขึ้นเมื่อใด (Sifianou, 2012: 1557)

นอกจากการแสดงความเห็นแย้งจะสัมพันธ์กับการกระทำที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว ยังมักเปิดโอกาสให้ผู้พูดคนต่อไปกระทำบางสิ่งด้วย เนื่องจากผู้ที่ถูกเห็นแย้งมักกระทำบางอย่างตอบโต้ผู้ที่เห็นแย้งกับตนเสมอ (Locher, 2004: 95)

Kakavá (1993: 36) สรุปไว้ว่า เนื่องจากการแสดงความเห็นแย้งอาจนำไปสู่การเผชิญหน้า ซึ่งอาจกลายเป็นการโต้เถียงได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นต้นกำเนิดของความขัดแย้ง อย่างไรก็ตาม การแสดงความเห็นแย้งก็อาจก่อให้เกิดการสื่อสารได้ด้วย เนื่องจากการโต้แย้งมักประกอบด้วยชุดความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันจำนวนหนึ่ง สอดคล้องกับความคิดของ Sifianou (2012: 1557) ที่กล่าวว่า การตอบโต้วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งไม่ใช่เพียงการยอมรับหรือปฏิเสธเท่านั้น แต่มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการสนทนาที่มีผลมากกว่านั้นได้

กล่าวโดยสรุป การแสดงความเห็นแย้งเป็นการตอบโต้การกระทำที่มีอยู่ก่อนและอาจเปิดโอกาสให้มีการกระทำในลำดับต่อไป ซึ่งเป็นการจำกัดปริบทการกระทำของกลุ่มสนทนา (Locher, 2004: 99)

ข.) การกระทำที่ไม่พึงปรารถนา

Leech (1983) มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา ดังจะเห็นจากหลักการความสุภาพของ Leech (1983) ข้อหนึ่ง คือ **หลักความเห็นพ้อง** (Maxim of Agreement) ซึ่งหมายถึง การลดความเห็นแย้งและเพิ่มความเห็นพ้องระหว่างตนเองกับผู้อื่น แสดงให้เห็นว่า Leech มองว่าในการรักษาความสมดุลทางสังคมและความสัมพันธ์ฉันมิตร การเห็นแย้งกับผู้อื่นเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยงและการแสดงความเห็นพ้องกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ด้วยเหตุนี้ Leech (1983: 138) จึงกล่าวว่า “มีแนวโน้มที่ผู้พูดจะเพิ่มความเห็นด้วยและลดความเห็นแย้งกับคู่สนทนาโดยการแสดงความเสียใจหรือแสดงความเห็นด้วยบางส่วน”

นอกจาก Leech แล้ว นักวิชาการที่กล่าวถึงลักษณะของการแสดงความเห็นแย้ง คือ Sacks (1987: 65-69) เขากล่าวว่า ความต้องการความเห็นพ้องควรจัดเป็นส่วนหนึ่งของการจัดระเบียบโครงสร้างทางการสื่อสาร (the structural organization of talk) ในฐานะเครื่องมือที่เป็นทางการ (a formal apparatus) มากกว่าความพอใจส่วนบุคคล (a matter of individual preferences) Sack อธิบายว่า การที่เราไม่ชอบที่จะแสดงความเห็นแย้ง เกิดจากเราถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องไม่ชอบแสดงความเห็นแย้ง ไม่ได้เกิดจากความรู้สึกที่ไม่ชอบแสดงความเห็นแย้ง หรืออาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่ควบคุมการแสดงความคิดเห็นแย้ง คือ ความคาดหวังทางสังคม ไม่ใช่การเลือกของปัจเจกบุคคล

นักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่เสนอความเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง คือ Pomerantz (1984) ซึ่งพบว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นคำตอบที่ไม่พึงปรารถนา (dispreferred answer) และเป็นการปฏิเสธสัมพัทธ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นปกติในสังคม นอกจากนี้ยังแบ่งประเภทการแสดงความคิดเห็นแย้งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนัก (strong disagreement) และการแสดงความเห็นแย้งแบบลดน้ำหนัก (weak disagreement) ซึ่งเป็นการแสดงความเห็นแย้งที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น แสดงความลังเล ใช้ความเงียบ ขอคำอธิบาย หรือกล่าวซ้ำบางส่วน ประกอบการแสดงความคิดเห็นด้วยของตน

ทั้ง Sack และ Pomerantz มีมุมมองที่คล้ายกันในการสนับสนุนความคิดที่ว่า การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ไม่พึงปรารถนา โดย Sacks (1987: 58) เสนอว่า เมื่อเกิดข้อโต้แย้งขึ้น การโต้ตอบที่เป็นการแสดงความเห็นพ้องจะเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด ในขณะที่การแสดงความเห็นแย้งจะถูกเลื่อนออกไปปรากฏภายในผลัดที่มีการแสดงความเห็นแย้ง ในขณะที่ Pomerantz (1984: 70) เสนอว่ากลวิธีต่าง ๆ ที่ผู้พูดใช้ในการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ตรงไปตรงมาทำให้เห็นว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นคำตอบที่ผู้พูดไม่ได้คาดหวังว่าจะได้รับจากผู้พูดคนต่อไปและเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการโต้แย้งขึ้นในบางสถานการณ์ ผู้พูดอาจคาดหวังให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ในสถานการณ์เช่นนี้ การแสดงความเห็นแย้งจะได้รับการยอมรับและมักได้รับการดัดแปลงให้ยอมรับได้ง่ายขึ้น เช่น มีการกลบเกลื่อนถ้อยคำ เป็นต้น (Kotthoff, 1993)

ทั้งนี้ การแสดงความเห็นแย้งจะเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม ลีลาการสื่อสาร สถานการณ์การสนทนา อายุ สถานภาพและเพศของคู่สนทนา และประเด็นโต้แย้ง เป็นต้น (Hymes, 1972 quoted in Kakavá, 1993: 28-33)

ค.) การกระทำที่คุกคามหน้าผู้ฟัง

Brown and Levinson (1987: 66) กล่าวว่า การแสดงความเห็นแย้งจัดเป็น **การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวทของผู้ฟัง** เนื่องจากแสดงให้เห็นว่าผู้พูดประเมินค่าหน้าด้านบวทบางประการของผู้ฟังในด้านลบ กล่าวคือ ในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้พูดกำลังสื่อว่าตนคิดว่าผู้ฟังคิดผิด เข้าใจผิด หรือไม่มีเหตุผล ผู้พูดจึงไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ด้วยเหตุนี้ในกลวิธีความสุภาพด้านบวทของ Brown and Levinson (1987: 112-117) จึงประกอบด้วย การเพิ่มความเห็นพ้อง (Seek agreement) และการหลีกเลี่ยงความเห็นแย้ง (Avoid disagreement)

1) การเพิ่มความเห็นพ้อง (Seek agreement) สามารถทำได้โดยการเลือกประเด็นที่ปลอดภัยในการสนทนา (safe topics) และการกล่าวซ้ำเพื่อแสดงความเห็นพ้อง (repetition)

2) การหลีกเลี่ยงความเห็นแย้ง (Avoid disagreement) สามารถทำได้โดยการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ (Token agreement) การแสร้งว่าเห็นด้วย (Pseudo-agreement) การโกหกขาว (White lies) และการกลบเกลื่อนความคิดเห็น (Hedging opinion)

นอกจาก Brown & Levinson แล้ว ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่เห็นด้วยกับความคิดที่ว่า การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่คุกคามหน้า เช่น Sifianou (2012: 1559-1560) ซึ่งเสนอว่า การแสดงความเห็นแย้งอาจคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังได้ หากผู้ฟังเข้าใจว่าผู้พูดกำลังกดดันให้เขายอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างไป นอกจากนี้ การแสดงความเห็นแย้งยังอาจคุกคามหน้าของผู้พูดได้เช่นกัน โดยอาจจะคุกคามหน้าด้านบวทของผู้พูด เมื่อผู้พูดกำลังแสดงออกว่าตัวเองเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือเป็นที่พอใจ และคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด เมื่อผู้พูดรู้สึกที่ตนเองถูกบังคับให้ปกป้องหน้าของตัวเองหรือช่วยผู้อื่นปกป้องหน้าของเขา

ง.) การกระทำที่ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

แม้นักวิชาการกลุ่มหนึ่งจะเสนอว่า การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ไม่พึงประสงค์หรือคุกคามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา (Brown & Levinson, 1987; Leech, 1983; Pomerantz, 1984; Sacks, 1987; Sifianou, 2012) นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งกลับมีมุมมองที่ตรงข้ามกัน ตัวอย่างเช่น Schiffrin (1984) ซึ่งพบว่า การแสดงความเห็นแย้งระหว่างเพื่อนช่วยสร้างความเป็น

กันเองระหว่างคู่สนทนาได้ สอดคล้องกับความคิดของ Georgakopoulou (2001) ที่มองว่าการแสดง ความเห็นแย้งอาจจะไม่ได้ทำลายความสัมพันธ์ แต่ช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาแน่นแฟ้น ยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Kakavá (2002) ที่พบว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งในสังคมกรีก เป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมที่พบได้ทั่วไปและเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เนื่องจากเป็นสิ่งที่คู่สนทนาคาดหวัง และได้รับการยอมรับ

Sifianou (2012: 1560) มองว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ช่วย เสริมสร้างหน้า (face-enhancing) เนื่องจากแสดงให้เห็นว่าผู้พูดสนใจผู้ฟังโดยการมีส่วนร่วมในการ สนทนาแทนที่จะเลือกเห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาหรือนิ่งเฉย นอกจากนี้ การแสดงความคิดเห็นแย้งยัง ก่อให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาและเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังได้ อีกทั้งในบางกรณีการแสดงความคิดเห็นแย้งอาจช่วยปกป้องหน้าของผู้พูดได้ด้วย เช่น ในกรณีการตอบ รับคำชม การยอมรับคำชมอาจถูกมองว่าเป็นการชื่นชมตนเอง ซึ่งถือเป็นการกระทำที่คุกคามหน้า ในขณะที่การตอบปฏิเสธคำชมจะช่วยปกป้องหน้าของผู้พูดได้ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า การแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่ทำหน้าที่ได้ หลากหลาย (multifunctionality) และมีหลายทิศทาง (multidirectionality) กล่าวคือ เป็น วัจนกรรมที่มีผลกระทบต่อหน้าของคู่สนทนาทั้งสองฝ่าย และทำหน้าที่ได้ทั้งการพัฒนาและทำลาย ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา (Sifianou, 2012: 1559)

ด้วยเหตุนี้ วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งจึงเป็นหนึ่งในวัจนกรรมที่ท้าทาย ความสามารถของผู้เรียนภาษาที่สอง เนื่องจากในการแสดงความคิดเห็นแย้ง ผู้เรียนต้องเข้าใจความคิด ของผู้พูดคนก่อนหน้าก่อนจึงจะสามารถตัดสินใจได้ว่า จะเห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับคู่สนทนาของตน (Sornig, 1977: 361) นอกจากนี้เนื่องจากในบางสังคม การแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ไม่พึง ปรารถนาและเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง หากผู้เรียนเลือกที่จะแสดงความคิดเห็นแย้งกับคู่สนทนา ผู้เรียนก็ต้องใช้ทักษะทางภาษาควบคู่ไปกับความรู้ความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติในภาษาที่สองเพื่อให้ เลือกใช้กลวิธีทางภาษาได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องเลือกใช้ภาษาที่สามารถแสดงความคิดเห็นของ ตนได้อย่างชัดเจน แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่คุกคามหน้าผู้ฟังมากเกินไปจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบ ด้านลบต่อความสัมพันธ์ของตนและคู่สนทนาได้

2.1.3.3 วัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งในสังคมไทยและจีน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งในสังคมไทยและสังคมจีนพบว่ามุมมองที่ชาวไทยและชาวจีนมีต่อวัฒนธรรมนี้และกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งที่ชาวไทยและชาวจีนใช้มีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน

1) วัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งในสังคมไทย

Markus and Kitayama (1991: 228) กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากัน (interdependent self) ซึ่งนิยามตนเองจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สอดคล้องกับความคิดของ Hofstede (1984) ที่กล่าวว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) กล่าวคือ สมาชิกในสังคมให้ความสำคัญกับการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (in-group) และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ชาวไทยจึงมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า เนื่องจากสมาชิกในสังคมให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่นเป็นหลัก และไม่ต้องการให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน (Klausner, 1976: 255; Komin, 1991: 135)

งานวิจัยเกี่ยวกับการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าการแสดงความเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมาเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นักในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่าผู้พูดชาวไทยมักเลือกที่จะใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแบบอ้อม เช่น การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนัก การโน้มน้าวใจให้ค่อยๆ ตาม หรือเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นแย้ง เพื่อไม่ให้เกิดการปะทะหรือความวุ่นวาย (Deephungston, 1992) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การแสดงความเห็นแย้งในปริศนาการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ” (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์, 2558) และ “ชั้นคิดว่ามันน่าจะไม่ใช่แบบที่แกล้งก็ได้...: การศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่ใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทยตามแนววิจันปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์, 2559) ที่พบว่าผู้พูดชาวไทยนิยมใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งแบบลดน้ำหนักมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับความคิดของ Hall (1976) ซึ่งเสนอว่าในสังคมบริบทสูงอย่างสังคมไทย ผู้พูดจะนิยมใช้กลวิธีแบบอ้อมมากกว่า และผู้ฟังจะต้องตีความความหมายของผู้พูดโดยอาศัยบริบท

สรุปได้ว่า เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ดังนั้นเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือคู่สนทนามีความเห็นไม่ตรงกัน ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษารูปแบบต่าง ๆ ที่ช่วยลดการคุกคามหน้า เพื่อช่วยให้รักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันไว้ได้

2) วัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งในสังคมจีน

Kirkbride et al. (1991) กล่าวว่า สังคมจีนเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียว (Harmony) ความสอดคล้องกัน (Conformity) และลำดับชั้นในสังคม (Hierarchy) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อที่มองว่ามนุษย์ไม่ได้อยู่ในสังคมอย่างเป็นอิสระ แต่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นในสังคม ดังนั้นสมาชิกในสังคมจึงต้องปฏิบัติตามกฎในสังคมและแสดงออกให้เหมาะสมกับบทบาทของตน สอดคล้องกับความคิดของ Hofstede (2011: 12) ที่กล่าวว่าสังคมจีนมีลักษณะเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) เช่นเดียวกับสังคมไทย

ส่วนมุมมองเกี่ยวกับความขัดแย้ง ชาวจีนมองว่าการโต้แย้งเป็นจุดเริ่มต้นของความวุ่นวาย ดังนั้นจึงมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรง และหากจำเป็นต้องเผชิญหน้า ชาวจีนก็จะเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมเพื่อรักษาความปรองดองในสังคม (Bond, 1991: 65) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อเทียบกับผู้พูดที่มาจากชาติตะวันตก ชาวจีนนิยมแสดงความเห็นแย้งโดยอ้อมมากกว่า ซึ่งอาจสัมพันธ์กับลักษณะของสังคมตะวันออกที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากกว่าการแสดงความคิดเห็นของตน ตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง “A contrastive study on disagreement strategies for politeness between American English and Mandarin Chinese” (Liang & Han, 2005) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบการแสดงความเห็นแย้งของชาวจีนและชาวอเมริกัน ผลการศึกษาพบว่าชาวจีนจะใช้กลวิธีความสุภาพมากกว่าชาวอเมริกัน เป็นต้น การใช้ภาษาแบบอ้อมซึ่งต้องพึ่งพาบริบทในการตีความสะท้อนให้เห็นว่าสังคมจีนเป็นสังคมบริบทสูง (Bond, 1991: 52) เช่นเดียวกับสังคมไทย

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบการแสดงความเห็นแย้งระหว่างชาวจีนแผ่นดินใหญ่กับชาวตะวันตกแล้ว ยังมีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่ศึกษาผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไต้หวันและฮ่องกง ซึ่งได้ผลการวิจัยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไต้หวันมักจะหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งมากกว่าเจ้าของภาษาอังกฤษซึ่งนิยมแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา (Chen, 2006) หรือแสดงความเห็นแย้งแบบอ้อมมากกว่าเจ้าของภาษาอังกฤษชาวอเมริกัน (Tuan & Hsu, 2009) เช่นเดียวกับผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวฮ่องกงที่แม้จะไม่เขินอายที่จะแสดงความเห็นแย้ง แต่ก็มักจะแสดงความเห็นแย้งโดยใช้การลดน้ำหนัก เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สนทนามากกว่าเจ้าของภาษาอังกฤษชาวอเมริกัน (Cheng & Tsui, 2009) พฤติกรรมการใช้ภาษาดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ชาวไต้หวันคำนึงถึง

วัฒนธรรมแบบรวมกลุ่มและความคิดเรื่อง “หน้า” ในขณะที่ชาวตะวันตกคำนึงถึงวัฒนธรรมแบบปัจเจก (Chen, 2006)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งกลับชี้ให้เห็นว่าชาวจีนในยุคปัจจุบันมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม กล่าวคือ มีความเป็นปัจเจกมากขึ้น คล้ายกับชาวตะวันตก (Garrott, 1995; Liu, 2004) ด้วยเหตุนี้ จึงแสดงออกผ่านการใช้ภาษาของชาวจีนในยุคปัจจุบันบางส่วนที่นิยมแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา ต่างจากค่านิยมในสังคมจีนโบราณ เช่น งานวิจัยเรื่อง “Managing relationships in everyday practice: The case of strong disagreement in Mandarin” (Zhu, 2014a) ซึ่งศึกษาการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักร (strong disagreement) ของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ พบว่าในสังคมจีนปัจจุบัน การแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักรเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมและยอมรับได้ในบางบริบท ต่างจากสังคมจีนดั้งเดิมที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเช่นนี้เป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ (Zhu, 2014a: 93) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “Doing Business in the 21st Century with the New Generation of Chinese Managers: A Study of Generational Shifts in Work Values in China” (Ralston et al., 1999) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของผู้จัดการชาวจีนที่อยู่ในช่วงอายุต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าผู้จัดการชาวจีนที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่จะมีความเป็นปัจเจกและคล้ายคลึงกับผู้จัดการชาวตะวันตกมากกว่าผู้จัดการที่เป็นคนรุ่นก่อน อย่างไรก็ตาม คนรุ่นใหม่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับค่านิยมตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อ เพียงแต่น้อยกว่าคนรุ่นก่อนเท่านั้น

ลักษณะนิสัยและการใช้ภาษาที่เปลี่ยนแปลงไปสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของการปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural revolution) ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญต่อสังคมวัฒนธรรมและการใช้ภาษาในสังคมจีน กล่าวคือ ในช่วงนี้ชนบทรวมและแนวคิดเรื่องความสุภาพตามแบบดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญกับการลดตนเองและยกย่องผู้อื่นได้ถูกทำลายไป เนื่องจากมองว่าเป็นเครื่องสะท้อนระบบสังคมแบบชนชั้น พร้อมทั้งสนับสนุนการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา จนทำให้ “ความหยาบคาย” (rudeness) กลายเป็นชนบทรสื่อสารที่สำคัญในขณะนั้น (Kádár & Pan, 2011: 132) แม้ว่าในยุคต่อมามีการสนับสนุนให้ชาวจีนใช้ถ้อยคำแสดงความสุภาพมากขึ้น แต่ก็ไม่สามารถฟื้นฟูแนวคิดเรื่องความสุภาพตามชนบเดิมมาได้ทั้งหมด (Kádár & Pan, 2011: 134) ประกอบกับอิทธิพลของโลกตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางมากขึ้นในช่วงการปฏิรูปสังคม (Social Reform Era) (Ralston et al., 1999: 12) และผลจากนโยบายลูกคนเดียว (One Child Policy) ที่ส่งเสริมให้ผู้ที่

เกิดในยุคดังกล่าวมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น (Pan & Kádár, 2011: 124) ก็ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมจีนเปลี่ยนแปลงไปสะท้อนผ่านการใช้ภาษาที่มีคล้ายกับชาวตะวันตกมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมจีนเป็นวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Hofstede, 2011: 22) การจะสรุปว่าปัจจุบันสังคมจีนมีวัฒนธรรมแบบใด อาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถตัดสินได้ตายตัว และจากความหลากหลายนี้เองจึงน่าสนใจว่าชาวจีนที่เป็นนักศึกษาซึ่งถือเป็นคนรุ่นใหม่จะแสดงออกถึงวัฒนธรรมแบบอิงกลุ่มคล้ายกับประเทศในโลกตะวันออกอื่น ๆ เช่น ไทย ญี่ปุ่น หรือจะมีวัฒนธรรมแบบปัจเจกคล้ายกับประเทศในโลกตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังน่าสนใจว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะเข้าใจและตระหนักถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของสังคมไทยที่เป็นสังคมที่นิยมหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือไม่ และจะแสดงวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟังอย่างวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งได้อย่างเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่

2.1.4 วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (Interlanguage Pragmatics)

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาการใช้ภาษาไทยตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เนื่องจากมุ่งศึกษาการใช้ภาษาของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 3) วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษามีแนวคิดสำคัญ คือ การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatic transfer) ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของภาษาแม่ (native language หรือ L1) ที่มีผลต่อการใช้ภาษาที่สอง (second language หรือ L2) ของผู้เรียน อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการรับภาษาที่สอง หรือ Second Language Acquisition (SLA) ซึ่งเป็นแนวคิดที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง หลังจากการเรียนรู้ภาษาแม่ด้วย (Gass & Selinker, 2008: 7)

2.1.4.1 นิยามและขอบเขตของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา หรือ Interlanguage Pragmatics (ILP) คือ “การศึกษาความเข้าใจและการผลิตอันตรภาษาของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลภาษาแม่และภาษาที่สองของผู้เรียน ตามแนวทางการศึกษาอันตรภาษา (interlanguage studies) ที่เสนอโดย Selinker (1972) เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียนต่างจากภาษาเป้าหมายอย่างไร พร้อมทั้งชี้ให้เห็นพฤติกรรมการใช้อันตรภาษาบางประการของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่” (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 12)

วจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา 2 ศาสตร์ คือ เป็นสาขาหนึ่งของการศึกษาการรับภาษาที่สอง (Second Language Acquisition) และเป็นส่วนหนึ่งของวจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 3) กล่าวคือ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้และการรับภาษาที่สองของผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษานั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่า วจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นการศึกษาพฤติกรรมทางภาษาของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาตามแนวทางภาษาศาสตร์สังคมและภาษาศาสตร์จิตวิทยา (การรับภาษา) (Kasper, 1992: 205)

งานวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษามุ่งศึกษาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและมุ่งเน้นไปที่ภาษาที่ผู้เรียนใช้ (Boxer, 2002) โดยเป็นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบการผลิตภาษาของเจ้าของภาษาและผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Culpeper, Mackey, & Taguchi, 2018: 14)

Kasper and Blum-Kulka (1993: 4-13) แบ่งขอบเขตการศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาออกเป็น 5 กลุ่มหลัก ๆ ดังนี้

1) ความเข้าใจทางวจนปฏิบัติ (pragmatic comprehension)

การศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาในช่วงแรกมุ่งศึกษาการแสดงเจตนาและความรู้เกี่ยวกับความสุภาพของผู้เรียน งานวิจัยส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวจนกรรมอ้อมของผู้เรียน ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจทางวจนปฏิบัติ บทบาทของรูปภาษาและปริบท รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแสดงวจนกรรม นอกจากนี้ ยังสนใจศึกษาความสามารถของผู้เรียนในการแบ่งระดับความสุภาพของรูปภาษาต่าง ๆ ในภาษาที่สอง ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความรู้เกี่ยวกับความสุภาพของผู้เรียนอาจแตกต่างจากเจ้าของภาษาได้ (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 6) ในขณะที่งานวิจัยอีกส่วนหนึ่งมุ่งศึกษาความรู้ทางวจนปฏิบัติเชิงสังคม (sociopragmatic perceptions) ได้แก่ ปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับและใช้ภาษาซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามสังคมวัฒนธรรม

2) การผลิตการกระทำทางภาษา (production of linguistic action)

ความสามารถทางวจนปฏิบัติ (pragmatic competence) หมายถึง “ความสามารถในการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับปริบทสถานการณ์” แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ความสามารถทางภาษาศาสตร์วจนปฏิบัติ (pragmalinguistic competence) และความสามารถทางวจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic competence) (Leech, 1983; Thomas, 1983)

ความสามารถทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic competence) หมายถึง “ทรัพยากรในภาษาใดภาษาหนึ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดเจตนาใดเจตนาหนึ่งในภาษานั้น” (Leech, 1983: 11) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติเป็นจุดเชื่อมต่อกันระหว่างภาษาศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Kasper & Roever, 2005)

ส่วนความสามารถทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic competence) หมายถึง “ความรู้ทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกและการตีความภาษาของผู้ใช้ภาษา” (Leech, 1983: 10) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมเป็นจุดเชื่อมต่อกันระหว่างสังคมวิทยาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Kasper & Roever, 2005)

การศึกษาเกี่ยวกับการผลิตภาษาของผู้เรียนภาษาที่สองชี้ให้เห็นว่าความสามารถทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของเจ้าของภาษาและผู้เรียนอาจแตกต่างกันได้ แม้ว่าผู้เรียนจะตระหนักถึงกลวิธีทางภาษา และข้อจำกัดในการเลือกใช้กลวิธีเหล่านั้นในบริบทต่าง ๆ ได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา อุปสรรคที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาที่สองได้เหมือนกับเจ้าของภาษาก็คือ **พื้นฐานความรู้ทั่วไปทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (General pragmatic knowledge base)** (Blumkulka, 1991 quoted in Kasper & Blum-Kulka, 1993: 7) รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น การขาดความรู้เกี่ยวกับภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic knowledge) การถ่ายโอนขนบทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic norms) หรือแม้แต่อิทธิพลของวัฒนธรรมในภาษาแม่ของผู้เรียนที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาที่สอง

นอกจากนี้ ผลการศึกษาการผลิตภาษาของผู้เรียนภาษาที่สองยังแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่มีภาษาแม่ต่างกันจะใช้รูปแบบภาษาที่แตกต่างกันไปด้วย สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาแม่และความรู้เกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้ภาษาซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม เช่น งานวิจัยเรื่อง “Compliment response strategies by Thai and Chinese EFL teachers: A contrastive study” (Chen & Boonkongsaeen, 2012) ซึ่งศึกษากลวิธีการตอบรับคำชมในภาษาอังกฤษของครูสอนภาษาอังกฤษชาวไทยและชาวจีน ผลการศึกษาพบว่า แม้ครูทั้งสองกลุ่มจะใช้กลวิธีการยอมรับ (accept) มากที่สุดและใช้การปฏิเสธ (reject) น้อยที่สุดเหมือนกัน แต่ก็พบความแตกต่างระหว่างทั้งสองกลุ่มเช่นกัน ซึ่งเป็นผลจากการถ่ายโอนลักษณะทางวัฒนธรรมมาจากวัฒนธรรมแม่ของตน เป็นต้น

การผลิตภาษาของผู้เรียนภาษาที่สองมักจำกัดและซับซ้อนน้อยกว่าเจ้าของภาษา อย่างไรก็ตาม บางกรณีผู้เรียนอาจผลิตภาษามากเกินความจำเป็นหรือที่เรียกว่า “Waffle

Phenomenon” (Edmonson & House, 1991 quoted in Kasper & Blum-Kulka, 1993: 9) อีกทั้งบางครั้งภาษาที่ใช้อาจมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ในบริบทการสื่อสารน้อยกว่าเจ้าของภาษาด้วย เช่น การใช้ภาษาแบบเดียวกันในการขอร้องคู่สนทนาที่มีสถานภาพต่างกัน ทั้ง ๆ ที่สถานภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้ภาษารูปแบบต่างกันในการใช้ภาษาของเจ้าของภาษา เป็นต้น

3) พัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติ (development of pragmatic competence)

พัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติเป็นอีกลักษณะหนึ่งของการศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาซึ่งได้รับความนิยมในการศึกษาน้อยกว่าประเด็นที่เกี่ยวกับความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติและการผลิตภาษาของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การศึกษาพัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียนก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจกระบวนการการเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้เรียน ทั้งการศึกษาข้ามกลุ่ม (cross-sectional studies) ซึ่งหมายถึงการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติภาษาที่สองของผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกัน และการศึกษาระยะยาว (longitudinal studies) ซึ่งหมายถึงการศึกษาพัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติภาษาที่สองของผู้เรียนกลุ่มเดียวกันในช่วงเวลาที่ต่างกัน เช่น ขณะที่เริ่มเรียนและเมื่อเรียนไปแล้ว 1 ปี เป็นต้น

4) การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic transfer)

แนวคิดสำคัญแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญในงานที่ศึกษาการรับและใช้ภาษาที่สอง คือ การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic transfer) เนื่องจากการรับและใช้ภาษาที่สองของบุคคลหนึ่ง ๆ มักได้รับอิทธิพลจากความรู้ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาแม่อยู่เสมอ

Kasper (1992: 5) นิยามการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ว่า “อิทธิพลของความรู้ทางภาษาหรือวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาที่สองที่มีผลต่อความเข้าใจ การผลิตภาษา และการเรียนรู้เกี่ยวกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาที่สอง”

การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อาจแบ่งโดยใช้เกณฑ์ที่ต่างกันได้ 2 กลุ่ม คือ แบ่งตามลักษณะการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และแบ่งตามผลของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่มีต่อภาษาที่สอง

สำหรับการแบ่งตามลักษณะการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ สามารถแบ่งการถ่ายโอนได้เป็น 2 ประเภท คือ การถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic transfer) และการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic transfer)

1) การถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic transfer) หมายถึง กระบวนการที่พลังวัจนกรรมและระดับความสุภาพของรูปภาษาแบบใดแบบหนึ่งในภาษาแม่มีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปและหน้าที่ของรูปภาษานั้นในการรับและการผลิตภาษาที่สอง (Kasper, 1992: 7) กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนถ่ายโอนกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงวัจนกรรมในภาษาแม่มาใช้ในภาษาที่สอง โดยที่ถ้อยคำเหล่านั้นมีลักษณะทางไวยากรณ์และความหมายเทียบเท่ากับถ้อยคำในภาษาที่สอง แต่มีพลังวัจนปฏิบัติ (pragmatic force) ต่างกันเนื่องจากการตีความที่ต่างกัน (Thomas, 1983: 101)

2) การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic transfer) หมายถึง การที่ความรู้ทางสังคม (social perception) หรือการประเมินค่า (assessment) ในภาษาแม่มีอิทธิพลต่อการตีความและการใช้รูปภาษาในภาษาที่สอง (Kasper, 1992: 8) กล่าวคือ ผู้เรียนถ่ายโอนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ภาษาในภาษาแม่มาใช้ในภาษาที่สอง ทั้งในด้านการเลือกที่จะแสดงวัจนกรรม ความถี่ในการแสดงวัจนกรรม และระดับความเคารพที่ใช้ (Olshtain & Cohen, 1989: 61)

หากแบ่งตามผลของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่มีต่อภาษาที่สอง สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การถ่ายโอนทางบวก (positive transfer) และการถ่ายโอนทางลบ (negative transfer) (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 10-11)

1) การถ่ายโอนทางบวก (positive transfer) หมายถึง การที่พฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติและความรู้อื่น ๆ ในภาษาแม่และภาษาที่สองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นการถ่ายโอนที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจในการศึกษา อาจเพราะยากต่อการระบุว่าการแสดงออกเช่นนั้นของผู้เรียนเกิดจากการถ่ายโอน การประยุกต์ใช้ความรู้พื้นฐานทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ หรือการสรุปจากการใช้ความรู้วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษา ซึ่งการวิเคราะห์จากข้อมูลการใช้ภาษาเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถบอกได้ว่าผู้เรียนใช้ความรู้จากภาษาแม่หรือมีความสามารถทางวัจนปฏิบัติระหว่างภาษานั้น เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ การถ่ายโอนทางบวกอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารก็ต่อเมื่อพฤติกรรมทางวัจนปฏิบัตินั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ โดยส่วนใหญ่การถ่ายโอนทางบวกมักนำไปสู่ความสำเร็จในการสื่อสาร (Kasper, 1992: 11-12)

2) การถ่ายโอนทางลบ (negative transfer) หมายถึง อิทธิพลของความสามารถทางวัจนปฏิบัติในภาษาแม่ ซึ่งแตกต่างจากภาษาที่สองและส่งผลต่อการรับและใช้ภาษาที่สองของผู้พูด ซึ่งมีทั้งการถ่ายโอนในระดับภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติและวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม

การถ่ายโอนทางลบในระดับภาษาศาสตร์วิจัยปฏิบัติมักจะหมายถึงระดับการสื่อเจตนา ซึ่งผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกใช้รูปภาษาเพื่อแสดงเจตนาในภาษาที่สอง (Kasper, 1992: 14-15) เช่น ผู้เรียนภาษาฮิบรูที่มีภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ถ่ายโอนรูปภาษาซึ่งทำหน้าที่แสดงการขอร้องในภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาฮิบรู โดยที่รูปภาษานั้นไม่ได้แสดงการขอร้องในภาษาฮิบรู (Blum-Kulka, 1980; Blum-Kulka & Olshain, 1984) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการใช้ภาษาที่มีผลต่อระดับความสุภาพในภาษาที่สองด้วย เช่น ในการปฏิเสธ ผู้เรียนชาวญี่ปุ่นนิยมใช้รูปภาษาแสดงเหตุผลที่ถ่ายโอนมาจากภาษาแม่และใช้กลวิธีที่ไม่พบในภาษาอังกฤษ เช่น การเสนอแนะทางเลือกอื่น เป็นต้น (Beebe, Takahashi, & Uliss-Weltz, 1990)

ส่วนการถ่ายโอนทางลบในระดับวิจัยปฏิบัติศาสตร์สังคม หมายถึงการถ่ายโอนความรู้เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อม ระดับความสุภาพ หรือความเหมาะสมในการเลือกใช้รูปภาษาหนึ่ง ๆ จากภาษาแม่มาสู่ภาษาที่สอง ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมการใช้ภาษาที่สองของผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จ (Kasper, 1992: 12-13) เช่น ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธโดยพิจารณาจากสถานภาพของผู้พูดและผู้ฟัง กล่าวคือ ผู้เรียนจะคำนึงว่าผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าหรือต่ำกว่าผู้พูด ซึ่งเป็นลักษณะที่ได้มาจากภาษาแม่ ต่างจากเจ้าของภาษาอังกฤษ ซึ่งแม้จะเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธโดยพิจารณาจากสถานภาพของผู้พูดและผู้ฟังเช่นกัน แต่เจ้าของภาษาอังกฤษจะคำนึงว่าผู้พูดและผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากันหรือต่างกันเท่านั้น ไม่สนใจว่าผู้พูดจะมีสถานภาพสูงกว่าหรือต่ำกว่าผู้ฟัง (Beebe et al., 1990) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการถ่ายโอนลีลาการสื่อสารหรือองค์ประกอบบางอย่างที่เป็นที่นิยมในภาษาแม่มาใช้ภาษาที่สองด้วย เช่น ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวเวเนซุเอลาที่มีภาษาสเปนเป็นภาษาแม่นิยมใช้กลวิธีความสุภาพด้านบวกซึ่งเป็นลักษณะของภาษาสเปนเมื่อแสดงวัจนกรรมการขอร้องในภาษาอังกฤษ ในขณะที่เจ้าของภาษาอังกฤษนิยมใช้กลวิธีความสุภาพด้านลบมากกว่า เป็นต้น (García, 1989)

แม้ว่าการถ่ายโอนทางวิจัยปฏิบัติศาสตร์จะมีทั้งการถ่ายโอนทางบวกและการถ่ายโอนทางลบ แต่งานวิจัยส่วนใหญ่มักสนใจศึกษาการถ่ายโอนทางลบมากกว่า เนื่องจากการถ่ายโอนทางบวกส่วนใหญ่ไม่ได้นำไปสู่ปัญหาในการสื่อสาร ในขณะที่การถ่ายโอนทางลบมักนำไปสู่ความล้มเหลวทางวิจัยปฏิบัติและก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาบางส่วนก็แสดงให้เห็นว่าการถ่ายโอนทางลบอาจไม่ได้นำไปสู่การความล้มเหลวทางวิจัยปฏิบัติเสมอไป แต่อาจนำไปสู่ลีลาในการสื่อสารที่แตกต่างจากเดิมได้

5) ผลต่อการสื่อสาร (communicative effect)

แนวทางสุดท้ายที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา คือ การศึกษาผลต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าความรู้ทางวิจัยปฏิบัติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารไม่น้อยไปกว่าความรู้เรื่องไวยากรณ์หรือการออกเสียง การสื่อสารที่ผู้เรียนขาดความรู้ความสามารถทางวิจัยปฏิบัติไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดความล้มเหลวทางวิจัยปฏิบัติ ยังเป็นข้อผิดพลาดที่เจ้าของภาษาตระหนักได้ยากกว่าความผิดพลาดด้านอื่น ๆ และเป็นสิ่งที่อธิบายได้ยากโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา นอกจากนี้ การศึกษาที่ผ่านมายังพบว่าความล้มเหลวทางวิจัยปฏิบัติเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จและอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้

Kasper and Blum-Kulka (1993: 12) สรุปแนวทางการศึกษาความล้มเหลวทางวิจัยปฏิบัติไว้ 3 แนวทาง ได้แก่

- 1) การศึกษาการสื่อสารที่ผิดพลาด (miscommunication research) ซึ่งหมายถึง การศึกษาลักษณะที่เป็นปัญหาในการสื่อสาร
- 2) การศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ (contrastive pragmatics) ซึ่งหมายถึง การศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมและข้ามภาษา ซึ่งเป็นความรู้ที่สำคัญในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่ก่อนกับการแสดงออกทางวิจัยปฏิบัติ
- 3) การศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics) ซึ่งหมายถึง การศึกษาความเข้าใจและการผลิตอันตรภาษาของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลภาษาแม่และภาษาที่สองของผู้เรียน ตามแนวทางการศึกษาอันตรภาษา (interlanguage studies) ที่เสนอโดย Selinker (1972) เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสามารถทางวิจัยปฏิบัติของผู้เรียนต่างจากภาษาเป้าหมายอย่างไร พร้อมทั้งชี้ให้เห็นพฤติกรรมการใช้อันตรภาษาบางประการของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าวิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การรับภาษาที่สองและวิจัยปฏิบัติศาสตร์ มุ่งศึกษาว่าผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเข้าใจและใช้ภาษาเป้าหมายอย่างไร รวมทั้งศึกษาว่าผู้เรียนรับความรู้ทางวิจัยปฏิบัติภาษาที่สองอย่างไรด้วย ดังนั้น วิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาจึงแตกต่างจากการศึกษาการรับภาษาที่สองที่มุ่งศึกษาว่าผู้เรียนรับความรู้ภาษาที่สองอย่างไรมากกว่าการศึกษาว่าผู้เรียนตีความและผลิตภาษาพูดและภาษาเขียนในภาษาเป้าหมายอย่างไร (Kasper, 1992: 1-2)

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เกี่ยวข้องกับขอบเขตของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา 2 ส่วน คือ การผลิตภาษาและการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นการศึกษาวัจนกรรมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนผลิตออกมา และศึกษาการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ที่มีผลต่อการใช้ภาษาที่สอง โดยเฉพาะการถ่ายโอนทางลบที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้

2.1.4.2 การรับภาษาที่สอง

การรับภาษาที่สอง หรือ Second Language Acquisition (SLA) คือ สาขาวิชาทางภาษาศาสตร์ที่ศึกษากระบวนการการเรียนรู้ภาษาอื่นหลังจากได้เรียนภาษาแม่แล้ว ซึ่งอาจรวมถึงการเรียนรู้ภาษาที่สามหรือสี่ด้วยก็ได้ (Gass & Selinker, 2008: 7)

การศึกษารับภาษาที่สองมุ่งศึกษาการเรียนรู้ภาษาในมุมมองต่าง ๆ ของผู้เรียน ทั้งไวยากรณ์ (grammar) การออกเสียง (pronunciation) คำศัพท์ (lexical items) วากยสัมพันธ์ (syntax) อรรถศาสตร์ (semantics) และการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ (pragmatics) (Gass & Selinker, 2008: 8) ทั้งนี้ ขอบเขตของการศึกษาในสาขาวิชาการรับภาษาที่สองครอบคลุมทั้งการรับภาษาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานการณ์อื่น ๆ นอกห้องเรียน (Gass & Selinker, 2008: 7)

Gass and Selinker (2008: 2-6) กล่าวว่า ศาสตร์การรับภาษาที่สองเป็นสาขาวิชาที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับสาขาอื่น ๆ หลายแขนง ทั้งมนุษยศาสตร์ (humanities) สังคมศาสตร์ (social sciences) และชีววิทยา (biology) อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาภาษาศาสตร์ จิตวิทยา ภาษาศาสตร์จิตวิทยา สังคมวิทยา ภาษาศาสตร์สังคม สุนทรวินิจฉัย และครุศาสตร์ จึงอาจกล่าวได้ว่าการรับภาษาที่สองเป็นการศึกษาที่มีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

ในกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง ผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาจะสร้างระบบภาษาขึ้นมาระบบหนึ่งที่เรียกว่า **อันตรภาษา** หรือ **ภาษาระหว่างกลาง (Interlanguage)** อันตรภาษานี้เป็นระบบที่มีโครงสร้างของตนเอง ซึ่งมีส่วนประกอบทั้งจากภาษาแม่ ภาษาเป้าหมาย และส่วนประกอบของอันตรภาษาเอง (Gass & Selinker, 2008: 7)

สรุปได้ว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นศาสตร์ที่มีความเป็นสหวิทยาการ จัดเป็นส่วนหนึ่งของสาขาวิชาวัจนปฏิบัติศาสตร์และการรับภาษาที่สอง ดังนั้น ผู้ที่สนใจศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาจึงควรมีความรู้ทั้ง 2 สาขาควบคู่กันไป เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมแนวคิดสำคัญของทั้งสองศาสตร์

2.1.5 วิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Pragmatics)

วิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม หรือ **Cross-cultural Pragmatics (CCP)** เป็นแนวการศึกษาวิชาปฏิบัติศาสตร์ที่เน้นศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาของผู้พูดที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน Kraft and Geluykens (2007: 9) ใช้คำว่าวิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมตามนิยามแบบกว้างว่า “การศึกษาปรากฏการณ์ทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งภายในชุมชนภาษาหนึ่ง ๆ และข้ามชุมชนภาษา ประกอบด้วยวิชาปฏิบัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ วิชาปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม และวิชาปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา” ในขณะที่นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งใช้คำว่าวิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมตามนิยามแบบแคบ กล่าวคือ วิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมหมายถึง “การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางภาษาของเจ้าของภาษาที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน” (Spencer-Oatey, 2000: 4) หรือ “การศึกษาเปรียบเทียบการผลิตวัจนกรรมของเจ้าของภาษาที่ใช้ภาษาและมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน” (Kraft & Geluykens, 2007: 25) อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาวิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมตามนิยามแบบแคบตรงกับการศึกษาตามแนววิชาปฏิบัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ (Contrastive Pragmatics หรือ CoP)

การศึกษาตามแนวทางนี้มุ่งศึกษาเพื่อตรวจสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างวัฒนธรรม (Gudykunst, 2000: 295) โดยการวิเคราะห์วัจนกรรมในภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นรูปแบบที่เหมือนและแตกต่างกัน (ปราณี โหมตหิรัญ, 2548: 15) โดยเฉพาะประเด็นที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารที่เกิดจากความแตกต่างทางชนบในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมต่าง ๆ (Boxer, 2002) ดังนั้น การศึกษาตามแนววิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมจึงมักเป็นการเก็บข้อมูลวัจนกรรมที่เจ้าของภาษาต่าง ๆ ใช้และนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีผลต่อการใช้ภาษาของคนที่มาจกต่างวัฒนธรรมกันอย่างไร และนำไปสู่การสร้างความตระหนักถึงความต่างนั้นซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้

การศึกษาวิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมและวิชาปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาได้รับความนิยมนหลังจากโครงการวิจัย **Cross-Cultural Speech Act Realization Projects (CCSARPs)** ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมที่พบในชีวิตประจำวัน เช่น วัจนกรรมการขอร้องและวัจนกรรมการขอโทษ ตามแนววิชาปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมและวิชาปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เพื่อชี้ให้เห็นความเหมือนและความต่างของรูปแบบวัจนกรรมที่เจ้าของภาษาแต่ละภาษาใช้ รวมทั้งศึกษา

เปรียบเทียบรูปแบบวัจนกรรมที่เจ้าของภาษาและผู้เรียนภาษาที่สองใช้ด้วย (Blum-Kulka & Olshain, 1984: 196)

วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมเป็นแนวการศึกษาที่มักทำควบคู่ไปกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างในการแสดงวัจนกรรมของเจ้าของภาษาแม่และเจ้าของภาษาเป้าหมายของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ได้ ด้วยเหตุนี้ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมด้วย เพื่อชี้ให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างในการแสดงวัจนกรรมของผู้พูดภาษาทั้งสองกลุ่ม อันจะเป็นข้อมูลสำคัญต่อการศึกษาวุจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนต่อไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1: งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง ประกอบด้วยวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งในภาษาไทย วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งในภาษาจีน และวัจนกรรมแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สอง

ส่วนที่ 2: งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ประกอบด้วยงานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และงานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทย

ส่วนที่ 3: งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอื่น ๆ

ส่วนที่ 4: งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ซึ่งแบ่งได้เป็น งานวิจัยที่เกี่ยวกับแบบเรียนและการเรียนการสอน งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาในการใช้ภาษาไทย

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้ง

วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจศึกษาทั้งจากนักวิชาการชาวไทยและนักวิชาการชาวต่างชาติ โดยมีทั้งงานวิจัยที่มุ่งศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของเจ้าของภาษาและผู้เรียนภาษาที่สอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมแสดง

ความเห็นแย้งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ วิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย วิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีน และวิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สอง

2.2.1.1 วิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย

วิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจศึกษามาเป็นระยะเวลานานและมีงานวิจัยอยู่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่พ.ศ. 2543 - 2559 จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยในขณะนี้พบทั้งสิ้น 10 เรื่อง โดยประเด็นสำคัญเกี่ยวกับงานวิจัยวิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยสามารถแบ่งได้ 3 ประเด็น คือ แนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย และปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดชาวไทย

1) แนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาวิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยมี 2 แนวคิด ได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพของ Brown & Levinson และวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics – EP)

1) งานวิจัยที่ใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson

งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยในระยะแรก ๆ มักเป็นงานวิจัยที่ศึกษาโดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson เป็นกรอบในการศึกษา เช่น งานวิจัยเรื่อง “Politeness in Thai strategies of refusing and disagreeing” (Deephungton, 1992) ซึ่งศึกษาว่าเจ้าของภาษาไทยใช้กลวิธีความสุภาพแบบใดบ้างในการกล่าวปฏิเสธและแสดงความเห็นแย้ง งานวิจัยเรื่อง “Politeness in Thai culture: strategies of disagreeing” (Phukanchana, 2004) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องความสุภาพจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับข้อมูลภาษาที่ไม่ใช่ภาษาในโลกละตะวันตกได้หรือไม่ และงานวิจัยเรื่อง “การใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย: วัจนกรรมขอเรื่อง ปฏิเสธ และไม่เห็นด้วย” (อุมาภรณ์ สังขมาน, 2544) ซึ่งศึกษากลวิธีความสุภาพตามแนวคิดของ Brown & Levinson เช่นกัน

ผลการศึกษาวิจารณ์กรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยที่ใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson เป็นกรอบการศึกษาพบว่าผู้พูดชาวไทยนิยมใช้กลวิธีทางภาษาแบบอ้อมในการแสดงความเห็นแย้ง ถ้อยคำที่พบมีทั้งกลวิธีความสุภาพด้านบวก กลวิธีความสุภาพด้านลบ รวมทั้งใช้การเจียบด้วย (Deephungton, 1992) ทั้งนี้เพื่อแสดงความสุภาพรักษาหน้า และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา อันเป็นผลมาจากค่านิยมเรื่องความปรองดองใน

สังคม การหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และการคำนึงถึง “หน้า” ซึ่งทำให้การเลือกใช้กลวิธีความสุภาพของผู้พูดชาวไทยแตกต่างจากชาวตะวันตก ยกเว้นในสถานการณ์ฉุกเฉินบางสถานการณ์ที่ผู้พูดชาวไทยอาจเลือกใช้ภาษาที่สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการคำนึงถึงความเหมาะสมในการสื่อสาร (Phukanchana, 2004) สอดคล้องกับผลการศึกษาของอุมาภรณ์ สังขมาน (2544) ที่พบว่าส่วนน้อยยกย่องคำแสดงเจตนาในวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยมักเป็นการแสดงความเห็นแย้งโดยอ้อม

2) งานวิจัยที่ใช้แนวคิดเรื่องวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย

วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (EP) เป็นแนวทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับมุมมองของเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นแนวคิดที่ตั้งคำถามกับความเหมาะสมในการนำแนวคิดทฤษฎีตะวันตกมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ภาษาในสังคมอื่น ๆ

วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งก็เป็นหัวข้อหนึ่งที่มีนักวิชาการชาวไทยสนใจศึกษาตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยพบงานวิจัยตามแนวทางนี้ 2 ชิ้น ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “การแสดงความเห็นแย้งในปริศนาการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ” (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์, 2558) และ “ชั้นคิดว่ามันอาจจะไม่ค่อยเป็นแบบที่แก็กคิดก็ได้...: การศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่ใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์, 2559) ซึ่งมุ่งศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่เจ้าของภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการเลือกใช้ภาษาเช่นนั้นโดยวิเคราะห์จากมุมมองทางสังคมวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก และศึกษาจากบทสนทนาที่เกิดขึ้นจริง

ผลการศึกษาพบว่าในด้านกลวิธีที่ใช้ในการแสดงความเห็น ผู้พูดชาวไทยนิยมใช้กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากที่สุด ถัดมาคือการโน้มน้าวใจให้เชื่อหรือคล้อยตาม การแสดงความเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมา และการประชดประชัน ส่วนในด้านข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจพบว่าชาวไทยคำนึงถึงการรักษาความสัมพันธ์กับคู่สนทนามากที่สุด แสดงถึงลักษณะของคนไทยที่เน้นการประนีประนอม ถ้อยทีถ้อยอาศัย หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า และไม่ชอบความขัดแย้ง อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับความเกรงใจและความถ่อมตนด้วย ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีมุมมองเรื่องตัวตนแบบพึ่งพากัน เป็นสังคมอิงกลุ่ม สังคมบริบทสูง มีความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ และให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2) กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย

จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย พบว่าผู้พูดชาวไทยใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งหลากหลายกลวิธี สรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดชาวไทย

ผู้วิจัย	แนวคิดที่ใช้	ข้อมูล	ผลการศึกษที่สำคัญ
อุมาภรณ์ สัมมาน (2544)	แนวคิดเรื่อง ความสุภาพ ของ Brown & Levinson	แบบสอบถาม การแสดง ความเห็นแย้ง ของกลุ่ม ตัวอย่างเพศ ชายและเพศ หญิง	<p>ส่วนเสริมหน้า ได้แก่ การเกริ่นความ การประนีประนอม การเสนอแนะ การประชดประชัน การให้เหตุผล และคำเรียกขาน</p> <p>ส่วนถ้อยคำแสดงเจตนา ได้แก่ การเลือกใช้ ถ้อยคำแสดงเจตนาโดยตรง และการเลือกใช้ ถ้อยคำแสดงเจตนาโดยอ้อม</p> <p>ส่วนเสริมหลัง ได้แก่ การให้เหตุผล การประนีประนอม การประชดประชัน การเสนอแนะ และการแสดงความเห็น</p>
ปวีณา วัชรสุวรรณ (2547)	วัจนกรรม และแนวคิด เรื่องความ สุภาพของ Brown & Levinson	แบบสอบถาม การแสดง ความเห็นแย้ง ของผู้ที่มี สถานภาพ ต่างกัน คือ ครู และนักเรียน	<p>กลวิธีเสริมการกล่าวแย้ง ได้แก่ การใช้คำเรียก การตอบกึ่งตอบรับ การขอโทษ การขออนุญาต การขอบคุณ การใช้คำอุทาน</p> <p>กลวิธีการกล่าวแย้ง ได้แก่</p> <p>1) <u>การกล่าวแย้งโดยตรง</u> ประกอบด้วย การบอกว่าไม่เห็นด้วย การเสนอข้อคิดเห็นที่ต่าง จากผู้ฟัง การแสดงว่าข้อคิดเห็นของผู้ฟังไม่ดี</p> <p>2) <u>การกล่าวแย้งโดยอ้อม</u> ประกอบด้วย การถาม การแสดงเหตุผล การแสดงความคิดเห็น การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายด้านบวก การบอก ให้เสนอสิ่งอื่น การบอกให้คิดพิจารณาอีกครั้ง การเสนอทางเลือกอื่นเพิ่มเติม การเสนอให้ถาม ความเห็นของบุคคลที่สาม การแสดงความกังวล ใจ การผลัดไปโอกาสหน้า การแสดงว่ามี ทางเลือกอื่น การหลีกเลี่ยงไม่ตอบรับทันที การ</p>

ผู้วิจัย	แนวคิดที่ใช้	ข้อมูล	ผลการศึกษาที่สำคัญ
			อ้างความเห็นของส่วนรวม การแสดงว่ายังไม่เห็นด้วยในขณะนี้ การแสดงความเสียใจที่ไม่สามารถทำตามความคิดเห็นของผู้ฟังได้
สุภาสิณี โพธิวิทย์ (2548)	แนวคิดเรื่องกลุ่มวัจนกรรมและแนวคิดเรื่องความสุภาพของ Brown & Levinson	การแสดงความเห็นแย้งในบทสนทนาละครโทรทัศน์ และแบบสอบถามปลายเปิดกลุ่มประชากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งมีเพศ อายุ และการศึกษาต่างกัน	พบกลวิธีการแสดงความเห็นแย้ง 7 กลวิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การผัดผ่อน การแก้ไขคำพูด การปฏิเสธ การถามกลับ การแสดงความไม่แน่ใจ การกล่าวทำทนาย
วันวิสาข์ กุลภัทรนิรันดร์ (2549)	วัจนกรรม	การแสดงความเห็นแย้งในการแสดงบทบาทสมมติของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยและชาวญี่ปุ่นกลุ่มละ 24 คน และแบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนากลุ่มละ 50 คน	กลวิธีที่มีหน้าที่ทำให้การโต้แย้งบรรลุประสิทธิผล ได้แก่ การปฏิเสธ การยืนยันความคิด การผัดผ่อน การให้เหตุผล การอ้างหลักฐาน การขอความเห็นด้วย การโน้มน้ำหนักผู้สนทนา การถามหาเหตุผล การถามหาข้อเสนอ กลวิธีที่มีหน้าที่รักษาสัมพันธภาพ ได้แก่ การขอโทษ การแสดงความเสียใจ การขอบคุณ การชดเชย การแสดงความตั้งใจเชิงบวก การให้ความร่วมมือ การเสนอทางเลือก การลั้งเล การยอมรับ การถามข้อมูลเพิ่มเติม กลวิธีเสริม ได้แก่ การกล่าวถึงประเด็นที่พูด การเรียกขาน การประชด

ผู้วิจัย	แนวคิดที่ใช้	ข้อมูล	ผลการศึกษาที่สำคัญ
โสภารวรรณ หนูกุ้ง (2551)	ปริจเฉท การสื่อสาร ผ่าน คอมพิวเตอร์ และการ โต้แย้ง	การแสดง ความเห็นแย้ง ในกระดาน เสวนา เว็บไซต์ พันทิป	พบกลวิธีแสดงการโต้แย้ง 11 กลวิธี ได้แก่ กลวิธี ปฏิเสธ กลวิธีเสียตสีประชดประชัน กลวิธีให้ ทางเลือก กลวิธีถามกลับ กลวิธีทำทหาย กลวิธีใช้ คำแย้ง กลวิธีให้เหตุผล กลวิธีต่อว่า กลวิธีให้ ตัวอย่าง กลวิธีอ้างข้อมูล และกลวิธีเปรียบเทียบ
จุไรรัตน์ รัตติโชติ และคณะ (2557)	วัจนกรรม	แบบสอบถาม การแสดง ความเห็นแย้ง ของกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 180 คน ซึ่งมี เพศ อายุ และ การศึกษา ต่างกัน	พบกลวิธีการแสดงความเห็นแย้ง 17 กลวิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปฏิเสธ การผัดผ่อน การขอบคุณ การให้คำแนะนำ การขอโทษ การ กล่าวอ้างบุคคล การตั้งคำถาม การทำทหาย การ คาดคะเน การให้คำมั่นสัญญา การต่อว่า การ ยกตัวอย่าง การสาบาน การขอร้อง การแสดง ความเสียใจ และการข่มขู่
สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558)	วัจนปฏิบัติ ศาสตร์แนว ปลดปล่อย แนวคิดการ จัดการ ความสัมพันธ์ และสนทนา วิเคราะห์	การแสดง ความเห็นแย้ง ในบทสนทนา แบบเน้นภารกิจ และบทสนทนา แสดงความ คิดเห็นระหว่าง เพื่อนนิสิต นักศึกษาเพศ หญิงจำนวน 22 คู่	กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ได้แก่ การถาม การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความ รุนแรง การใช้ถ้อยคำที่มีการกล่าวชมหรือแสดง ความเห็นด้วยขึ้นก่อน การเสนอแนะ การขอให้ พิจารณาหรือเปลี่ยนความเห็น การกล่าวซ้ำ ถ้อยคำของกลุ่มสนทนา การเปลี่ยนเรื่องหรือ ประเด็นการสนทนา การพูดตลก การใช้ถ้อยคำ นัยแฝงแบบสร้างอารมณ์ขัน การแสดงความ ตระหนักในสิทธิของกลุ่มสนทนา กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อย ตาม ได้แก่ การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การ ให้เหตุผล การให้รายละเอียด การใช้ถ้อยคำ แสดงเงื่อนไข กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ได้แก่ การใช้

ผู้วิจัย	แนวคิดที่ใช้	ข้อมูล	ผลการศึกษาที่สำคัญ
			<p>ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย การแสดงการสั่ง การใช้ถ้อยคำแสดงการตำหนิหรือประเมินค่าในด้านลบ</p> <p>กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน ได้แก่ ถ้อยคำนัยผกผันในรูปวัจนกรรมที่ละเมียดเงื่อนไข ความจริงใจ ถ้อยคำนัยผกผันแบบกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน ถ้อยคำนัยผกผันแบบใช้ระดับภาษาไม่เหมาะสม ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อน</p>
<p>สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดณ์ (2559)</p>	<p>วิจัยปฏิบัติ ศาสตร์แนว ปลดปล่อย</p>	<p>การแสดง ความเห็นแย้ง ในบทสนทนา แบบแสดง ความคิดเห็น ระหว่างเพื่อน จำนวน 11 คู่</p>	<p>กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ได้แก่ การถาม การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง การใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นด้วยบางส่วน การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเชิงบวก การแสดงความล้งเลหรือไม่แน่ใจ การเสนอแนะ การแสดงการขอโทษ การให้โอกาสพิจารณาหรือเปลี่ยนความเห็น การขอแสดงความไม่เห็นด้วย การขอให้พิจารณาหรือเปลี่ยนความเห็น การออกตัวถึงคุณลักษณะหรือความสามารถของผู้พูด การกล่าวซ้ำถ้อยคำของคู่สนทนา การแสดงว่าไม่มีเจตนาหรือตั้งใจจะแสดงความเห็นแย้ง การเปลี่ยนเรื่องหรือประเด็นการสนทนา การแสดงการเตือน การขอความเข้าใจหรือความเห็นใจ การแสดงความสงสารหรือความเห็นใจ การแสดงความกลัวหรือความตกใจ การแสดงความเข้าใจ การแสดงความตระหนักในสิทธิของคู่สนทนา</p> <p>กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อย</p>

ผู้วิจัย	แนวคิดที่ใช้	ข้อมูล	ผลการศึกษาที่สำคัญ
			<p>ตาม ได้แก่ การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การให้เหตุผล การให้รายละเอียด การใช้อุปสรรค การใช้สำนวน การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข</p> <p>กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ได้แก่ การใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย การแสดงการสั่ง การใช้ถ้อยคำแสดงการตำหนิหรือประเมินค่าในด้านลบ</p> <p>กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน ได้แก่ ถ้อยคำนัยผกผันในรูปวัจนกรรมที่ละเมียดเงื่อนไข ความจริงใจ ถ้อยคำนัยผกผันแบบกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน ถ้อยคำนัยผกผันแบบใช้ระดับภาษาไม่เหมาะสม ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อน</p>

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผู้พูดชาวไทยมีกลวิธีการกล่าวแย้งหลากหลาย กลวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความเห็นแย้งโดยอ้อมซึ่งมีความหลากหลายและใช้ในความถี่มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้พูดชาวไทยให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้ภาษาในการแย้งคู่สนทนา และแสวงหากลวิธีต่าง ๆ เพื่อแสดงความคิดของตน ในขณะที่เดียวกันก็พยายามรักษาความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายไว้ สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทยที่เป็นสังคมแบบอิงกลุ่มและให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าความต้องการของปัจเจก (Hofstede, 1984)

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดชาวไทย

ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยเกี่ยวกับวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย จำนวนหนึ่งสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงวัจนกรรม โดยปัจจัยที่อาจมีผลต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยที่ผู้สนใจศึกษาไว้แล้ว ได้แก่ เพศ สถานภาพ การมีหรือไม่มีบุคคลที่สาม ชนิดของปริจเฉท ประเภทวัจนกรรม อายุ ระดับการศึกษา และประเด็นโต้แย้ง สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดชาวไทย

ปัจจัย	ผู้วิจัย	ผลการศึกษาที่สำคัญ
เพศ	อุมาภรณ์ สังขมาน (2544)	เพศไม่มีผลต่อการใช้รูปแบบวัจนกรรม
	สุภาสิณี โพธิวิทย์ (2548)	ผู้พูดเพศหญิงจะใช้กลวิธีหลากหลายกว่าผู้พูดเพศชาย นอกจากนี้ ผู้พูดเพศหญิงยังนิยมกล่าวขอขอบคุณก่อนกล่าวโต้แย้ง ในขณะที่ผู้พูดเพศชายไม่นิยมกล่าวขอขอบคุณ
	จุไรรัตน์ รัตติโชติ และคณะ (2557)	เพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้ง โดยพบว่าเพศหญิงจะใช้กลวิธีที่ประนีประนอมมากกว่าเพศชาย และถึงแม้ว่าทั้งเพศหญิงและเพศชายนิยมใช้การแย้งด้วยการให้เหตุผลมากที่สุด แต่เพศชายจะใช้การให้เหตุผลในความคิดที่มากกว่าเพศหญิง
สถานภาพ	ปวีณา วัชรสุวรรณ (2547)	สถานภาพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกที่จะแย้งหรือไม่แย้ง และกลวิธีที่เลือกใช้ โดยผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะกล่าวแย้งน้อยกว่าผู้ที่มีสถานภาพสูง
การมีหรือไม่มีบุคคลที่สาม	ปวีณา วัชรสุวรรณ (2547)	ปัจจัยเรื่องการมีหรือไม่มีบุคคลที่สามมีผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้ง กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่มีบุคคลที่สาม ผู้พูดจะกล่าวแย้งน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม การมีหรือไม่มีบุคคลที่สามไม่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีในการแสดงความเห็นแย้ง
อายุ	สุภาสิณี โพธิวิทย์ (2548)	อายุเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีในการแสดงความเห็นแย้ง โดยผู้พูดที่มีอายุมาก (35-42 ปี) จะพยายามหลีกเลี่ยงกลวิธีที่เป็นการเผชิญหน้าอย่างรุนแรง เช่น การกล่าวท้าทาย เนื่องจากคำนึงถึงการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา ในขณะที่ผู้พูดที่มีอายุน้อยกว่า (18-25 ปี) ให้ความสนใจกับความรู้สึกของตนเองมากกว่า
	จุไรรัตน์ รัตติโชติ และคณะ (2557)	อายุเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง โดยพบว่ากลุ่มผู้พูดที่มีอายุมาก (41-50 ปี) พยายามที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงกับคู่สนทนา และนิยมใช้การกล่าวเตือนสติหรือให้คำแนะนำคู่สนทนามากกว่ากลุ่มผู้พูดที่มีอายุน้อยกว่า (20-30 ปี)

ปัจจัย	ผู้วิจัย	ผลการศึกษาที่สำคัญ
ระดับการศึกษา	สุภาสิณี โพธิวิทย์ (2548)	ระดับการศึกษาของผู้ใช้ภาษาไม่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นแย้ง
	จุไรรัตน์ รัตติโชติ และคณะ (2557)	การเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นแย้งและความถี่ในการปรากฏของกลวิธีต่าง ๆ แตกต่างกันตามระดับการศึกษาของผู้พูด เช่น กลวิธีการข่มขู่และการแสดงความคิดเห็นจะพบในกลุ่มผู้พูดที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเท่านั้น เป็นต้น
ประเภทวัจนกรรม	สุภาสิณี โพธิวิทย์ (2548)	ประเภทของวัจนกรรมมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นแย้ง เช่น แม้ว่าการปฏิเสธจะเป็นกลวิธีที่พบมากที่สุดในทุกประเภทวัจนกรรม แต่วัจนกรรมกลุ่มแข่งขันพบกลวิธีการแสดงความคิดเห็นแย้งมากถึง 12 กลวิธี ในขณะที่วัจนกรรมกลุ่มร่วมมิตรพบเพียง 5 กลวิธี เป็นต้น
ประเด็นโต้แย้ง	โสภารวรรณ หนูกุ่ม (2551)	ผู้สนทนาในกระทุ้มักเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผลเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญในการโต้แย้งรูปแบบการนำเสนอความคิดเห็นโต้แย้งพบว่ามีส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) การเกริ่นนำ 2) เนื้อหาการโต้แย้ง และ 3) การปิดการโต้แย้ง ทั้งนี้ การเลือกใช้กลวิธีแสดงความคิดเห็นโต้แย้งไม่ได้แปรไปตามประเด็นในการสนทนา
ชนิดของปริจเฉท	สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558)	ชนิดของปริจเฉทมีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดเลือกใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง โดยพบว่าบทสนทนาแบบเน้นความคิดเห็นจะพบการแสดงความคิดเห็นแย้งที่มีกลวิธีหลากหลายกว่าบทสนทนาแบบเน้นภารกิจ

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดชาวไทยมีจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมและวัฒนธรรมในสังคมไทยเป็นอย่างมาก จึงจะสามารถเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็นแย้งในบริบทสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นหัวข้อที่สามารถศึกษาได้หลากหลายแง่มุม ทั้งการใช้แนวคิดที่แตกต่างกันในการศึกษา การจำแนกกลวิธีการแสดง

ความเห็นแย้ง หรือแม้แต่ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง และเมื่อทบทวนงานวิจัยทั้งหมดแล้ว จะพบว่าวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยเป็นวัจนกรรมที่น่าสนใจ มีกลวิธีจำนวนมาก สะท้อนถึงลักษณะของสังคมวัฒนธรรมไทยได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดง วัจนกรรมหลายประการ ส่งผลให้วัจนกรรมนี้เป็นวัจนกรรมที่ซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ในเชิงวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ ถือได้ ว่าเป็นหนึ่งในวัจนกรรมที่ทำทนายผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเป็นอย่างมาก

2.2.1.2 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีน

นอกจากวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งจะได้รับความสนใจจากนักวิชาการที่ ศึกษาภาษาไทยแล้ว นักวิชาการที่ศึกษาภาษาอื่นก็พบว่าวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็น ประเด็นที่น่าสนใจเช่นกัน ทำให้มีงานวิจัยเกี่ยวกับการแสดงความเห็นแย้งในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเน้นทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับ วิทยานิพนธ์เล่มนี้มากกว่าภาษาอื่น ๆ

งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีนมีหลากหลายมุมมอง ทั้ง การศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาพรวม การศึกษาการแสดงความเห็นแย้งกับปัจจัยทางสังคม การศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในบริบทเฉพาะ การศึกษาเปรียบเทียบข้ามภาษา และการศึกษา การแสดงความเห็นแย้งของชาวจีนที่เรียนภาษาอื่นเป็นภาษาที่สอง

1) งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีนในภาพรวม

งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีนในภาพรวมมักเป็น งานวิจัยที่ชี้ให้เห็นลักษณะสำคัญบางประการของวัจนกรรมและสะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมในขณะนั้น เช่น งานวิจัยเรื่อง “Managing relationships in everyday practice: The case of strong disagreement in Mandarin” (Zhu, 2014a) ซึ่งศึกษาการแสดงความเห็นแย้ง แบบไม่ลดน้ำหนักร (strong disagreement) ของผู้พูดชาวจีนแผ่นดินใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าแม้ว่าใน สังคมจีนดั้งเดิมจะมองว่าการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักเป็นสิ่งที่ไม่สุภาพ แต่สังคมจีน ปัจจุบันกลับมองว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมและสามารถยอมรับได้ในบางสถานการณ์ แสดงให้เห็นถึงการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมจีนที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกมากขึ้นกว่าในอดีต

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่สนับสนุนความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมจีน คือ งานวิจัยเรื่อง “Pragmatic strategies and power relations in disagreement: Chinese culture in higher education” (Liu, 2004) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดง

ความเห็นแย้งกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relation) โดยใช้เครื่องมือหลายประเภท ทั้งแบบสอบถาม การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการอัดเทปการสนทนา ผลการศึกษาพบว่า อำนาจในสังคมจีนยังคงเป็นลำดับชั้น อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวจีนยุคใหม่ คือ มีความเป็นปัจเจกมากขึ้น เป็นอิสระ มั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำให้เป็นสมัยใหม่ (modernization) และการทำให้เป็นสากล (internationalization)

งานวิจัยทั้งสองชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่าความคิดที่ว่าชาวตะวันออกมีวัฒนธรรมแตกต่างจากชาวตะวันตกอย่างสิ้นเชิงและมีการใช้ภาษาต่างกันอย่างชัดเจนอาจไม่ค่อยเหมาะสมนักในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมจีนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก ทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและการเปิดรับวัฒนธรรมจากชาติตะวันตกเข้ามาอย่างเปิดกว้าง ทำให้ชาวจีนในยุคปัจจุบันมีความผสมผสานทางวัฒนธรรมและมีความเป็นตะวันตกมากขึ้น สะท้อนออกมาทางหนึ่งผ่านการใช้ภาษาที่แสดงวัฒนธรรมที่เป็นปัจเจกคล้ายชาวตะวันตกมากขึ้น

2) งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งกับปัจจัยทางสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการใช้วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีน คือ เพศ โดยพบในงานวิจัยเรื่อง “Gender differences in pragmatic strategies of disagreement in Chinese” (Yang, 2013) ซึ่งศึกษาความแตกต่างทางเพศที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้ง งานวิจัยชิ้นนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาและการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งวิเคราะห์ตามแนวคิดวัจนกรรมแนวคิดเรื่องสภาพของ Brown & Levinson และสภาพของ Gu ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดเพศหญิงนิยมใช้กลวิธีแบบลดน้ำหนักมากกว่าผู้พูดเพศชาย เช่น การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนัก การใช้คำถาม การแสดงความเห็นเชิงบวก และการแสดงความขอบคุณและหลีกเลี่ยง ในทางตรงข้าม ผู้พูดเพศชายนิยมใช้กลวิธีแบบเพิ่มน้ำหนักมากกว่าผู้พูดเพศหญิง เช่น การแสดงความเห็นแย้งโดยตรง การใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่า และการใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์

3) งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในบริบทเฉพาะ

งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีนอีกกลุ่มหนึ่งมุ่งสนใจศึกษาบริบทที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากการสนทนาทั่วไปในชีวิตประจำวัน โดยบริบทที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว เช่น การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ชาวจีนใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนากับกลุ่มเพื่อนร่วมงานและการโต้แย้งในรัฐสภา (Kuo, 1991) การแสดงความเห็นแย้งภาษาจีนในบริบทการประชุมทางธุรกิจ (Lei, 2006) และการแสดงความเห็นแย้งในกระทุ้งแสดงความคิดเห็นออนไลน์ (Shum & Lee, 2013)

งานวิจัยเรื่อง “Conflict and its management in Chinese verbal interactions: Casual conversations and parliamentary interpellations” (Kuo, 1991) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเทปการสนทนาแบบเป็นกันเองและการสนทนาในรัฐสภา ในส่วนของการสนทนาแบบเป็นกันเอง ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดนิยมใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งแบบเพิ่มน้ำหนัก (aggravated disagreement strategies) เช่น การเผชิญหน้าโดยตรง การขัดจังหวะบทสนทนา และ การใช้ถ้อยคำแสดงความตรงข้าม เป็นต้น การใช้กลวิธีเช่นนี้แสดงถึงความต้องการของผู้พูดที่จะแสดงความเห็นปัจเจกและความจริงใจในการสนทนา ส่วนการโต้แย้งในรัฐสภาพบว่าการใช้ถ้อยคำแสดงความตรงข้าม เป็นต้น การใช้กลวิธีเช่นนี้แสดงถึงความต้องการของผู้พูดที่จะแสดงความเห็นปัจเจกและความจริงใจในการสนทนา ส่วนการโต้แย้งในรัฐสภาพบว่าการใช้ถ้อยคำแสดงความตรงข้าม เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบการแสดงความคิดเห็นแย้งในการสนทนาทั่วไปกับการอภิปรายในรัฐสภาแล้วจะพบว่ากลวิธีการแสดงความคิดเห็นแย้งในปริจเฉท 2 แบบแตกต่างกัน เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้ร่วมสนทนา เป้าหมายในการปฏิสัมพันธ์ และปัจจัยอื่น ๆ แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้พบว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมาที่พบในปริจเฉททั้ง 2 แบบแสดงให้เห็นว่าลักษณะนิสัยของชาวจีนในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบรวมกลุ่มมาเป็นสังคมแบบปัจเจกมากขึ้น

งานวิจัยเรื่อง “A Discourse Analysis of Chinese Disagreement Management Strategies in Business Negotiation Settings” (Lei, 2006) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งในการเจรจาต่อรองทางธุรกิจ พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้และการตีความกลวิธีเหล่านั้นด้วย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ บันทึกภาพการประชุมทางธุรกิจ และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีที่พบประกอบด้วย การใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธ การใช้ถ้อยคำเพิ่มน้ำหนัก การใช้ถ้อยคำลดความขัดแย้ง และการแสดงความคิดเห็นแย้งโดยอ้อม นอกจากนี้ยังพบว่า แม้ว่าชาวจีนจะคำนึงถึง “หน้า” ของคู่สนทนา แต่ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าความสุข อาจกล่าวได้ว่าผลประโยชน์ทางธุรกิจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีในการแสดงความคิดเห็นแย้งในการเจรจาต่อรองทางธุรกิจ ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นแย้งในการเจรจาทางธุรกิจมีลักษณะตรงไปตรงมาและไม่ลดน้ำหนัก ต่างจากผลการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งพบว่าชาวจีนนิยมแสดงความคิดเห็นแย้งแบบอ้อม

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งชาวจีนแผ่นดินใหญ่แล้ว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งของชาวฮ่องกงในกระทู้แสดงความเห็นออนไลน์ด้วย ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “(Im)politeness and disagreement in two Hong Kong Internet discussion forums” (Shum & Lee, 2013) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งที่ชาวฮ่องกงใช้ในกระทู้ออนไลน์ ศึกษาเรื่องความสุภาพในกระทู้ออนไลน์ฮ่องกง และศึกษาความรู้ทางอภิวัจนปฏิบัติศาสตร์ (metapragmatic knowledge) ของผู้ร่วมสนทนาในการตัดสินและตีความการแสดงความเห็นแย้ง ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีการแสดงความเห็นแย้งมีทั้งหมด 11 กลวิธี ได้แก่ การแสดงความเห็นในด้านลบ การใช้คำไม่สุภาพ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การแสดงจุดยืนของตนเอง การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การแข่งคู่สนทนา การแสดงความเห็นในทางตรงข้าม การแก้ไขถ้อยคำ การเล่าประสบการณ์ของตนเอง การให้ข้อมูล และการตำหนิ จะเห็นได้ว่ากลวิธีส่วนใหญ่เป็นกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมาและไม่มีการลดน้ำหนัก อย่างไรก็ตาม ผู้พูดชาวฮ่องกงมองว่ากลวิธีเหล่านั้นเป็นกลวิธีที่ดีและเหมาะสม ซึ่งก็อาจเป็นผลมาจากลักษณะของกระทู้และประเด็นโต้แย้งที่เอื้อให้กลวิธีแบบตรงไปตรงมาได้รับการยอมรับและใช้ได้อย่างแพร่หลาย

งานวิจัยทั้งสามชิ้นได้ผลการศึกษาสอดคล้องกันว่าบริบทในการสื่อสารเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของชาวจีน กล่าวคือ ในรัฐสภา คู่สนทนามีบทบาทในทางการเมืองตรงข้ามกันอย่างชัดเจน ในการประชุมธุรกิจ ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสิ่งที่ผู้พูดให้ความสำคัญมากกว่าความสุภาพ เช่นเดียวกับในกระทู้ออนไลน์ที่ผู้พูดไม่เปิดเผยตัวตน ประกอบกับลักษณะเฉพาะของกระทู้ที่เอื้อให้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักเป็นสิ่งที่เหมาะสม ดังนั้น เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความเห็นแย้งในการโต้แย้งในรัฐสภา การประชุมธุรกิจ และการสนทนาออนไลน์ จึงสามารถแสดงความเห็นแย้งได้อย่างตรงไปตรงมาและไม่ต้องลดน้ำหนักการคุกคามหน้า

4) งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบข้ามภาษา

นอกจากจะศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีนเพื่อให้เห็นลักษณะเด่นและสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบันแล้ว ยังมีงานวิจัยที่สนใจศึกษาการแสดงความเห็นแย้งเปรียบเทียบระหว่างภาษาจีนและภาษาอื่นด้วย เช่น งานวิจัยเรื่อง “A contrastive study on disagreement strategies for politeness between American English and Mandarin Chinese” (Liang & Han, 2005) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีความสุภาพที่ใช้ในวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งระหว่างเจ้าของภาษาจีนและเจ้าของภาษาอังกฤษในสถานการณ์ที่คู่สนทนามีสถานภาพสูงกว่า เท่ากัน และ

ต่ำกว่า โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดชาวจีนใช้กลวิธีความสุภาพต่างจากผู้พูดชาวอเมริกัน กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่คู่สนทนา มีสถานภาพสูงกว่า ชาวจีนจะใช้กลวิธีความสุภาพและการเรียกขานมากกว่าชาวอเมริกัน นอกจากนี้ยังพบว่าในการแสดงความเห็นแย้งของชาวจีน ระดับการแสดงความคิดเห็นแย้งกับระยะห่างทางสังคมมีความสัมพันธ์กัน แต่กลับไม่สัมพันธ์กันในกลุ่มผู้พูดชาวอเมริกัน ส่วนปัจจัยเรื่องเพศก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งเช่นกัน โดยผู้พูดเพศหญิงจะใช้กลวิธีความสุภาพมากกว่าผู้พูดเพศชาย

ต่อมามีงานวิจัยที่ศึกษาว่าวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งข้ามวัฒนธรรมเรื่อง “The use of disagreement strategies on Chinese forums: comparing Hong Kong and Mainland China” (Yang, 2018) โดยเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งของชาวจีนแผ่นดินใหญ่และชาวฮ่องกงที่ใช้ในกระทู้แสดงความเห็นออนไลน์ งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งในปริบทออนไลน์จีนและการใช้ทฤษฎีความสุภาพในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวจีน ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีทางภาษาที่พบมีทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ การให้ข้อมูล (giving fact) การแสดงความเห็นด้านลบ (giving negative comments) การแสดงความเห็นในทางตรงข้าม (giving opposite opinions) การใช้ถ้อยคำนัย ผกผัน (making ironic statements) และการตั้งคำถาม (raising questions) นอกจากนี้ยังพบว่า การแสดงความเห็นแย้งช่วยรักษาหน้าของคู่สนทนาและก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ ในส่วนของการเปรียบเทียบระหว่างสองวัฒนธรรมพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ชาวจีนแผ่นดินใหญ่และชาวฮ่องกงใช้คล้ายกัน แต่ชาวฮ่องกงจะแสดงความเห็นแย้งและใช้การแสดงความคิดเห็นด้านลบมากกว่าชาวจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม-ปัจเจก การเซนเซอร์ทางอินเทอร์เน็ตในจีนแผ่นดินใหญ่ และประเภทของข้อมูลที่เก็บ

5) งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงความคิดเห็นแย้งของชาวจีนที่เรียนภาษาอื่นเป็นภาษาที่สอง

นอกจากงานที่ศึกษาว่าวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนแล้วยังมีงานวิจัยที่สนใจศึกษาการแสดงความคิดเห็นแย้งของชาวจีนที่เรียนภาษาอื่นเป็นภาษาที่สองด้วย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง “A study of strategy use in showing agreement and disagreement to other opinions” (Wu, 2006) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีความสุภาพที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกันใช้ในการแสดงความเห็น โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนนิยมแสดงความเห็นแย้งอย่าง

ตรงไปตรงมา อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกันใช้กลวิธีความสุภาพในการแสดงความเห็นต่างกันด้วย โดยผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาสูงจะคำนึงถึงความต้องการเห็นพ้องของคู่สนทนาและใช้การแสดงความเห็นพ้องแบบเพิ่มน้ำหนัก (intensified agreement) มากกว่าผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาน้อยกว่า

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีน คือ งานวิจัยเรื่อง “Rapport management in strong disagreement: an investigation of a community of Chinese speakers of English” (Zhu, 2014b) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนัก (strong disagreement) ของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนโดยใช้แนวคิดเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ (rapport management) ข้อมูลที่ใช้ศึกษาเก็บจากบทสนทนาที่เกิดขึ้นจริงระหว่างคู่สนทนาที่มีสถานภาพเท่ากันแต่ไม่สนิทสนมกัน ผลการศึกษาพบว่าการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักมีหน้าที่เพื่อรักษาสิทธิของผู้พูดจัดการ “หน้า” และใช้เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการปฏิสัมพันธ์ อีกทั้งยังพบอีกว่าการแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักช่วยรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ สรุปได้ว่า การแสดงความเห็นแย้งแบบไม่ลดน้ำหนักเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิสัมพันธ์

งานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีนแสดงให้เห็นว่าสังคมจีนเป็นสังคมที่อยู่ในการเปลี่ยนแปลง ส่วนหนึ่งยังคงมีลักษณะคล้ายสังคมตะวันออกที่มีลำดับชั้นและให้ความสำคัญกับระยะห่างในสังคม ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งก็มีลักษณะคล้ายสังคมตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจก ทำให้การใช้ภาษาของชาวจีนในปัจจุบันต่างจากสังคมจีนดั้งเดิม จึงน่าสนใจว่าหากเปรียบเทียบการใช้ภาษาของชาวจีนกับชาวไทยจะมีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และความเหมือนหรือแตกต่างกันนั้นส่งผลต่อการใช้ภาษาของชาวจีนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองหรือไม่

2.2.1.3 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สอง

ไม่เพียงแต่การศึกษาวุจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของเจ้าของภาษาจะได้รับความสนใจ งานวิจัยจำนวนไม่น้อยก็สนใจศึกษาการแสดงวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สองเช่นกัน เนื่องจากวัจนกรรมนี้เป็นวัจนกรรมที่มีความซับซ้อนและเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟังตามแนวคิดเรื่อง “หน้า” ของ Brown & Levinson นอกจากนี้ ยังเป็นวัจนกรรมที่

แตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม ดังนั้นจึงเป็นหนึ่งในวัจนกรรมที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สองมีผู้ศึกษาไว้จำนวนหนึ่ง สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงงานวิจัยวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาที่สอง

ผู้วิจัย	กลุ่มข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ผลการศึกษาที่สำคัญ
Beebe and Takahashi (1989)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่น	การจดบันทึกบทสนทนา และแบบสอบถาม	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่นไม่ได้หลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งเสมอไป และในบางกรณีอาจใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมากกว่าเจ้าของภาษาอังกฤษ
Takahashi and Beebe (1993)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่น	แบบสอบถาม	ผู้เรียนชาวญี่ปุ่นแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมามากกว่าเจ้าของภาษาชาวอเมริกัน
Kreutel (2007)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่น ตุรกี เกาหลี ไต้หวัน ไทย เม็กซิกัน ไนเจอร์ มาลี บูร์กินาฟาโซ และลัตเวีย	แบบสอบถาม	ผู้เรียนภาษาอังกฤษใช้การลดน้ำหนักน้อยกว่าเจ้าของภาษา และมักใช้ลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การละเนื้อความ ทั้งนี้ ระดับความสามารถทางภาษาไม่ได้แสดงถึงความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียน
Walkinshaw (2007)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่น	แบบสอบถาม การแสดงบทบาทสมมติ และแบบฝึกหัด	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่นจะแสดงความเห็นแย้งคู่สนทนาที่มีอำนาจเท่ากัน แต่ลังเลที่จะแสดงความเห็นแย้งผู้ที่มีอำนาจมากกว่า นอกจากนี้ ในการแสดงความเห็นแย้งผู้ที่มีอำนาจเท่ากัน ผู้เรียนมักใช้กลวิธีที่ซับซ้อนและยาว ในขณะที่เมื่อแสดงความเห็นแย้งผู้ที่มีอำนาจมากกว่าจะใช้ภาษาที่สั้นกว่า

ผู้วิจัย	กลุ่มข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ผลการศึกษาที่สำคัญ
Behnam and Niroomand (2011)	ผู้เรียน ภาษาอังกฤษ ชาวอิหร่าน	แบบสอบถาม	ความสามารถทางภาษา ปรับทการเรียนและเนื้อหาในหนังสือเรียนสัมพันธ์กับประเภทและความถี่ของการแสดงความเห็นแย้ง รวมทั้งกลวิธีความสุภาพที่ผู้เรียนเลือกใช้
Choyimah and Latief (2014)	ผู้เรียน ภาษาอังกฤษ ชาวอินโดนีเซีย	การสังเกตการณ์ ในชั้นเรียนและ การสัมภาษณ์	ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูงนิยมแสดงความเห็นแย้งแบบอ้อม ในขณะที่ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาต่ำกว่านิยมแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา
Hüttner (2014)	ผู้เรียน ภาษาอังกฤษ ชาวเยอรมัน	การสัมภาษณ์ การแสดงบทบาท สมมติ และการ สนทนา	ความแตกต่างทางบริบทมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้ง
Maíz-Arévalo (2014)	ผู้เรียน ภาษาอังกฤษ ชาวบัลแกเรีย อียิปต์ อิหร่าน เกาหลีใต้ โปแลนด์ โรมาเนีย รัสเซีย และ สเปน	กิจกรรมกลุ่มที่ สื่อสารผ่าน คอมพิวเตอร์	ผู้เรียนนิยมแสดงความเห็นแย้งแบบลดน้ำหนัก โดยผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูงจะใช้กลวิธีหลากหลายและคล้ายเจ้าของภาษา ในขณะที่ผู้เรียนที่มีความสามารถน้อยกว่านิยมใช้การขอโทษและการกลบเกลื่อนถ้อยคำมากเกินไป นอกจากนี้ยังพบว่าความคุ้นเคย ความสามารถทางภาษา และลักษณะกิจกรรมมีผลต่อกลวิธีที่เลือกใช้
Ali (2016)	ผู้เรียน ภาษาอังกฤษ ชาวปากีสถาน	แบบสอบถาม	อำนาจมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีความสุภาพ โดยผู้เรียนจะใช้กลวิธีความสุภาพเมื่อกล่าวแย้งผู้ที่มีอำนาจมากกว่า อีกทั้งยังพบว่าผู้เรียนมักไม่คำนึงถึงระยะห่างเชิงอำนาจและสถานภาพในภาษาที่สอง
Sadrameli and Haghverdi (2016)	ผู้เรียน ภาษาอังกฤษ ชาวอิหร่าน	แบบสอบถาม	เจ้าของภาษาเปอร์เซียแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมามากกว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษและเจ้าของภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัย	กลุ่มข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ผลการศึกษาที่สำคัญ
Rianita and Nurhayati (2018)	ผู้เรียน ภาษาอังกฤษ ชาว อินโดนีเซีย	แบบสอบถาม	การแสดงความเห็นแย้งส่วนใหญ่ของผู้เรียน ไม่เหมาะสมตามความคิดของเจ้าของภาษา อันเป็นผลมาจากอิทธิพลของภาษาแม่

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจในการศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา นอกจากนี้ยังพบว่าแม้งานวิจัยข้างต้นจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลากหลายวิธี แต่วิธีการเก็บข้อมูลที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามยังคงเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ได้รับการยอมรับในการศึกษาตามแนวทางนี้

ในส่วนของผลการศึกษา งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมมีผลต่อการแสดงวัจนกรรม กล่าวคือ ผู้พูดที่มาจากต่างวัฒนธรรมจะแสดงวัจนกรรมต่างกัน เช่น ชาวจีนนิยมหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งมากกว่าชาวอเมริกัน (Chen, 2006) ชาวไต้หวันและชาวฮ่องกงนิยมใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งแบบอ้อมมากกว่าชาวอเมริกัน (Cheng & Tsui, 2009; Tuan & Hsu, 2009) และชาวเปอร์เซียนิยมแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมามากกว่าเจ้าของภาษาอังกฤษ (Sadrameli & Haghverdi, 2016) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงมักพบว่าผู้เรียนภาษาที่สองแสดงความเห็นแย้งต่างจากเจ้าของภาษาเป้าหมายเนื่องจากถ่ายโอนลักษณะบางประการมาจากภาษาแม่ของตนและบางครั้งไม่เหมาะสมตามมุมมองของเจ้าของภาษาเป้าหมาย (Chen, 2006; Rianita & Nurhayati, 2018; ขวัญฤทัย อภัยโส และปราณภา โหมดหิรัญ, 2555)

แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาต่าง ๆ แต่ยังไม่มียานใดเลยที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ด้านนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้แบบสอบถามเป็นหลักในการเก็บข้อมูล เนื่องจากเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ได้ข้อมูลจำนวนมาก เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และได้รับการยอมรับในแนวทางการศึกษา

การทบทวนงานวิจัยวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งแสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมนี้เป็นวัจนกรรมที่มีความน่าสนใจทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่น เนื่องจากเป็นวัจนกรรมที่มีความซับซ้อนและสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนบทางสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ดังจะเห็นได้

จากการที่ผู้พูดแต่ละชาติมีมุมมองและนิยมแสดงความคิดเห็นแย้งโดยใช้กลวิธีต่างกัน นอกจากนี้ วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งยังเป็นหัวข้อหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในงานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจส่งผลต่อการใช้ภาษาของผู้เรียนและนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้

2.2.2 งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นแนวทางการศึกษาที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาตามแนวทางนี้เพื่อให้เป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และงานวิจัยตามแนวปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทย

2.2.2.1 งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเป็นงานวิจัยที่กำลังได้รับความนิยมในการศึกษา เนื่องจากเกิดความตระหนักเพิ่มขึ้นว่านอกจากการออกเสียงและไวยากรณ์แล้ว ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการสื่อสารของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา คือ การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์ ซึ่งเป็นขอบเขตของวิชาวัจนปฏิบัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ในระยะหลัง งานวิจัยภาษาไทยจำนวนหนึ่งจึงสนใจศึกษาการใช้ภาษาของผู้ที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยตามแนวทางนี้ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับงานวิจัยด้านอื่น ๆ โดยพบเพียง 5 งาน ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ 2 งาน และงานวิจัยที่ศึกษาการแสดงวัจนกรรมของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอีก 3 งาน

งานวิจัยเรื่อง “ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน” ของจินดารัตน์ ธรรมรงค์วุฒย์ (2553) ถือเป็นงานชิ้นแรก ๆ ที่ศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและการสัมภาษณ์นักศึกษาชาวอเมริกัน 10 คน อาจารย์ชาวอเมริกัน และอาจารย์ชาวจีน เพื่อศึกษาประเภทของข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวอเมริกันและชาวจีนที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ อีกทั้งยังมุ่งศึกษาสาเหตุของข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่พบอีกด้วย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความรู้ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสื่อสาร และการขาดความรู้ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในภาษาเป้าหมายอาจก่อให้เกิดปัญหาในการ

สนทนาและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ โดยข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ที่พบแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา เช่น การใช้คำผิด เรียงลำดับคำในประโยคผิด
- 2) ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา ได้แก่ การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมาย วจนกรรม และการสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวจนกรรม
- 3) ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา ได้แก่ การตีความผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวจนกรรม และการตีความผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวจนกรรม

ส่วนสาเหตุของข้อบกพร่องที่ในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าเกิดจากมโนทัศน์ทางสังคมที่ส่งผลต่อการรับรู้และการใช้ภาษา ประกอบด้วย ระยะห่างด้านอำนาจ ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง-ต่ำ ความสุภาพ แนวคิดเรื่อง “หน้า” และแนวคิดเรื่อง “ความเกรงใจ”

นอกจากงานของจินดารัตน์ ธรรมรงวุทย์ (2553) แล้ว ยังมีงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ศึกษาข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง นั่นคือ งานวิจัยเรื่อง “ข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการใช้ภาษาไทยสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักศึกษาจีนมหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์การเงินยูนิเวอร์ซิตีจีน” (ณัฐมาภรณ์ เดชราช, 2562) ซึ่งศึกษาข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน เก็บข้อมูลจากบทแนะนำตนเองของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจำนวน 24 คน และจากการสังเกตการณ์บทสนทนาระหว่างผู้สอนชาวไทยกับนักศึกษาชาวจีนในชั้นเรียน ผู้วิจัยจำแนกข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ที่พบเป็น 4 ประเด็น คือ

- 1) การใช้คำนามและคำสรรพนามไม่ถูกต้องเหมาะสม เช่น “ฉันชอบเขียวและเปิดครับ” ซึ่งเป็นการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ไม่สอดคล้องกับเพศของผู้พูด
- 2) การใช้ลักษณะประโยคแบบภาษาแม่ เช่น “ดิฉันมาจากเมืองจีนมณฑลยูนนาน” ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียงลำดับคำในภาษาจีนโดยเรียงจากใหญ่ไปเล็ก
- 3) การใช้คำผิดความหมาย เช่น “คุณปู่คุณย่าก็สุขภาพด้วย” ซึ่งเป็นการแปลมาจากคำว่า “健康” ซึ่งแปลความหมายได้ว่า “สุขภาพ” หรือ “แข็งแรง” ก็ได้
- 4) การใช้คำผิดระดับและผิดกาลเทศะ เช่น “ครอบครัวของหนูใหญ่นิดนึงอะ” ซึ่งเป็นการใช้คำลงท้ายที่ไม่เหมาะสมในการสนทนากับอาจารย์ที่มีสถานภาพสูงกว่า

ต่อมา มีผู้สนใจศึกษาการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเพิ่มมากขึ้น โดยพบงานที่ศึกษาการแสดงวัจนกรรมของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง 3 เรื่อง ได้แก่ “การขอร้องของชาวพม่าที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) “การศึกษากลวิธีแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา” (ยางวอน ฮยอน, 2559) และ “การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ยางวอน ฮยอน, 2560)

งานวิจัยเรื่อง “การขอร้องของชาวพม่าที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) มุ่งศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องที่ชาวไทยและชาวพม่าที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและเพื่อศึกษาการแสดงวัจนกรรม การขอร้องของชาวพม่าในมุมมองการรับรู้ของชาวไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม โดยในส่วนที่ศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการตอบถ้อยคำตามปริบทที่กำหนดของชาวพม่าจำนวน 19 คน และชาวไทยจำนวน 24 คน ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดชาวไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวพม่ามีกลวิธีการขอร้องเหมือนกันทั้งสิ้น 8 กลวิธี อย่างไรก็ตาม พบว่าการขอร้องของชาวไทยและผู้เรียนชาวพม่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อย โดยชาวไทยไม่ใช้การหยอกล้อ ในขณะที่ชาวพม่าจะไม่ใช้คำว่า “ไม่เป็นไร” และถึงแม้ว่าจำนวนกลวิธีที่ใช้ในการขอร้องของชาวไทยและชาวพม่าจะไม่แตกต่างกัน แต่ความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีกลับแตกต่างกัน โดยกลวิธีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ การให้เหตุผลและการเกริ่นนำ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ชาวไทยนิยมใช้มากกว่าชาวพม่า นอกจากนี้ ยังพบว่าทั้งชาวไทยและชาวพม่าใช้คำเรียกผู้ฟังและสรรพนามที่หลากหลายไม่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนชาวพม่ามักใช้คำสั้นและใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีน้อยกว่าผู้พูดชาวไทย ส่งผลให้ชาวไทยมองว่าชาวพม่าเป็นคนตรงไปตรงมา พูดห้วน และไม่มีเหตุผล ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ได้ ทั้งนี้ ชาวไทยก็สามารถเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาไทยของชาวพม่าที่แตกต่างจากตนได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากมองว่าชาวพม่าเป็นผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

ส่วนงานวิจัยอีก 2 เรื่อง เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการแสดงวัจนกรรมของผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลี โดยงานวิจัยเรื่อง “การศึกษากลวิธีแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนว

วิจัยปฏิบัติการอันตรภาษา” (ยางวอน ฮยอน, 2559) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลีใช้เพื่อแสดงความเห็นแย้งและศึกษาการถ่ายโอนทางวิจัยปฏิบัติการอันตรภาษาจากภาษาแม่ โดยเก็บข้อมูลจากบทสนทนาแสดงความเห็นแย้งระหว่างนักศึกษาเกาหลีกับนักศึกษาไทยจำนวน 10 คู่ ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลีใช้ในการแสดงความเห็นแย้งเรียงจากความถี่มากไปน้อย คือ การโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อยตาม การลดน้ำหนักความรุนแรง และกลวิธีตรงไปตรงมา ส่วนการถ่ายโอนทางวิจัยปฏิบัติการอันตรภาษาที่พบจัดเป็นการถ่ายโอนทางบวกทั้งหมด เนื่องจากไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการสนทนา แบ่งได้เป็นการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วิจัยปฏิบัติการ ซึ่งได้แก่ การใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าเป็นความเห็นส่วนบุคคล การใช้ถ้อยคำที่แสดงปริมาณน้อย และการใช้ถ้อยคำแสดงความลึงเล และการถ่ายโอนทางวิจัยปฏิบัติการสังคม ซึ่งได้แก่ หลักการที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคือ งานวิจัยเรื่อง **“การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววิจัยปฏิบัติการอันตรภาษาและวิจัยปฏิบัติการระหว่างวัฒนธรรม”** (ยางวอน ฮยอน, 2560) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ และเปรียบเทียบวัฒนธรรมที่มีแนวโน้มเป็นปัญหาในสถานที่ทำงาน ได้แก่ การตำหนิ การตอบคำแก้ตัว และการทวงถาม

ในส่วนของการแสดงวัฒนธรรม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาจากผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลีจำนวน 63 คน และเจ้าของภาษาไทยจำนวน 66 คน ส่วนการวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มละ 10 คน ประกอบกับการสังเกตการณ์ในองค์กรธุรกิจเกาหลีในประเทศไทยเป็นระยะเวลา 6 เดือน ผลการศึกษาพบว่า การแสดงวัฒนธรรมการตำหนิ การตอบคำแก้ตัว และการทวงถามของผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลีและเจ้าของภาษาไทยมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน เช่น ชาวเกาหลีนิยมใช้ประโยคคำสั่งเพื่อทวงถามสิ่งที่ตกลงจะกระทำ ต่างจากชาวไทยที่นิยมใช้กลวิธีการเสนอความช่วยเหลือให้ผู้ฟัง หรือการที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวเกาหลีแสดงวัฒนธรรมการตำหนิมากกว่าผู้พูดชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากการถ่ายโอนจากภาษาแม่

ส่วนปัญหาในการปฏิสัมพันธ์เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน การเข้าใจความหมายผิด การตีความจุดมุ่งหมายวัฒนธรรมผิด และการให้ความสำคัญกับข้อคำนึงที่

แตกต่างกัน โดยชาวเกาหลีมักคำนึงถึงสิทธิเชิงความสัมพันธ์หรือการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร วัฒนธรรมธุรกิจ วัฒนธรรมแบบอิงกลุ่มแบบกองทัพ และการเน้นบทบาทหน้าที่ในสังคมตามแนวคิดขงจื้อ ในขณะที่ชาวไทยมักคำนึงถึงหน้าด้านคุณภาพหรือการรักษาอารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกเพื่อดำเนินการการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรให้ราบรื่น แนวคิดเรื่องมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากัน แนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “ความเกรงใจ”

จะเห็นได้ว่าประเด็นที่ได้รับความสนใจศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ อันตรภาษาส่วนใหญ่ คือ การแสดงวจนกรรมของผู้เรียน และมักเลือกศึกษาวจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้ฟัง ทั้งการขอร้อง การแสดงความเห็นแย้ง การตำหนิ การตอบคำแก้ตัว และการทวงถาม แสดงให้เห็นว่าวจนกรรมเหล่านี้เป็นวจนกรรมที่ทำทนายผู้เรียนภาษาที่สอง ผู้เรียนต้องอาศัยความรู้ทั้งทางไวยากรณ์เพื่อให้สื่อสารได้เข้าใจและอาศัยความรู้ทางวจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อให้สื่อสารได้อย่างเหมาะสม

2.2.2.2 งานวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ชาวไทย

เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทยด้วย เพื่อให้เห็นแนวทางการศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาในสังคมไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่ศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของชาวไทยทั้งในและต่างประเทศพบทั้งสิ้น 18 งาน แบ่งเป็นการศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาจีนชาวไทย 1 งาน ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย 1 งาน และผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย 16 งาน จะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีผู้เรียนจำนวนมากและผลการศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทยได้

งานวิจัยที่ศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยที่พบเป็นงานวิจัยที่ศึกษาความสามารถเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการใช้ภาษาจีนในบริบทต่าง ๆ ของผู้เรียนชาวไทย (เก็จวิรัล ตั้งสิริวิสต์ และคณะ, 2560) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสำรวจ พบว่าข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทยเกิดจากการขาดความรู้ทางภาษา ผลกระทบเชิงลบจากภาษาแม่ การขาดสภาวะแวดล้อมทางภาษา และผลกระทบเชิงลบจากวัฒนธรรม

นอกจากนั้น งานวิจัยที่ศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของชาวไทยที่เรียนภาษาอื่นเป็นภาษาที่สอง ซึ่งประกอบด้วย ภาษาอังกฤษ 16 งาน และภาษาญี่ปุ่น 1 งาน ล้วนเป็นงานที่ศึกษาการแสดงวจนกรรมของผู้เรียน สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงงานวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาที่ศึกษาวจนกรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทย

วจนกรรมที่ศึกษา	ผู้วิจัย	กลุ่มข้อมูลที่ศึกษา	ผลการศึกษาที่สำคัญ
การแสดง ความเห็น แย้ง	ขวัญฤทัย อภัยโส และ ปราณภา โหมตศิริธัญ (2555)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนใช้กลวิธีความสุภาพน้อยกว่า เจ้าของภาษาเล็กน้อย และมีแนวโน้ม ใช้ลักษณะอันไม่พึงประสงค์
	Sagaravasi (2012)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	วจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของ ผู้เรียนชาวไทยมักจะรุนแรง ซึ่งเป็นผล มาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม
	ขวัญจิรา เสนา (2557)	ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น ชาวไทย	ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีแนวโน้มใช้ รูปแบบอ้อมมากกว่าเจ้าของภาษาทั้ง สองภาษาและใช้กลวิธีลดการคุกคาม หน้าคู่สนทนาใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ชาวญี่ปุ่นมากกว่าชาวไทย นอกจากนี้ ยังพบว่าในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ผู้เรียนและชาวญี่ปุ่นใช้การขอโทษและ การแสดงให้คู่สนทนาเห็นว่าเห็นด้วย มากกว่ากลุ่มตัวอย่างชาวไทย
	Charoenroop (2015)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวไทย	ปริมาณการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียน มีผลต่อความสามารถทางวจนปฏิบัติ ของผู้เรียน
	Leelaharattanarak (2015)	ผู้ให้บริการชาวไทย และผู้รับบริการ ชาวต่างชาติ	ผู้ให้บริการชาวไทยนิยมแสดง ความเห็นแย้งโดยอ้อม แต่อาจแสดง ความเห็นแย้งโดยตรงในบางกรณี
	Charoenroop (2016)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวไทย	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยนิยมแสดง ความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา

วจนกรรรม ที่ศึกษา	ผู้วิจัย	กลุ่มข้อมูลที่ศึกษา	ผลการศึกษาที่สำคัญ
			อย่างไรก็ตามความสามารถทางภาษา ของผู้เรียนก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการ แสดงวจนกรรรม โดยผู้เรียนที่มี ความสามารถน้อยจะถ่ายโอนลักษณะ ทางวจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาแม่
การตอบ ปฏิเสธ	ธนพรรัช สาย หรั่ง (2542)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนชาวไทยถ่ายโอนลักษณะ ทางวจนปฏิบัติมาจากภาษาแม่ ทำให้ แสดงวจนกรรรมต่างจากเจ้าของ ภาษาอังกฤษ
	Wannaruk (2008)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยถ่ายโอน ลักษณะทางวจนปฏิบัติมาจากภาษา แม่
	Leelaharattanak (2015)	ผู้ให้บริการชาวไทย และผู้รับบริการ ชาวต่างชาติ	ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการนิยม ปฏิเสธอย่างอ้อม เพื่อรักษาหน้าและ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า
	Chantharasombat and Pongpairoj (2018)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวไทยที่มี ความสามารถทาง ภาษาต่างกัน	ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มถ่ายโอนลักษณะ ทางวจนปฏิบัติมาจากภาษาแม่ โดย ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาน้อย กว่าจะถ่ายโอนทางลบมากกว่า
การตอบ รับคำชม	Cedar (2006)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยใช้ภาษา แตกต่างจากเจ้าของภาษาอังกฤษและ เพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทั้งสองกลุ่ม
	Chen and Boonkongsaeen (2012)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวไทยและผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวจีน	ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มถ่ายโอนลักษณะ ทางวจนปฏิบัติมาจากภาษาแม่ของตน และแสดงวจนกรรรมต่างกัน
	Sachathep (2014)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวไทยและผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาว	ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มถ่ายโอนลักษณะ ทางวจนปฏิบัติมาจากภาษาแม่ของตน และแสดงวจนกรรรมต่างกัน

วรรณกรรม ที่ศึกษา	ผู้วิจัย	กลุ่มข้อมูลที่ศึกษา	ผลการศึกษาที่สำคัญ
		ปัญหา	
	Worathumrong (2015)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนถ่ายโอนลักษณะทางวัจนปฏิบัติ มาจากภาษาแม่
การขอร้อง	Wongwarangkul (2000)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวไทย	อายุของคู่สนทนาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อ การเลือกใช้กลวิธีความสุภาพของ ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย
	Chakorn (2006)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	เจ้าของภาษาอังกฤษขอร้องอย่าง ตรงไปตรงมามากกว่าผู้เรียนชาวไทย
	Suratchawadee (2010)	ผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวไทย	การขาดความรู้ทางวัจนปฏิบัติ การ ถ่ายโอนจากภาษาแม่ และข้อบกพร่อง ทางภาษาเป็นสาเหตุที่ทำให้ ความสามารถทางวัจนปฏิบัติลดลง
การ ขอโทษ	Bergman and Kasper (1993)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยเลือกใช้ กลวิธีทางภาษาที่มากเกินไป (waffle phenomena)
	Pin-ngern (2015)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	การรับรู้ตัวแปร ระดับความสามารถ และประสิทธิภาพ ในการใช้ ภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการ แสดงวัจนกรรมของผู้เรียน
การชม	Worathumrong (2015)	เจ้าของภาษาอังกฤษ และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนถ่ายโอนลักษณะทางวัจนปฏิบัติ มาจากภาษาแม่
	Worathumrong and Luksaneeyanawin (2016)	เจ้าของภาษาอังกฤษ เจ้าของภาษาไทย และผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย	ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยมีภาวะ ระหว่างภาษา ซึ่งอาจมองว่าเป็น ปัญหาหรือเป็นกลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการ สื่อสารก็ได้

ว้จนวนรรม ที่ค้คษา	ผู้ว้จย	กลุ่มข้อมูลที่ค้คษา	ผลการค้คษาที่สำคัญ
การแก้ไข ความ เข้าใจผิด	ปราณี โหมดห้ร้ญ (2548)	ผู้เร้ยนภาษาอังกฤษ ชาวไทย	ผู้เร้ยนที่ใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าม้ ความสามารถทางภาษาสูงกว่าผู้เร้ยนที่ ใช้ภาษาอังกฤษน้อย แต่ก้ถ้ายโอน ลักษณะทางว้จนวนปฏิบัติมาจากภาษา แม่มากกว่าเช่นกัน ส่วนการอาศัยอยู่ ในประเทศที่ใช้ภาษาที่สองช่วยให้ ผู้เร้ยนแสดงว้จนวนรรมได้ใกล้เคียงกับ เจ้าของภาษา

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่างานว้จยส่วนใหญ่เป็นการค้คษาเปรียบเทียบระหว่าง
เจ้าของภาษาอังกฤษและผู้เร้ยนภาษาอังกฤษชาวไทย (Bergman & Kasper, 1993; Cedar, 2006;
Chakorn, 2006; Pin-ngern, 2015; Wannaruk, 2008; Worathumrong, 2015;
Worathumrong & Luksaneeyanawin, 2016; ธนพรรษ สายห้รूंน, 2542; ปราณี โหมดห้ร้ญ,
2548) อย่่างไรก้ตาม พบงานว้จยที่ค้คษาเปรียบเทียบผู้เร้ยนภาษาอังกฤษชาวไทยและชาวต่างชาต
ด้วยเช่นกัน เช่น การค้คษาเปรียบเทียบว้จนวนรรมการตอบรับคำชมของผู้เร้ยนภาษาอังกฤษชาวไทย
และชาวป้ญจาบ (Sachathep, 2014) และการค้คษาเปรียบเทียบว้จนวนรรมการตอบรับคำชมของ
ผู้เร้ยนภาษาอังกฤษชาวไทยและชาวจ้ิน (Chen & Boonkongsaen, 2012) เป็นต้น

งานว้จยที่ค้คษาว้จนวนรรมของผู้เร้ยนภาษาอังกฤษชาวไทยม้ทั้งงานว้จยที่เก็บข้อมูล
โดยใช้แบบสอบถาม (Bergman & Kasper, 1993; Wannaruk, 2008; Wongwarangkul, 2000;
ธนพรรษ สายห้รूंน, 2542; ปราณี โหมดห้ร้ญ, 2548) การส้มภาษณ์ (Cedar, 2006; ปราณี โหมด
ห้ร้ญ, 2548) จดหมายธุรกิจ (Chakorn, 2006) และการอ้ดเทพการสนทนา (Cedar, 2006)

ในส่วนของผู้บอกภาษา งานว้จยบางจ้ินเลือกค้คษาเปรียบเทียบผู้เร้ยนที่มีระดับ
ความสามารถทางภาษาต่างกัน (Chantharasombat & Pongpairoj, 2018; Pin-ngern, 2015;
Wannaruk, 2008; ปราณี โหมดห้ร้ญ, 2548) หรือม้มีการส้มผัสภาษาต่างกัน (Worathumrong &
Luksaneeyanawin, 2016; ปราณี โหมดห้ร้ญ, 2548) และพบว่าความสามารถทางภาษาและการ
ส้มผัสภาษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงว้จนวนรรมและความตระหนักเชิงว้จนวนปฏิบัติศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่แสดงทัศนคติแตกต่างจากเจ้าของภาษาและถ่ายโอนขนบทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาแม่ (Chantharasombat & Pongpairoj, 2018; Chen & Boonkongsae, 2012; Sachathep, 2014; Wannaruk, 2008; Worathumrong, 2015; ธนพรพรชัย สายหรั่ง, 2542; ปราณี โหมดศิริ, 2548) เช่น ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยนิยมปฏิเสธแบบอ้อมและใช้ถ้อยคำแสดงความลังเลในการปฏิเสธการขอร้องและข้อเสนอ ในขณะที่เจ้าของภาษาชาวอเมริกันนิยมปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา ผลการศึกษาแสดงถึงการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ที่มีผลต่อการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทย ส่งผลให้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทยแตกต่างจากเจ้าของภาษาชาวอเมริกัน เป็นต้น (ธนพรพรชัย สายหรั่ง, 2542)

นอกจากการศึกษาวรรณกรรมแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาความตระหนักเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยด้วย โดยเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระดับความตระหนักเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยที่มีระดับความสามารถต่างกันกับเจ้าของภาษาอังกฤษชาวอเมริกัน โดยให้ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 90 คน รายงานความเหมาะสมของวัฒนธรรมการขอร้องในภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มรายงานความตระหนักใกล้เคียงกัน แต่แตกต่างจากชาวอเมริกัน โดยสาเหตุที่ชาวไทยรายงานความตระหนักต่างจากชาวอเมริกันเกิดจากความไม่เข้าใจกลวิธีความสุภาพในภาษาอังกฤษของชาวไทยและการรับรู้ปัจจัยทางสังคมที่ต่างกันระหว่างชาวไทยและชาวอเมริกัน (ปาจริย์ นิพาศพงษ์, 2554)

จากการทบทวนงานวิจัยวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย ทั้งงานที่ศึกษาผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและงานที่ศึกษาผู้เรียนภาษาต่างประเทศชาวไทย พบว่าประเด็นหลักที่ได้รับความนิยม คือ วัฒนธรรม โดยมักเลือกศึกษาวรรณกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้ และถึงแม้ว่างานวิจัยตามแนวทางนี้จะเริ่มมีจำนวนมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีจำนวนน้อยกว่าการศึกษาตามแนวทางอื่น ๆ ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวรรณปฏิบัติศาสตร์ภาษาไทยมากขึ้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

2.2.3 งานวิจัยตามแนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอื่น ๆ

วัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม คือ “การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางภาษาของเจ้าของภาษาที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน” (Spencer-Oatey, 2000: 4) โดยการวิเคราะห์วัฒนธรรมในภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นรูปแบบที่เหมือนและแตกต่างกัน (ปราณี โหมดศิริ, 2548:

15) เพื่อตรวจสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างวัฒนธรรม (Gudykunst, 2000: 295)

จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ มักเป็นงานที่ศึกษาวจนกรรม เช่น งานวิจัยที่ศึกษาวจนกรรมการแสดงความไม่พอใจของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาจีน วจนกรรมการแสดงความไม่เห็นด้วยของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของญี่ปุ่น วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอังกฤษ และวจนกรรมการแก้ไขความเข้าใจผิดของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอังกฤษ เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาวจนกรรมของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม แม้จะไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง แต่พบการศึกษาวจกรรมการแสดงความไม่พอใจ คือ งานวิจัยเรื่อง “A cross-cultural pragmatic study of the speech act of complaining by native Thai and Chinese speakers” (Yang & Wannaruk, 2018) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบวจนกรรมการแสดงความไม่พอใจของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาจีน และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงวจนกรรม งานวิจัยชิ้นนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นหลักเพื่อวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาที่ใช้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุความรุนแรงของสถานการณ์ด้วย ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการศึกษาพบว่าเจ้าของภาษาจีนมีแนวโน้มที่จะแสดงความไม่พอใจโดยตรงไปตรงมามากกว่าเจ้าของภาษาไทย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการประเมินระดับความรุนแรงซึ่งเจ้าของภาษาจีนมองว่าสถานการณ์ที่กำหนดรุนแรงมากกว่ามุมมองของเจ้าของภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์ เจ้าของภาษาไทยก็แสดงความไม่พอใจโดยตรงไปตรงมามากกว่าเจ้าของภาษาจีน เช่น สถานการณ์ที่คู่สนทนาทำเสียงดังรบกวน เนื่องจากชาวไทยมองว่าการส่งเสียงดังเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ในขณะที่ชาวจีนมองว่าการส่งเสียงดังเป็นสิ่งที่ไม่ได้ร้ายแรงมากนัก

ในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสถานภาพและระยะห่างทางสังคมมีผลต่อวจนกรรมการแสดงความไม่พอใจของเจ้าของภาษาทั้งสองกลุ่ม โดยทั้งชาวจีนและชาวไทยจะแสดงความไม่พอใจโดยตรงไปตรงมากับคู่สนทนาที่เป็นคนแปลกหน้าที่มีสถานภาพต่ำกว่า อย่างไรก็ตาม เจ้าของภาษาไทยจะแสดงความไม่พอใจโดยตรงไปตรงมาน้อยกว่าเจ้าของภาษาจีน นอกจากนี้ เจ้าของ

ภาษาไทยจะแสดงความไม่พอใจอย่างตรงไปตรงมากับคนรู้จักมากกว่าคนที่สนิทสนมกัน ในขณะที่เจ้าของภาษาจีนจะแสดงความไม่พอใจอย่างตรงไปตรงมากับคนที่สนิทสนมกันมากกว่าคนรู้จัก

สรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจที่เจ้าของภาษาไทยและจีนใช้จะมีความคล้ายคลึงกันในบางประเด็น วัจนกรรมที่ใช้ก็ยังมีส่วนที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทำให้เจ้าของภาษาทั้งสองกลุ่มรับรู้และแสดงออกต่างกัน ดังนั้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม คู่สนทนาที่มาจากต่างวัฒนธรรมกันควรตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าไทยและจีนจะมีวัฒนธรรมแบบโลกตะวันออกเช่นเดียวกัน แต่ทั้งสองประเทศก็มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมบางประการที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การใช้ภาษาแตกต่างกันไปด้วย

งานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาญี่ปุ่น คือ การศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเรื่อง “การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการโต้แย้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย” (วันวิสาข์ กุลภัทรนิรันดร์, 2549) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างและสำนวนภาษาในบทสนทนาแสดงการโต้แย้งของชาวญี่ปุ่นและชาวไทย ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการโต้แย้งของชาวญี่ปุ่นและชาวไทย อีกทั้งยังศึกษาว่าประเภทของวัจนกรรมเพศ และความแตกต่างทางสังคมมีผลต่อกลวิธีหรือไม่ โดยเก็บข้อมูลจากการแสดงบทบาทสมมติของชาวญี่ปุ่นและชาวไทยกลุ่มละ 24 คน และแบบสอบถามกลุ่มละ 50 คน ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างบทสนทนาของชาวญี่ปุ่นและชาวไทยมีลักษณะเหมือนกัน คือ การเกริ่นนำก่อนโต้แย้ง การโต้แย้ง และการปิดการสนทนา ส่วนกลวิธีในการแสดงความเห็นแย้งที่พบสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีหน้าที่ทำให้บรรลุประสิทธิผล กลุ่มที่มีหน้าที่รักษาความสัมพันธ์ และกลุ่มกลวิธีเสริม โดยพบว่าทั้งชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีกลุ่มที่ทำให้การโต้แย้งบรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด แต่ผู้พูดชาวญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีรักษาความสัมพันธ์มากกว่าชาวไทย นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยเรื่องประเภทวัจนกรรมและเพศมีผลต่อการโต้แย้ง กล่าวคือ ในการกล่าวโต้แย้งวัจนกรรมการกล่าวหาจะพบกลวิธีการปฏิเสธมากที่สุด ในขณะที่วัจนกรรมอื่นจะพบกลวิธีการให้เหตุผลมากกว่า โดยผู้พูดเพศหญิงนิยมใช้กลวิธีที่มีหน้าที่รักษาความสัมพันธ์มากกว่าผู้พูดเพศชาย อย่างไรก็ตามสถานภาพกลับไม่ส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีอย่างชัดเจน

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอังกฤษ ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “A cross-cultural pragmatic study: politeness strategies and realizations of the strategies used to perform student-lecture multiple

disagreement by native speakers of Thai and English” (Charoenroop, 2014) ซึ่งศึกษา กลวิธีความสุภาพที่เจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอังกฤษชาวแคนาดาใช้ในการแสดงความเห็น แย้งหลายผลัด (multiple disagreement) ระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้การ อัดวิดีโอสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมงเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าจำนวนผลัดที่เจ้าของภาษาไทย ใช้ในการแสดงความเห็นแย้งน้อยกว่าเจ้าของภาษาอังกฤษ โดยในผลัดแรกเจ้าของภาษาทั้งสองกลุ่ม เลือกใช้กลวิธีแบบตรงไปตรงมา (on-record) แต่ในผลัดต่อมาเจ้าของภาษาสองกลุ่มเลือกใช้กลวิธี ความสุภาพต่างกัน โดยเจ้าของภาษาไทยมักใช้กลวิธีความสุภาพเพื่อลดน้ำหนัก ในขณะที่เจ้าของ ภาษาอังกฤษมักจะแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมามากกว่า

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยเรื่อง “การแก้ไขความเข้าใจผิดในผู้พูดคนไทยและคนอเมริกัน: การศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมและวิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา” (ปราณี โหมตหิรัญ, 2548) ซึ่งศึกษาวิจัยการแก้ไขความเข้าใจผิดของเจ้าของภาษาไทยชาวไทยและเจ้าของ ภาษาอังกฤษชาวอเมริกัน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า เจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาอังกฤษชาวอเมริกันมีกลวิธีแก้ไขความเข้าใจผิดเหมือนกันแต่ ใช้กลวิธีเหล่านั้นในความถี่ต่างกัน ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้

ภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน งานวิจัยทางวิจัยปฏิบัติศาสตร์ข้าม วัฒนธรรมช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม คู่สนทนาควรทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของ คู่สนทนาทั้งสองฝ่ายเพื่อให้เลือกใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของคู่สนทนาของตน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งวัฒนธรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง ทั้งนี้ เพื่อให้การสื่อสารประสบความสำเร็จและรักษา ความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สนทนาไว้ได้

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้วิจัยจึง ทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนในช่วงที่ผ่านมา เพื่อชี้ให้เห็นว่าประเด็นใด ได้รับความสนใจในการศึกษาและประเด็นใดที่ยังต้องการการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางใน การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีจำนวนไม่ น้อยและได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง อาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ งานวิจัยเกี่ยวกับแบบเรียนและ

การเรียนการสอน งานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน และงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการใช้ภาษาไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับแบบเรียนและการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนเป็น แนวทางที่ได้รับความสนใจมาก เนื่องจากผลการศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยพบทั้งงานวิจัยเพื่อการออกแบบและพัฒนาแบบเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแบบเรียนเพื่อพัฒนาการออกเสียงของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน (ชนิษฐา ขจรชีพ, 2557; เบญจมาภรณ์ สุริยวงศ์, 2553; รสริน ดิษฐบรรจง, 2552; ลักขณา นันตาทาศ, 2550; เหยอาหลิง เหลียง, 2555; อาภาภรณ์ ดิษฐเล็ก, 2556) และงานวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนการสอน ซึ่งพบงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนมากที่สุด (ชิงเฟิง ชัน, 2553; ดิ่งเทา ลู่, 2555; ปฏิพันธ์ อุทยานุกุล, 2552, 2555; พรทิพย์ คำดี, 2556; ลีผิง เทอ, 2554; สมหวัง อินทร์ไชย, 2554; สิริระ สมนาม และคณะ, 2552; สุรีย์วรรณ เสถียรสุคนธ์, 2554; อาภิสรา พลนรัตน์, 2553)

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแบบเรียนและการเรียนการสอนแล้ว งานวิจัยอีกแนวทางหนึ่งที่มีผู้สนใจศึกษา คือ **งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน** โดยพบว่าความสามารถที่เป็นประเด็นในการวิจัยมักเป็นความสามารถเกี่ยวกับทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน (Prawatmuang, 2017; กฤติกา ผลเกิด, 2555; จินจิน ไซ่, 2554; หวังเฟิง, 2544) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังไม่ค่อยพบงานวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยนวัตกรรมการสอนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน ดังนั้นวิทยานิพนธ์เล่มนี้น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเติมเต็มให้งานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนให้สมบูรณ์และรอบด้านยิ่งขึ้น

งานวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ **งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาในการใช้ภาษาไทย** ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มุ่งชี้ให้เห็นปัญหาในการเรียนและการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนชาวจีนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยพบทั้งงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเฉพาะบางทักษะของผู้เรียน (ชนิกา คำพุด, 2555; ปฏิญา บัญญาเลิศ, 2558; ปณิธาน บรรณาธรรม, 2555; หลู เย่, 2555) และศึกษาปัญหาในภาพรวม (Wei & Suthummarangsi, 2010; นวลทิพย์ เพิ่มเกษตร, 2551; นิภา กุ้งษ์ศักดิ์, 2555)

อย่างไรก็ตาม พบว่างานวิจัยที่ศึกษาปัญหาในการใช้ภาษาไทยมักเป็นงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานในการใช้ภาษา ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และยังไม่ค่อยพบงานวิจัยที่ศึกษาในเชิงวิจัยนวัตกรรมการสอน ซึ่งถือเป็นความรู้ที่สำคัญในการใช้ภาษาให้ประสบ

ความสำเร็จในการสื่อสารและเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้เรียนภาษาที่สองซึ่งอาจขาดความเข้าใจบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย อันจะก่อให้เกิดการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อการปฏิสัมพันธ์ได้

การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแสดงให้เห็นว่าชาวจีนเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ศึกษาภาษาไทยมาเป็นระยะเวลาานาน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่มีจำนวนไม่น้อย อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าแทบไม่มีงานใดเลยที่สนใจศึกษาความสามารถและปัญหาในการใช้ภาษาในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงหวังว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการสอนภาษาไทยสำหรับชาวจีนครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่าวัจนกรรมเป็นหน่วยพื้นฐานของการสื่อสารที่มีในทุกภาษา อย่างไรก็ตามวัจนกรรมของแต่ละภาษาก็มีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ดังนั้นผู้เรียนภาษาที่สองจำเป็นต้องตระหนักถึงความแตกต่างเหล่านี้และเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์และวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมาย โดยเฉพาะวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการการคุกคามหน้าผู้ฟัง ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างคู่สนทนาได้หากผู้พูดใช้ภาษาไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้งานวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างในการแสดงวัจนกรรมของผู้พูดที่มาจากต่างวัฒนธรรมกันและชี้ให้เห็นการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาที่สองซึ่งอาจถ่ายโอนลักษณะทางวัจนปฏิบัติมาจากภาษาแม่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาที่สองให้ครอบคลุมเรื่องการสื่อสาร ซึ่งจะช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและนำไปสู่ความสำเร็จในการสื่อสารควบคู่กับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน

บทที่ 3

วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน: การศึกษาตาม แนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Pragmatics) เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1) วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย
- 2) วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน
- 3) การเปรียบเทียบวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

3.1 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยโดยใช้แบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนาซึ่งประกอบด้วยการแสดงความเห็นแย้งอาจารย์ 2 สถานการณ์ และการแสดงความเห็นแย้งเพื่อน 3 สถานการณ์ รวมทั้งสิ้น 500 คำตอบ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่าคำตอบของผู้พูดภาษาไทยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกมีจำนวน 456 คำตอบ ทั้งนี้ สามารถแบ่งผลการตอบแบบสอบถามได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กล่าวแย้งและไม่กล่าวแย้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตารางแสดงผลการตอบแบบสอบถามของผู้พูดภาษาไทย

	ความถี่	ร้อยละ
กล่าวแย้ง	229	50.22
ไม่กล่าวแย้ง	227	49.78
นิ่งเฉย	197	43.20
ไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	30	6.58
รวม	456	100

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งคู่สนทนาในกรณีที่ใกล้เคียงกับการกล่าวแย้ง แสดงให้เห็นว่าแม้จะเห็นต่างจากคู่สนทนา แต่ผู้พูดภาษาไทยเลือกไม่กล่าวแย้งมากถึงครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนักในมุมมองของชาวไทย สอดคล้องกับความคิดของ Klausner (1976: 255) และ Komin (1991: 135) ที่กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการเผชิญหน้าเนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน ดังนั้นเมื่อไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ชาวไทยจึงมักหลีกเลี่ยงการกล่าวแย้งเพราะบางกรณีอาจนำไปสู่ความเห็นต่างที่รุนแรงจนอาจถึงขั้นทะเลาะเบาะแว้งกัน นอกจากนี้ Hall (1976) ยังกล่าวว่าในสังคมบริบทสูงอย่างสังคมไทย การแสดงความเห็นแย้งถูกมองว่าเป็นสิ่งที่เจาะจงไปที่ตัวบุคคล ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงการกล่าวแย้งเนื่องจากเสี่ยงต่อการคุกคามผู้ฟัง

ทั้งนี้ คำตอบของผู้พูดภาษาไทยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ การกล่าวแย้ง การนิ่งเฉย และการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 การกล่าวแย้ง

ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกกล่าวแย้งผู้ฟังทั้งหมด 229 คำตอบ แบ่งได้เป็น 352 ถ้อยคำ และจำแนกเป็นกลวิธีต่าง ๆ ได้ 402 ครั้ง ประกอบด้วยกลวิธีหลัก 383 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.27 จากกลวิธีทั้งหมด และกลวิธีเสริม 19 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.73 จากกลวิธีทั้งหมด ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีการกล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทย	ความถี่	ร้อยละ
<u>กลวิธีหลัก</u>	<u>383</u>	<u>95.27</u>
กลวิธีตรง	78	19.40
กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	305	75.87
<u>กลวิธีเสริม</u>	<u>19</u>	<u>4.73</u>
รวม	402	100

จากตารางที่ 6 สามารถสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาและการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า โดยใช้กลวิธีทางภาษาที่ลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง (Klausner, 1976: 255; Komin, 1991: 311) อีกทั้งยังสอดคล้อง

กับลักษณะการใช้ภาษาในสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาที่ไม่ตรงไปตรงมา ต้องอาศัยการตีความจากบริบทเพื่อให้เข้าใจความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อ และมองว่าหน้าที่หลักของการสื่อสาร คือ การสร้างปฏิสัมพันธ์ ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว (Hall, 1976)

3.1.1.1 กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในงานวิจัยนี้ หมายถึง “ถ้อยคำที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังในสถานการณ์ที่แสดงความเห็นนั้น” กลวิธีหลักที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มีทั้งหมด 16 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีตรง 5 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 78 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.40 จากกลวิธีทั้งหมด และกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 11 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 305 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75.87 จากกลวิธีทั้งหมด

3.1.1.1.1 กลวิธีตรง

กลวิธีตรงในงานวิจัยนี้ หมายถึง “ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีกลวิธีความสุภาพและ/หรือไม่มีการลดน้ำหนักการกล่าวแย้ง ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนและไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้” กลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มีทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การบอกความต้องการของตน การสั่ง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง และการตำหนิผู้ฟัง

กลวิธีตรงทั้ง 5 กลวิธีใช้เพื่อแสดงเจตนาแย้งในลักษณะต่อไปนี้

- 1) การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง เป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาแย้งผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ
- 2) การบอกความต้องการของตน เป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาแย้งผู้ฟังโดยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงความต้องการของตนซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง
- 3) การสั่ง เป็นกลวิธีที่แสดงเจตนาแย้งโดยการใช้รูปประโยคคำสั่งเพื่อให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ เป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟังจึงต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง
- 4) การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง เป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็นที่ต่างหรือตรงข้ามกับความคิดที่ผู้ฟังเสนอเพื่อแสดงเจตนาแย้ง
- 5) การตำหนิผู้ฟัง เป็นกลวิธีเป็นการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าผู้ฟังอย่างชัดเจนโดยการแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

กลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏใน
ความถี่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีตรง	ความถี่	ร้อยละ
การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง	39	9.70
การบอกว่าไม่จริง	30	7.46
การบอกว่าไม่เห็นด้วย	9	2.24
การบอกความต้องการของตน	18	4.48
การสั่ง	10	2.49
การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง	9	2.24
การตำหนิผู้ฟัง	2	0.50
รวม	78	19.40

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลวิธีตรงที่พบในความถี่สูง ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 10 จากกลวิธีทั้งหมด
- 2) กลวิธีตรงที่พบในความถี่ต่ำ ได้แก่ การบอกความต้องการของตน การสั่ง และการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง ซึ่งพบในความถี่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากกลวิธีทั้งหมด
- 3) กลวิธีตรงที่พบในความถี่ต่ำมาก ได้แก่ การตำหนิผู้ฟัง ซึ่งพบน้อยกว่าร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังต่อไปนี้

3.1.1.1.1 การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง

การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง หมายถึง การที่ผู้พูดแสดงความคิดเห็นด้วยความไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยตรงไปตรงมาโดยใช้คำปฏิเสธ “ไม่” ทั้งนี้ ผู้พูดอาจใช้คำปฏิเสธเพียงอย่างเดียวหรือใช้คำปฏิเสธร่วมกับเนื้อความที่สอดคล้องกับความคิดของผู้ฟังที่กล่าวมาก่อนหน้าก็ได้ โดยพบทั้งสิ้น 39 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.70 จากกลวิธีทั้งหมด สามารถแบ่งตามลักษณะทางความหมายได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การบอกว่าไม่จริงและการบอกว่าไม่เห็นด้วย

ก) การบอกว่าไม่จริง

การบอกว่าไม่จริง หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “ไม่” เพื่อแสดงว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางอย่าง รูปแบบของการปรากฏที่พบ คือ “ไม่ใช่/ไม่ได้+ความคิดเห็นของผู้ฟัง” และ “ไม่จริง” จัดเป็นกลวิธีตรงเนื่องจากผู้พูดแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการลดน้ำหนักความรุนแรง และผู้ฟังไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ พบทั้งสิ้น 30 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.46 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 1

“ไม่จริงหรอก ก็แล้วแต่คนอะ”

จากตัวอย่างที่ 1 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนชาวต่างชาติที่กล่าวว่าชาวไทยเป็นคนไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธความคิดเห็นผู้ฟัง “ไม่จริงหรอก” เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน จากนั้นจึงใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “ก็แล้วแต่คนอะ” เพื่อบอกว่าพฤติกรรมที่ไม่มีระเบียบเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล

ตัวอย่างที่ 2

“คนไทยไม่ได้เป็นแบบนี้ทุกคน”

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนชาวต่างชาติที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “คนไทยไม่ได้เป็นแบบนี้ทุกคน” เพื่อบอกว่าความคิดเห็นของผู้ฟังไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของตน

ข) การบอกว่าไม่เห็นด้วย

การบอกว่าไม่เห็นด้วย หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “ไม่” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอหรือความคิดเห็นของผู้ฟัง ปรากฏได้ทั้งในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอทางเลือกหรือกล่าวถึงข้อเท็จจริงบางประการ พบทั้งสิ้น 9 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.24 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 3

“ไม่อยากไปภูเก็ต ขอไปที่อื่นได้ไหม”

จากตัวอย่างที่ 3 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ตโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่อยากไปภูเก็ต” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงใช้ประโยคคำถาม “ขอไปที่อื่นได้ไหม” เพื่อขอทำอย่างอื่น ในที่นี้ คือ การขอไปทัศนศึกษาที่จังหวัดอื่น

ตัวอย่างที่ 4

“ไม่เห็นด้วย อยากได้หัวข้ออื่น”

จากตัวอย่างที่ 4 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับอาหารไทย โดยเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่เห็นด้วย” เพื่อบอกว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของผู้ฟัง แล้วจึงกล่าวว่า “อยากได้หัวข้ออื่น” เพื่อบอกความต้องการของตนซึ่งแตกต่างจากข้อเสนอแนะที่ผู้ฟังเสนอมา ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

3.1.1.1.2 การบอกความต้องการของตน

การบอกความต้องการของตน หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงความต้องการของตนซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง โดยไม่ปรากฏถ้อยคำแสดงการปฏิเสธ และมักปรากฏคำว่า “อยาก” หรือ “ต้องการ” ทั้งนี้ แม้ว่าการบอกความต้องการของตนจะไม่ได้มีถ้อยคำแสดงการปฏิเสธที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้ฟังก็สามารถเข้าใจเจตนาได้ทันทีเนื่องจากความต้องการของผู้พูดต่างจากความคิดเห็นผู้สนทนา นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีการบอกความต้องการของตนจะไม่ปรากฏถ้อยคำที่ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าหรือทำให้ความอ่อนลงและไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ พบทั้งสิ้น 18 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.48 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 5

“มีจังหวัดอื่นอีกตั้งเยอะ อยากไปใกล้ ๆ”

จากตัวอย่างที่ 5 เป็นสถานการณ์ที่เพื่อนเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต แต่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น จึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการบอกว่ามีทางเลือกอื่น “มีจังหวัดอื่นอีกตั้งเยอะ” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่ามีจังหวัดอื่น ๆ ที่สามารถไปได้นอกจากภูเก็ต จากนั้นจึงบอกความต้องการของตน “อยากไปใกล้ ๆ” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของผู้ฟังเนื่องจากมองว่าภูเก็ตไกลเกินไปและต้องการไปจังหวัดที่ใกล้กว่านั้น ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

ตัวอย่างที่ 6

“อยากทำหัวข้ออื่นมากกว่าค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 6 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อ รายงานที่อาจารย์เสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการบอกความต้องการของตน “อยากทำหัวข้ออื่นมากกว่าค่ะ” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดต้องการทำหัวข้ออื่น ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

3.1.1.1.3 การสั่ง

การสั่ง หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้รูปประโยคคำสั่ง เพื่อให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ เป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟังจึงต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง กลวิธีการสั่งถือเป็นกลวิธีตรง เนื่องจากผู้พูดบังคับให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ตนต้องการซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟังโดยไม่ได้มีการลดน้ำหนักการคุกคามหน้าและไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ มักปรากฏถ้อยคำที่แสดงการสั่ง เช่น “อย่า” “ต้อง” “สิ” เป็นต้น พบทั้งสิ้น 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.49 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 7

“ฟังที่เพื่อนคนอื่นเสนอก่อนสิ”

จากตัวอย่างที่ 7 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงาน ปลายภาคเกี่ยวกับอาหารไทย จึงใช้ประโยคคำสั่ง “ฟังที่เพื่อนคนอื่นเสนอก่อนสิ” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอมาและต้องการให้ผู้ฟังรับฟังหัวข้ออื่น ๆ ที่เพื่อนในกลุ่มเสนอ จัดเป็นกลวิธีตรงเนื่องจากผู้ฟังกล่าวถ้อยคำที่แสดงการบังคับให้ผู้ฟังทำตามสิ่งที่ตนต้องการซึ่งต่างจากความคิดหรือความต้องการของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

ตัวอย่างที่ 8

“อย่าตัดสินคนทั้งหมดด้วยคน ๆ เดียว”

จากตัวอย่างที่ 8 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการสั่ง “อย่าตัดสินคนทั้งหมดด้วยคน ๆ เดียว” เพื่อสั่งห้ามมิให้ผู้ฟังตัดสินลักษณะนิสัยของชาวไทยโดยอ้างอิงจากพฤติกรรมของคนเพียงคนเดียว ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

3.1.1.1.4 การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง

การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง คือ การที่ผู้พูดแสดงความคิดเห็นด้วยกับผู้ฟังโดยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็นที่ต่างหรือตรงข้ามกับความคิดที่ผู้ฟังเสนอ ทั้งนี้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังจะไม่ปรากฏถ้อยคำปฏิเสธหรือถ้อยคำแสดงความ

ต้องการ แต่มักปรากฏถ้อยคำที่มีความหมายต่างหรือตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ฟังเสนอมาในผลัดก่อนหน้า พบได้ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางประการและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น จัดเป็นกลวิธีตรงเนื่องจากถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต่างจากความคิดของผู้ฟังอย่างสิ้นเชิง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตนแต่เพียงอย่างเดียว ไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่นได้ พบทั้งสิ้น 9 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.24 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 9

“มันเป็นส่วนน้อย คนไทยมีระเบียบ”

จากตัวอย่างที่ 9 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังที่กล่าวว่าชาวไทยเป็นคนไม่มีระเบียบและต้องการกล่าวแย้ง โดยผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “มันเป็นส่วนน้อย” เพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังที่มองว่าคนไทยไม่มีระเบียบ แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าสิ่งนั้นไม่เป็นความจริง โดยยอมรับว่ามีคนไทยส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมเช่นนั้นจริง อย่างไรก็ตาม ผู้พูดก็ต้องการกล่าวย้ำจุดยืนของตนที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง โดยกล่าวว่า “คนไทยมีระเบียบ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความคิดของผู้ฟังอย่างชัดเจน ถ้อยคำนี้จัดเป็นกลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง เนื่องจากไม่มีการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ แต่ปรากฏคำที่มีความหมายตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

ตัวอย่างที่ 10

“คนไทยก็มีคนที่มีระเบียบ”

จากตัวอย่างที่ 10 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง “คนไทยก็มีคนที่มีระเบียบ” เพื่อแสดงว่าตนมีความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังในประเด็นนี้ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.1.1.1.5 การตำหนิผู้ฟัง

การตำหนิผู้ฟัง หมายถึง การที่ผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังคิดหรือทำผิด จึงต้องการชี้ให้ผู้ฟังเห็นข้อผิดนั้น เพื่อให้ผู้ฟังทำตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการ จัดเป็นกลวิธีตรงเนื่องจากเป็นการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าผู้ฟังอย่างชัดเจนโดยการแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน พบทั้งสิ้น 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.50 จากกลวิธีทั้งหมด ได้แก่

ตัวอย่างที่ 11

“เอาอะไรมาตัดสิน”

จากตัวอย่างที่ 11 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังที่กล่าวว่า ชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยการตำหนิผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดใช้ประโยคคำถาม “เอาอะไรมาตัดสิน” เพื่อแสดงว่าผู้พูดมองว่าความคิดของผู้ฟังไม่ถูกต้องและไม่เข้าใจสาเหตุที่ทำให้ผู้ฟังมีความคิดเช่นนั้น ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

การใช้คำแสดงการถามเป็นรูปแบบหนึ่งของการตำหนิผู้ฟัง โดยผู้พูดใช้ประโยคคำถามเพื่อตั้งคำถามกับความคิดของผู้ฟัง และแสดงให้เห็นว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุสมผลและเป็นความผิด สอดคล้องกับเงื่อนไขของวัจนกรรมกรการตำหนิ ซึ่งผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่ผู้ฟังทำลงไปนั้นผิดหรือเป็นโทษ จึงพยายามทำให้ผู้ฟังเห็นข้อผิดของการกระทำเดิม เพื่อทำตามที่ผู้พูดต้องการ (สิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม, 2544: 50)

ตัวอย่างที่ 12

“ไม่ใช่คนไทยทุกคนในประเทศที่เป็นแบบนี้ ถ้าไม่เห็นด้วยตา ไม่เคยมาลองเจอ อย่างมากกล่าวหาแบบนี้”

จากตัวอย่างที่ 12 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่คนไทยทุกคนในประเทศที่เป็นแบบนี้” จากนั้นจึงตำหนิผู้ฟังว่า “ถ้าไม่เห็นด้วยตา ไม่เคยมาลองเจอ อย่างมากกล่าวหาแบบนี้” สาเหตุที่ถ้อยคำนี้จัดเป็นการตำหนิเนื่องจากคำว่า “กล่าวหา” เป็นคำที่มีนัยด้านลบ ซึ่งแสดงว่าผู้พูดมองว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวและความคิดของผู้ฟังไม่ถูกต้อง ถ้อยคำของผู้ฟังในสถานการณ์นี้จึงจัดเป็นการ “กล่าวหา” ชาวไทย ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

3.1.1.1.2 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งในงานวิจัยนี้ หมายถึง “ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยมีการใช้กลวิธีความสุภาพ ทั้งการตกแต่งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหนักและการกล่าวอ้อม ผู้ฟังต้องอาศัยการตีความเพื่อให้เข้าใจเจตนาการแสดงความเห็นแย้ง” กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มีทั้งหมด 11 กลวิธี ได้แก่ การเสนอแนะ การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การแบ่งรับแบ่งสู้ การถาม การขอทำอย่างอื่น การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การบอกให้ทำอย่างอื่น การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น และการไม่ตอบรับในทันที

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งทั้ง 11 กลวิธีใช้เพื่อแสดงเจตนาแย้งในลักษณะต่อไปนี้

- 1) การเสนอแนะเป็นกลวิธีที่ผู้พูดเสนอทางเลือกหรือความเห็นอื่นที่ต่างจากความคิดของผู้ฟังที่กล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้า ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน
- 2) การให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงสาเหตุที่ไม่เห็นด้วยหรือสาเหตุที่กล่าวแย้งผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าเหตุผลเหล่านั้นแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน
- 3) การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเป็นการใช้ถ้อยคำที่ช่วยให้การแสดงความคิดเห็นแย้งมีน้ำหนักความรุนแรงและน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง หรือช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวโดยการทำให้อ่อนลง
- 4) การแบ่งรับแบ่งสู้เป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าความคิดของผู้ฟังไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของตน
- 5) การถามเป็นกลวิธีที่ผู้พูดใช้ประโยคคำถามเพื่อตั้งคำถามกับความคิดของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังขบคิดและทบทวนความคิดของตน ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ตนเสนอ
- 6) การขอทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน
- 7) การบอกว่ามีทางเลือกอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงทางเลือกอื่น ๆ ในประเด็นที่ผู้ฟังเสนอทางเลือกมาให้ในผลัดก่อนหน้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่ายังมีทางเลือกอื่นที่ผู้ฟังอาจจะสามารถพิจารณาได้ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน
- 8) การบอกให้ทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดบอกให้ผู้ฟังหรือบุคคลที่สามทำสิ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน
- 9) การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการยอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของผู้ฟัง แล้วจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้คำเชื่อม “แต่” เพื่อแสดงความขัดแย้ง ซึ่งช่วยให้น้ำหนักการคุกคามหน้าของการกล่าวแย้งลดลง

10) การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นเพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเป็นผลมาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นทำให้น้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

11) การไม่ตอบรับในทันทีเป็นกลวิธีที่ผู้พูดหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งโดยการผลัดไปโอกาสหน้าหรือบอกว่าจะนำข้อเสนอแนะนั้นกลับไปคิด ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏในความถี่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	ความถี่	ร้อยละ
การเสนอแนะ	89	22.14
การให้เหตุผล	60	14.93
การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง	53	13.18
การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน	25	6.22
การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด	15	3.73
การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน	9	2.24
การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ	4	1.00
การแบ่งรับแบ่งสู้	39	9.70
การถาม	20	4.98
การขอทำอย่างอื่น	18	4.48
การบอกว่ามีทางเลือกอื่น	15	3.73
การบอกให้ทำอย่างอื่น	6	1.49
การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ	3	0.75
การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น	1	0.25
การไม่ตอบรับในทันที	1	0.25
รวม	305	75.87

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความคิดสูง ได้แก่ การเสนอแนะ การให้เหตุผล การใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 15-20 จากกลวิธีทั้งหมด
- 2) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความคิดต่ำ ได้แก่ การแบ่งรับแบ่งสู้ การถาม การขอทำอย่างอื่น การบอกว่ามีทางเลือกอื่น และการบอกให้ทำอย่างอื่น ซึ่งพบในความคิดน้อยกว่าร้อยละ 10 จากกลวิธีทั้งหมด
- 3) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความคิดต่ำมาก ได้แก่ การกล่าวขอมรับก่อนการปฏิเสธ การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น และการไม่ตอบรับในทันที ซึ่งพบน้อยกว่าร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งดังต่อไปนี้

3.1.1.1.2.1 การเสนอแนะ

การเสนอแนะ หมายถึง การที่ผู้พูดเสนอทางเลือกหรือความเห็นอื่นที่ต่างจากความคิดของผู้ฟังที่กล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้า โดยที่ผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่ตนเสนอนั้นดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง ทั้งนี้ การเสนอแนะถือเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง เนื่องจากผู้พูดไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังเชื่อหรือทำตามสิ่งที่ตนเสนอ เพียงแต่ให้ทางเลือกอื่น ๆ ที่ตนคิดว่าน่าจะดีกว่าหรือถูกต้องกว่าเท่านั้น ผู้ฟังมีสิทธิเลือกที่จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้พูดเสนอก็ได้ มักปรากฏคำว่า “ดีกว่า” “ลอง” “ควร” “เถอะ” พบทั้งสิ้น 89 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.14 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 13

“ไปเชียงใหม่ดีกว่านะ”

จากตัวอย่างที่ 13 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ตจึงกล่าวแย้งว่า “ไปเชียงใหม่ดีกว่านะ” เพื่อเสนอแนะทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่า นั่นคือการไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน แต่เนื่องจากผู้พูดไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังยอมรับข้อเสนอของผู้พูด ผู้ฟังมีสิทธิเลือกที่จะเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ กลวิธีนี้จึงจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง

ตัวอย่างที่ 14

“เคยไปแล้ว ลองไปจังหวัดระนองดีมัย”

จากตัวอย่างที่ 14 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการให้เหตุผล “เคยไปแล้ว” เพื่อแสดงว่าสาเหตุที่

ตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟังเนื่องจากเป็นสถานที่ที่เคยไปแล้ว จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยใช้ประโยคคำถาม “ลองไปจังหวัดระนองดีมั๊ย” เพื่อเสนอแนะทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าข้อเสนอของผู้ฟัง นั่นคือ การไปทัศนศึกษาที่จังหวัดระนอง กลวิธีนี้ถือเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่มีน้ำหนักการคุกคามหน้าน้อยกว่ากลวิธีตรง เนื่องจากถึงแม้ว่าผู้พูดจะเป็นผู้เสนอทางเลือกอื่นที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง แต่ผู้พูดก็ได้บังคับให้ผู้ฟังยอมรับหรือเห็นด้วยกับทางเลือกที่ผู้พูดเสนอ ผู้ฟังมีโอกาสตัดสินใจว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับทางเลือกของผู้พูดก็ได้

3.1.1.1.2.2 การให้เหตุผล

การให้เหตุผลเป็นกลวิธีการกล่าวแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้รองลงมาจากการเสนอแนะ โดยพบทั้งสิ้น 60 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.93 จากกลวิธีทั้งหมด การให้เหตุผลจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากเมื่อผู้พูดกล่าวถึงสาเหตุที่ไม่เห็นด้วยหรือสาเหตุที่กล่าวแย้งผู้ฟัง ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าเหตุผลเหล่านั้นแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน อีกทั้งยังจัดเป็นความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 128) กล่าวคือ การให้เหตุผลเป็นการแสดงว่าผู้พูดคำนึงถึงผู้ฟังและทำให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดมีเหตุจำเป็นจึงต้องกล่าวแย้ง ซึ่งช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

การให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่มีข้อดี 2 ด้าน คือ นอกจากจะแสดงถึงความใส่ใจผู้ฟังโดยการบอกสาเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งเป็นการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟังแล้ว การให้เหตุผลยังช่วยให้การกล่าวแย้งหนักแน่นและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของผู้ฟัง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งโดยการให้เหตุผลอาจมีผลได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ ในด้านบวก การให้เหตุผลเป็นการแสดงว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้นเกิดจากความจำเป็นหรือเหตุผลที่สำคัญบางประการ ไม่ได้เป็นเพราะผู้พูดต้องการคุกคามหน้าผู้ฟังหรือมีอคติต่อผู้ฟัง ส่วนในด้านลบ ผู้ฟังอาจรู้สึกที่กำลังถูกผู้พูดคุกคามหน้าด้วยการใช้เหตุผลเพื่อแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้ผู้ฟังจำเป็นต้องยอมรับความคิดที่ต่างออกไปของผู้พูด ทั้งนี้ จากข้อมูลการกล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทยพบว่า ผู้พูดใช้กลวิธีการให้เหตุผลเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง ไม่ได้ใช้เหตุผลเพื่อคุกคามหน้าผู้ฟังโดยการประเมินค่าความคิดของผู้ฟังในด้านลบและบังคับให้ผู้ฟังยอมรับความคิดของผู้พูด เช่น

ตัวอย่างที่ 15

“ลองหาหัวข้อที่ดีกว่านี้มัย หัวข้อนี้มันมีคนทำมากเกินไปแล้วจะฟังแล้วมักดูน่าเบื่อ”

จากตัวอย่างที่ 15 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่เพื่อนเสนอ จึงกล่าวแย้งโดยใช้ประโยคคำถาม “ลองหาหัวข้อที่ดีกว่านี้มัย” เพื่อเสนอทางเลือกอื่น จากนั้นจึงให้เหตุผล “หัวข้อนี้มันมีคนทำมากเกินไปแล้วจะ” และ “ฟังแล้วมักดูน่าเบื่อ” เพื่อแสดงว่าสาเหตุที่ตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเนื่องจากข้อเสนออันนั้นมีคนทำแล้วบ่อยครั้งและดูไม่น่าสนใจ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

ตัวอย่างที่ 16

“มีหัวข้อที่กำลังสนใจอยู่แล้วค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 16 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ที่เสนอหัวข้อรายงานปลายภาคให้ จึงกล่าวแย้งอาจารย์ว่า “มีหัวข้อที่กำลังสนใจอยู่แล้วค่ะ” เพื่อให้เหตุผลว่าสาเหตุที่ตนไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับข้อเสนอของอาจารย์เนื่องจากมีหัวข้อที่กำลังสนใจอยู่แล้ว ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

ตัวอย่างที่ 17

“ข้อมูลกว้างเกินไป ทำยากนะ”

จากตัวอย่างที่ 17 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับอาหารไทย จึงกล่าวแย้งว่า “ข้อมูลกว้างเกินไป ทำยากนะ” เพื่อบอกสาเหตุที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ นั้น โดยบอกข้อเสียของหัวข้อรายงานเรื่องอาหารไทย ซึ่งได้แก่ ข้อมูลกว้างเกินไปและทำเป็นรายงานได้ยาก ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.1.1.1.2.3 การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง²

Fraser กล่าวว่า “This attempt at reducing the harshness or hostility of the force of one’s actions is what we call mitigation...it is a modification of only those effects which are unwelcome to the hearer...” (Fraser, 1990: 342) โดย Fraser กล่าวถึงลักษณะของ mitigation ว่ามีความสัมพันธ์กับ “the sense of softening” (Fraser,

² งานวิจัยของสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558, 2559) เรียกกลวิธีนี้ว่า “การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง”

1990: 344) รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงจึงหมายถึง “กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดใช้ร่วมกับถ้อยคำที่มีผลกระทบในด้านลบต่อผู้ฟัง เพื่อลดความรุนแรงหรือน้ำหนักการคุกคามของการกระทำนั้น โดยการทำให้ความอ่อนลง”

นอกจากนี้ Fraser (1990: 344-345) ยังเสนอว่าการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มตามข้อคำนึงของผู้พูด คือ

1) **การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงโดยคำนึงถึงผู้พูด (self-serving mitigation)** ซึ่งเป็นการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเพื่อลดผลกระทบด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้พูด โดยลดการผูกมัดผู้พูดกับการกระทำนั้นหรือแสดงความจำเป็นที่ต้องกระทำหรือกล่าวถ้อยคำที่ส่งผลกระทบด้านลบต่อผู้ฟัง

2) **การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงโดยคำนึงถึงผู้ฟัง (altruistic mitigation)** ซึ่งเป็นการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเพื่อลดผลกระทบด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้ฟัง โดยการลดความรุนแรงหรือน้ำหนักการคุกคามผู้ฟัง

ผู้วิจัยอ้างอิงนิยามของ Fraser (1990) การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงหมายถึง “การใช้ถ้อยคำที่ช่วยให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักความรุนแรงและน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลงหรือช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวโดยการทำให้ความอ่อนลง” พบทั้งสิ้น 53 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.18 จากกลวิธีทั้งหมด โดยสามารถแบ่งตามลักษณะทางความหมายของคำได้เป็น 4 กลุ่ม คือ การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน และการใช้ถ้อยคำลดปริมาณ

ก) การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน

ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน คือ ถ้อยคำที่แสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นการคาดคะเนของผู้พูด เช่น “อาจจะ” “คงจะ” และ “น่าจะ” เป็นต้น จัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงโดยการลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าว กล่าวคือ ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนเพื่อแสดงว่าสิ่งที่ตนกล่าวเป็นเพียงการคาดเดาเท่านั้น อาจจะจริงหรือไม่ก็ได้ อีกทั้งยังลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งต่อผู้ฟังด้วย เนื่องจากการแสดงว่าความเห็นของผู้พูดที่ต่างจากผู้ฟังเป็นเพียงการคาดเดาซึ่งอาจถูกต้องหรือไม่ก็ได้ พบทั้งสิ้น 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.22 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 18

“อาจจะมีหัวข้ออื่นที่ดีกว่านะครับ”

จากตัวอย่างที่ 18 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและต้องการกล่าวแย้ง ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “อาจจะ” เพื่อแสดงว่าถ้อยคำที่ตนกล่าวเป็นเพียงการคาดเดาของตัวเอง กล่าวคือ ผู้พูดคาดว่ามิหัวข้ออื่นที่ดีกว่าหัวข้อที่อาจารย์เสนอให้ จึงไม่เห็นด้วยที่จะเลือกทำรายงานปลายภาคในหัวข้อวัฒนธรรมไทย การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวและลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังได้เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ยืนยันว่ามีหัวข้ออื่นที่ดีกว่าหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอมา เพียงแต่คาดว่าอาจจะ มี ซึ่งอาจจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ได้

ตัวอย่างที่ 19

“เราลองคิดหัวข้ออื่นเพิ่มเติมดีไหม อาจจะ น่าสนใจและทำรายงานได้ง่าย”

จากตัวอย่างที่ 19 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับอาหารไทย จึงกล่าวแย้งโดยใช้การเสนอแนะ “เราลองคิดหัวข้ออื่นเพิ่มเติมดีไหม” และให้เหตุผลสนับสนุนข้อเสนองานของตน “อาจจะน่าสนใจและทำรายงานได้ง่าย” ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนประกอบการให้เหตุผลเพื่อให้รูปภาพอ่อนลงและช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง เนื่องจากการใช้คำว่า “อาจจะ” แสดงว่าเหตุผลที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงการคาดคะเนของผู้พูดเท่านั้น อาจไม่เป็นจริงก็ได้ กล่าวคือ หัวข้ออื่นอาจไม่น่าสนใจและทำรายงานได้ง่ายกว่าหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอก็ได้

ข) การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด³

ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด หรือ “Parenthetical verbs” (Fraser, 1990: 348) เช่น “คิดว่า” และ “รู้สึก” จัดเป็นรูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลง เนื่องจากทำให้ค่าความจริงของถ้อยคำลดลง (modify or weaken the claim of truth) (Urmson, 1952 quoted in Fraser, 1990: 348) โดยการแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้พูด อาจเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ จึงช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าว อีกทั้งยังลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังด้วย เนื่องจากการประเมินค่าความคิดของผู้ฟังมีความรุนแรงลดลง พบทั้งสิ้น 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.73 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

³ งานวิจัยของสิทธิธรรม อ่องวุฒิวินน์ (2558) เรียกกลวิธีนี้ว่า “การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น”

ตัวอย่างที่ 20

“ฉันคิดว่าจังหวัดเชียงใหม่อาจจะไกลเกินไป เราลองมาหาสถานที่ที่น่าสนใจในจังหวัดใกล้ ๆ ดีกว่าไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 20 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอมา “ฉันคิดว่าจังหวัดเชียงใหม่อาจจะไกลเกินไป” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอนั้นเนื่องจากไกลเกินไป อีกทั้งยังใช้การเสนอแนะ “เราลองมาหาสถานที่ที่น่าสนใจในจังหวัดใกล้ ๆ ดีกว่าไหมคะ” เพื่อเสนอทางเลือกอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่า นั่นคือ การเลือกไปทัศนศึกษาที่จังหวัดใกล้ ๆ

ทั้งนี้ ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” และถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “อาจจะ” เพื่อลดการผูกมัดตนเองกับถ้อยคำที่กล่าวและลดน้ำหนักการคุกคามหน้าอาจารย์ โดยการแสดงว่าข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงความเห็นส่วนบุคคลและเป็นการคาดคะเนของผู้พูด ซึ่งอาจจะเป็นจริงหรือไม่ก็ได้ ทำให้การกล่าวแย้งผู้ฟังมีความรุนแรงและน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง

ตัวอย่างที่ 21

“หัวข้อเรื่องอาหารไทยมันกว้างและซับซ้อนมาก เราคิดว่าน่าจะหาหัวข้ออื่น ลองดูที่มันไม่กว้าง”

จากตัวอย่างที่ 21 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่เพื่อนเสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยให้เหตุผล “หัวข้อเรื่องอาหารไทยมันกว้างและซับซ้อนมาก” เพื่อบอกสาเหตุที่ตนไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง จากนั้นจึงเสนอแนะทางเลือกอื่น “เราคิดว่าน่าจะหาหัวข้ออื่น” และ “ลองดูที่มันไม่กว้าง” ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” เพื่อให้รูปภาษาอ่อนลงโดยการแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้พูดเท่านั้น

ค) การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน

ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ระบุชัดเจนว่าเป้าหมายที่ผู้พูดกำลังสื่อถึงคือใคร แต่ใช้การพูดแบบรวม ๆ หรือสื่อถึงจำนวนที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น “ส่วนใหญ่” “ส่วนหนึ่ง” “บางคน” และ “บางส่วน” เป็นต้น การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจนจัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเนื่องจากการไม่ระบุเป้าหมายและจำนวนที่ตายตัวช่วยลดความรุนแรงของการประเมินค่าความคิดของผู้ฟังโดยการทำให้ถ้อยคำที่กล่าวไม่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้ฟังตีความว่า

ผู้พูดอาจไม่ได้กำลังเห็นแย้งกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่กำลังกล่าวถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวและลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งต่อผู้ฟังได้ด้วย โดยพบทั้งสิ้น 9 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.24 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 22

“คนไทยทุกคนไม่เหมือนกัน เพราะบางคนก็มีนิสัยพฤติกรรมที่เป็นระเบียบ”

จากตัวอย่างที่ 22 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยเป็นคนไม่มีระเบียบโดยเลือกใช้การแบ่งรับแบ่งสู้ “คนไทยทุกคนไม่เหมือนกัน” คือไม่ได้ปฏิเสธความเห็นของผู้ฟังแต่ก็ไม่ได้ยอมรับว่าความคิดนั้นถูกต้อง จากนั้นจึงกล่าวแย้งต่อว่า “เพราะบางคนก็มีนิสัยพฤติกรรมที่เป็นระเบียบ” เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง โดยผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “บางคน” เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรง เนื่องจากการกล่าวว่าคนไทยบางคนมีระเบียบเปิดโอกาสให้ผู้ฟังตีความว่าผู้พูดอาจเห็นด้วยกับตนบางส่วน กล่าวคือ ผู้พูดเพียงแต่แย้งว่ามีคนไทยส่วนหนึ่งที่ไม่ได้มีลักษณะเช่นนั้น ไม่ได้ปฏิเสธว่าความคิดของผู้ฟังไม่ถูกต้องทั้งหมด อีกทั้งยังช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวด้วย

ตัวอย่างที่ 23

“บางส่วนก็มีระเบียบ”

จากตัวอย่างที่ 23 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งว่า “บางส่วนก็มีระเบียบ” โดยใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “บางส่วน” เพื่อลดการผูกมัดผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวและลดความรุนแรงของการกล่าวแย้งโดยการทำให้ถ้อยคำที่กล่าวไม่ชัดเจน กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ระบุว่าชาวไทยคนใดหรือกลุ่มใดที่มีระเบียบ จึงทำให้น้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง เมื่อเทียบกับถ้อยคำที่ไม่ใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “ชาวไทยก็มีระเบียบ” จะเห็นได้ว่า การใช้คำว่า “บางส่วน” ช่วยให้ความอ่อนลง

ง) การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ

ถ้อยคำลดปริมาณ หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวเพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังหรือมีความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเพียงเล็กน้อย เช่น “ไม่ค่อย” “นิดหน่อย” “ค่อนข้าง” และ “เล็กน้อย” เป็นต้น ถ้อยคำลดปริมาณจัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเนื่องจากถ้อยคำดังกล่าวช่วยให้น้ำหนักความไม่เห็นด้วยและความรุนแรงของการประเมินค่าความคิดของผู้ฟัง

ลดลง ซึ่งช่วยให้ผู้นำนักการศุคคามหน้าผู้ฟังลดลงตามไปด้วย พบทั้งสิ้น 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.00 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 24

“ก็ไม่ใช่ทุกคนที่เป็นแบบนี้ละ คนที่มีระเบียบวินัยก็มีค่อนข้างเยอะ”

จากตัวอย่างที่ 24 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ก็ไม่ใช่ทุกคนที่เป็นแบบนี้ละ” เพื่อบอกว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงแสดงความคิดที่ต่างจากผู้ฟัง “คนที่มีระเบียบวินัยก็มีค่อนข้างเยอะ” ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “ค่อนข้าง” ทำให้ความอ่อนลง เพื่อลดน้ำหนักการศุคคามหน้า ไม่ให้การกล่าวแย้งมีความรุนแรงมากเกินไป

ตัวอย่างที่ 25

“จริง ๆ ก็มีคนไทยอีกมากที่ค่อนข้างมีความเป็นระเบียบนะ”
จากตัวอย่างที่ 25 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งว่า “จริง ๆ ก็มีคนไทยอีกมากที่ค่อนข้างมีความเป็นระเบียบนะ” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “ค่อนข้าง” ประกอบด้วยเพื่อทำให้ความอ่อนลง กล่าวคือ หากตัดคำว่า “ค่อนข้าง” ออก “จริง ๆ ก็มีคนไทยอีกมากที่มีความเป็นระเบียบนะ” ถ้อยคำนี้จะเป็นการแสดงความคิดที่ต่างจากผู้ฟัง เนื่องจากเป็นการแสดงความเห็นที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว ซึ่งเป็นกลวิธีตรงที่เสี่ยงต่อการศุคคามหน้าผู้ฟัง การใช้คำว่า “ค่อนข้าง” จึงช่วยลดน้ำหนักของการกล่าวแย้งและทำให้น้ำหนักการศุคคามหน้าผู้ฟังลดลง

3.1.1.1.2.4 การแบ่งรับแบ่งสู้

การแบ่งรับแบ่งสู้ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าความคิดของผู้ฟังไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง เป็นการยอมรับว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวก็มีส่วนที่ผู้พูดเห็นด้วย แต่ก็มีส่วนที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยเช่นกัน ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ฟังตีความได้ 2 ทาง คือ ตีความว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตนก็ได้หรือตีความว่าผู้พูดเห็นด้วยกับตนก็ได้ ด้วยเหตุนี้ การแบ่งรับแบ่งสู้จึงจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง พบทั้งสิ้น 39 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.70 จากกลวิธีทั้งหมด

ตัวอย่างที่ 26

“ไม่ใช่คนไทยทุกคนที่ไม่มีระเบียบ เป็นบางคนเท่านั้น”

จากตัวอย่างที่ 26 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่คนไทยทุกคนที่ไม่มีระเบียบ” เพื่อบอกว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริง แล้วจึงใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “เป็นบางคนเท่านั้น” เพื่อแสดงว่าผู้พูดยอมรับว่ามีคนไทยบางคนที่มีพฤติกรรมเช่นนั้นจริง แต่ไม่เห็นด้วยที่ผู้ฟังจะกล่าวว่าคนไทยทุกคนไม่มีระเบียบ ซึ่งช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง ทั้งนี้ คำว่า “บางคน” ในตัวอย่างนี้ไม่จัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง เนื่องจากปรากฏร่วมกับถ้อยคำที่แสดงการยอมรับความคิดของผู้ฟัง คำว่า “บางคน” ในที่นี้จึงไม่ได้ช่วยทำให้ความอ่อนลง

ตัวอย่างที่ 27

“อาจจะเป็นแค่กลุ่มบางกลุ่มเท่านั้นก็ได้ที่ไม่มีระเบียบ”

จากตัวอย่างที่ 27 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “อาจจะเป็นแค่กลุ่มบางกลุ่มเท่านั้นก็ได้ที่ไม่มีระเบียบ” กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ปฏิเสธว่าชาวไทยทุกคนมีระเบียบ แต่ก็ไม่ได้ยอมรับว่าทุกคนไม่มีระเบียบ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.1.1.1.2.5 การถาม

การถาม หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ประโยคคำถามเพื่อตั้งคำถามกับความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังอุกคิตและทบทวนความคิดของตน กลวิธีการถามจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง เนื่องจากการใช้รูปประโยคคำถามแสดงถึงการไม่บังคับและให้ทางเลือกอื่น ๆ แก่ผู้ฟัง เปิดโอกาสให้ผู้ฟังเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธความเห็นของผู้พูดได้ จึงช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง จัดเป็นความสุภาพด้านลบตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) โดยพบทั้งสิ้น 20 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.98 จากกลวิธีทั้งหมด แบ่งเป็นการถามเพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตน 18 ครั้ง และการถามเพื่อให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น 2 ครั้ง เช่น

ตัวอย่างที่ 28

“ผีคุณะ แก่ไหวหรือ”

จากตัวอย่างที่ 28 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ตจึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “ผีคุณะ” เพื่อชี้ให้เห็นว่าข้อเสนอของผู้ฟังอาจไม่เหมาะสมและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น จากนั้นจึงใช้ประโยคคำถาม “แก่ไหวหรือ” เพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตนเอง การใช้ประโยคคำถามในลักษณะนี้เป็นคำถามที่ไม่ได้ต้องการให้ผู้ฟังตอบ แต่เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตนเองอีกครั้งหลังจากได้

ทราบข้อเสียของข้อเสนอที่ตนเสนอมานี้แล้ว ซึ่งผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ นั้น แต่ก็ไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังเปลี่ยนความคิดของตน

ตัวอย่างที่ 29

“มีจังหวัดอื่นอีกมั๊ยครับที่เดินทางได้สะดวกกว่านี้”

จากตัวอย่างที่ 29 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากผู้พูดรู้สึกว่าการเดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ไม่สะดวก ไม่เหมาะจะไปทัศนศึกษา จึงกล่าวแย้งว่า “มีจังหวัดอื่นอีกมั๊ยครับที่เดินทางได้สะดวกกว่านี้” เพื่อให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน การถามให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่นเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น ๆ และไม่บังคับให้ผู้ฟังทำตามที่ผู้พูดต้องการ

3.1.1.1.2.6 การขอทำอย่างอื่น

การขอทำอย่างอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากเป็นกลวิธีที่ใช้กลวิธีความสุภาพ โดยการแสดงว่าผู้ฟังเป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่าผู้พูด มีสิทธิในการตัดสินใจที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามที่ผู้พูดขอก็ได้ ซึ่งเป็นการให้ทางเลือกผู้ฟังในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม ผู้ฟังก็ทราบได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตนเนื่องจากผู้พูดขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากสิ่งที่ตนเสนอให้ อาจปรากฏในรูปประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถามก็ได้ รูปแบบที่มีกพบคือ “ขอ+สิ่งที่ผู้พูดต้องการทำ+(ได้ไหม)” กลวิธีการขอทำอย่างอื่นที่ผู้พูดภาษาไทยใช้พบทั้งสิ้น 18 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.48 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 30

“ขอเปลี่ยนหัวข้อการทำรายงาน”

จากตัวอย่างที่ 30 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอเกี่ยวกับหัวข้อรายงานปลายภาคที่อาจารย์เสนอให้ จึงกล่าวแย้งว่า “ขอเปลี่ยนหัวข้อการทำรายงาน” เพื่อขอทำอย่างอื่น ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ตนเสนอให้ ทั้งนี้ อาจารย์อาจจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้พูดทำตามที่เขาขอก็ได้ กลวิธีนี้จึงจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง

ตัวอย่างที่ 31

“อาจารย์คะ ฉันขอเสนอสถานที่ค่ะ ฉันคิดว่าเราควรไปทัศนศึกษาที่อยุธยา”

จากตัวอย่างที่ 31 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่จึงกล่าวแย้งโดยเริ่มจากการใช้คำเรียก “อาจารย์คะ” เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความรู้สึกพอใจ แล้วจึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการขอทำอย่างอื่น “ฉันขอเสนอสถานที่ค่ะ” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ผู้ฟังกล่าวมาและต้องการเสนอสถานที่อื่น จากนั้นจึงกล่าวต่อว่า “ฉันคิดว่าเราควรไปทัศนศึกษาที่อยู่ชยา” เพื่อเสนอแนะทางเลือกอื่นที่ผู้พูดคิดว่าเหมาะสมกว่าข้อเสนอของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 32

“ขอผมคิดหัวข้ออื่นก่อนนะครับ อาจารย์”

จากตัวอย่างที่ 32 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานปลายภาคที่อาจารย์เสนอให้ จึงกล่าวแย้งว่า “ขอผมคิดหัวข้ออื่นก่อนนะครับ” เพื่อขอทำอย่างอื่น ในที่นี้คือการขอคิดหัวข้อรายงานหัวข้ออื่น ๆ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน นอกจากนี้ผู้พูดยังใช้คำเรียก “อาจารย์” เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความรู้สึกพอใจด้วย

3.1.1.1.2.7 การบอกว่ามีทางเลือกอื่น

การบอกว่ามีทางเลือกอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงทางเลือกอื่น ๆ ในประเด็นที่ผู้ฟังเสนอทางเลือกมาให้ในผลัดก่อนหน้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่ายังมีทางเลือกอื่นที่ผู้ฟังอาจจะสามารถพิจารณาได้ กลวิธีนี้จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากผู้พูดไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังเปลี่ยนความคิดของตน เพียงแต่บอกให้ผู้ฟังทราบว่ายังมีทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจจะดีกว่า ซึ่งผู้ฟังอาจจะเลือกหรือไม่เลือกก็ได้ ดังนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้ฟังตีความเจตนาของผู้พูดได้หลายแบบ ทั้งนี้ การบอกว่ามีทางเลือกอื่นต่างจากการเสนอแนะตรงที่การเสนอแนะเป็นการที่ผู้พูดเสนอทางเลือกที่ตนคิดว่าเหมาะสมกว่าหรือดีกว่าให้ผู้ฟังพิจารณา แต่สำหรับกลวิธีการบอกว่ามีทางเลือกอื่น ผู้พูดไม่ได้เสนอทางเลือกใด ๆ เพียงแต่บอกว่าในประเด็นนั้น ๆ ยังมีทางเลือกอื่นที่ผู้ฟังสามารถพิจารณาได้ พบทั้งสิ้น 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.73 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 33

“ลองหาสถานที่ที่คล้ายกันดู ที่อื่นก็มีทะเลตั้งเยอะ”

จากตัวอย่างที่ 33 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอและต้องการกล่าวแย้ง โดยเลือกใช้กลวิธีการเสนอแนะ “ลองหาสถานที่ที่คล้ายกันดู” เพื่อแนะนำให้ผู้ฟังหาสถานที่อื่น ๆ เนื่องจากผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสถานที่ที่ผู้ฟังเสนอมา และคิดว่าการหาสถานที่อื่นเป็นทางเลือกที่ดีกว่า จากนั้นจึงบอกว่ามีทางเลือกอื่น “ที่อื่นก็มีทะเลตั้งเยอะ” เพื่อบอกให้

ผู้ฟังทราบว่าการต้องการไปทัศนศึกษาจังหวัดที่มีทะเล ก็ยังมีสถานที่อื่น ๆ อีกมากมายที่สามารถไปได้ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

ตัวอย่างที่ 34

“มีหัวข้ออื่นที่น่าจะดีกว่านี้นะ”

จากตัวอย่างที่ 34 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่เพื่อนเสนอ จึงกล่าวแย้งว่า “มีหัวข้ออื่นที่น่าจะดีกว่านี้นะ” เพื่อบอกว่ามีหัวข้ออื่นที่ผู้ฟังอาจพิจารณาได้ โดยที่ไม่ได้เสนอแนะทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่า ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ตนเสนอไป นอกจากนี้ ผู้พูดยังใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “น่าจะ” เพื่อทำให้ความอ่อนลงด้วย

3.1.1.1.2.8 การบอกให้ทำอย่างอื่น

การบอกให้ทำอย่างอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการบอกให้ผู้ฟังหรือบุคคลที่สามทำสิ่งที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง กลวิธีนี้จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยตรงไปตรงมา แต่การบอกให้ทำสิ่งที่แตกต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟังทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ตนเสนอ พบทั้งสิ้น 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.49 จากกลวิธีทั้งหมด

ตัวอย่างที่ 35

“คนไทยไม่ได้เป็นแบบนี้ทุกคน ให้ลองมาดูให้แน่ใจก่อน”

จากตัวอย่างที่ 35 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนชาวต่างชาติที่กล่าวว่าคนไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งว่า “คนไทยไม่ได้เป็นแบบนี้ทุกคน” เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงกล่าวต่อว่า “ให้ลองมาดูให้แน่ใจก่อน” เพื่อบอกให้ผู้ฟังพิจารณาหรือทบทวนความคิดของตนอีกครั้งโดยการมาดูให้เห็นกับตาก่อนแล้วค่อยตัดสินใจ จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากผู้ฟังต้องตีความถ้อยคำของผู้พูดจึงจะเข้าใจว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

ตัวอย่างที่ 36

“อยากไปที่อื่น ให้เพื่อนเสนอ”

จากตัวอย่างที่ 36 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนเกี่ยวกับสถานที่ไปทัศนศึกษา จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการบอกความต้องการของตน “อยากไปที่อื่น” เพื่อบอกว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะและต้องการไปจังหวัดอื่น พร้อมทั้งบอกให้บุคคลที่สามหรือผู้ร่วมสนทนาคนอื่นแสดงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นนั้น “ให้เพื่อนเสนอ” กลวิธีการบอกให้ทำอย่าง

อื่นจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากผู้พูดไม่ได้แสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แต่การที่ผู้พูดบอกให้ผู้อื่นเสนอทางเลือกอื่นก็ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

3.1.1.1.2.9 การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ⁴

การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ หรือ token agreement (Brown & Levinson, 1987: 113-114) หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการยอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของผู้ฟัง รูปแบบที่ปรากฏมักจะเป็นการแสดงความคิดเห็นด้วยความคิดของผู้ฟังบางส่วนแล้วจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้คำเชื่อม “แต่” เพื่อแสดงความขัดแย้ง หรือโครงสร้างแบบ “Yes, but...” การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธช่วยให้น้ำหนักการคุกคามหน้าของการกล่าวแย้งลดลง เนื่องจากแสดงว่าความคิดของผู้ฟังส่วนหนึ่งได้รับการยอมรับหรือผู้พูดเห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังบางส่วน จัดเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) ในกลุ่มการหลีกเลี่ยงความเห็นแย้ง (Avoid disagreement) พบทั้งสิ้น 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.75 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 37

“ที่เธอพูดมันก็มีส่วนถูก แต่เราไม่ควรตัดสินใจแบบเหมารวมนะ”

จากตัวอย่างที่ 37 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนชาวต่างชาติที่กล่าวว่าชาวไทยเป็นคนไม่มีระเบียบ จึงเลือกใช้กลวิธีการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “ที่เธอพูดมันก็มีส่วนถูก” เพื่อเป็นการแสดงว่าผู้พูดก็เห็นด้วยกับผู้ฟังบางส่วน อย่างไรก็ตาม ผู้พูดก็ยังรู้สึกรู้สึกว่าความคิดของผู้ฟังไม่ได้ถูกต้องเสียทั้งหมด เนื่องจากการเหมารวมนิสัยของคนบางคนว่าเป็นพฤติกรรมของคนทั้งชาติ จึงเสนอแนะว่า “แต่เราไม่ควรตัดสินใจแบบเหมารวมนะ” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังและมองว่าผู้ฟังตัดสินคนไทยแบบเหมารวมมากเกินไป

ตัวอย่างที่ 38

“ไม่ใช่ทุกคนที่จะไม่มีระเบียบ แต่ก็เห็นด้วยที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีระเบียบ”

จากตัวอย่างที่ 38 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่ทุกคนที่จะไม่มี

⁴ งานวิจัยของสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์เรียกกลวิธีนี้ว่า “การใช้ถ้อยคำที่มีการกล่าวชมหรือแสดงความเห็นด้วยขึ้นก่อน” (2558) และ “การแสดงความคิดเห็นด้วยบางส่วน” (2559)

ระเบียบ” เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงกล่าวถ้อยคำแสดง การกล่าวยอมรับ ก่อนการปฏิเสธ “แต่ก็เห็นด้วยที่ส่วนใหญ่ยังไม่มึระเบียบ” เพื่อแสดงว่าผู้พูดก็ยอมรับว่าถ้อยคำที่ผู้ฟัง กล่าวเป็นความจริงบางส่วน ช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง

3.1.1.1.2.10 การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น

การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงบุคคล อื่นหรือสิ่งอื่นเพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเป็นผลมาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่น กลวิธีการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากการอ้างสิ่งอื่นช่วยลด การคุกคามหน้าผู้ฟังได้โดยการแสดงว่าผู้พูดไม่ได้กล่าวแย้งผู้ฟังเพราะไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟัง แต่ เกิดจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้พูดต้องกล่าวแย้งในสถานการณ์นั้น พบทั้งสิ้น 1 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 0.25 จากกลวิธีทั้งหมด ได้แก่

ตัวอย่างที่ 39

“กลุ่มของมมีหัวข้อที่จะทำรายงานแล้วครับ”

จากตัวอย่างที่ 39 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์ในสถานการณ์ที่ อาจารย์เสนอหัวข้อรายงานปลายภาคให้ จึงใช้การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น ในที่นี้คือ การอ้างถึง กลุ่มของผู้พูด “กลุ่มของมมีหัวข้อที่จะทำรายงานแล้วครับ” เพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่ยอมรับ ข้อเสนอของผู้ฟังเป็นผลมาจากการเคารพมติของสมาชิกในกลุ่มที่ได้เลือกหัวข้อรายงานไปแล้ว ทำให้ ไม่สามารถทำตามที่อาจารย์เสนอให้ได้

3.1.1.1.2.11 การไม่ตอบรับในทันที

การไม่ตอบรับในทันที หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการ ไม่ตอบรับหรือปฏิเสธข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอให้ แต่เลือกที่จะหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งโดยการ ผลัดไปโอกาสหน้าหรือบอกว่าจะนำข้อเสนอที่นั้นกลับไปคิด กลวิธีนี้จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ปฏิเสธข้อเสนอของผู้ฟังโดยตรงไปตรงมา ผู้ฟังต้องตีความถ้อยคำของผู้พูดจึงจะ เข้าใจได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน พบทั้งสิ้น 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.25 จากกลวิธี ทั้งหมด ได้แก่

ตัวอย่างที่ 40

“ขอบคุณคะ ฉันจะลองคิดหัวข้ออื่น ๆ ร่วมด้วยคะ”

จากตัวอย่างที่ 40 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักศึกษาไม่เห็น ด้วยกับหัวข้อรายงานปลายภาคที่อาจารย์เสนอให้ แต่ไม่ต้องการกล่าวแย้งอาจารย์โดยตรง จึงเลือกใช้

กลวิธีการไม่ตอบรับในทันที กล่าวคือ ผู้พูดไม่กล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการยอมรับและปฏิเสธข้อเสนอของอาจารย์อย่างชัดเจน แต่บอกว่าจะกลับไปคิด “ฉันจะลองคิดหัวข้ออื่น ๆ ไปด้วยค่ะ” ซึ่งผู้ฟังสามารถตีความได้ว่า การที่ผู้พูดจะคิดหัวข้ออื่น ๆ เพิ่มเติมแสดงถึงการไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ตนเสนอให้ นอกจากนี้ ผู้พูดยังใช้กลวิธีการขอบคุณประกอบด้วย เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่อาจารย์กรุณาเสนอหัวข้อรายงานมาให้และช่วยให้การกล่าวแย้งของตนมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง

3.1.1.2 กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมในงานวิจัยนี้ หมายถึง “ถ้อยคำที่ไม่ได้แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังเมื่อปรากฏเดี่ยว แต่นำมาใช้เสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการแสดงความเห็นแย้งเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ” ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีเสริมในการแสดงความเห็นแย้งทั้งสิ้น 4 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำเรียก การขอบคุณ การเกริ่นความ และการตอบกึ่งตอบรับ

กลวิธีเสริมทั้ง 4 กลวิธีใช้เพื่อประกอบกลวิธีหลักในลักษณะต่อไปนี้

- 1) การใช้คำเรียก เป็นกลวิธีที่ใช้เรียกความสนใจจากผู้ฟัง อีกทั้งยังใช้เพื่อแสดงความเคารพและความสุภาพด้วย
- 2) การขอบคุณ เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและช่วยให้ถ้อยคำการแสดงความเห็นแย้งที่กำลังจะกล่าวตามมามีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง โดยการแสดงถึงความซาบซึ้งใจอันเป็นผลมาจากการกระทำก่อนหน้าของผู้ฟังที่ผู้พูดรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตน
- 3) การเกริ่นความ เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อเชื่อมโยงถ้อยคำที่จะกล่าวกับผลัดที่มาก่อนหน้า อีกทั้งยังช่วยรักษาหน้าผู้ฟังด้วย
- 4) การตอบกึ่งตอบรับ เป็นกลวิธีที่ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังเนื่องจากการเป็นการแสดงว่าผู้พูดสามารถยอมรับสิ่งที่ผู้ฟังเสนอได้

กลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏในความถึดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีเสริม	ความถี่	ร้อยละ
การใช้คำเรียก	16	3.98
การขอบคุณ	1	0.25
การเกริ่นความ	1	0.25
การตอบกึ่งตอบรับ	1	0.25
รวม	19	4.73

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลวิธีเสริมที่พบในความถี่สูง ได้แก่ การใช้คำเรียก ซึ่งพบประมาณร้อยละ 4 จากกลวิธีทั้งหมด

2) กลวิธีเสริมที่พบในความถี่ต่ำ ได้แก่ การขอบคุณ การเกริ่นความ และการตอบกึ่งตอบรับ ซึ่งพบในความถี่น้อยกว่าร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังต่อไปนี้

3.1.1.2.1 การใช้คำเรียก

“คำเรียก” หมายถึง “คำที่ใช้เรียกผู้อื่นให้เกิดความสนใจ” (นววรรณ พันธุมเมธา, 2558: 138) โดยคำเรียกในภาษาไทยอาจเป็นชื่อบุคคล คำบอกเครือญาติ คำบอกตำแหน่งหรืออาชีพ หรือคำบอกบุรุษที่ 2 ก็ได้ (นววรรณ พันธุมเมธา, 2558: 139) อีกทั้งยังเป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์ทางสถานภาพ (Wolfson, 1989: 79) ที่ใช้เพื่อแสดงความเคารพและความสุภาพ โดยเฉพาะในสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส (Dogancay-Aktuna & Kamish, 1996) จากข้อมูลพบว่าผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีนี้ 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.98 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 41

“อาจารย์คะ เราไปจังหวัดอื่นที่ใกล้กว่าเชียงใหม่ดีไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 41 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เพื่อแสดงไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่อาจารย์เสนอให้ จึงใช้คำเรียก “อาจารย์” เพื่อให้ผู้ฟังสนใจสิ่งที่ตนกำลังจะกล่าวต่อไปและแสดงความรู้สึก จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยใช้ประโยคคำถาม “เราไปจังหวัดอื่นที่ใกล้

กว่าเชียงใหม่ดีไหมคะ” เพื่อเสนอแนะทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่า ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

ตัวอย่างที่ 42

“มันไกลไปค่ะ อาจารย์ เสียค่าใช้จ่ายมาก”

จากตัวอย่างที่ 42 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ โดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “มันไกลไปค่ะ” เพื่อบอกว่าสาเหตุที่ตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์เนื่องจากสถานที่นั้นไกลเกินไป จากนั้นจึงใช้คำเรียก “อาจารย์” เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความรู้สึกก่อนจะให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อเสนออีกครั้งหนึ่งว่า “เสียค่าใช้จ่ายมาก” เพื่อเสริมว่านอกจากสถานที่นั้นจะไกลแล้วยังต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ผู้พูดจึงไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดนั้น

3.1.1.2.2 การขอบคุณ

การขอบคุณเป็นกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการกล่าวแย้ง โดยพบทั้งสิ้น 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.25 จากกลวิธีทั้งหมด ปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานปลายภาคที่อาจารย์เสนอให้ การขอบคุณจัดเป็นกลวิธีเสริมเนื่องจากการกล่าวขอบคุณเพียงอย่างเดียวไม่ได้แสดงเจตนาไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนาได้ ผู้พูดจำเป็นต้องใช้กลวิธีหลักอื่น ๆ ประกอบจึงจะสามารถสื่อว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังได้ ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้การขอบคุณในวัจนกรรม การแสดงความเห็นแย้งเพื่อแสดงความรู้สึกและช่วยให้ถ้อยคำการแสดงความเห็นแย้งที่กำลังจะกล่าวตามมามีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง เนื่องจากการขอบคุณเป็นการกระทำที่แสดงถึงความซาบซึ้งใจอันเป็นผลมาจากการกระทำก่อนหน้าของผู้ฟังที่ผู้พูดรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตน ในที่นี้คือการเสนอหัวข้อรายงานปลายภาคให้

ตัวอย่างที่ 43

“ขอบคุณค่ะ ฉันจะลองคิดหัวข้ออื่น ๆ ร่วมด้วยค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 43 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานปลายภาคที่อาจารย์เสนอให้และต้องการกล่าวแย้ง ผู้พูดจึงเลือกใช้กลวิธีการขอบคุณ “ขอบคุณค่ะ” เพื่อแสดงความซาบซึ้งที่อาจารย์ช่วยเสนอหัวข้อรายงานปลายภาคให้ ซึ่งเป็นการแสดงความรู้สึก จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการไม่ตอบรับในทันที “ฉันจะลองคิดหัวข้ออื่น ๆ ร่วมด้วยค่ะ” เพื่อสื่อเป็นนัยว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานนี้และต้องการหาหัวข้ออื่นที่ดีกว่า

3.1.1.2.3 การเกริ่นความ

การเกริ่นความ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำขึ้นก่อนเพื่อให้ผู้ฟังทราบว่า กำลังจะพูดถึงประเด็นใด โดยเนื้อความของถ้อยคำที่จัดเป็นการเกริ่นความจะต้องมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่ผู้ฟังกล่าวมาก่อน การเกริ่นความจัดเป็นกลวิธีเสริมเนื่องจากหากปรากฏเดี่ยวจะไม่สามารถ สื่อเจตนาไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังได้ จำเป็นต้องปรากฏร่วมกับกลวิธีหลักอื่น ๆ ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการ เกริ่นความเพื่อเป็นการบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังแสดงความคิดเห็นแย้งต่อประเด็นใด เนื่องจากการ กล่าวแย้งเป็นผลที่ส่งผลกระทบ ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งความคิดของผู้ฟังในผลต่อก่อนหน้า จึงใช้ การเกริ่นความโดยอ้างถึงประเด็นที่กล่าวมาก่อนเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความเห็นของตนซึ่งต่างจาก ความเห็นของผู้ฟัง นอกจากนี้การเกริ่นความยังถือเป็นการรักษาหน้าผู้ฟังด้วย เนื่องจากการเกริ่นถึง ความคิดของผู้ฟังแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว และได้คิดทบทวนเกี่ยวกับ ประเด็นนั้นอย่างรอบคอบแล้วจึงกล่าวแย้ง พบทั้งสิ้น 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.25 จากกลวิธีทั้งหมด ได้แก่

ตัวอย่างที่ 44

“ดูข้อดี-ข้อเสียของอาหารไทยแล้ว เราว่าวัฒนธรรมไทยดีกว่า”

จากตัวอย่างที่ 44 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับ อาหารไทยจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยกล่าวว่า “ดูข้อดี-ข้อเสียของอาหารไทยแล้ว” เพื่อเป็นการเกริ่นให้ ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังจะพูดถึงเรื่องหัวข้อรายงานปลายภาค โดยเอ่ยถึงอาหารไทย ซึ่งเป็นข้อเสนอที่ ผู้ฟังเสนอในผลต่อก่อนหน้า จากนั้นจึงใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง คือ การเสนอแนะ “เราว่าวัฒนธรรม ไทยดีกว่า” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอและคิดว่ามีหัวข้ออื่นที่ดีกว่า นั่น คือ วัฒนธรรมไทย

3.1.1.2.4 การตอบกึ่งตอบรับ

การตอบกึ่งตอบรับ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวว่าตนสามารถทำตามที่ผู้ฟัง เสนอได้หากผู้ฟังยืนยันที่จะไม่เปลี่ยนความคิดหรือข้อเสนอที่กล่าวมา จัดเป็นกลวิธีเสริมการกล่าวแย้ง เนื่องจากการตอบกึ่งตอบรับเพียงอย่างเดียวไม่สามารถปรากฏเพียงลำพังเพื่อแสดงเจตนาไม่เห็นด้วย กับผู้ฟังได้ แต่เป็นกลวิธีที่ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังเนื่องจากการแสดงว่าผู้พูดสามารถ ยอมรับสิ่งที่ผู้ฟังเสนอได้ โดยพบทั้งสิ้น 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.25 จากกลวิธีทั้งหมด ได้แก่

ตัวอย่างที่ 45

“ขอทำรายงานเรื่องอื่นได้ไหมครับ ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร”

จากตัวอย่างที่ 45 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้และต้องการกล่าวแย้ง โดยเลือกใช้ประโยคคำถาม “ขอทำรายงานเรื่องอื่นได้ไหมครับ” เพื่อขอทำอย่างอื่น จากนั้นจึงใช้กลวิธีการตอบกึ่งตอบรับ “ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร” เพื่อแสดงว่าหากอาจารย์ไม่อนุญาตให้ทำเรื่องอื่น ผู้พูดก็ยอมรับข้อเสนอที่อาจารย์เสนอให้ ซึ่งช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้ง

3.1.1.3 การปรากฏร่วมของกลวิธี

จากข้อมูลการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยพบว่า ในการกล่าวแย้ง ผู้พูดภาษาไทยบางส่วนใช้กลวิธีในการกล่าวแย้งมากกว่า 1 กลวิธี ทั้งนี้พบการปรากฏร่วมของกลวิธีทั้งสิ้น 117 คำตอบ คิดเป็นประมาณร้อยละ 50 จากคำตอบที่เป็นการกล่าวแย้งทั้งหมด มีจำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อ 1 คำตอบเท่ากับ 1.76 กลวิธี ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ตารางแสดงการปรากฏร่วมของผู้พูดภาษาไทย

จำนวนกลวิธี	จำนวนคำตอบ	ลักษณะของการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุด
2 กลวิธี	76	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
3 กลวิธี	29	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
4 กลวิธี	8	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
5-8 กลวิธี	4	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก

จากตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่าในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้พูดภาษาไทยใช้การปรากฏร่วมตั้งแต่ 2-8 กลวิธี โดยรูปแบบที่ปรากฏมักมีกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งปรากฏร่วมด้วยเสมอ ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ จำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันและลักษณะการปรากฏร่วม

1. จำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน

ในด้านจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาไทยแสดงความเห็นแย้งโดยใช้กลวิธีการกล่าวแย้งร่วมกันตั้งแต่ 2-8 กลวิธี โดยรูปแบบที่ปรากฏมากที่สุด คือ การปรากฏร่วม 2 กลวิธีซึ่งพบมากถึง 76 คำตอบหรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด รองลงมา คือ การปรากฏร่วม 3 กลวิธีซึ่งพบ 29 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 25 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด ส่วนการปรากฏร่วมตั้งแต่ 4 กลวิธีขึ้นไปพบ 12 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 10 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด

2. ลักษณะการปรากฏร่วม

ในด้านลักษณะการปรากฏร่วม พบว่าลักษณะการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย่งร่วมกัน 2 กลวิธี การใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย่ง และการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย่งร่วมกัน 3 กลวิธีตามลำดับ

สำหรับการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย่งร่วมกัน 2 กลวิธี ผู้วิจัยพบทั้งสิ้น 40 คำตอบ โดยลักษณะการปรากฏร่วมที่พบมาก คือ การใช้กลวิธีการเสนอแนะร่วมกับการให้เหตุผล เช่น

ตัวอย่างที่ 46

“ช่วงนี้ภูเก็ตพายุเข้านะ ลองดูจังหวัดอื่นที่อากาศดีกว่านี้ไหม”

จากตัวอย่างที่ 46 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งโดยกล่าวถึงข้อเสียของข้อเสนอของผู้ฟัง “ช่วงนี้ภูเก็ตพายุเข้านะ” เพื่อเป็นการบอกเหตุผลที่ตนไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง จากนั้นจึงใช้ประโยคคำถาม “ลองดูจังหวัดอื่นที่อากาศดีกว่านี้ไหม” เพื่อเสนอทางเลือกอื่น นั่นคือ การไปจังหวัดอื่นที่อากาศดีกว่าภูเก็ตซึ่งกำลังมีพายุเข้าอยู่ในช่วงนี้

นอกจากการใช้กลวิธีการเสนอแนะร่วมกับการให้เหตุผลแล้ว ยังพบลักษณะการปรากฏร่วมอื่น ๆ เช่น การใช้กลวิธีการขอทำอย่างอื่นร่วมกับการให้เหตุผล

ตัวอย่างที่ 47

“สามารถเอาอาหารประเทศอื่นได้ไหม เพราะอาจมีคนทำหิวข้อเดียวกัน”

จากตัวอย่างที่ 47 ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนเสนอให้ทำรายงานหิวข้ออาหารไทย จึงกล่าวแย้งโดยการขอทำอย่างอื่น “สามารถเอาอาหารประเทศอื่นได้ไหม” จากนั้นจึงให้เหตุผล “เพราะอาจมีคนทำหิวข้อเดียวกัน” เพื่อบอกสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหิวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอ

ส่วนการใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย่ง พบทั้งสิ้น 23 คำตอบ มักปรากฏในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของชาวไทย โดยลักษณะการปรากฏร่วมที่พบมาก คือ การใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ร่วมกับการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 48

“เป็นแบบนี้แค่คนบางกลุ่มบางคน ไม่ใช่ทุกคนที่จะไร้ระเบียบ”

จากตัวอย่างที่ 48 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนกล่าวว่าคนไทยไม่มีระเบียบ จึงกล่าวแย้งโดยการแบ่งรับแบ่งสู้ “เป็นแบบนี้แค่คนบางกลุ่มบางคน” คือ ไม่ได้ปฏิเสธว่าคนไทยทุกคนมีระเบียบ แต่ก็ไม่ได้ยอมรับว่าคนไทยทุกคนไม่มีระเบียบ จากนั้นจึงใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่ทุกคนที่จะไร้ระเบียบ” เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริงและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น

ลักษณะการปรากฏร่วมที่พบรองลงมาเป็นอันดับที่ 3 คือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 3 กลวิธี พบทั้งสิ้น 11 โดยพบว่ามักจะมีกลวิธีการให้เหตุผลปรากฏร่วมด้วยเสมอ เช่น

ตัวอย่างที่ 49

“ภูเก็ตไปบ่อยแล้ว ลองไปที่อื่นดีกว่า มีที่สวย ๆ ตั้งเยอะแยะ”

จากตัวอย่างที่ 49 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ตจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “ภูเก็ตไปบ่อยแล้ว” เพื่อบอกสาเหตุที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง จากนั้นจึงเสนอแนะ “ลองไปที่อื่นดีกว่า” พร้อมทั้งบอกว่ามีทางเลือกอื่น “มีที่สวย ๆ ตั้งเยอะแยะ” จะเห็นได้ว่าผู้พูดกล่าวแย้งโดยใช้ถ้อยคำมากกว่า 1 ถ้อยคำ และกลวิธีที่เลือกใช้ทั้ง 3 กลวิธีเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งทั้งหมด

ทั้งนี้ สำหรับการปรากฏร่วมตั้งแต่ 4 กลวิธีขึ้นไป จะพบเฉพาะการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกันทั้งหมดหรือใช้กลวิธีเสริมร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเท่านั้น ไม่พบการใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ เช่น

ตัวอย่างที่ 50

“ลองทำอาหารชาติอื่นดูใหม่ อาหารไทยเป็นหัวข้อที่เบสิคไป กลุ่มอื่นน่าจะทำหมดแล้ว เช่น อาหารเวียดนาม”

จากตัวอย่างที่ 50 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนเกี่ยวกับหัวข้อรายงานปลายภาคที่เพื่อนเสนอให้ทำเรื่องอาหารไทย แต่ผู้พูดไม่เห็นด้วย จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการเสนอแนะ “ลองทำอาหารชาติอื่นดูใหม่” จากนั้นจึงให้เหตุผล “อาหารไทยเป็นหัวข้อที่เบสิคไป” และ “กลุ่มอื่นน่าจะทำหมดแล้ว” เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอมา โดยในถ้อยคำที่ 3 ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “น่าจะ” เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำด้วย จากนั้นในถ้อยคำสุดท้ายผู้พูดจึงเสนอแนะหัวข้อที่คิดว่าดีกว่า นั่นคือ “เช่น อาหารเวียดนาม” ซึ่งเป็นหัวข้อที่

ผู้พูดคิดว่าดีกว่าข้อเสนอของผู้ฟัง รวมทั้งสิ้น 5 กลวิธีโดยเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งทั้งหมด ได้แก่ การเสนอแนะ การให้เหตุผล และการใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลง

ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยสามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) ผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งหลากหลายกลวิธี โดยนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง แสดงถึงลักษณะของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความคิดเห็นโดยตรงไปตรงมา จึงนิยมใช้กลวิธีทางภาษาที่ต้องอาศัยการตีความและมีกลวิธีความสุภาพเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง นอกจากนี้ยังอาจอธิบายได้ด้วยแนวคิดเรื่องสังคมบริบทสูงของ Hall (1976) ซึ่งกล่าวว่าคนในสังคมบริบทสูงนิยมใช้ภาษาที่ต้องอาศัยการตีความการจากบริบทและมองว่าบริบทเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการตีความความหมายของถ้อยคำมากกว่าถ้อยคำที่ปรากฏ

2) แม้ว่าผู้พูดภาษาไทยจะนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง แต่ในบางสถานการณ์ที่คู่สนทนาเป็นเพื่อนที่มีสถานภาพเท่ากัน ผู้พูดภาษาไทยบางส่วนเลือกใช้กลวิธีตรงในการแสดงความเห็นแย้ง เนื่องจากผู้พูดมองว่าเป็นสถานการณ์ที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ นอกจากนี้ยังมักพบในสถานการณ์ที่ประเด็นสนทนาเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของประเทศชาติ ซึ่งผู้พูดมองว่าจำเป็นต้องกล่าวแย้งให้ชัดเจนเนื่องจากสัมพันธ์กับ “หน้าของกลุ่ม” จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพของคู่สนทนาและประเด็นที่โต้แย้งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทย

3) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ การเสนอแนะ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงความเห็นของตนได้โดยที่มีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังไม่มากนัก เนื่องจากผู้พูดเพียงแค่ออกรายการเลือกและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเป็นผู้ตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธความเห็นของผู้พูด ช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง

4) กลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ การใช้คำเรียก ซึ่งมักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่า คำเรียกเป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์ทางสถานภาพที่ใช้เพื่อแสดงความเคารพและความสุภาพ โดยเฉพาะในสังคมที่มีลำดับชั้นอย่างสังคมไทย (Komin, 1991: 132) นอกจากนี้กลวิธีเสริมอื่น ๆ ทั้งการขอบคุณ การเกริ่นความ และการตบถึงตอบรับก็เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพเช่นกัน

5) ผู้พูดภาษาไทยกล่าวแย้งคู่สนทนาโดยใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีประมาณร้อยละ 50 จากคำตอบที่เป็นการกล่าวแย้งทั้งหมด โดยใช้กลวิธีร่วมกันตั้งแต่ 2-8 กลวิธี มีจำนวนกลวิธีเฉลี่ย 1.76 กลวิธีต่อ 1 คำตอบ ทั้งนี้รูปแบบการปรากฏร่วมที่ปรากฏมากที่สุด คือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 ถ้อยคำโดยเฉพาะการใช้กลวิธีการเสนอแนะร่วมกับการให้เหตุผล

3.1.2 การนิ่งเฉย

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง บางสถานการณ์ผู้พูดอาจเลือกที่จะนิ่งเฉย โดยมีสาเหตุต่าง ๆ กันไป พบทั้งสิ้น 197 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 43.20 จากคำตอบทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา มาจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง โดยบางคำตอบอาจมีสาเหตุที่คำนึงถึงมากกว่า 1 สาเหตุก็ได้ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ตารางแสดงสาเหตุของการนิ่งเฉยของผู้พูดภาษาไทย

สาเหตุของการนิ่งเฉย	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่เน้นผู้พูด	105	49.76
ข้อเสนอพอจะยอมรับได้	94	44.55
ไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า	7	3.32
คำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง	4	1.90
กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง	75	35.55
เคารพความคิดของผู้ฟัง	38	18.01
เคารพสถานภาพของผู้ฟัง	33	15.64
คำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง	4	1.90
กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง	31	14.69
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา	31	14.69
รวม	211	100

จากตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา มากที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด ซึ่งพบประมาณครึ่งหนึ่งของสาเหตุทั้งหมด ส่วน กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง พบในความถี่รองลงมา คือ ประมาณร้อยละ 35 และสาเหตุที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 15 จากสาเหตุทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.2.1 กลุ่มที่เน้นผู้พูด

สาเหตุของการนิ่งเฉยที่พบในความถี่สูงสุดในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทย คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กล่าวคือ ผู้พูดเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงตนเองเป็นหลัก สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้ การไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า และการคำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง ทั้งสามกลุ่มรวมทั้งสิ้น 105 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 49.76 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด

ก) การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้

การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยแม้จะไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนา หากเป็นสถานการณ์ที่ผู้ฟังเสนอหัวข้อรายงานหรือสถานที่ไปทัศนศึกษา ผู้พูดก็เลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากมองว่าข้อเสนอนั้นก็ไม่ได้เลวร้าย อาจจะมีข้อดีบางประการที่สามารถยอมรับได้ จึงเลือกที่จะไม่กล่าวแย้ง ส่วนในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความเห็นเกี่ยวกับความไม่เรียบร้อยของชาวไทย ผู้พูดก็มองว่าอาจจะมีส่วนที่เป็นความจริง จึงเลือกที่จะนิ่งเฉย แม้ว่าจะไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมดก็ตาม โดยพบทั้งสิ้น 94 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 44.55 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากมองว่าข้อเสนอเป็นสิ่งที่พอจะยอมรับได้ เช่น “เพราะอาจารย์เสนอหัวข้อไม่ได้ยากเกินความสามารถ” เป็นต้น

ข) การไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง คือ การไม่มีความคิดที่ดีกว่า โดยพบทั้งสิ้น 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.32 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานหรือสถานที่ทัศนศึกษาที่ผู้ฟังเสนอให้ แต่เนื่องจากไม่มีความคิดอื่นที่ตนคิดว่าดีกว่าจึงเลือกที่จะนิ่งเฉย สาเหตุนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดเงื่อนไขวัจนกรรม กล่าวคือ เงื่อนไขเบื้องต้นของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง คือ “ผู้พูดมีความคิดอื่นที่เชื่อว่าดีกว่าหรือถูกต้องกว่าความคิดของผู้ฟังและยังไม่มีข้อสรุปว่าสิ่งที่ผู้ฟังพูดถึงหรือกระทำไปนั้นถูกต้องแล้ว” (สิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม, 2544: 58) ดังนั้นเมื่อผู้ฟังไม่มีความคิดที่อื่นเชื่อว่าดีกว่าความคิดของผู้ฟัง ผู้พูดจึงเลือกที่จะนิ่งเฉย แม้ว่าผู้พูดจะไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังในสถานการณ์นั้นก็ตาม ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากยังไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า เช่น “คิดไม่ออกว่าจะทำรายงานอะไร” เป็นต้น

ค) การคำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง

ในบางสถานการณ์ ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากกลัวว่าหากตนกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้นอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองได้ พบเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ โดยผู้พูดเกรงว่าการกล่าวแย้งอาจารย์จะทำให้ภาพลักษณ์ของตนเสียหาย กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่เคารพผู้ใหญ่ หรืออาจส่งผลต่อการเรียนของตน กล่าวคือ หากไม่ทำรายงานตามที่อาจารย์เสนออาจทำให้เรียนไม่จบ พบทั้งสิ้น 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.90 จากคำตอบทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับผู้พูดหากกล่าวแย้ง เช่น “ถ้าไม่ทำผมก็ตก” เป็นต้น

3.1.2.2 กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง

รองจากสาเหตุที่คำนึงถึงตัวผู้พูด ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยโดยคำนึงถึงผู้ฟังด้วย ปรากฏใน 3 ลักษณะ คือ การเคารพความคิดของผู้ฟัง การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง และการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง รวมทั้งสิ้น 75 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 35.55 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด

ก) การเคารพความคิดของผู้ฟัง

ในบางสถานการณ์ ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากต้องการแสดงความเคารพความคิดของผู้ฟัง กล่าวคือ ผู้พูดมองว่าทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของตน แม้ว่าความคิดเห็นนั้นอาจเป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยแต่ก็ไม่ควรกล่าวแย้ง ปรากฏทั้งในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของชาวไทยและการเสนอหัวข้อรายงานหรือสถานที่ทัศนศึกษา โดยมักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นเพื่อนซึ่งมีสถานภาพเท่ากัน ผู้พูดจึงมองว่าทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของตนเท่า ๆ กัน พบทั้งสิ้น 38 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.01 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากต้องการแสดงความเคารพความคิดของผู้ฟัง เช่น “สิทธิของมนุษย์ที่เค้าจะคิดแบบนั้น เราเปลี่ยนความคิดใครไม่ได้” เป็นต้น

ข) การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง

สาเหตุของการนิ่งเฉยซึ่งเน้นผู้ฟังที่พบในความถี่ที่รองลงมา คือ การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง พบทั้งหมด 33 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.64 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด พบเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดหรือข้อเสนอของอาจารย์เท่านั้น โดยผู้พูดภาษาไทยให้เหตุผลว่าสาเหตุที่ตนเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์นั้น ๆ เป็นผลมาจากความต้องการแสดงความเคารพอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าและอาวุโสกว่าผู้พูด ดังนั้นจึงไม่ควรกล่าวแย้ง

แม้จะไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเรื่องระบบอาวุโสในสังคมไทยที่ปลูกฝังว่าผู้ที่มีอาวุโสน้อยกว่าควรเคารพเชื่อฟังและเกรงใจผู้ที่อาวุโสมากกว่า (สุพัตรา สุภาพ, 2518: 6; อคิน รพีพัฒน์, 2542) ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากต้องการแสดงถึงความเคารพเชื่อฟังอาจารย์ เช่น “อาจารย์เป็นใหญ่ ต้องปฏิบัติตาม” เป็นต้น

ค) การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง

การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง คือ การที่ผู้พูดมองว่าข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอมาน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น อาจเป็นสถานที่ที่ผู้ฟังไม่เคยไป หรือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เป็นต้น ดังนั้นแม้ต้นจะไม่เห็นด้วยก็ไม่ควรกล่าวแย้ง เพราะอาจทำให้ผู้ฟังเสียประโยชน์ ถือเป็นสาเหตุที่คำนึงถึงผู้ฟังเป็นหลัก พบเฉพาะในสถานการณ์ที่เป็นการเสนอสถานที่ไปทัศนศึกษา โดยพบทั้งสิ้น 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.90 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง เช่น “คนอื่นอาจไม่เคยไปในส่วนมาก ไปอีกก็ไม่ได้เสียหายอะไร” เป็นต้น

3.1.2.3 กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

สาเหตุกลุ่มสุดท้ายที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนา คือ กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งได้แก่ การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา พบทั้งสิ้น 31 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 14.69 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด

การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา คือ การที่ผู้พูดเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากมองว่าหากกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา และนำไปสู่ความบาดหมางระหว่างกันได้ ดังนั้นแม้จะไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้พูดก็ไม่แสดงวุ่นกรรม เป็นสาเหตุที่พบในสถานการณ์ทั้ง 5 แบบ สาเหตุนี้สอดคล้องกับมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งของชาวไทยซึ่ง Klausner (1976: 255) กล่าวว่าชาวไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่ปัญหาระหว่างผู้พูดและผู้ฟังและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคู่สนทนาได้ ดังนั้นชาวไทยจึงมักหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งแม้จะไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังก็ตาม ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา เช่น “ไม่อยากจะเกิดปัญหา ยอมรับหัวข้อที่อาจารย์เสนอดีกว่า” เป็นต้น

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยมากถึงร้อยละ 43.20 โดยมีสาเหตุแตกต่างกันไป ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยมากที่สุด ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของ

คู่สนทนา คือ การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่เน้นผู้พูดเป็นหลัก แม้ว่าผู้พูดจะไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่ก็มองว่าไม่มีความจำเป็นจะต้องกล่าวแย้งในสถานการณ์นั้น ซึ่งจะช่วยเหลือเลี่ยงการเผชิญหน้าและลดความเสี่ยงในการคุกคามหน้าผู้ฟังโดยไม่จำเป็นได้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากถึงร้อยละ 14.69 สะท้อนให้เห็นว่าในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ดังนั้นชาวไทยจึงมักหลีกเลี่ยงการกล่าวแย้งเพื่อไม่ให้เกิดความบาดหมางระหว่างคู่สนทนา

3.1.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

นอกจากการเลือกที่จะกล่าวแย้งและนิ่งเฉยแล้ว ในสถานการณ์ที่มีความคิดเห็นต่างจากผู้ฟัง ผู้ตอบแบบสอบถามอาจเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นก็ได้ โดยพบว่าจากคำตอบทั้งหมด 456 คำตอบ ผู้พูดภาษาไทยเลือกไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น 30 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 6.58 จากคำตอบทั้งหมด สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การรอดัดสันใจ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง และการทำตามความคิดของตน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ตารางแสดงการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้พูดภาษาไทย

การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	ความถี่	ร้อยละ
รอดัดสันใจ	15	50.00
ยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง	9	30.00
ทำตามความคิดของตน	6	20.00
รวม	30	100

จากตารางที่ 12 จะเห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะรอดัดสันใจมากที่สุด ถือเป็นครึ่งหนึ่งของคำตอบทั้งหมด ส่วนคำตอบที่พบรองลงมา ได้แก่ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังและการทำตามความคิดของตน ซึ่งพบในความถี่ร้อยละ 30 และร้อยละ 20 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.3.1 การรอดัดสันใจ

ในกรณีที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น การรอดัดสันใจเป็นการกระทำที่พบในความถี่สูงที่สุด โดยผู้พูดเลือกที่จะไม่ปฏิเสธแต่ไม่ยอมรับข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง เนื่องจากต้องการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือปรึกษาผู้อื่นก่อนเพื่อประกอบการตัดสินใจ เหตุผลที่อยู่

เบื้องหลังมีทั้งต้องการแสดงความเคารพผู้ฟังและมองว่าตนยังมีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งไม่มากพอ จึงยังไม่ควรตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งทันที พบทั้งสิ้น 15 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 50.00 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบของผู้พูดภาษาไทยที่จัดเป็นการรอดัดตัดสินใจ เช่น “ดูเสียงส่วนมากของเพื่อน ๆ” “รับฟังเหตุผลของอาจารย์ก่อน” “ปรึกษากันในกลุ่มก่อน” และ “ลองหาหัวข้อที่สนใจเอง” เป็นต้น

3.1.3.2 การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังแต่ไม่ต้องการกล่าวแย้ง ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังรองลงมาจาก การรอดัดตัดสินใจ โดยพบทั้งสิ้น 9 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 30.00 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด ปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นที่เป็นการเสนอข้อเสนอด่าง ๆ มาให้ ในที่นี้ คือ การเสนอหัวข้อรายงานปลายภาค และสถานที่ทัศนศึกษา พบทั้งในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนและอาจารย์ แต่พบในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์มากกว่า ทั้งนี้เหตุผลที่ผู้พูดเลือกที่จะยอมรับและปฏิบัติตามข้อเสนอของผู้ฟังมีหลากหลายเหตุผล โดยเหตุผลส่วนใหญ่ที่พบ คือ การคำนึงถึงผลเสียหรือปัญหาที่อาจจะเกิดหากกล่าวแย้งผู้ฟัง ตัวอย่างคำตอบของผู้พูดภาษาไทยที่จัดเป็นการยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง เช่น “ทำตามที่อาจารย์เสนอเรื่องให้” เป็นต้น

3.1.3.3 การทำตามความคิดของตน

ผู้พูดภาษาไทยบางคนเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งผู้ฟังแต่ทำตามความคิดหรือความต้องการของตนในสถานการณ์นั้น ๆ โดยพบทั้งสิ้น 6 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 20.00 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนเกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษา โดยผู้พูดคำนึงถึงความต้องการของตนเป็นหลัก และมองว่าเมื่อไม่ออกไปในสถานที่ที่เพื่อนเสนอให้หรือมองว่าสถานที่นั้นไม่เหมาะสมก็เลือกที่จะไม่ไป ตัวอย่างคำตอบของผู้พูดภาษาไทยที่จัดเป็นการทำตามความคิดของตน เช่น “ไม่ไป” เป็นต้น

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในบางสถานการณ์ ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นเมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง โดยการกระทำที่พบในความถี่สูงสุด คือ การรอดัดตัดสินใจ เนื่องจากผู้พูดภาษาไทยมองว่าก่อนตัดสินใจที่จะแสดงความคิดเห็นผู้พูดควรมีข้อมูลมากพอหรือแน่ใจก่อนว่าความคิดของตนดีกว่าผู้ฟัง เพื่อให้การกล่าวแย้งของตนน่าเชื่อถือ มีเหตุผล และมีเหตุมีผล และก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและส่วนรวม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาไทยบางส่วนเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังเนื่องจากกลัว

ว่าการกล่าวแย้งจะนำไปสู่ความขัดแย้งและปัญหาตามมา สะท้อนให้เห็นมุมมองของชาวไทยที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยงเนื่องจากนำไปสู่ความขัดแย้งได้

3.1.4 สรุปผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทย

การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยพบว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งประมาณครึ่งหนึ่งจากคำตอบทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย การแสดงความเห็นแย้งยังคงเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ ทั้งนี้ในกรณีที่เลือกกล่าวแย้ง ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง โดยกลวิธีการกล่าวแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด คือ การเสนอแนะ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงความเห็นของตนได้แต่ก็ไม่คุกคามหน้าผู้ฟังมากนัก เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ตัดสินใจด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้คำเรียก ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพที่สะท้อนลักษณะของสังคมที่มีลำดับชั้นด้วย

ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมีลักษณะสังคมแบบอิงกลุ่มซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากกว่าการแสดงออกทางความคิดของตน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความคิดขัดแย้งกันซึ่งอาจนำไปสู่การทำลายความกลมเกลียวในสังคม (Hofstede, 2011: 11) อีกทั้งยังมีลักษณะของสังคมบริบทสูงที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่เจาะจงไปที่ตัวบุคคลซึ่งเสี่ยงต่อการคุกคามผู้ฟัง ด้วยเหตุนี้คนในสังคมบริบทสูงจึงมักหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง นอกจากนี้การที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งซึ่งต้องอาศัยการตีความจากบริบทที่ยังสะท้อนลักษณะของสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาแบบอ้อมและมองว่าบริบทเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำอีกด้วย (Hall, 1976)

3.2 วัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน โดยใช้แบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา ซึ่งประกอบด้วยสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง 5 สถานการณ์ รวมทั้งสิ้น 500 คำตอบ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่าคำตอบของผู้พูดภาษาจีนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกมีจำนวน 423 คำตอบ ทั้งนี้ สามารถแบ่งผลการตอบแบบสอบถามได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กล่าวแย้งและไม่กล่าวแย้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ตารางแสดงผลการตอบแบบสอบถามของผู้พูดภาษาจีน

	ความถี่	ร้อยละ
กล่าวแย้ง	321	75.89
ไม่กล่าวแย้ง	102	24.11
นิ่งเฉย	86	20.33
ไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	16	3.78
รวม	423	100

จากตารางที่ 13 จะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากถึงร้อยละ 75.89 จากคำตอบทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของผู้พูดภาษาจีน การแสดงความเห็นแย้งไม่ใช่พฤติกรรมที่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าการแสดงความเห็นแย้งในมุมมองของชาวจีนเป็นการแสดงออกทางความคิด ถือเป็น การให้ความร่วมมือในการสนทนา ซึ่งช่วยรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง อีกทั้งยังแสดงถึงความเคารพและความจริงใจ (Liang & Han, 2005) นอกจากนี้ อาจารย์ชาวจีนยังชอบนักศึกษาที่แสดงความเห็นในชั้นเรียนด้วย โดยมองว่าการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนแสดงถึงความสนใจต่อการเรียน (สัมภาษณ์เมื่อ 27 ตุลาคม 2562)

ทั้งนี้ คำตอบของผู้พูดภาษาจีนสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ การกล่าวแย้ง การนิ่งเฉย และการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 การกล่าวแย้ง

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้พูดภาษาจีนเลือกกล่าวแย้งผู้ฟัง 321 คำตอบ สามารถแบ่งได้เป็น 753 ถ้อยคำ และจำแนกเป็นกลวิธีต่าง ๆ ได้ 931 ครั้ง ประกอบด้วยกลวิธีหลัก 844 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.65 จากกลวิธีทั้งหมด และกลวิธีเสริม 87 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.34 จากกลวิธีทั้งหมด ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีกรกล่าวแย้งของผู้พูดภาษาจีน	ความถี่	ร้อยละ
<u>กลวิธีหลัก</u>	<u>844</u>	<u>90.65</u>
กลวิธีตรง	172	18.47
กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	672	72.18
<u>กลวิธีเสริม</u>	<u>87</u>	<u>9.34</u>
รวม	931	100

จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งคู่สนทนา ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีเสริมซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพด้วย แสดงถึงการให้ความสำคัญกับ “หน้า” และการรักษาความกลมเกลียวในสังคมซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับลักษณะของสังคมบริบทสูงที่มองว่าการสื่อสารเป็นการแสดงถึงความมีส่วนร่วมและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างคู่สนทนาเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังนิยมใช้ภาษาที่ต้องอาศัยการตีความจากบริบทมากกว่าภาษาที่สื่อความอย่างตรงไปตรงมา (Hall, 1976)

3.2.1.1 กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มีทั้งหมด 15 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีตรง 5 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 172 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.47 จากกลวิธีทั้งหมด และกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 10 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 672 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 72.18 จากกลวิธีทั้งหมด

3.2.1.1.1 กลวิธีตรง

กลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มีทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธ ความเห็นผู้ฟัง การบอกความต้องการของตน การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง และการตำหนิผู้ฟัง

กลวิธีตรงทั้ง 5 กลวิธีใช้เพื่อแสดงเจตนาแย้งในลักษณะต่อไปนี้

- 1) การปฏิเสธความเห็นผู้ฟังเป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาแย้งผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ
- 2) การบอกความต้องการของตนเป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาแย้งผู้ฟังโดยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงความต้องการของตนซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง
- 3) การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็นที่ต่างหรือตรงข้ามกับความคิดที่ผู้ฟังเสนอเพื่อแสดงเจตนาแย้ง
- 4) การสั่งเป็นกลวิธีที่แสดงเจตนาแย้งโดยการใช้รูปประโยคคำสั่งเพื่อให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ เป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟังจึงต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง

5) การตำหนิผู้ฟังเป็นกลวิธีเป็นการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าผู้ฟังอย่างชัดเจนโดยการแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

กลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏในความถึ่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีตรง	ความถึ่	ร้อยละ
การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง	81	8.70
การบอกว่าไม่จริง	41	4.40
การบอกว่าไม่เห็นด้วย	40	4.30
การบอกความต้องการของตน	33	3.54
การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง	28	3.01
การสั่ง	21	2.26
การตำหนิผู้ฟัง	9	0.97
รวม	172	18.47

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลวิธีตรงที่พบในความถึ่สูง ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 9 จากกลวิธีทั้งหมด

2) กลวิธีตรงที่พบในความถึ่ต่ำ ได้แก่ การบอกความต้องการของตน การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง และการสั่ง ซึ่งพบในความถึ่ร้อยละน้อยกว่าร้อยละ 5 จากกลวิธีทั้งหมด

3) กลวิธีตรงที่พบในความถึ่ต่ำมาก ได้แก่ การตำหนิผู้ฟัง ซึ่งพบน้อยกว่าร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังต่อไปนี้

3.2.1.1.1 การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง

การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง หมายถึง การที่ผู้พูดแสดงความคิดเห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาโดยใช้คำปฏิเสธ“不” ทั้งนี้ ผู้พูดอาจใช้คำปฏิเสธ

เพียงอย่างเดียวหรือใช้คำปฏิเสธร่วมกับเนื้อความที่สอดคล้องกับความคิดของผู้ฟังที่กล่าวมาก่อนหน้าก็ได้ โดยพบทั้งสิ้น 81 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.70 จากกลวิธีทั้งหมด สามารถแบ่งตามลักษณะทางความหมายได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การบอกว่าไม่จริงและการบอกว่าไม่เห็นด้วย

ก) การบอกว่าไม่จริง

การบอกว่าไม่จริง หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “不” เพื่อแสดงว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางอย่าง รูปแบบของการปรากฏที่พบ คือ “不是+ความคิดของผู้ฟัง” พบทั้งสิ้น 41 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.40 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 51

“其实 不是 这样的，中国人

Qíshí bù shì zhèyàng de, Zhōngguó rén

ที่จริง ไม่ใช่ แบบนี้ PRT ประเทศจีน คน

其实是喜欢热闹。”

qíshí shì xǐhuān rènnào

ที่จริง เป็น ชอบ ความคึกคัก

‘ที่จริงไม่ใช่แบบนี้ จริง ๆ แล้วชาวจีนชอบความคึกคัก’

จากตัวอย่างที่ 51 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดัง จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “其实不是这样的” (‘ที่จริงไม่ใช่แบบนี้’) เพื่อบอกว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน จากนั้นจึงแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง “中国人其实是喜欢热闹。” (‘จริง ๆ แล้วชาวจีนชอบความคึกคัก’)

ตัวอย่างที่ 52

“不是 中国人很吵。”

Bù shì Zhōngguó rén hěn chǎo.

ไม่ใช่ ประเทศจีน คน มาก เสียงดัง”

‘ไม่ใช่ชาวจีนชอบเสียงดัง’

จากตัวอย่างที่ 52 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดัง จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “不是所有人都这样。” (‘ไม่ใช่ชาวจีน

ชอบเสียงดัง’) เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

ข) การบอกว่าไม่เห็นด้วย

การบอกว่าไม่เห็นด้วย หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “不” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง ปรากฏได้ทั้งในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอทางเลือกหรือกล่าวถึงข้อเท็จจริงบางประการ รูปแบบของการปรากฏที่พบ คือ “不想/不要/不喜欢/不同意+(ข้อเสนอของผู้ฟัง)” พบทั้งสิ้น 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.30 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 53

“我 不 想 去 华欣。”

Wǒ bù xiǎng qù Huáxīn.

ฉัน ไม่ อยาก ไป หัวหิน

‘ฉันไม่อยากไปหัวหิน’

จากตัวอย่างที่ 53 ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหินจึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “我 不 想 去 华欣。” (‘ฉันไม่อยากไปหัวหิน’) เพื่อบอกว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง โดยไม่มีการลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 54

“我 不 同 意 您 的 想 法。”

Wǒ bù tóngyì nín de xiǎngfǎ.

ฉัน ไม่ เห็นด้วย คุณ GEN ความคิด

‘ฉันไม่เห็นด้วยกับความคิดของคุณ’

จากตัวอย่างที่ 54 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังที่กล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดังจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “我 不 同 意 您 的 想 法。” (‘ฉันไม่เห็นด้วยกับความคิดของคุณ’) เพื่อบอกว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง เป็นการกล่าวแย้งอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่ได้มีการลดน้ำหนักความรุนแรงและผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.2.1.1.1.2 การบอกความต้องการของตน

การบอกความต้องการของตน หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงความต้องการของตนซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง โดยไม่ปรากฏถ้อยคำแสดงการปฏิเสธ และมัก

ปรากฏในโครงสร้าง “想/想要/要+ความต้องการของผู้พูดที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง” พบทั้งสิ้น 33 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.54 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 55

“想 对于 泰国 旅游 景点，
Xiǎng duì yú Tàiguó lǚyóu jǐngdiǎn,
คิด เกี่ยวกับ ประเทศไทย ท่องเที่ยว สถานที่

我 更 想 写 关于 中国 旅游 景点。”

Wǒ gèng xiǎng xiě guānyú Zhōngguó lǚyóu jǐngdiǎn.

ฉัน มากกว่า อยาก เขียน เกี่ยวกับ ประเทศจีน ท่องเที่ยว สถานที่

‘เมื่อคิดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย ฉันอยากเขียนเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศจีนมากกว่า’

จากตัวอย่างที่ 55 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงกล่าวแย้งเพื่อนโดยใช้การเกริ่นความ “想对于泰国旅游景点” (‘เมื่อคิดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย’) เพื่อเกริ่นให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังจะพูดถึงหัวข้อรายงานปลายภาคที่ผู้ฟังเสนอให้ทำเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยการบอกความต้องการของตน “我更想写关于中国旅游景点。” (‘ฉันอยากเขียนเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศจีนมากกว่า’) เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดต้องการทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศจีน ซึ่งเป็นหัวข้อที่ต่างจากสิ่งที่ผู้ฟังเสนอมา ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนแม้จะไม่มีถ้อยคำปฏิเสธก็ตาม

ตัวอย่างที่ 56

“我们 更 想去 曼谷 考察。”

Wǒmen gèng xiǎng qù Màngǔ kǎochá.

พวกเรา มากกว่า อยาก ไป กรุงเทพฯ ศึกษา

‘พวกเราอยากไปทัศนศึกษาที่กรุงเทพฯ มากกว่า’

จากตัวอย่างที่ 56 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่กาญจนบุรี จึงกล่าวแย้งว่า “我们更想去曼谷考察。” (‘พวกเราอยากไปทัศนศึกษาที่กรุงเทพฯ มากกว่า’) เพื่อบอกความต้องการของตนซึ่งต่างจากข้อเสนอของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

3.2.1.1.1.3 การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง

การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง คือ การที่ผู้พูดแสดงความคิดเห็นด้วยกับผู้ฟังโดยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็นที่ต่างหรือตรงข้ามกับความคิดที่ผู้ฟังเสนอ โดยไม่ปรากฏถ้อยคำปฏิเสธหรือถ้อยคำแสดงความต้องการ พบทั้งสิ้น 28 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.01 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 57

“更多中国人会

Gèng duō Zhōngguó rén huì

ยิ่ง จำนวนมาก ประเทศจีน คน แสดงความเป็นไปได้

讨厌吵。所以只是少部份没有素质的中国人

tǎoyàn chǎo. Suǒyǐ zhǐshì shǎo bùfèn méiyǒu sùzhì de Zhōngguó rén

เกลียด เสียงดัง ดังนั้น เพียงแค่ น้อย ส่วน ไม่มี มารยาท ASSOC ประเทศจีน คน

吵。大部份都很有素质。”

chǎo. Dà bùfèn dōu hěn yǒu sùzhì.

เสียงดัง ใหญ่ ส่วน ทั้งหมด มาก มี มารยาท

‘ชาวจีนอีกจำนวนมากก็ไม่ชอบเสียงดัง ดังนั้นมีเพียงแค่คนจีนส่วนน้อยที่ไม่มีมารยาทที่เสียงดัง คนส่วนใหญ่มีมารยาทมาก’

จากตัวอย่างที่ 57 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดังและเลือกที่จะกล่าวแย้ง โดยแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง “更多中国人会讨厌吵。” (‘คนจีนอีกจำนวนมากก็ไม่ชอบเสียงดัง’) กล่าวคือ ผู้ฟังกล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดัง แต่ผู้พูดมองว่าชาวจีนไม่ชอบเสียงดัง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน จากนั้นจึงใช้กลวิธีแบ่งรับแบ่งสู้ “所以只是少部份没有素质的中国人吵。” (‘ดังนั้นมีเพียงแค่คนจีนส่วนน้อยที่ไม่มีมารยาทที่เสียงดัง’) เพื่อแสดงว่าผู้พูดก็เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังส่วนหนึ่ง แต่ไม่ใช่ทั้งหมด แล้วจึงใช้ถ้อยคำแบบไม่ระบุชัดเจน “大部份都很有素质。” (‘คนส่วนใหญ่มีมารยาทมาก’) เพื่อแย้งว่าแม้จะมีคนบางกลุ่มเป็นเช่นนั้นแต่คนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นแบบที่ผู้ฟังกล่าว ทั้งนี้ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจนเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้งโดยไม่ชี้ชัดว่าผู้พูดกำลังหมายถึงใคร

ตัวอย่างที่ 58

“这不是吵，是热闹。”

Zhè bù shì chǎo, Shì rènnào

นี่ ไม่ใช่ เสียงดัง คือ ความคึกคัก

‘นี่ไม่ได้เรียกว่าเสียงดัง (แต่)คือความคึกคัก’

จากตัวอย่างที่ 58 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “这不是吵” (‘นี่ไม่ได้เรียกว่าเสียงดัง’) เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง “是热闹” (‘คือความคึกคัก’) กล่าวคือ ผู้ฟังกล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดังซึ่งเป็นคำที่มีนัยด้านลบ ในขณะที่ผู้พูดกล่าวแย้งว่าชาวจีนชอบความคึกคักซึ่งเป็นคำที่มีนัยด้านบวก การใช้คำที่มีนัยต่างกันอย่างชัดเจนทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.2.1.1.1.4 การสั่ง

การสั่ง หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้รูปประโยคคำสั่ง เพื่อให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ เป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟังจึงต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน พบทั้งสิ้น 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.26 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 59

“中国人并不是所有人都很吵，不能以偏概全。”

Zhōngguó rén bìng bù shì suǒyǒu

ประเทศจีน คน เติมน้ำเสียงการปฏิเสธ ไม่ใช่ ทั้งหมด

人都很吵，不能以偏概全。”

rén dōu hěn chǎo, bù néng yǐpiān-gàiquán.

คน ทั้งหมด มาก เสียงดัง ไม่ สามารถ เหมารวม

‘ชาวจีนไม่ใช่ทุกคนจะเสียงดังเสียหน่อย จะเหมารวมไม่ได้’

จากตัวอย่างที่ 59 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว โดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “中国人并不是所有人都很吵” (‘ชาวจีนไม่ใช่ทุกคนจะเสียงดังเสียหน่อย’) เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวมาไม่เป็นความจริงและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นนั้น จากนั้นจึงกล่าวต่อว่า “不能以偏概全。” (‘จะเหมารวมไม่ได้’) เพื่อสั่งไม่ให้ผู้ฟังเหมารวมว่าชาวจีนทุกคนชอบเสียงดังเหมือนกันทั้งหมด เนื่องจากผู้พูดมองว่าสิ่งนั้นไม่เป็นความจริง

ตัวอย่างที่ 60

“不能 这么 说。”

Bù néng zhème shuō.

ไม่ สามารถ แบบนี้ พูด

‘พูดแบบนี้ไม่ได้’

จากตัวอย่างที่ 60 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนกล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งว่า “不能这么说。” (‘พูดแบบนี้ไม่ได้’) เพื่อสั่งห้ามไม่ให้ผู้ฟังพูดเช่นนั้น ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

3.2.1.1.1.5 การตำหนิผู้ฟัง

การตำหนิผู้ฟัง หมายถึง การที่ผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังคิดหรือทำผิด จึงต้องการชี้ให้ผู้ฟังเห็นข้อผิดนั้น เพื่อให้ผู้ฟังทำตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการ จัดเป็นกลวิธีตรงเนื่องจากการเป็นการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าผู้ฟังอย่างชัดเจนโดยการแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน พบทั้งสิ้น 9 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.97 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 61

“你 这样 说 是 不对 的，太

Nǐ zhèyàng shuō shì bù duì de, tài

คุณ แบบนี้ พูด เป็น ไม่ ถูก NOM มาก

片面 了。”

piànmiàn le.

มองในแง่เดียว CRS

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

‘คุณพูดแบบนี้ไม่ถูก มองในแง่เดียวเกินไป’

จากตัวอย่างที่ 61 ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนกล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดัง จึงกล่าวแย้งเพื่อนโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “你这样说是不对的。” (‘คุณพูดแบบนี้ไม่ถูก’) เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงกล่าวตำหนิ “太片面了。” (‘มองในแง่เดียวเกินไป’) เพื่อตำหนิว่าผู้ฟังมองในแง่เดียวมากเกินไป ซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้พูดมองว่าไม่ถูกต้องและไม่เห็นด้วยกับความคิดเช่นนั้น

ตัวอย่างที่ 62

“如果你作为中国人都这么说，那你也没必要说自己了解中国文化，是中国人了。”

Rúguǒ nǐ zuòwéi Zhōngguó rén dōu zhème
ถ้าหาก คุณ ในฐานะที่เป็น ประเทศจีน คน ก็ แบบนี้
说, 那 你 也 没 必 要 说 自 己 了 解 中 国 文 化, 是
shuō, nà nǐ yě méi bìyào shuō zìjǐ liǎojiě Zhōngguó wénhuà, shì
พูด นั้น คุณ ก็ ไม่ จำเป็นต้อง พูด ตนเอง เข้าใจ ประเทศจีน วัฒนธรรม เป็น
中国 人 了。”

Zhōngguó rén le.

ประเทศจีน คน CRS

‘ถ้าหากคุณในฐานะเป็นชาวจีนก็พูดแบบนี้ นั่นก็ไม่จำเป็นต้องพูดว่าตัวเองเข้าใจวัฒนธรรมจีน เป็นชาวจีนแล้ว’

จากตัวอย่างที่ 62 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการตำหนิผู้ฟังว่า “如果你作为中国人都这么说，那你也没必要说自己了解中国文化，是中国人了。” (‘ถ้าหากคุณในฐานะเป็นชาวจีนก็พูดแบบนี้ นั่นก็ไม่จำเป็นต้องพูดว่าตัวเองเข้าใจวัฒนธรรมจีน เป็นชาวจีนแล้ว’) ถ้อยคำนี้จัดเป็นการตำหนิ เนื่องจากการที่ผู้พูดกล่าวว่าผู้ฟังไม่จำเป็นต้องพูดว่าตนเข้าใจวัฒนธรรมจีนและเป็นชาวจีนเป็นการแสดงออกว่าผู้ฟังไม่มีคุณสมบัติพอที่จะกล่าวเช่นนั้น ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากความคิดของผู้ฟังซึ่งผู้พูดมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การตำหนิเช่นนี้ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ตนกล่าว

3.2.1.1.2 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มีทั้งหมด 10 กลวิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การเสนอแนะ การแบ่งรับแบ่งสู้ การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การถาม การขอทำอย่างอื่น การไม่ตอบรับในทันที การบอกว่ามีทางเลือกอื่น และการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งทั้ง 10 กลวิธีใช้เพื่อแสดงเจตนาแย้งในลักษณะต่อไปนี้

1) การให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงสาเหตุที่ไม่เห็นด้วยหรือสาเหตุที่กล่าวแย้งผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าเหตุผลเหล่านั้นแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

2) การใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลงเป็นการใช้ถ้อยคำที่ช่วยให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักความรุนแรงและน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง หรือช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวโดยการทำให้ความอ่อนลง

3) การเสนอแนะเป็นกลวิธีผู้พูดเสนอทางเลือกหรือความเห็นอื่นที่ต่างจากความคิดของผู้ฟังที่กล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้า ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

4) การแบ่งรับแบ่งสู้เป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าความคิดของผู้ฟังไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของตน

5) การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการยอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของผู้ฟัง แล้วจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้คำเชื่อม “แต่” เพื่อแสดงความขัดแย้ง ซึ่งช่วยให้น้ำหนักการคุกคามหน้าของการกล่าวแย้งลดลง

6) การถามเป็นกลวิธีที่ผู้พูดใช้ประโยคคำถามเพื่อตั้งคำถามกับความคิดของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังขบคิดและทบทวนความคิดของตน ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ตนเสนอ

7) การขอทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

8) การไม่ตอบรับในทันทีเป็นกลวิธีที่ผู้พูดหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นโดยการผลัดไปโอกาสหน้าหรือบอกว่าจะนำข้อเสนอที่ตนกลับไปคิด ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

9) การบอกว่ามีทางเลือกอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงทางเลือกอื่น ๆ ในประเด็นที่ผู้ฟังเสนอทางเลือกมาให้ในผลัดก่อนหน้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่ายังมีทางเลือกอื่นที่ผู้ฟังอาจจะสามารถพิจารณาได้ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

10) การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นเพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเป็นผลมาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นทำให้น้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏในความถนัดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ตารางแสดงกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	ความถี่	ร้อยละ
การให้เหตุผล	221	23.74
การใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลง	218	23.42
การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ	99	10.63
การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด	85	9.13
การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน	21	2.26
การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน	13	1.40
การเสนอแนะ	67	7.20
การแบ่งรับแบ่งสู้	63	6.77
การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ	29	3.11
การถาม	26	2.79
การขอทำอย่างอื่น	24	2.58
การไม่ตอบรับในทันที	14	1.50
การบอกว่ามีทางเลือกอื่น	6	0.64
การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น	4	0.43
รวม	305	75.87

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความถี่สูง ได้แก่ การให้เหตุผล และการใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 25 จากกลวิธีทั้งหมด
 - 2) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความถี่ต่ำ ได้แก่ การเสนอแนะ การแบ่งรับแบ่งสู้ การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การถาม การขอทำอย่างอื่น และการไม่ตอบรับทันที ซึ่งพบในความถี่น้อยกว่าร้อยละ 10 จากกลวิธีทั้งหมด
 - 3) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความถี่ต่ำมาก ได้แก่ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น และการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น ซึ่งพบน้อยกว่าร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด
- ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังต่อไปนี้

3.2.1.1.2.1 การให้เหตุผล

การให้เหตุผลเป็นกลวิธีการกล่าวแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในความถี่สูงสุด เป็นกลวิธีที่มีข้อดี 2 ด้าน คือ นอกจากจะแสดงถึงความใส่ใจผู้ฟังโดยการบอกสาเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งเป็นการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง จัดเป็นความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 128) แล้ว ในขณะเดียวกันก็ยังช่วยให้การกล่าวแย้งหนักแน่นและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วย โดยพบทั้งสิ้น 221 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.74 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 63

“泰语 语法 太难了。我想 换
Tàiyǔ yǔfǎ tài nán le. Wǒ xiǎng huàn
ภาษาไทย ไวยากรณ์ มาก ยาก CRS ฉันทอยาก เปลี่ยน

一个。”

yī gè.

หนึ่ง CL

‘ไวยากรณ์ไทยยากเกินไป ฉันทอยากเปลี่ยนอีกหัวข้อหนึ่ง’

จากตัวอย่างที่ 63 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย จึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “泰语语法太难了。” (‘ไวยากรณ์ไทยยากเกินไป’) เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอให้ ในที่นี้ คือ ไวยากรณ์ไทยเป็นหัวข้อรายงานที่ยากเกินไป ซึ่งเป็นสาเหตุที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ นั้น ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน นอกจากนั้น ผู้พูดยังเลือกใช้กลวิธีตรง “我想换一个。” (‘ฉันทอยากเปลี่ยนอีกหัวข้อหนึ่ง’) เพื่อบอกความต้องการของตนซึ่งแตกต่างจากข้อเสนอของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

ตัวอย่างที่ 64

“华欣 只有 海景， 但是 碧武里 有
Huáxīn zhǐyǒu hǎijǐng, dànshì Bìwǔlǐ yǒu
หัวหิน มีเพียง วิวทะเล แต่ เพชรบุรี มี

海，有 山洞 有很 自然 风光， 我们 去 碧武里 吧。”

hǎi, yǒu shāndòng, yǒu hěn zìrán fēngguāng, wǒmen qù Bìwǔlǐ ba.

ทะเล มี ถ้ำ มี มาก เป็นธรรมชาติ วิวทิวทัศน์ พวกเรา ไป เพชรบุรี SA

‘หัวหินมีแต่วิวทะเล แต่เพชรบุรีมีทะเล มีถ้ำ มีวิวทิวทัศน์ที่เป็น
ธรรมชาติ พวกเราไปเพชรบุรีกันเถอะ’

จากตัวอย่างที่ 64 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษา
ที่หัวหินจึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล ถ้อยคำแรกเป็นการบอกข้อเสียของข้อเสนอที่
ผู้ฟังเสนอมา “华欣只有海景” (‘หัวหินมีแต่วิวทะเล’) แล้วจึงให้เหตุผลที่เป็นการบอกข้อดีของ
ข้อเสนอของผู้พูด “但是碧武里有海，有山洞，有很自然风光” (‘แต่เพชรบุรีมีทะเล มีถ้ำ
มีวิวทิวทัศน์ที่เป็นธรรมชาติ’) จากนั้นจึงใช้กลวิธีการเสนอแนะ “我们去碧武里吧。” (‘พวกเรา
ไปเพชรบุรีกันเถอะ’) เพื่อเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่เพชรบุรี ซึ่งผู้พูดมองว่ามีข้อดีมากกว่าข้อเสียของ
ผู้ฟังดังที่กล่าวมาในถ้อยคำก่อนหน้า

ตัวอย่างที่ 65

“那里不熟 而且 我不想 走太
Nàlǐ bù shú érqiě wǒ bù xiǎng zǒu tài
ที่นั่น ไม่ คำนเคย นอกจากนี้ ฉัน ไม่ อยาก ไป มาก

远。”

yuǎn.

ไกล

‘ไม่คุ้นเคยกับที่นั่นและฉันไม่ออกไปไกลมาก’

จากตัวอย่างที่ 65 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศน
ศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี จึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “那里不熟而且我不想走
太远。” (‘ไม่คุ้นเคยกับที่นั่นและฉันไม่ออกไปไกลมาก’) กล่าวคือ ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของ
ผู้ฟังเนื่องจากผู้พูดไม่คุ้นเคยกับจังหวัดกาญจนบุรีและไม่ต้องการเดินทางไกล ทำให้ผู้ฟังสามารถ
ตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

3.1.1.1.2.2 การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง

การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ หมายถึง
“การใช้ถ้อยคำที่ช่วยให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักความรุนแรงและน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง
ลดลงหรือช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวโดยการทำให้อ่อนลง” พบทั้งสิ้น 218 ครั้ง
คิดเป็นร้อยละ 23.42 จากกลวิธีทั้งหมด สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ การ
ใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน และการใช้ถ้อยคำไม่ระบุ
ชัดเจน

ก) การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ

ถ้อยคำลดปริมาณ หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวเพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังหรือมีความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเพียงเล็กน้อย เช่น “不太” “一点(儿)” “有点(儿)” “一下” การซ้ำคำ (reduplication) และการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ (negation) เป็นต้น ถ้อยคำลดปริมาณจัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเนื่องจากถ้อยคำดังกล่าวช่วยให้หน้าหนักความไม่เห็นด้วยและความรุนแรงของการประเมินค่าความคิดของผู้ฟังลดลง ซึ่งช่วยให้หน้าหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลงตามไปด้วย พบทั้งสิ้น 99 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.63 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 66

“我 认为 北碧府 不太 适合 野外

Wǒ rènwéi Běibìfǔ bù tài shìhé yěwài

ฉัน คิดว่า กาญจนบุรี ไม่ มาก เหมาะสม ภาคสนาม

考察。”

kǎochá.

สำรวจ

‘ฉันคิดว่ากาญจนบุรีไม่ค่อยเหมาะจะไปทัศนศึกษา’

จากตัวอย่างที่ 66 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่อาจารย์เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรีจึงกล่าวแย้งว่า “我认为北碧府不太适合野外考察” (‘ฉันคิดว่ากาญจนบุรีไม่ค่อยเหมาะจะไปทัศนศึกษา’) เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์เพราะคิดว่าจังหวัดนี้ไม่เหมาะ ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง 2 กลุ่ม คือ ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “认为” (‘คิดว่า’) และถ้อยคำลดปริมาณ “不太” (‘ไม่ค่อย’) เพื่อให้การกล่าวแย้งให้มีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง

ตัวอย่างที่ 67

“泰语 语法 有点 难。”

Tàiyǔ yǔfǎ yǒudiǎn nán

ภาษาไทย ไวยากรณ์ นิดหน่อย ยาก

‘ไวยากรณ์ไทยยากไปหน่อย’

จากตัวอย่างที่ 67 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานหัวข้อไวยากรณ์ไทย จึงกล่าวแย้งโดยการให้เหตุผล “泰语语法有点难。” (‘ไวยากรณ์ไทยยากไปหน่อย’) เพื่อบอกข้อเสียของหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอมา ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูด

ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “有点” (‘นิดหน่อย’) เพื่อลดน้ำหนักการกล่าวแย้งโดยการแสดงว่าหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอมีข้อเสียเพียงเล็กน้อย

ข) การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด

ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด หรือ “Parenthetical verbs” (Fraser, 1990: 348) เช่น “觉得” และ “认为” จัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง เนื่องจากทำให้ค่าความจริงของถ้อยคำลดลง โดยแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้พูด จึงช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าว อีกทั้งยังลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังด้วย พบทั้งสิ้น 85 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.13 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 68

“老师，我们 觉得 这个题目不太合适，有 更 合适 的 题目 吗？”
Lǎoshī, wǒmen juéde zhè ge tí mù bù tài
อาจารย์ พวกเรา รู้สึกว่า นี้ CL หัวข้อ ไม่ มาก
héshì, yǒu gèng héshì de tí mù ma?
เหมาะสม มี มากกว่า เหมาะสม ASSOC หัวข้อ Q
‘อาจารย์ พวกเรารู้สึกว่าหัวข้อนี้ไม่ค่อยเหมาะสม มีหัวข้อที่
เหมาะกว่านี้ไหมคะ’

จากตัวอย่างที่ 68 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เกี่ยวกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ โดยเลือกใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังพร้อมทั้งแสดงความสุภาพ แล้วจึงกล่าวแย้ง “我们觉得这个题目不太合适” (‘พวกเรารู้สึกว่าหัวข้อนี้ไม่ค่อยเหมาะสม’) เพื่อบอกว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “觉得” (‘รู้สึกว่า’) เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการบอกว่านี่เป็นเพียงความคิดเห็นของผู้พูดเท่านั้น อีกทั้งยังใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “不太” (‘ไม่ค่อย’) เพื่อลดน้ำหนักของการกล่าวแย้งด้วย จากนั้นผู้พูดเลือกใช้ประโยคคำถาม “有更合适的题目吗？” (‘มีหัวข้อที่**เหมาะกว่านี้ไหมคะ**’) เพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตนและเสนอทางเลือกอื่น

ตัวอย่างที่ 69

“我们 认为 其他 府 更 好。”
Wǒmen rènwéi qítā fǔ gèng hǎo
พวกเรา คิดว่า อื่น จังหวัด มากกว่า ดี

‘พวกเราคิดว่าจังหวัดอื่นดีกว่า’

จากตัวอย่างที่ 69 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี จึงกล่าวแย้งว่า “我们认为其他府更好。” (‘พวกเราคิดว่าจังหวัดอื่นดีกว่า’) เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “认为” (‘คิด’) เพื่อทำให้ความอ่อนลงโดยการแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พูด

ค) การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน

ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นการคาดคะเนของผู้พูด เช่น “可能” และ “似乎” เป็นต้น จัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงโดยการลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าว อีกทั้งยังลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งต่อผู้ฟังด้วย เนื่องจากเป็นการแสดงว่าความเห็นของผู้พูดที่ต่างจากผู้ฟังเป็นเพียงการคาดเดาซึ่งอาจถูกต้องหรือไม่ก็ได้ พบทั้งสิ้น 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.26 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 70

“但是 我觉得 做 关于 泰国 旅游
Dànshì wǒ juéde zuò guānyú Tàiguó lǚyóu
แต่ ฉัน รู้สึกว่า ทำ เกี่ยวกับ ประเทศไทย ท่องเที่ยว

景点 这个 题目的 人 可能 会 很 多,
jǐngdiǎn zhè ge tí mù de rén kěnéng huì hěn duō,
สถานที่ นี้ CL หัวข้อ ASSOC คน อาจจะ แสดงความเป็นไปได้ มาก จำนวนมาก

而且 已经 有 很 多 人 弄 过 了。”

érqiě yǐjīng yǒu hěn duō rén nòng-guò le.

นอกจากนี้ แล้ว มี มาก จำนวนมาก คน ทำ-EXP PFL

‘แต่ฉันรู้สึกว่าคุณที่ ทำ หัวข้อ เกี่ยวกับ สถานที่ที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยอาจจะเยอะ นอกจากนี้ยังมีหลายคนทำไปแล้ว’

จากตัวอย่างที่ 70 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับที่เพื่อนเสนอให้ทำรายงานหัวข้อสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “做关于泰国旅游景点这个题目的人可能会很多” (‘คนที่ ทำ หัวข้อ เกี่ยวกับ สถานที่ที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยอาจจะเยอะ’) และ “而且已经有很多人弄过了。” (‘นอกจากนี้ยังมีหลายคนทำไปแล้ว’) เพื่อบอกข้อเสียของหัวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอมา ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยที่จะทำรายงานในหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอ ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง 2 กลุ่ม

คือ ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “觉得” (‘รู้สึก’) เพื่อแสดงว่าสิ่งที่กล่าวเป็นเพียงความคิดของผู้พูด และถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “可能” (‘อาจจะ’) เพื่อแสดงว่าสิ่งที่กล่าวเป็นเพียงการคาดคะเนของผู้พูดเท่านั้น กล่าวคือ ผู้พูดคาดว่าน่าจะมีคนเลือกทำรายงานหัวข้อนี้จำนวนมาก แต่อาจจะเป็นเช่นนั้นหรือไม่ก็ได้ ช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง

ตัวอย่างที่ 71

“有 关于 旅游 景点 的 文章

Yǒu guānyú lǚyóu jǐngdiǎn de wénzhāng

มี เกี่ยวกับ ท่องเที่ยว สถานที่ ASSOC บทความ

似乎 太 多 了。”

sìhū tài duō le

ดูเหมือน มาก จำนวนมาก CRS

‘ดูเหมือนว่าบทความเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวมีจำนวนมากแล้ว’

จากตัวอย่างที่ 71 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนเสนอให้ทำรายงานหัวข้อสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงกล่าวแย้งโดยการให้เหตุผลว่า “有关于旅游景点的各种文章似乎太多了。” (‘ดูเหมือนว่าบทความเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวจะมีจำนวนมากแล้ว’) เพื่อบอกข้อเสียของหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอ ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “似乎” (‘ดูเหมือน’) เพื่อทำให้ความอ่อนลง โดยการแสดงว่าข้อเสียของความคิดผู้ฟังเป็นการคาดคะเนของผู้พูดเท่านั้น อาจจะจริงหรือไม่ก็ได้

ง) การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน

ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ระบุชัดเจนว่าเป้าหมายที่ผู้พูดกำลังสื่อถึงคือใคร แต่ใช้การพูดแบบรวม ๆ หรือสื่อถึงจำนวนที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น “一些” และ “大部分” เป็นต้น การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจนช่วยลดความรุนแรงของการประเมินค่าความคิดของผู้ฟังโดยการทำให้ถ้อยคำที่กล่าวไม่ชัดเจน ซึ่งช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวและลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งต่อผู้ฟังได้ด้วย พบทั้งสิ้น 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.40 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 72

“北碧府 有点 远。对 一些

Běibì fǔ yǒudiǎn yuǎn. Duì yīxiē

กาญจนบุรี เล็กน้อย ไกล สำหรับ บาง(คน)

同学 有 负担。”

tóngxué yǒu fùdān.

เพื่อนนักศึกษา มี ภาระ

‘กาญจนบุรีไกลไปหน่อย สำหรับนักศึกษาบางคนถือเป็นภาระ’

จากตัวอย่างที่ 72 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ที่จะให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี โดยเลือกใช้การให้เหตุผล “北碧府有点远。” (‘กาญจนบุรีไกลไปหน่อย’) และ “对一些同学有负担。” (‘สำหรับนักศึกษาบางคนถือเป็นภาระ’) เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง 2 กลุ่ม คือ ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “一些” (‘บาง(คน)’) เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งโดยการไม่ระบุเจาะจงว่าหมายถึงนักศึกษาคนใด อีกทั้งยังใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “有点” (‘นิดหน่อย’) เพื่อลดน้ำหนักการกล่าวแย้งด้วย

ตัวอย่างที่ 73

“老师 的 想法 是 好的。但是

Lǎoshī de xiǎngfǎ shì hǎo de. Dànshì

อาจารย์ GEN ความคิด เป็น ดี NOM แต่

我们 想 尝试 一些 不一样 的 东西。”

wǒmen xiǎng chángshì yīxiē bù yīyàng de dōngxi.

พวกเรา อยาก ลอง บาง(อย่าง) ไม่ เหมือนกัน ASSOC สิ่งของ

‘ความคิดของอาจารย์ก็ดี แต่พวกเราอยากลองบางอย่างที่ต่าง

ออกไป’

จากตัวอย่างที่ 73 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่อาจารย์เสนอให้ทำรายงานหัวข้อไวยากรณ์ไทย จึงกล่าวแย้งว่า “但是我们想尝试一些不一样的东西” (‘แต่พวกเราอยากลองบางอย่างที่ต่างออกไป’) ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “一些” (‘บาง(อย่าง)’) ประกอบด้วยเพื่อทำให้ความอ่อนลงโดยการไม่ระบุว่าการทำหัวข้อใด นอกจากนี้ผู้พูดยังใช้การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “老师的想法是好的” (‘ความคิดของอาจารย์ก็ดี’) เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังด้วย

3.2.1.1.2.3 การเสนอแนะ

การเสนอแนะ หมายถึง การที่ผู้พูดเสนอทางเลือกหรือความเห็นอื่นที่ต่างจากความคิดของผู้ฟังที่กล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้า โดยที่ผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่ตนเสนอนั้นดีกว่าหรือ

เหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากผู้ฟังมีสิทธิในการเลือกที่จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้พูดเสนอก็ได้ พบทั้งสิ้น 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.20 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 74

“我觉得这个地方不太好，我认为
Wǒ juéde zhè ge dìfang bù tài hǎo, wǒ rènwéi
ฉัน รู้สึกว่า นี้ CL สถานที่ ไม่ มาก ดี ฉัน คิดว่า

普吉岛 比较 适合。”

Pǔjī dǎo bǐjiào shìhé.

ภูเก็ต เกาะ มากกว่า เหมาะสม

‘ฉันรู้สึกว่ที่นี่ไม่ค่อยดี ฉันคิดว่าภูเก็ตเหมาะสมกว่า’

จากตัวอย่างที่ 74 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหิน โดยเลือกใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงทั้งถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิดและถ้อยคำลดปริมาณ “我觉得这个地方不太好” (‘ฉันรู้สึกว่ที่นี่ไม่ค่อยดี’) เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้ง จากนั้นจึงเสนอแนะทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่า โดยใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิดประกอบด้วยเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง “我认为普吉岛比较适合。” (‘ฉันคิดว่าภูเก็ตเหมาะสมกว่า’)

ตัวอย่างที่ 75

“老师，北碧府 不适合 野外 考察，
Lǎoshī, Běibìfǔ bù shìhé yěwài kǎochá,
อาจารย์ กาญจนบุรี ไม่ เหมาะสม ภาคสนาม สำรวจ

我们去其他有特色的府吧？”

wǒmen qù qítā yǒu tèshè de fǔ ba?

พวกเรา ไป อื่น มี ความพิเศษ ASSOC จังหวัด SA

‘อาจารย์ กาญจนบุรีไม่เหมาะจะไปทัศนศึกษา พวกเราไปจังหวัดอื่นที่มีความพิเศษกันเถอะ’

จากตัวอย่างที่ 75 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เนื่องจากไม่เห็นด้วยที่อาจารย์เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี โดยเลือกใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความรู้สึกพอใจ ตามด้วยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “北碧府不适合野外考察” (‘กาญจนบุรีไม่เหมาะจะไปทัศนศึกษา’) แล้วจึงใช้ประโยคคำถาม

“我们去其他有特色的府吧？”（‘พวกเราไปจังหวัดอื่นที่มีความพิเศษกันเถอะค่ะ’）เพื่อเสนอแนะทางเลือกอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าข้อเสนอของผู้ฟัง นั่นคือ การไปจังหวัดทัศนศึกษาที่จังหวัดอื่นซึ่งมีความน่าสนใจมากกว่ากาญจนบุรี

3.2.1.1.2.4 การแบ่งรับแบ่งสู้

การแบ่งรับแบ่งสู้ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าความคิดของผู้ฟังไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง เป็นการยอมรับว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวก็มีส่วนที่ผู้พูดเห็นด้วย แต่ก็มีส่วนที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยเช่นกัน พบทั้งสิ้น 63 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.77 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 76

“只是 有些人 吵。”

Zhǐshì yǒu xiē rén chǎo.

เพียงแค่ มี บาง คน เสียงดัง

‘เพียงแค่มีบางคนเสียงดัง’

จากตัวอย่างที่ 76 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนเสียงดัง โดยผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “只是有些人吵。”（‘เพียงแค่มีบางคนเสียงดัง’）เพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง ช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าน้อยกว่าการกล่าวแย้งอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากแสดงว่าผู้พูดยอมรับความคิดของผู้ฟังบางส่วน แต่ก็ยังทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

ตัวอย่างที่ 77

“只是 有的人 比较 吵。”

Zhǐshì yǒuderén bǐjiào chǎo.

เพียงแค่ มีบางคน ค่อนข้าง เสียงดัง

‘เพียงแค่มีบางคนที่ค่อนข้างเสียงดัง’

จากตัวอย่างที่ 77 ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนกล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดังจึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “只是有的人比较吵。”（‘เพียงแค่มีบางคนที่ค่อนข้างเสียงดัง’）ซึ่งไม่ได้ปฏิเสธความคิดของผู้ฟังแต่ก็ไม่ได้ยอมรับว่าความคิดนั้นถูกต้อง กล่าวคือผู้พูดยอมรับว่ามีชาวจีนบางส่วนที่เป็นแบบที่ผู้ฟังกล่าว แต่ก็ชาวจีนอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.2.1.1.2.5 การกล่าวขอมรับก่อนการปฏิเสธ

การกล่าวขอมรับก่อนการปฏิเสธ หรือ token agreement (Brown & Levinson, 1987: 113-114) หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการขอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของผู้ฟัง รูปแบบที่ปรากฏมักจะเป็นการแสดงความคิดเห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังบางส่วนแล้วจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้คำเชื่อม “但是” หรือ “可是” เพื่อแสดงความขัดแย้ง จัดเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) พบทั้งสิ้น 29 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.11 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 78

“老师，北碧府 虽然 很 漂亮。 但是
Lǎoshī, Běibìfǔ suīrán hěn piàoliang Dànshì
อาจารย์ กาญจนบุรี แม้ว่า มาก สวย แต่
我们 更 想 去 普吉 岛。”
wǒmen gèng xiǎng qù Pǔjī dǎo.
พวกเรา มากกว่า อยาก ไป ภูเก็ต เกาะ
‘อาจารย์ แม้ว่ากาญจนบุรีจะสวยงาม แต่พวกเราอยากไปภูเก็ต
มากกว่า’

จากตัวอย่างที่ 78 อาจารย์เสนอให้กลุ่มของผู้พูดไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี แต่ผู้พูดไม่เห็นด้วยจึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยการใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อแสดงความสุภาพและเรียกความสนใจของผู้ฟัง แล้วจึงใช้กลวิธีการกล่าวขอมรับก่อนการปฏิเสธ “北碧府虽然很漂亮。” (‘แม้ว่ากาญจนบุรีจะสวยงาม’) เพื่อแสดงว่าความคิดของผู้ฟังก็มีส่วนดีก่อนที่จะกล่าวแย้งโดยการบอกความต้องการของตน “但是我们更想去普吉岛。” (‘แต่พวกเราอยากไปภูเก็ตมากกว่า’) เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 79

“老师 建议 很好，但是 这个 题目
Lǎoshī jiànyì hěn hǎo, dànshì zhè ge tí mù
อาจารย์ แนะนำ มาก ดี แต่ นี้ CL หัวข้อ
不 适合 我们。”
bù shìhé wǒmen
ไม่ เหมาะสม พวกเรา

‘คำแนะนำของอาจารย์ดีมาก แต่หัวข้อนี้ไม่เหมาะกับพวกเรา’

จากตัวอย่างที่ 79 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อ รายงานที่อาจารย์เสนอให้จึงกล่าวแย้งโดยการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “老师建议很好” (‘คำแนะนำของอาจารย์ดีมาก’) เพื่อแสดงว่าความคิดของผู้ฟังก็มีส่วนที่ดีหรือได้รับการยอมรับจากผู้พูด จากนั้นจึงใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “但是这个题目不适合我们” (‘แต่หัวข้อนี้ไม่เหมาะกับพวกเรา’) เพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ

3.2.1.1.2.6 การถาม

การถาม หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ประโยคคำถามเพื่อตั้งคำถามกับความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังฉุกคิดและทบทวนความคิดของตน จัดเป็นความสุภาพด้านลบตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) พบทั้งสิ้น 26 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.79 จากกลวิธีทั้งหมด แบ่งได้เป็นการถามเพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตน 14 ครั้ง และการถามเพื่อให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น 12 ครั้ง เช่น

ตัวอย่างที่ 80

“华欣很好，但我想知道有
Huáxīn hěn hǎo, dàn wǒ xiǎng zhīdao yǒu
หัวหิน มาก ดี แต่ ฉัน อยาก รู้ มี

其他更好玩一点的地方吗?”

qítā gèng hǎowán yīdiǎn de dìfang ma?

อื่น มากกว่า สนุก เล็กน้อย ASSOC สถานที่ Q

‘หัวหินดีมาก แต่ฉันอยากทราบว่า มีสถานที่ที่น่าสนุกกว่านั้นสัก
หน้อยไหม’

จากตัวอย่างที่ 80 เป็นสถานการณ์ที่เพื่อนเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหินแต่ผู้พูดไม่เห็นด้วยจึงกล่าวแย้งโดยเริ่มต้นจากการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “华欣很好” (‘หัวหินดีมาก’) เพื่อแสดงว่าผู้พูดยอมรับว่าข้อเสนอของผู้ฟังก็มีส่วนดี จากนั้นจึงแสดงความเห็นแย้งโดยใช้การถาม “但我想知道有其他更好玩一点的地方吗?” (‘แต่ฉันอยากทราบว่า มีสถานที่ที่น่าสนุกกว่านั้นสักหน้อยไหม’) เพื่อให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดหรือข้อเสนอที่ตนกล่าวไป

ตัวอย่างที่ 81

“为什么 要去 北碧府 呢？”

Wèi shénme yào qù Běibìfǔ ne?

ทำไม ต้อง ไป กาญจนบุรี REX

‘ทำไมต้องไปกาญจนบุรีหรอคะ’

จากตัวอย่างที่ 81 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี จึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้การถาม “为什么要去北碧府呢？”（‘ทำไมต้องไปกาญจนบุรีหรอคะ’）เพื่อขอให้ผู้ฟังให้เหตุผลที่เสนอความคิดเช่นนั้น เป็นการถามที่ตั้งคำถามกับความคิดของผู้ฟังเพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตน ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนจึงได้ขอให้อธิบายเหตุผลเพิ่มเติม

ตัวอย่างที่ 82

“我觉得选 泰国 美食 更好

Wǒ juéde xuǎn Tàiguó měishí gèng hǎo

ฉัน คิดว่า เลือก ประเทศไทย อาหาร มากกว่า ดี

吧。旅游景点 众多 且 分散， 不太好 研究。你们
ba. Lǚyóu jǐngdiǎn zhòngduō qiě fēnsàn, bù tài hǎo yánjiū. Nǐmen
SA ท่องเที่ยว สถานที่ จำนวนมาก และ กระจุกกระจาย ไม่ มาก ดี ศึกษา พวกคุณ
觉得 呢？”

juéde ne?

คิดว่า REX

‘ฉันคิดว่าเลือกอาหารไทยดีกว่านะ สถานที่ท่องเที่ยวมีเยอะ และกระจุกกระจาย เอามาเขียนเป็นรายงานไม่ค่อยดี พวกเธอคิดว่าอย่างไร’

จากตัวอย่างที่ 82 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการเสนอแนะร่วมกับถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “我觉得选泰国美食更好吧。”（‘ฉันคิดว่าเลือกอาหารไทยดีกว่านะ’）แล้วจึงให้เหตุผลร่วมกับการใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “旅游景点众多且分散，不太好研究。”（‘เอามาเขียนเป็นรายงานไม่ค่อยดี’）เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอมา จากนั้นจึงใช้การถาม “你们觉得呢？”（‘พวกเธอคิดว่าอย่างไร’）เพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตน และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะยอมรับข้อเสนอของผู้พูดหรือไม่

3.2.1.1.2.7 การขอทำอย่างอื่น

การขอทำอย่างอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งโดยการแสดงว่าผู้ฟังมีสิทธิในการตัดสินใจที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามที่ผู้พูดขอก็ได้ ซึ่งเป็นกรให้ทางเลือกผู้ฟังในการตัดสินใจ มักปรากฏในรูปประโยคคำถาม “可以。。。吗？” พบทั้งสิ้น 24 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.58 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 83

“老师， 我个人 对于 泰国 文学
Lǎoshī, wǒ gèrén duìyú Tàiguó wénxué
อาจารย์ ฉัน ส่วนตัว เกี่ยวกับ ประเทศไทย วรรณคดี
比较 感兴趣， 可以 选择 做 泰国 文学 的 课题 吗？”
bǐjiào gǎnxìngqù, kěyǐ xuǎnzé zuò tàiguó wénxué de kètí ma?
มากกว่า สนใจ สามารถ เลือก ทำ ประเทศไทย วรรณคดี ASSOC หัวข้อ Q

‘อาจารย์ ตัวฉันสนใจเกี่ยวกับวรรณคดีไทยมากกว่า ขอเลือกทำ
รายงานหัวข้อวรรณคดีไทยได้ไหมคะ’

จากตัวอย่างที่ 83 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ โดยเลือกใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความรู้สึก จากนั้นจึงให้เหตุผล “我个人对于泰国文学比较感兴趣” (‘ตัวฉันสนใจเกี่ยวกับวรรณคดีไทยมากกว่า’) เพื่อบอกสาเหตุที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง พร้อมทั้งใช้ประโยคคำถาม “可以选择做泰国文学的课题吗？” (‘ขอเลือกทำรายงานหัวข้อวรรณคดีไทยได้ไหมคะ’) เพื่อขอทำอย่างอื่น นั่นคือ การทำรายงานหัวข้อวรรณคดีไทยที่ผู้พูดสนใจ

ตัวอย่างที่ 84

“泰语 语法 有点 难， 想 选 其他
Tàiyǔ yǔfǎ yǒudiǎn nán, xiǎng xuǎn qítā
ภาษาไทย ไวยากรณ์ เล็กน้อย ยาก อยาก เลือก อื่น
的 可以 吗？”
de kěyǐ ma?
NOM สามารถ Q

‘ไวยากรณ์ไทยยากไปหน่อย อยากเลือกหัวข้ออื่นได้ไหม’

จากตัวอย่างที่ 84 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย จึงกล่าวแย้งโดยการให้เหตุผล “泰语语法有点难”

(‘ไวยากรณืไทยยากไปหน่อย’) เพื่อบอกสาเหตุที่ตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง จากนั้นจึงขอทำอย่างอื่น “想选其他的可以吗?” (‘อยากเลือกหัวข้ออื่นได้ไหม’) ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

3.2.1.1.2.8 การไม่ตอบรับในทันที

การไม่ตอบรับในทันที หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการไม่ตอบรับหรือปฏิเสธข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอให้ แต่เลือกที่จะหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นแย้งโดยการผลัดไปโอกาสหน้าหรือบอกว่าจะนำข้อเสนอที่กลับไปคิด พบทั้งสิ้น 14 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.50 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 85

“谢谢 老师的 建议， 我会

Xièxiè lǎoshī de jiànyì, wǒ huì

ขอบคุณ อาจารย์ GEN คำแนะนำ ฉัน แสดงความเป็นไปได้

好好 考虑 一下 的。”

hǎohǎo kǎolù yīxià de.

อย่างดี พิจารณา สักหน่อย PRT

‘ขอบคุณสำหรับคำแนะนำของอาจารย์ ฉันจะกลับไปคิดพิจารณาให้ดี’

จากตัวอย่างที่ 85 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ที่บอกให้ทำรายงานเกี่ยวกับไวยากรณืไทยและต้องการกล่าวแย้ง โดยผู้พูดใช้กลวิธีการขอบคุณ “谢谢老师的建议” (‘ขอบคุณสำหรับคำแนะนำของอาจารย์’) เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่อาจารย์ช่วยคิดและเสนอหัวข้อรายงานมาให้ จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยใช้การไม่ตอบรับทันที “我会好好考虑一下的。” (‘ฉันจะกลับไปคิดพิจารณาให้ดี’) ในที่นี้ คือ การบอกว่าผู้พูดจะนำข้อเสนอของอาจารย์กลับไปคิด ซึ่งผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนเนื่องจากไม่ได้ตอบรับข้อเสนอของตนในทันที

ตัวอย่างที่ 86

“华欣 我们 可以 下次 去。”

Huáxīn wǒmen kěyǐ xiàcì qù.

หัวหิน พวกเขา สามารถ ครั้งหน้า ไป

‘หัวหิน เราไปคราวหน้าก็ได้’

จากตัวอย่างที่ 86 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหินจึงกล่าวแย้งโดยการไม่ตอบรับทันที “华欣我们可以下次去。” (‘หัวหิน เราไปคราวหน้าก็ได้’) เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะไม่ตอบรับและปฏิเสธข้อเสนอของผู้ฟัง ทั้งนี้ การที่ผู้พูดผลัดไปโอกาสหน้าก็ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

3.2.1.1.2.9 การบอกว่ามีทางเลือกอื่น

การบอกว่ามีทางเลือกอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงทางเลือกอื่น ๆ ในประเด็นที่ผู้ฟังเสนอทางเลือกมาให้ในผลัดก่อนหน้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่ายังมีทางเลือกอื่นที่ผู้ฟังอาจจะสามารถพิจารณาได้ ทั้งนี้ผู้พูดไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังเปลี่ยนความคิดของตน เพียงแต่บอกให้ผู้ฟังทราบว่ายังมีทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจจะดีกว่า พบทั้งสิ้น 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.64 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 87

“老师，我有一个想法。”

Lǎoshī, wǒ yǒu yī gè xiǎngfǎ.

อาจารย์ ฉัน มี หนึ่ง CL ความคิด

‘อาจารย์ ฉันมีอีกความคิดหนึ่ง’

จากตัวอย่างที่ 87 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อแสดงความสุภาพและเรียกให้เกิดความสนใจ จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยการบอกว่ามีทางเลือกอื่น “我有一个想法。” (‘ฉันมีอีกความคิดหนึ่ง’) ซึ่งผู้พูดไม่ได้เสนอแนะว่าทางเลือกใดดีกว่าข้อเสนอของผู้ฟัง เพียงแต่บอกว่ามีทางเลือกอื่นที่อาจนำไปพิจารณาได้ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

ตัวอย่างที่ 88

“我认为有比华欣更适合

Wǒ rènwéi yǒu bǐ Huáxīn gèng shìhé

ฉัน คิดว่า มี COMP หัวหิน มากกว่า เหมาะสม

考察的 地方。”

kǎochá de dì fang.

สำรวจ ASSOC สถานที่

‘ฉันคิดว่ามีสถานที่ที่เหมาะสมไปทัศนศึกษามากกว่าหัวหิน’

จากตัวอย่างที่ 88 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหิน จึงกล่าวแย้งว่า “我认为有比华欣更适合考察的地方。” (ฉันคิดว่ามีสถานที่ที่เหมาะสมไปทัศนศึกษามากกว่าหัวหิน) เพื่อบอกว่ายังมีสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมไปทัศนศึกษามากกว่าหัวหิน โดยที่ผู้พูดไม่ได้เสนอทางเลือกที่คิดว่าดีกว่า แต่ก็ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “认为” (‘คิด’) ประกอบเพื่อทำให้ความอ่อนลงด้วย

3.2.1.1.2.10 การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น

การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นเพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเป็นผลมาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่น การอ้างถึงสิ่งอื่นช่วยลดการคุกคามหน้าผู้ฟังได้โดยการแสดงว่าผู้พูดไม่ได้กล่าวแย้งผู้ฟังเพราะไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟัง แต่เกิดจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้พูดต้องกล่าวแย้งในสถานการณ์นั้น พบทั้งสิ้น 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.43 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 89

“华欣 这个地方 很好, 但是 要

Huáxīn zhè ge dìfāng hěn hǎo, dànshì yào

หัวหิน นี้ CL สถานที่ มาก ดี แต่ ต้องการ

去 哪 我们 小组 已经 决定 好 了。”

qù nǎ wǒmen xiǎozǔ yǐjīng juédìng hǎo le

ไป ที่ไหน พวกเรา กลุ่ม แล้ว ตัดสินใจ ดี PFV

‘หัวหินเป็นสถานที่ที่ดีมาก แต่จะไปไหน กลุ่มของพวกเราได้ตัดสินใจไปแล้ว’

จากตัวอย่างที่ 89 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหิน จึงกล่าวแย้งโดยใช้การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “华欣这个地方很好” (‘หัวหินเป็นสถานที่ที่ดีมาก’) เพื่อแสดงว่าข้อเสนอของผู้ฟังก็มีส่วนดี แล้วจึงกล่าวแย้งโดยการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น “但是要去哪我们小组已经决定好了。” (‘แต่จะไปไหน กลุ่มของพวกเราได้ตัดสินใจไปแล้ว’) ในที่นี้ คือ การอ้างถึงมติของกลุ่มที่ได้ตัดสินใจเลือกสถานที่ไปทัศนศึกษาแล้ว ทำให้ผู้พูดไม่สามารถทำตามข้อเสนอของผู้ฟังได้

3.2.1.2 กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งมีทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำเรียก การขอบคุณ การขอโทษ การเกริ่นความ และการตอบกึ่งตอบรับ

กลวิธีเสริมทั้ง 5 กลวิธีใช้เพื่อประกอบกลวิธีหลักในลักษณะต่อไปนี้

- 1) การใช้คำเรียกเป็นกลวิธีที่ใช้เรียกความสนใจจากผู้ฟัง อีกทั้งยังใช้เพื่อแสดงความเคารพและความสุภาพด้วย
- 2) การขอบคุณเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและช่วยให้ถ้อยคำการแสดงความเห็นแย้งที่กำลังจะกล่าวตามมามีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง โดยการแสดงถึงความซาบซึ้งใจอันเป็นผลมาจากการกระทำก่อนหน้าของผู้ฟังที่ผู้พูดรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตน
- 3) การขอโทษเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพโดยกล่าวถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดรู้สึกว่าการกระทำสิ่งที่ไม่ดีต่อผู้ฟังหรือรู้สึกเสียใจต่อการกระทำของตน
- 4) การเกริ่นความเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อเชื่อมโยงถ้อยคำที่จะกล่าวกับผลัดที่มาก่อนหน้า อีกทั้งยังช่วยรักษาหน้าผู้ฟังด้วย
- 5) การตอบกึ่งตอบรับเป็นกลวิธีที่ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังเนื่องจากการแสดงว่าผู้พูดสามารถยอมรับสิ่งที่ผู้ฟังเสนอได้

กลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏในความถี่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีเสริม	ความถี่	ร้อยละ
การใช้คำเรียก	46	4.94
การขอบคุณ	18	1.93
การขอโทษ	13	1.40
การเกริ่นความ	8	0.86
การตอบกึ่งตอบรับ	2	0.21
รวม	87	9.34

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลวิธีเสริมที่พบในความถี่สูง ได้แก่ การใช้คำเรียก ซึ่งพบประมาณร้อยละ 5 จากกลวิธีทั้งหมด

2) กลวิธีเสริมที่พบในความถี่ต่ำ ได้แก่ การขอบคุณ และการขอโทษ ซึ่งพบในความถี่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากกลวิธีทั้งหมด

3) กลวิธีเสริมที่พบในความถี่ต่ำมาก ได้แก่ การเกริ่นความ และการตอบกิ่งตอบรับ ซึ่งพบในความถี่น้อยกว่าร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งดังต่อไปนี้

3.2.1.2.1 การใช้คำเรียก

การใช้คำเรียกจัดเป็นกลวิธีเสริมที่ใช้ในวัจนกรรมการกล่าวแย้ง เนื่องจากเมื่อปรากฏเดี่ยว การใช้คำเรียกไม่สามารถแสดงเจตนาไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังได้ แต่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีนี้มาประกอบกับกลวิธีหลักเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ กล่าวคือ ใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟังและใช้เพื่อแสดงความรู้สึก เนื่องจากในสังคมจีน การใช้คำเรียกที่เหมาะสมเป็นหลักการข้อหนึ่งในการแสดงความรู้สึก (Gu, 1990; Kádár & Pan, 2011: 135) พบทั้งสิ้น 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.94 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 90

“老师，本来我们也想选关于泰语
Lǎoshī, běnlái wǒmen yě xiǎng xuǎn guānyú Tàiyǔ
อาจารย์ ที่จริง พวกเรา ก็ อยาก เลือก เกี่ยวกับ ภาษาไทย
语法的 题目。但是 感觉 泰国 美食 更 有趣。”
yǔfǎ de tí mù. Dànshì gǎnjué Tàiguó měishí gèng yǒuquán.
ไวยากรณ์ ASSOC หัวข้อ แต่ รู้สึกว่า ประเทศไทย อาหาร มากกว่า น่าสนใจ

‘อาจารย์ ที่จริงพวกเรา ก็อยากเลือกหัวข้อเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย แต่รู้สึกว่าอาหารไทยน่าสนใจมากกว่า’

จากตัวอย่างที่ 90 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เนื่องจากไม่เห็นด้วยที่อาจารย์เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย โดยใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความรู้สึก เนื่องจากการใช้คำเรียกให้เหมาะสมเป็นหลักการความรู้สึกข้อหนึ่งของจีน (Gu, 1990; Kádár & Pan, 2011: 135) จากนั้นผู้พูดจึงใช้การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “本来我们也想选关于泰语语法的题目。” (‘ที่จริงพวกเรา ก็อยากเลือกหัวข้อเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย’) และกล่าวแย้งโดยการเสนอแนะพร้อมทั้งใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะ

ทางความคิดเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้ง “但是感觉泰国美食更有趣。” (‘แต่รู้สึกว่าการทำอาหารไทยน่าสนใจมากกว่า’)

ตัวอย่างที่ 91

“老师，泰语语法的题目是挺好的，
Lǎoshī, Tàiyǔ yǔfǎ de títù shì tǐng hǎo de,
อาจารย์ ภาษาไทย ไวยากรณ์ ASSOC หัวข้อ เป็น มาก ดี NOM

但是我 认为 泰国 食物 更 适合 我们。”

dànshì wǒ rènwéi tàiguó shíwù gēng shìhé wǒmen.

แต่ ฉัน คิดว่า ประเทศไทย อาหาร มากกว่า เหมาะสม พวกเรา

‘อาจารย์ ไวยากรณ์ไทยก็เป็นหัวข้อที่ดีมาก แต่ฉันคิดว่าอาหารไทยเหมาะกับพวกเรามากกว่า’

จากตัวอย่างที่ 91 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานหัวข้อไวยากรณ์ไทย จึงกล่าวแย้งโดยเริ่มจากการใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อเรียกความสนใจและแสดงความเคารพ จากนั้นจึงใช้กลวิธีการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “泰语语法的题目是挺好的” (‘ไวยากรณ์ไทยก็เป็นหัวข้อที่ดีมาก’) เพื่อรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง แล้วจึงเสนอแนะหัวข้อที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าโดยใช้คำแสดงสภาวะทางความคิดประกอบ “但是我认为泰国食物更适合我们” (‘แต่ฉันคิดว่าอาหารไทยเหมาะกับพวกเรามากกว่า’) ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.2.1.2.2 การขอบคุณ

การขอบคุณ คือ การที่ผู้พูดกล่าวขอบคุณเพื่อแสดงถึงความซาบซึ้งใจอันเป็นผลมาจากการกระทำก่อนหน้าของผู้ฟังที่ผู้พูดรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตน Leech (1983: 104) กล่าวว่า การขอบคุณเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรักษาความปรองดองได้ ถือเป็นกลวิธีเสริมที่ช่วยในการแสดงความรู้สึกและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา พบทั้งสิ้น 18 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.93 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 92

“谢谢 老师，但我可能有更想去
Xièxiè lǎoshī, dàn wǒ kěnéng yǒu gèng xiǎng qù
ขอบคุณ อาจารย์ แต่ ฉัน อาจจะ มี มากกว่า อยาก ไป

考察 的 地方。”

kǎochá de dì fāng.

สำรวจ ASSOC สถานที่

‘ขอบคุณอาจารย์ แต่ฉันอาจจะมีสถานที่ที่อยากไปทัศนศึกษามากกว่า’

จากตัวอย่างที่ 92 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่อาจารย์เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี จึงกล่าวแย้งอาจารย์ โดยใช้กลวิธีการขอบคุณร่วมกับการใช้คำเรียก “谢谢老师” (‘ขอบคุณอาจารย์’) เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่อาจารย์กรุณาช่วยคิดและเสนอทางเลือกมาให้ จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “但我可能有更想去考察的地方。” (‘แต่ฉันอาจจะมีสถานที่ที่อยากไปทัศนศึกษามากกว่า’) เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 93

“谢谢 老师，不过 我们 水平 有限，选

Xièxiè lǎoshī, bùguò wǒmen shuǐpíng yǒuxiàn, xuǎn

ขอบคุณ อาจารย์ แต่ว่า พวกเรา ความสามารถ มีข้อจำกัด เลือก

泰语 语法 做 题目 恐怕 做 不过来。”

tàiyǔ Yǔfǎ zuò tí mù kǒngpà zuò bùguò lái.

ภาษาไทย ไวยากรณ์ ทำ หัวข้อ เกรงว่า ทำ ไม่ได้

‘ขอบคุณอาจารย์ แต่ว่าความสามารถของพวกเรามีข้อจำกัด ถ้าเลือกทำรายงานหัวข้อไวยากรณ์ไทยเกรงว่าจะไม่สามารถทำได้’

จากตัวอย่างที่ 93 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานหัวข้อไวยากรณ์ไทย จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยเริ่มจากการขอบคุณ “谢谢” (‘ขอบคุณ’) และการใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อแสดงความสุภาพ จากนั้นจึงให้เหตุผลที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง “不过我们水平有限” (‘แต่ว่าความสามารถของพวกเรามีข้อจำกัด’) และ “选泰语语法做题目恐怕做不过来” (‘ถ้าเลือกทำรายงานหัวข้อไวยากรณ์ไทยเกรงว่าจะไม่สามารถทำได้’) ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

3.2.1.2.3 การขอโทษ

การขอโทษ คือ การที่ผู้พูดกล่าวขอโทษเนื่องจากรู้สึกว่าการกระทำสิ่งที่ผิดต่อผู้ฟังหรือรู้สึกเสียใจต่อการกระทำของตน ในที่นี้ คือ การไม่ยอมรับข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอให้หรือการกล่าวแย้งความคิดเห็นของผู้ฟัง การขอโทษเป็นกลวิธีเสริมที่ช่วยแสดงความสุภาพโดยการรักษาหน้า

ผู้ฟัง นอกจากนี้ในสังคมจีน ความรู้สึกผิดยังมีความสัมพันธ์กับ “หลักการลดตนเอง” ซึ่งเป็นหลักการ
 ความสุภาพข้อหนึ่งในสังคมจีนด้วย พบทั้งสิ้น 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.40 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 94

“不好意思, 老师, 我们 更 想 选 关于
Bùhǎoyìsi, lǎoshī, wǒmen gèng xiǎng xuǎn guānyú
ขอโทษ อาจารย์ พวกเรา มากกว่า อยาก เลือก เกี่ยวกับ
 泰语 词类 的 题目。”
 tàiyǔ cílèi de títù.
 ภาษาไทย ชนิดของคำ ASSOC หัวข้อ

‘ขอโทษ อาจารย์ พวกเราอยากเลือกหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องชนิดของคำใน
 ภาษาไทยมากกว่า’

จากตัวอย่างที่ 94 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ที่เสนอให้ทำ
 รายงานเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยใช้กลวิธีการขอโทษ “不好意思”
 (‘ขอโทษ’) เพื่อแสดงความรู้สึกผิดที่ไม่ยอมรับข้อเสนอของอาจารย์และแสดงความสุภาพ พร้อมทั้งใช้
 คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) เพื่อแสดงความสุภาพและเรียกความสนใจของผู้ฟัง จากนั้นจึงบอก
 ความต้องการของตน “我们更想选关于泰语词类的题目。” (‘พวกเราอยากเลือกหัวข้อ
 เกี่ยวกับชนิดของคำในภาษาไทยมากกว่า’) เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 95

“对不起, 我认为 不是 所有 的 中国 人
Duìbùqǐ, wǒ rènwéi bù shì suǒyǒu de Zhōngguó rén
ขอโทษ ฉัน คิดว่า ไม่ใช่ ทั้งหมด ASSOC ประเทศจีน คน
 都 很 吵。”
 dōu hěn chǎo.
 ทั้งหมด มาก เสียงดัง

‘ขอโทษ ฉันคิดว่าไม่ใช่ชาวจีนทุกคนชอบเสียงดัง’

จากตัวอย่างที่ 95 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดัง จึง
 กล่าวแย้งโดยใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิดเพื่อทำให้ความอ่อนลง “我认为不是所有的中
 国人都很吵” (‘ฉันคิดว่าไม่ใช่ชาวจีนทุกคนชอบเสียงดัง’) ทั้งนี้ ผู้พูดกล่าวขอโทษ “对不起”
 (‘ขอโทษ’) ก่อนแสดงความเห็นแย้งด้วย เพื่อแสดงความสุภาพและแสดงความเสียใจที่ต้องกล่าวแย้ง
 ผู้ฟัง ทำให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

3.2.1.2.4 การเกริ่นความ

การเกริ่นความ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำขึ้นก่อนเพื่อให้ผู้ฟังทราบว่า กำลังจะพูดถึงประเด็นใด โดยเนื้อความของถ้อยคำที่จัดเป็นการเกริ่นความจะต้องมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่ผู้ฟังกล่าวมาก่อน ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยรักษาหน้าผู้ฟังด้วย โดยการแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว และได้คิดทบทวนเกี่ยวกับประเด็นนั้นอย่างรอบคอบแล้วจึงกล่าวแย้ง พบทั้งสิ้น 8 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.86 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 96

“期末 论文，我们 想 写 关于 泰 餐。”

Qímò lùnwén, wǒmen xiǎng xiě guānyú Tàì cān.

ปลายภาค รายงาน พวกเรา อยาก เขียน เกี่ยวกับ ไทย อาหาร

‘รายงานปลายภาค พวกเราอยากเขียนเกี่ยวกับอาหารไทย’

จากตัวอย่างที่ 96 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ทำ รายงานในหัวข้อไวยากรณ์ไทยและต้องการกล่าวแย้ง โดยผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการเกริ่นความ “期末 论文” (‘รายงานปลายภาค’) เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังจะพูดถึงประเด็นเกี่ยวกับรายงานปลาย ภาค จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยการบอกความต้องการของตน “我们想写关于泰餐。” (‘พวกเรา อยากเขียนเกี่ยวกับอาหารไทย’) เพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 97

“想 对于 华欣，我们 更 想 去 芭提雅。”

Xiǎng duìyú Huáxīn, wǒmen gèng xiǎng qù Bāitíyǎ.

คิด เกี่ยวกับ หัวหิน พวกเรา มากกว่า อยาก ไป พัทยา

“เมื่อนึกถึงหัวหิน พวกเราอยากไปพัทยานมากกว่า”

จากตัวอย่างที่ 97 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหิน จึงกล่าวแย้งเพื่อน ทั้งนี้ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการเกริ่นความ “想对于华欣” (‘เมื่อนึกถึงหัวหิน’) ก่อน บอกความต้องการของตน “我们更想去芭提雅” (‘พวกเราอยากไปพัทยานมากกว่า’) เพื่อ เชื่อมโยงความให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังจะกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษา อีกทั้งยังแสดง ให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดได้นำข้อเสนอของผู้ฟังไปพิจารณาแล้วจึงกล่าวแย้งผู้ฟัง

3.2.1.2.5 การตอบกึ่งตอบรับ

การตอบกึ่งตอบรับ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวว่าตนสามารถทำตามที่ผู้ฟัง เสนอได้หากผู้ฟังยืนยันที่จะไม่เปลี่ยนความคิดหรือข้อเสนอที่กล่าวมา เป็นกลวิธีที่ช่วยลดหน้าหนักการ

คุกคามหน้าผู้ฟังเนื่องจากเป็นการแสดงว่าผู้พูดสามารถยอมรับสิ่งที่ผู้ฟังเสนอได้ พบทั้งสิ้น 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.21 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 98

“我不是十分了解泰国的景点，
Wǒ bù shì shí fēn liǎojiě Tàiguó de jǐngdiǎn,
ฉัน ไม่ใช่ มาก เข้าใจ ประเทศไทย GEN สถานที่ท่องเที่ยว

但假如你了解那就没关系。”

dàn jiǎrú nǐ liǎojiě nà jiù méiguānxi.

แต่ ถ้าหาก คุณ เข้าใจ อย่างนั้น ก็ ไม่เป็นไร

‘ฉันไม่ได้เข้าใจสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขนาดนั้น แต่หากว่าเธอเข้าใจนั้นก็ไม่เป็นไร’

จากตัวอย่างที่ 98 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนเนื่องจากไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “我不是十分了解泰国的景点” (‘ฉันไม่ได้เข้าใจสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขนาดนั้น’) เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าตนไม่เห็นด้วยกับหัวข้อนี้เนื่องจากไม่ถนัดทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน นอกจากนี้ ผู้พูดยังเลือกที่จะใช้กลวิธีการตอบกึ่งตอบรับ “但假如你了解那就没关系” (‘แต่หากว่าเธอเข้าใจนั้นก็ไม่เป็นไร’) เพื่อแสดงว่าแม้ตนจะไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง แต่หากผู้ฟังยังยืนยันที่จะเลือกหัวข้อนี้ ผู้พูดก็สามารถยอมรับได้ ทำให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักความรุนแรงลดลง

3.2.1.3 การปรากฏร่วมของกลวิธี

จากข้อมูลการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนพบว่า ในการกล่าวแย้ง ผู้พูดภาษาจีนบางส่วนใช้กลวิธีในการกล่าวแย้งมากกว่า 1 กลวิธี ทั้งนี้พบการปรากฏร่วมของกลวิธีทั้งสิ้น 258 คำตอบ คิดเป็นประมาณร้อยละ 80 จากคำตอบที่เป็นการกล่าวแย้งทั้งหมด มีจำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อ 1 คำตอบเท่ากับ 2.90 กลวิธี ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 ตารางแสดงการปรากฏร่วมของผู้พูดภาษาจีน

จำนวน กลวิธี	จำนวน คำตอบ	ลักษณะของการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุด
2 กลวิธี	87	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
3 กลวิธี	72	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
4 กลวิธี	48	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
5 กลวิธี	26	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
6 กลวิธี	14	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
7-8 กลวิธี	11	เสริม+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลด น้ำหนัก

จากตารางที่ 18 จะเห็นได้ว่าการแสดงความเห็นแย้ง ผู้พูดภาษาจีนใช้การปรากฏร่วมตั้งแต่ 2-8 กลวิธี โดยพบว่าผู้พูดภาษาจีนมักใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งปรากฏร่วมด้วยเสมอ ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ จำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันและลักษณะการปรากฏร่วม

1. จำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน

ในด้านจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน พบว่าผู้พูดภาษาจีนแสดงความเห็นแย้งโดยใช้กลวิธีการกล่าวแย้งร่วมกันตั้งแต่ 2-8 กลวิธี โดยรูปแบบที่ปรากฏมากที่สุด คือ การปรากฏร่วม 2 กลวิธีซึ่งพบมากถึง 87 คำตอบหรือคิดเป็นร้อยละ 34 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด รองลงมา คือ การปรากฏร่วม 3 กลวิธีซึ่งพบ 72 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 28 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด ส่วนการปรากฏร่วม 4 กลวิธีพบ 48 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 18 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด ในขณะที่การปรากฏร่วมตั้งแต่ 5 กลวิธีขึ้นไปพบรวมกันทั้งสิ้น 51 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 20 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด

2. ลักษณะการปรากฏร่วม

ในด้านลักษณะการปรากฏร่วม พบว่าลักษณะการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธี การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 3 กลวิธี และการใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งตามลำดับ

สำหรับการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธี พบทั้งสิ้น 41 คำตอบ โดยลักษณะการปรากฏร่วมที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้ คือ การใช้กลวิธีการให้เหตุผล 2 ถ้อยคำ เช่น

ตัวอย่างที่ 99

“华欣 离 学校 太 远 了，交通 又 不
Huáxīn lí xuéxiào tài yuǎn le, jiāotōng yòu bù
หัวหิน ห่าง โรงเรียน มาก ไกล การเดินทาง อีก ไม่

方便。”

fāngbiàn.

สะดวก

‘หัวหินอยู่ไกลจากโรงเรียนเกินไป การเดินทางก็ไม่สะดวก’

จากตัวอย่างที่ 99 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหินจึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการให้เหตุผล 2 ถ้อยคำ คือ “华欣离学校太远了” (‘หัวหินอยู่ไกลจากโรงเรียนเกินไป’) และ “交通又不方便” (‘การเดินทางก็ไม่สะดวก’) เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอมา ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน รองลงมาจากการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 2 กลวิธีร่วมกัน ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 3 กลวิธี โดยพบทั้งสิ้น 30 คำตอบ เช่น

ตัวอย่างที่ 100

“我们 不 太 想 去 华欣，可 以 选 择 其 他
Wǒmen bù tài xiǎng qù Huáxīn, kěyǐ xuǎnzé qítā
พวกเรา ไม่ มาก อยาก ไป หัวหิน สามารถ เลือก อื่น

的 地 方 吗？还 有 什 么 地 方 比 较 好 玩？”

de dìfang ma? Hái yǒu shénme dìfang bǐjiào hǎowán?

ASSOC สถานที่ Q ยัง มี อะไร สถานที่ กว่า สนุก

‘พวกเราไม่ค่อยอยากไปหัวหิน ขอเลือกสถานที่อื่นได้ไหม ยังมีที่ไหนน่าสนุกกว่านี้ไหม’

จากตัวอย่างที่ 100 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่หัวหินจึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 3 ถ้อยคำ คือ การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “我们不太想去华欣” (‘พวกเราไม่ค่อยอยากไปหัวหิน’) ร่วมกับการขอทำอย่างอื่น “可以选择其他的地方吗？” (‘ขอเลือกสถานที่อื่นได้ไหม’) และการถาม “还有什么地方比较好玩？” (‘ยังมีที่ไหนน่าสนุกกว่านี้ไหม’) เพื่อขอให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น

นอกจากนี้ ยังพบว่าในการปรากฏรวม 2 กลวิธี ผู้พูดภาษาจีนยังนิยมใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งด้วย พบทั้งสิ้น 24 คำตอบ โดยกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่มีปรากฏคือ การให้เหตุผล เช่น

ตัวอย่างที่ 101

“我 不 想 去 华欣， 因 为 去 过 了。”

Wǒ bù xiǎng qù Huáxīn, yīnwèi qù-guo le.

ฉัน ไม่ ยาก ไป หัวหิน เพราะ ไป-EXP PFL

‘ฉันไม่ยอมไปหัวหิน เพราะว่าเคยไปแล้ว’

จากตัวอย่างที่ 101 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนเสนอไปทัศนศึกษาที่หัวหิน จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “我不想去华欣” (‘ฉันไม่ยอมไปหัวหิน’) เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นนั้น จากนั้นจึงให้เหตุผล “因为去过了” (‘เพราะว่าเคยไปแล้ว’) เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง

ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่าในกรณีที่ผู้พูดภาษาจีนใช้การปรากฏร่วมตั้งแต่ 4 กลวิธีขึ้นไป มักจะมีกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งปรากฏร่วมด้วยเสมอ โดยเฉพาะการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง ซึ่งสามารถปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ ได้หลากหลายและเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง เช่น

ตัวอย่างที่ 102

“老师， 我 觉 得 这 个 题 目 有 点 难， 作 为

Lǎoshī, wǒ juéde zhè ge tí mù yǒudiǎn nán, zuòwéi

อาจารย์ ฉัน รู้สึกว่า นี้ CL หัวข้อ เล็กน้อย ยาก ในฐานะที่เป็น

论文 题目 有 点 难 解释。 老师 可以 换 一 下 吗？”

lùn wén tí mù yǒudiǎn nán jiěshì. Lǎoshī kěyǐ huàn yīxià ma?

รายงาน หัวข้อ เล็กน้อย ยาก อธิบาย อาจารย์ สามารถ เปลี่ยน สักหน่อย Q

‘อาจารย์ ฉันรู้สึกว่าหัวข้อนี้ยากไปหน่อย นำมาทำเป็นหัวข้อรายงานจะอธิบายค่อนข้างยาก อาจารย์เปลี่ยนหัวข้อหน่อยได้ไหม’

จากตัวอย่างที่ 102 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีเสริม 1 กลวิธี คือ การใช้คำเรียก “老师” (‘อาจารย์’) และกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 7 กลวิธี ประกอบด้วย การให้เหตุผล 2 ถ้อยคำ ได้แก่ “我觉得这个题目有点难。” (‘ฉันรู้สึกว่าหัวข้อนี้ยากไปหน่อย’) และ “作为论文题目有点难解释。” (‘นำมาทำเป็นหัวข้อรายงานจะอธิบายค่อนข้างยาก’) การขอทำอย่างอื่น “老师可以换一下吗？” (‘อาจารย์เปลี่ยนหัวข้อหน่อยได้ไหม’) และการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง 4 ถ้อยคำ

ได้แก่ ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “觉得” (‘รู้สึก’) และถ้อยคำลดปริมาณ 3 ถ้อยคำ ประกอบด้วย “有点” (‘เล็กน้อย’) และ “一下” (‘สักหน่อย’)

ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนสามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งมีหลากหลายกลวิธี โดยนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักแย้งมากกว่ากลวิธีตรง แสดงให้เห็นถึงลักษณะของสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อ (Kirkbride et al., 1991) นอกจากนี้ยังสนับสนุนความคิดที่ว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับ “หน้า” (Gao & Ting-Toomey, 1998) โดยมองว่าผู้พูดจะรักษา “หน้า” ของตนได้โดยการรักษา “หน้า” ของผู้ฟังตามแนวคิดเรื่อง “Reciprocity” (Cheung, 2009: 52) หรือที่เรียกว่า “Face-balance” (Zhang, 1995: 85) ด้วยเหตุนี้ชาวจีนจึงนิยมเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่มีน้ำหนักการคุกคามหน้าน้อยเพื่อรักษาหน้าและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจกล่าวได้ว่าสังคมจีนมีลักษณะของสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาที่พึงพาบริบทในการตีความ (Bond, 1991: 52-53)

2) งานวิจัยเรื่องนี้สนับสนุนความคิดของ Kádár and Pan (2011: 139) ที่เสนอว่าแม้ว่าชาวจีนจะให้ความสำคัญกับหน้าของตน แต่ชาวจีนให้ความสำคัญกับหน้าของกลุ่มมากกว่าและอาจยอมเสียหน้าของตนเพื่อปกป้องหน้าของกลุ่มได้ เนื่องจากพบว่าในสถานการณ์ที่ผู้ฟังกล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของชาวจีน ซึ่งเป็นประเด็นที่คุกคามหน้าของกลุ่มที่ผู้พูดเป็นสมาชิกอยู่ ผู้พูดภาษาจีนมักเลือกใช้กลวิธีตรงที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้ฟัง เพื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวหรือความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ภาพลักษณ์ของประเทศเสียหายจากความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องของผู้ฟัง

3) ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมให้เหตุผลเมื่อต้องแสดงวัฒนธรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง (Han, 2012; Wang, 1998) ทั้งนี้การให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่ช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง โดยการบอกสาเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้น แสดงถึงความใส่ใจที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟัง จัดเป็นการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟังและเป็นความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 128) ในอีกด้านหนึ่ง การให้เหตุผลก็ยังช่วยให้คำกล่าวแย้งหนักแน่นและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วย โดยการทำให้การกล่าวแย้งของผู้ฟังมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ

Scollon, Scollon, and Jones (2011) สันนิษฐานว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้ได้รับอิทธิพลจากกลไกขงจื้อที่ปลูกฝังให้ชาวจีนให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวและการรักษาหน้าของตนเองและผู้อื่น จึงนิยมกล่าวถึงเหตุผลหรือรายละเอียดที่สนับสนุนความคิดของตน ซึ่งเป็นการใช้ภาษาแบบอ้อมที่ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าและรักษาหน้าผู้ฟัง ก่อนจะกล่าวถึงประเด็นหลักที่ต้องการสื่อซึ่งอาจคุกคามหน้าผู้ฟังได้

4) ในส่วนของกลวิธีเสริม กลวิธีเสริมต่าง ๆ ที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ทั้งการใช้คำเรียก การขอบคุณ การขอโทษ การเกริ่นความ และการตอบกึ่งตอบรับล้วนเป็นกลวิธีที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความสุภาพในการแสดงความเห็นแย้งและรักษาหน้าผู้ฟัง โดยกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ การใช้คำเรียก ซึ่งมักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่า ทั้งนี้ คำเรียกเป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์ทางสถานภาพ (Wolfson, 1989: 79) ที่ใช้เพื่อแสดงความเคารพและความสุภาพ โดยเฉพาะในสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส (Dogancay-Aktuna & Kamish, 1996) นอกจากนี้ “หลักการเรียกขาน” ซึ่งหมายถึงการใช้คำเรียกให้เหมาะสมกับผู้ฟังยังเป็นหลักการความสุภาพข้อหนึ่งในสังคมจีนด้วย (Gu, 1990)

5) ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมกล่าวแย้งคู่สนทนาโดยใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีตั้งแต่ 2-8 กลวิธี ทั้งนี้พบว่าผู้พูดภาษาจีนใช้การปรากฏร่วมประมาณร้อยละ 80 จากคำตอบที่เป็นการกล่าวแย้งทั้งหมด และมีจำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อ 1 คำตอบเท่ากับ 2.90 กลวิธี โดยรูปแบบที่ปรากฏมากที่สุด คือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธี โดยเฉพาะการใช้กลวิธีการให้เหตุผล 2 ถ้อยคำร่วมกัน

3.2.2 การนิ่งเฉย

เมื่อไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ในบางสถานการณ์ ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยโดยมีสาเหตุต่าง ๆ กันไป สามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง พบทั้งสิ้น 86 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 20.33 จากคำตอบทั้งหมด บางคำตอบประกอบด้วยสาเหตุมากกว่า 1 อย่าง ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 ตารางแสดงสาเหตุของการนิ่งเฉยของผู้พูดภาษาจีน

สาเหตุของการนิ่งเฉย	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่เน้นผู้พูด	51	57.95
ข้อเสนอพอจะยอมรับได้	28	31.82
ไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า	22	25.00

สาเหตุของการนั่งเฉย	ความถี่	ร้อยละ
คำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง	1	1.14
กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง	34	38.64
เคารพความคิดของผู้ฟัง	21	23.86
เคารพสถานภาพของผู้ฟัง	11	12.50
คำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง	2	2.27
กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง	3	3.41
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา	3	3.41
รวม	88	100

จากตารางที่ 19 จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนามากที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด ซึ่งพบประมาณร้อยละ 58 ของสาเหตุทั้งหมด ส่วน กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง พบในความถี่รองลงมา คือ ประมาณร้อยละ 39 และสาเหตุที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 3 จากสาเหตุทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.2.1 กลุ่มที่เน้นผู้พูด

สาเหตุของการนั่งเฉยที่พบในความถี่สูงที่สุดในข้อมูลของผู้พูดภาษาจีน คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กล่าวคือ ผู้พูดเลือกที่จะนั่งเฉยโดยคำนึงถึงสาเหตุที่เกี่ยวกับตนเองเป็นหลัก สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้ การไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า และการคำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง รวมทั้งสิ้น 51 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 57.95 จากคำตอบที่เป็นกรนั่งเฉยทั้งหมด

ก) การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้

การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนามากที่สุด หากเป็นสถานการณ์ที่ผู้ฟังเสนอหัวข้อรายงานหรือสถานที่ไปทัศนศึกษา ผู้พูดก็เลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากมองว่าข้อเสนอนั้นก็ไม่ได้เลวร้าย อาจจะมีข้อดีบางประการที่สามารถยอมรับได้ ส่วนในสถานการณ์ที่เพื่อนกล่าวว่าชาวจีนชอบเสียงดัง ผู้พูดก็มองว่าอาจจะมีส่วนที่เป็นความจริง จึงเลือกที่จะนั่งเฉยแม้ว่าจะไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมดก็ตาม โดยพบทั้งสิ้น 28 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 31.82 จากคำตอบที่เป็นกรนั่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากมองว่าข้อเสนอเป็นสิ่งที่พอจะยอมรับได้ เช่น “也许北碧府是个好地方。也可以去尝试一下。” (‘บางทีกาญจนบุรี อาจจะเป็นสถานที่ที่ดี ไปลองดูสักครั้งก็ได้’) เป็นต้น

ข) การไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง คือ การไม่มีความคิดที่ดีกว่า โดยพบทั้งสิ้น 22 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.00 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ปรากฏเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง สาเหตุนี้อาจอธิบายได้ด้วยแนวคิดเงื่อนไขวัจนกรรม กล่าวคือ ผู้พูดจะแสดงความเห็นแย้งได้ก็ต่อเมื่อผู้พูดมีความคิดอื่นที่เชื่อว่าดีกว่าหรือถูกต้องกว่าความคิดของผู้ฟัง เมื่อผู้พูดไม่มีความคิดที่ดีกว่าสิ่งที่ผู้ฟังเสนอ จึงไม่สามารถกล่าวแย้งได้ ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า เช่น “因为自己也没有更好的想法。” (‘เพราะว่าตัวเองก็ไม่ได้มีความคิดที่ดีกว่า’) เป็นต้น

ค) การคำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง

ในบางสถานการณ์ ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากมองว่าการกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้นอาจส่งผลเสียต่อตนเองได้ พบทั้งสิ้น 1 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 1.14 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ โดยผู้พูดเกรงว่าหากกล่าวแย้งอาจารย์โดยตรงอาจทำให้อาจารย์จำตนได้และจะส่งผลเสียต่อตัวของผู้พูดเอง คำตอบที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับผู้พูดหากกล่าวแย้ง ได้แก่ “怕老师记住我。” (‘กลัวว่าอาจารย์จะจำฉันได้’) เป็นต้น

3.2.2.2 กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง

นอกจากสาเหตุที่คำนึงถึงตัวผู้พูด การคำนึงถึงผู้ฟังก็เป็นสาเหตุอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำให้ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การเคารพความคิดของผู้ฟัง การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง และการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง รวมทั้งสิ้น 34 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 38.64 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด

ก) การเคารพความคิดของผู้ฟัง

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อน ทั้งในประเด็นเรื่องลักษณะนิสัยของชาวจีนและการเสนอหัวข้อรายงานหรือสถานที่ทัศนศึกษา ผู้พูดภาษาจีนบางส่วนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากต้องการแสดงความเคารพความคิดของผู้ฟัง โดยมองว่าทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของตน ดังนั้นแม้ว่าความคิดนั้นอาจเป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยแต่ก็ไม่ควรกล่าวแย้ง พบทั้งสิ้น 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.86 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาจีน

เลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากต้องการแสดงความเคารพความคิดของผู้ฟัง เช่น “我想尊重大家的意见。” (‘ฉันอยากจะเคารพความคิดของทุกคน’) เป็นต้น

ข) การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง

ผลการศึกษาพบว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ ผู้พูดภาษาจีนบางส่วนเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากมองว่าการนั่งเฉยเป็นการแสดงถึงความเคารพที่มีต่ออาจารย์ สอดคล้องกับความคิดของ Bond (1991: 30) ที่กล่าวว่าการนั่งเฉยเป็นวิธีการแสดงความเคารพที่นักเรียนมีต่ออาจารย์ในสังคมจีน พบทั้งสิ้น 11 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 12.50 จากคำตอบที่เป็นการนั่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากต้องการแสดงถึงความเคารพเชื่อฟังอาจารย์ เช่น “因为我尊重老师，老师的建议也很重要。” (‘เพราะฉันเคารพอาจารย์ คำแนะนำของอาจารย์ก็สำคัญ’) เป็นต้น

ค) การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง

นอกจากการนั่งเฉยเพื่อแสดงความเคารพความคิดและสถานภาพของผู้ฟังแล้ว ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดภาษาจีนบางส่วนเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟังด้วย พบเฉพาะในสถานการณ์ที่เป็นการเสนอสถานที่ไปทัศนศึกษา กล่าวคือ ผู้พูดมองว่าสถานที่ทัศนศึกษาที่ผู้ฟังเสนอมาอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น เป็นสถานที่ที่ผู้ฟังไม่เคยไป ดังนั้นแม้ตนจะไม่เห็นด้วยก็ไม่ควรกล่าวแย้ง เพราะอาจทำให้ผู้ฟังเสียประโยชน์ พบทั้งสิ้น 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.27 จากคำตอบที่เป็นการนั่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟัง เช่น “我去过华欣。但有人没去过。可以再一次体验一下。” (‘ฉันเคยไปหัวหินแล้ว แต่มีคนยังไม่เคยไป ไปซ้ำอีกครั้งก็ได้’) เป็นต้น

3.2.2.3 กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

นอกจากคำนึงถึงผู้พูดและผู้ฟังแล้ว ผู้พูดภาษาจีนบางส่วนยังเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนาโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเป็นหลัก จัดเป็นสาเหตุที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง พบทั้งสิ้น 3 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 3.41 จากคำตอบที่เป็นการนั่งเฉยทั้งหมด

การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา คือ การที่ผู้พูดเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากมองว่าหากกล่าวแย้งผู้ฟังในสถานการณ์นั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา และนำไปสู่ความบาดหมางระหว่างกัน ดังนั้นผู้พูดจึงเลือกที่จะไม่แสดงวาทกรรมแม้จะไม่เห็นด้วยกับความความคิดของผู้ฟังก็ตาม สอดคล้องกับความคิดของ Kirkbride et al. (1991: 367) ที่กล่าวว่า สังคม

จีนเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียว ความสอดคล้องกัน และลำดับชั้นในสังคม ดังนั้น ชาวจีนจึงมองว่าการโต้แย้งเป็นจุดเริ่มต้นของความวุ่นวายและมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า เพื่อรักษา ความปรองดองในสังคม (Bond, 1991: 65) ตัวอย่างคำตอบที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจาก คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา เช่น “自己选择什么题目肯定是有自己的原因， 不过还是要感谢别人的好心建议。” (‘เราจะเลือกหัวข้อใดก็ย่อมมีเหตุผลของตนเอง แต่ก็ ต้องขอบคุณคำแนะนำของผู้อื่น’) เป็นต้น

ผลการศึกษารูปได้ว่า ในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาจีนไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนา ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยร้อยละ 20.33 จากคำตอบทั้งหมด ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาจีน เลือกที่จะนิ่งเฉยมากที่สุด คือ การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่เน้นผู้พูดเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกที่จะนิ่งเฉยของผู้พูดภาษาจีน คือ ผู้พูด นอกจากนี้ยัง พบว่าผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเพียงร้อยละ 3.41 แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของผู้พูดภาษาจีนการแสดงความเห็นแย้งไม่ใช่การกระทำที่ส่งผล กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากนัก

3.2.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

นอกจากการเลือกที่จะกล่าวแย้งและนิ่งเฉยแล้ว ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของ ผู้ฟัง ผู้ตอบแบบสอบถามอาจเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น โดยพบว่าจากคำตอบทั้งหมด 456 คำตอบ ผู้พูดภาษาจีนเลือกไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น 16 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 3.78 จากคำตอบทั้งหมด ทั้งนี้คำตอบที่พบสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การรอดัดสินใจ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง และ การทำตามความคิดของตน ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 ตารางแสดงการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้พูดภาษาจีน

การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	ความถี่	ร้อยละ
รอดัดสินใจ	7	43.75
ทำตามความคิดของตน	5	31.25
ยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง	4	25.00
รวม	16	100

จากตารางที่ 20 จะเห็นได้ว่าการรอดัดสินใจเป็นคำตอบที่พบมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 45 ของคำตอบที่จัดเป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด รองลงมา คือ การทำตามความคิดของตน

ซึ่งพบประมาณร้อยละ 30 และการยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังซึ่งพบร้อยละ 25 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.3.1 การรอดัดตัดสินใจ

การรอดัดตัดสินใจเป็นการกระทำที่พบในความถี่สูงที่สุดเมื่อผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น โดยผู้พูดมองว่าตนยังมีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งไม่มากพอหรือต้องการแสดงความเคารพผู้ฟัง จึงเลือกที่จะไม่ปฏิเสธแต่ไม่ยอมรับข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟังในทันที แต่ต้องการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือปรึกษาผู้อื่นก่อนเพื่อประกอบการตัดสินใจ พบทั้งสิ้น 7 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 43.75 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบของผู้พูดภาษาจีนที่จัดเป็นการรอดัดตัดสินใจ เช่น “搜索关于泼水节的材料。然后与泰语语法的材料对比。” (‘หาข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเกี่ยวกับไวยากรณ์ไทย’) และ “看组内其他成员的想法。” (‘ดูความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม’) เป็นต้น

3.2.3.2 การทำตามความคิดของตน

ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาจีนบางส่วนเลือกที่จะทำตามความคิดหรือความต้องการของตนในสถานการณ์นั้น ๆ โดยไม่กล่าวแย้งผู้ฟัง มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษาหรือหัวข้อรายงาน และมองว่าเมื่อไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาหรือหัวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอ ผู้พูดก็สามารถทำตามความต้องการของตนได้เลยโดยไม่ต้องกล่าวแย้ง เช่น เลือกที่จะไม่ไปหรือทำรายงานหัวข้ออื่นที่ตนสนใจมากกว่า พบทั้งสิ้น 5 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 31.25 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบของผู้พูดภาษาจีนที่จัดเป็นการทำตามความคิดของตน เช่น “选择泰国的美食。” (‘เลือกอาหารไทย’) เป็นต้น

3.2.3.3 การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง

นอกจากการรอดัดตัดสินใจและการทำตามความคิดของตน ผู้พูดภาษาจีนบางส่วนเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยนั้น ปรากฏในสถานการณ์ที่เพื่อนและอาจารย์เสนอหัวข้อรายงานปลายภาคและสถานที่ทัศนศึกษามาให้ โดยพบทั้งสิ้น 4 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 25.00 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบของผู้พูดภาษาจีนที่จัดเป็นการยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง เช่น “同意” (‘ยอมรับ’) เป็นต้น

ผลการศึกษารูปได้ว่า ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ผู้พูดภาษาจีนบางส่วนเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น โดยเป็นการรอดัดตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจากผู้พูดภาษาจีนมองว่าการมีข้อมูลมากพอหรือปรึกษาผู้อื่นให้แน่ใจก่อนจะช่วยให้การกล่าวแย้งของตนน่าเชื่อถือ มีเหตุผล และมีโอกาส

ประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะทำตามความคิดของตนมากถึงร้อยละ 31.25 ซึ่งอาจสะท้อนลักษณะนิสัยที่มีความเป็นปัจเจกมากขึ้นของชาวจีนอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา (Garrott, 1995; Liu, 2004; Pan & Kádár, 2011: 124; Ralston et al., 1999: 12)

3.2.4 สรุปผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีน

ผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนสามารถสรุปได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากถึงร้อยละ 75.89 จากคำตอบทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงมุมมองของผู้พูดภาษาจีนที่มองว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง ทั้งนี้ผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักมากกว่ากลวิธีตรง โดยกลวิธีที่พบมากที่สุด คือ การให้เหตุผล ซึ่งจัดเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกที่คำนึงถึงผู้ฟัง ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้การกล่าวแย้งสมเหตุสมผลและมีน้ำหนักมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้คำเรียกเป็นกลวิธีเสริมประกอบการกล่าวแย้ง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพตามแนวคิดของ Gu (1990) นั่นคือ หลักการเรียกขาน

ทั้งนี้การที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งอาจแสดงให้เห็นถึงลักษณะของสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาแบบอ้อมที่ต้องอาศัยการตีความจากบริบท อีกทั้งยังสอดคล้องกับความคิดที่ว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับ “หน้า” และความกลมเกลียวตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อซึ่งเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อความคิดของชาวจีนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ชาวจีนนิยมใช้ภาษาที่ลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังและช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

อย่างไรก็ตามการที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากถึงร้อยละ 75 ก็อาจแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมจีนที่มีลักษณะของสังคมแบบปัจเจกที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความคิดมากขึ้น (Hofstede, 2011: 11) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yu et al. (2016) ที่ศึกษาการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในช่วงเวลาตั้งแต่ค.ศ. 1949-2008 ในภาษาต่าง ๆ และพบว่าการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในภาษาจีนในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก กล่าวคือ ในอดีตชาวจีนนิยมใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ (we) ในขณะที่ในช่วงหลังชาวจีนนิยมใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ (I) มากกว่าอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงถึงสังคมที่มีความเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น

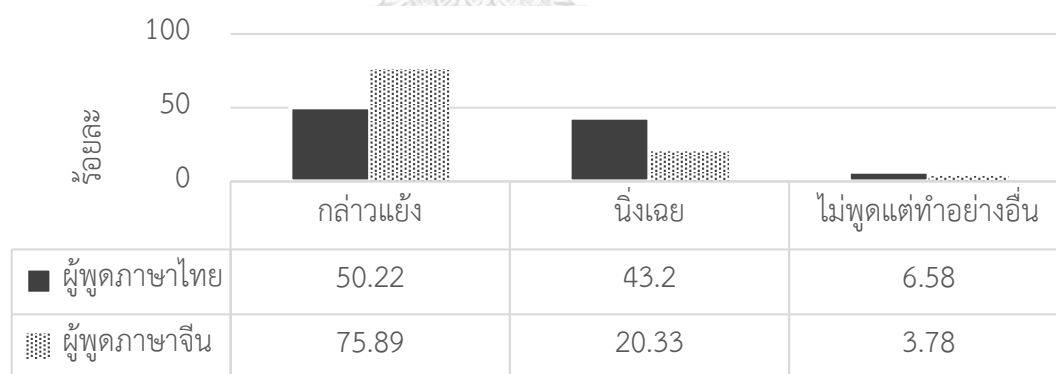
3.3 การเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

หลังจากพิจารณาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนแล้ว ในส่วนที่ 3 ของบทนี้จะเป็นการเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยกับผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 5 ส่วน คือ การเปรียบเทียบการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการกล่าวแย้ง การเปรียบเทียบสาเหตุของการนิ่งเฉย การเปรียบเทียบการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น และสรุปผลการศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

3.3.1 การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง

ข้อมูลการตอบแบบสอบถามสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การกล่าวแย้งซึ่งเป็นการแสดงวัจนกรรม และการไม่กล่าวแย้งซึ่งประกอบด้วยการนิ่งเฉยและการเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผลการตอบแบบสอบถามของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนสามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน

จากแผนภูมิที่ 1 จะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาจีน เมื่อนำไปคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติพบว่าความถี่ที่ผู้พูดภาษาทั้งสองกลุ่มเลือกที่จะกล่าวแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($NST=50.22\% < NSC=75.89\%$; $\chi^2=61.73$, $p\text{-value}<0.0001$)⁵ ซึ่งสะท้อนให้เห็นมุมมองต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนที่แตกต่างกัน

⁵ ผู้วิจัยใช้อักษรย่อ NST (Native Speakers of Thai) แทนผู้พูดภาษาไทย และใช้อักษรย่อ NSC (Native Speakers of Chinese) แทนผู้พูดภาษาจีน

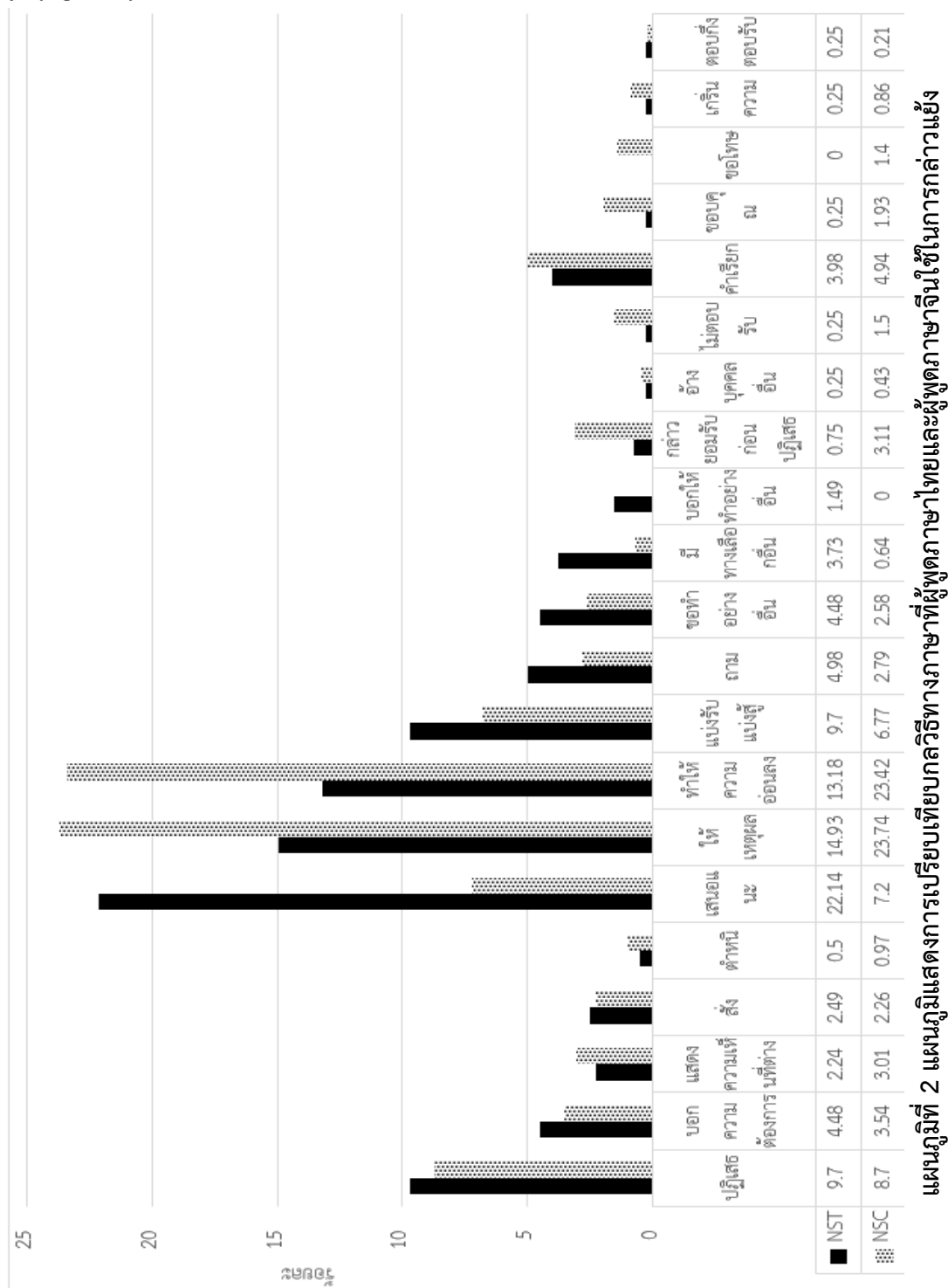
กรณีสังคมไทย ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับความคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่ผ่านมาที่กล่าวว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความกลมเกลียว แตกต่างจากสังคมแบบปัจเจกที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความคิด (Hofstede, 2011: 11) ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยจึงมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าเพื่อไม่ให้เกิดความบาดหมาง ทั้งนี้เนื่องจากชาวไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่ปัญหาระหว่างผู้พูดและผู้ฟังและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคู่สนทนาได้ ชาวไทยจึงมักหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นแย้งแม้จะไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังก็ตาม (Klausner, 1976: 255)

ส่วนในสังคมจีน แม้นักวิชาการบางกลุ่มจะเสนอว่าสังคมจีนเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อ (Kirkbride et al., 1991: 367) และมองว่าการโต้แย้งเป็นจุดเริ่มต้นของความวุ่นวายที่นำไปสู่การทำลายความกลมเกลียว ชาวจีนจึงมักหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นแย้ง (Bond, 1991: 65) อย่างไรก็ตามจากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งผู้ฟังมากถึงร้อยละ 75.89 แสดงให้เห็นถึงมุมมองต่อการแสดงความคิดเห็นแย้งที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาที่ส่งผลให้ปัจจุบันสังคมจีนมีลักษณะที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกมากขึ้น (Bond, 1986: 161-162; Garrott, 1995; Liu, 2004; Pan, 2000)

ผลการศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าในมุมมองของผู้พูดภาษาจีน การแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถยอมรับได้ (Zhu, 2014a) อีกทั้งยังมีผลดีต่อการปฏิสัมพันธ์ด้วย กล่าวคือ Kuo (1991) พบว่าการโต้แย้งในกลุ่มเพื่อนสนิทอาจใช้เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในกลุ่มได้ ในขณะที่ Liang and Han (2005) พบว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งอาจารย์เป็นการแสดงความเคารพและรักษาหน้าด้านบวกรของผู้ฟังโดยการให้ความสำคัญกับความคิดของผู้ฟังและมีส่วนร่วมในการสนทนา นอกจากนี้ผู้พูดภาษาจีนยังมองว่าหากตนไม่กล่าวแย้งในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังอาจแสดงถึงความไม่จริงใจต่อผู้ฟังได้ สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้พูดภาษาจีนที่พบว่าผู้พูดภาษาจีนมองว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดที่ไม่ได้นำไปสู่ความขัดแย้งเสมอไป อีกทั้งอาจารย์ชาวจีนยังชอบนักเรียนที่แสดงความเห็นในชั้นเรียนมากกว่านักเรียนที่นิ่งเฉย เนื่องจากมองว่าการที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนแสดงถึงความสนใจที่มีต่อการเรียน (สัมภาษณ์เมื่อ 27 ตุลาคม 2562)

3.3.2 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการกล่าวแย้ง

เมื่อพิจารณากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการกล่าวแย้งพบว่ามี ความเหมือนและความแตกต่างกันทั้งในด้านความหลากหลายและความถี่ของกลวิธีที่เลือกใช้ สามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการ กล่าวแย้ง ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการกล่าวแย้ง

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้ กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างกัน และการปรากฏร่วมของกลวิธี

3.3.2.1 ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้

ผลการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นยังสามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) ผลการศึกษาพบว่าทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่คาดว่าผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความคิดเห็นต่างกัน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง คือ การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ส่วนปัจจัยที่ทำให้ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง คือ การคำนึงถึง “หน้า” ของคู่สนทนาและความกลมเกลียวในสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ

2) ในส่วนของกลวิธีตรง ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีตรงในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน (NST=19.40%>NSC=18.47%; $\chi^2=0.16$, p-value=0.6891) และเลือกใช้กลวิธีตรงที่มีความหลากหลายคล้ายคลึงกัน โดยกลวิธีตรงที่ผู้พูดภาษาทั้งสองกลุ่มเลือกใช้ ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การบอกความต้องการของตน การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่งและการตำหนิผู้ฟัง ทั้งนี้กลวิธีตรงที่ทั้งสองกลุ่มใช้ในความถี่สูงสุด คือ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง ซึ่งเป็นกลวิธีที่แสดงความคิดเห็นแย้งได้ง่ายและชัดเจนที่สุด

3) ในส่วนของกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน (NST=75.87%>NSC=72.18%; $\chi^2=1.95$, p-value=0.1625) และเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่มีความหลากหลายคล้ายคลึงกัน โดยกลวิธีที่พบในทั้งสองกลุ่ม คือ การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การเสนอแนะ การแบ่งรับแบ่งสู้ การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การถาม การขอทำอย่างอื่น การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น และการไม่ตอบรับทันที ส่วนการบอกให้ทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่พบเฉพาะในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทย แต่พบในความถี่ไม่สูงนัก คือ ร้อยละ 1.49 จากกลวิธีทั้งหมด

4) แม้ความหลากหลายของกลวิธีที่ใช้จะคล้ายคลึงกัน แต่ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้มากที่สุดแตกต่างกัน โดยกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด คือ การเสนอแนะ ส่วนกลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล

5) ในส่วนของกลวิธีเสริม ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีเสริมใน ความถี่น้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (NST=4.73% < NSC=9.34%; $\chi^2=8.18$, p-value=0.0042) แต่ความหลากหลายของกลวิธีเสริมที่ใช้คล้ายคลึงกัน โดยกลวิธีเสริมที่พบในข้อมูลภาษาของทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน คือ การใช้คำเรียก การขอบคุณ การเกริ่นความ และการตอบกิ่งตอบรับ

6) กลวิธีเสริมที่พบเฉพาะในข้อมูลของผู้พูดภาษาจีน คือ การขอโทษ โดยพบทั้งสิ้น 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.40 จากกลวิธีทั้งหมด ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการเลือกใช้กลวิธีการขอโทษอาจสัมพันธ์กับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือ ในทางทฤษฎี การขอโทษเป็นวัจนกรรมที่รักษาหน้าผู้ฟังแต่คุกคามหน้าผู้พูดโดยการยอมรับว่าตนกระทำความผิด ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยไม่ขอโทษเมื่อแสดงความเห็นแย้ง

ในขณะที่ตามความรับรู้ของผู้พูดภาษาจีน การขอโทษเป็นวัจนกรรมที่จัดอยู่ในกลุ่มที่แสดงเจตนาด้านบวกซึ่งชาวจีนมองว่าจะช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกดี (Liu, 2011: 1815) อีกทั้งสังคมจีนยังมีความคิดเรื่อง “Face-balance” ซึ่งหมายถึงผู้พูดจะรักษาหน้าของตนได้โดยการรักษาหน้าผู้ฟัง (Zhang, 1995: 85) ดังนั้นชาวจีนจึงมองว่าการขอโทษเป็นการกระทำที่ช่วยรักษาหน้าผู้ฟังและถือเป็นการรักษาหน้าของตนด้วย นอกจากนี้ Cheung (2009: 51) ยังเสนอว่าความรู้สึกผิด (Shame) สัมพันธ์กับหลักการลดตนเอง (Self-denigration) ซึ่งเป็นหลักการความสุภาพข้อหนึ่ง ดังนั้นความรู้สึกผิดจึงเป็นสิ่งที่ชาวจีนได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าในสถานการณ์ที่ต้องการกล่าวแย้งผู้ฟัง ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวขอโทษประกอบด้วยเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกดีและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ ในบางกรณีการใช้คำว่า “不好意思” ยังอาจใช้เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟังได้ด้วย (Liu, 2015)

สรุปได้ว่า ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีการแสดงความเห็นคล้ายคลึงกันทั้งในด้านความหลากหลายและความถี่ของกลวิธีที่เลือกใช้ โดยทั้งสองกลุ่มเลือกใช้กลวิธีลดหน้าหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรง (Deephuegton, 1992; ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2558, 2559) เช่นเดียวกับผู้พูดภาษาจีน (Cheng & Tsui, 2009; Wang, 1998)

ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวอาจสะท้อนให้เห็นว่าทั้งสังคมไทยและสังคมจีนมีลักษณะของสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาที่ต้องอาศัยการตีความโดยการพิจารณาบริบทประกอบ จึงจะเข้าใจเจตนาและความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อได้ อีกทั้งยังแสดงถึงการให้ความสำคัญกับ “หน้า” ในสังคมจีนที่ส่งผลให้ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง (Bond, 1991: 52-53) ในขณะเดียวกันก็แสดงถึงความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยการเลือกใช้วิธีลดน้ำหนักการแย้งเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างคู่สนทนาของผู้พูดภาษาไทย (Klausner, 1976: 255; Komin, 1991: 311)

3.3.2.2 กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

แม้ว่าภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการกล่าวแย้งจะค่อนข้างคล้ายคลึงกันทั้งในด้านความถี่และความหลากหลายของกลวิธีที่เลือกใช้ แต่เมื่อนำไปคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีการกล่าวแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 8 กลวิธี ได้แก่ การเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การถาม การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การไม่ตอบรับทันที และการขอบคุณ ทั้งนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากกว่าผู้พูดภาษาจีนและกลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย

ก) กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากกว่าผู้พูดภาษาจีน

กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญมีทั้งหมด 3 กลวิธี คือ การเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น และการถาม

การเสนอแนะเป็นกลวิธีการกล่าวแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่สูงกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (NST=22.14% > NSC=7.20%; $\chi^2=60.67$, p-value<0.0001) เช่นเดียวกับกลวิธีการบอกว่ามีทางเลือกอื่น (NST=3.73% > NSC=0.64%; $\chi^2=17.25$, p-value<0.0001) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีเหล่านี้มากกว่าผู้พูดภาษาจีนเป็นผลมาจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทยที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่อาจนำไปสู่ปัญหา ดังนั้นจึงเลือกกล่าวแย้งในสถานการณ์ที่ผู้พูดมองว่ามีความจำเป็นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เมื่อผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งในสถานการณ์ใดก็ตาม จึงต้องการแสดงความเห็นของตนในสถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากมองว่าเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องแสดงความเห็นของตนให้ผู้ฟังรับรู้และเข้าใจ การเสนอแนะและการบอกว่ามีทางเลือกอื่นเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงความเห็นของตนในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังได้ ในขณะเดียวกันทั้งสองกลวิธีนี้ก็ช่วยลดน้ำหนัก

การคุกคามหน้าผู้ฟังได้ เนื่องจากผู้พูดเพียงแค่เสนอทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าให้ผู้ฟังพิจารณาหรือบอกว่ามีทางเลือกอื่น ๆ ที่น่าสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเป็นผู้ที่มีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กล่าวแย้งโดยใช้การเสนอแนะหรือการบอกว่ามีทางเลือกอื่น

การถามเป็นกลวิธีทางภาษาอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่สูงกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (NST=4.98% >NSC=2.79%; $\chi^2=4.01$, p-value=0.0452) การถามจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง เนื่องจากเป็นการให้ทางเลือกผู้ฟังซึ่งเป็นการคำนึงถึงหน้าด้านลบของผู้ฟังหรือก็คือความต้องการเป็นอิสระ ไม่ถูกบังคับ ถือเป็นความสุภาพด้านลบตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) ดังนั้นการกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้การถามจึงช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งได้ ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิธรรม อ่องวุฒิววัฒน์ (2558) ซึ่งพบว่าคำถามเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่สูงสุด

ข) กลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย

กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญมีทั้งหมด 5 กลวิธี คือ การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การไม่ตอบรับทันที และการขอขอบคุณ

การให้เหตุผลเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (NST=14.93% <NSC=23.74%; $\chi^2=13.11$, p-value=0.0002) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang (1998) ที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนและพบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีการให้เหตุผลร่วมกับคำเชื่อมแสดงเหตุผลเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Hong (2011) และ Han (2012) ที่ศึกษาวัจนกรรมการปฏิเสธของผู้พูดภาษาจีนและพบว่าการให้เหตุผลเป็นกลวิธีประกอบการปฏิเสธที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในความถี่สูงสุด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากอิทธิพลของลัทธิขงจื้อที่ปลูกฝังให้ชาวจีนให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งมีรูปแบบที่เป็นลำดับชั้น และการรักษาหน้าของตนเองและผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ชาวจีนจึงนิยมใช้ภาษาที่ลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังอย่างการให้เหตุผลเพื่อรักษาความกลมเกลียวในสังคม (Scollon et al., 2011)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้การให้เหตุผลน้อยกว่าผู้พูดภาษาจีน แต่ก็ถือได้ว่าเป็นกลวิธีรกรกล่าวแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้เช่นกัน โดยใช้มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากการเสนอแนะ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าการให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่ผู้พูด

ภาษาไทยมักเลือกใช้ในการกล่าวแย้งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง โดยจัดเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกและช่วยโน้มน้าวใจผู้ฟัง (จุไรรัตน์ รัตติโชติ และคณะ, 2557; ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; วันวิสาข์ กุลภัทรนิรันดร์, 2549; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2558, 2559; สุภาสิณี โพธิวิทย์, 2548; โสภาวรรณ หนูกิ้ง, 2551; อุมารณณ์ สังขมาน, 2544)

การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเป็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในความถี่สูงกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (NST=13.18%<NSC=23.42%; $\chi^2=18.15$, p-value<0.0001) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang (2010) ที่ศึกษาพฤติกรรมการกล่าวแย้งของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไต้หวันและพบว่าผู้เรียนนิยมใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงมากกว่าส่วนขยายประเภทอื่น ซึ่ง Yang สันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กในสังคมจีน เช่นเดียวกับความคิดของ Zhan (1992) ที่เสนอว่ากลวิธีความสุภาพด้านลบที่ชาวจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ การแสดงความเคารพเชื่อฟังและการลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้พูดภาษาไทยจะใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงน้อยกว่าผู้พูดภาษาจีน แต่ก็ถือได้ว่าเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้เช่นกัน เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ใช้มากเป็นอันดับที่ 3 รองจากการเสนอแนะและการให้เหตุผล ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2558) ที่พบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง

นอกจากกลวิธีต่าง ๆ ที่ยกมาแล้ว การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธก็เป็นอีก หนึ่งกลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (NST=0.75%<NSC=3.11%; p-value=0.0095) การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ หรือ “Token agreement” จัดอยู่ในกลวิธีการหลีกเลี่ยงการเห็นแย้ง ถือเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 113) ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยอาจสัมพันธ์กับมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยง ในขณะที่ในมุมมองของผู้พูดภาษาจีน การแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดซึ่งเป็นการกระทำที่สามารถยอมรับได้ และเนื่องจากการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธจะต้องปรากฏร่วมกับถ้อยคำที่แสดงความไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเสมอ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย นอกจากนี้ Bond (1991: 83) ยังกล่าวว่าชาวจีนมีความคิดว่า “honor the hierarchy first, your vision of truth second” ซึ่งหมายความว่าลำดับชั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ความคิดเห็นของปัจเจกเป็นสิ่งที่สำคัญรองลงมา ดังนั้นในการแสดงความเห็นแย้งผู้ที่มีลำดับชั้นสูงกว่า

ผู้พูดจะต้องปกป้อง “หน้า” ของผู้ฟังก่อน จึงค่อยแสดงความคิดของตน ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธเพื่อแสดงว่าความคิดของผู้ฟังได้รับการยอมรับ ซึ่งเป็นการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟังก่อนจึงค่อยกล่าวแย้ง

การไม่ตอบรับทันที เป็นอีกกลวิธีหนึ่ง que ผู้พูดภาษาจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($NST=0.25\% < NSC=1.50\%$; $p\text{-value}=0.0489$) ถือเป็นกลวิธีที่ลดน้ำหนักการคุกคามหน้าได้เนื่องจากผู้พูดไม่ได้แสดงความเห็นแย้งผู้ฟังโดยตรงไปตรงมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yan (2016) ที่ศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดภาษาอังกฤษ พบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีการหลีกเลี่ยง (Avoidance strategies) เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนเนื่องจากในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย การแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยงเพราะอาจนำไปสู่การเผชิญหน้าที่ส่งผลให้เกิดความบาดหมางระหว่างคู่สนทนาได้ (Klausner, 1976: 255; Komin, 1991: 135) ดังนั้นในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ผู้พูดภาษาไทยจึงเลือกที่จะนิ่งเฉยหรือทำอย่างอื่น ซึ่งเป็นการกระทำที่สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าได้มากกว่าการกล่าวแย้งด้วยกลวิธีต่าง ๆ

การขอบคุณ เป็นกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($NST=0.25\% < NSC=1.93\%$; $p\text{-value}=0.0202$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang (2013) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนเพศชายและเพศหญิง ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาจีนทั้งเพศชายและเพศหญิงใช้กลวิธีการแสดงความซาบซึ้งใจและการหลีกเลี่ยง (Expression of Gratitude plus Avoiding) ในความถี่สูงสุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Hong (2011) ที่ศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการปฏิเสธของผู้พูดภาษาจีนและผู้เรียนภาษาจีนเป็นภาษาที่สองและพบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้การขอบคุณในความถี่ที่มากเป็นอันดับที่ 2 รองลงมาจากการให้เหตุผล

Leech (1983: 104) กล่าวว่า การขอบคุณหรือการแสดงความซาบซึ้งใจเป็นวัจนกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความกลมเกลียวระหว่างคู่สนทนา อีกทั้งยังใช้เพื่อแสดงความสุภาพได้อีกด้วย และเนื่องจากสังคมจีนเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อ จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าความคิดเรื่องความกลมเกลียวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้การขอบคุณในสถานการณ์ที่ต้องการกล่าวแย้งผู้ฟัง ซึ่งเป็นวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟังและอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ สอดคล้องกับความคิดของ Ran and

Zhao (2018: 193) ที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ในสังคมจีนทำได้โดยการรับและส่งความปรารถนาดีให้กันและกัน ดังนั้นการแสดงความซาบซึ้งใจหรือการกล่าวขอบคุณจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3.3.2.3 กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างกัน

กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ไม่ต่างกันมีทั้งหมด 11 กลวิธี ประกอบด้วย กลวิธีตรง 5 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง การบอกความต้องการของตนเอง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง และการตำหนิผู้ฟัง กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 3 กลวิธี ได้แก่ การแบ่งรับแบ่งสู้ การขอทำอย่างอื่น และการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น และ กลวิธีเสริม 3 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำเรียก การเกริ่นความ และการตอบกึ่งตอบรับ

สำหรับกลวิธีตรง ผู้พูดภาษาทั้งสองกลุ่มเลือกใช้กลวิธีในความถี่ที่คล้ายคลึงกัน โดยเลือกใช้ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟังมากที่สุด ($NST=9.70\% > NSC=8.70\%$; $\chi^2=0.34$, $p\text{-value}=0.5598$) เนื่องจากเป็นกลวิธีพื้นฐานที่ใช้ในการแสดงความไม่เห็นด้วยได้อย่างตรงไปตรงมา และใช้ได้ทั้งในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอหรือความคิดเห็นของผู้ฟังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติ

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง การบอกความต้องการของตน เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้พูดทั้งสองกลุ่มเลือกใช้เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง กลวิธีนี้มีข้อดีคือช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงความต้องการของตนได้อย่างชัดเจนและมีโอกาสที่ผู้พูดจะได้ทำตามความต้องการของตนในสถานการณ์นั้น ๆ เมื่อนำความถี่มาคำนวณทางสถิติพบว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้กลวิธีนี้ในความถี่ใกล้เคียงกัน ($NST=4.48\% > NSC=3.54\%$; $\chi^2=0.66$, $p\text{-value}=0.4165$)

ส่วนในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติ นอกจากการปฏิเสธความเห็นผู้ฟังแล้ว ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนยังเลือกใช้ กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังด้วย กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้พูดแสดงความคิดของตนได้อย่างชัดเจนและทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน มีลักษณะคล้ายการบอกความต้องการของตน แต่ปรากฏในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับข้อเท็จจริงบางประการ เมื่อนำความถี่มาคำนวณทางสถิติพบว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้กลวิธีนี้ในความถี่ใกล้เคียงกัน ($NST=2.24\% < NSC=3.01\%$; $\chi^2=0.61$, $p\text{-value}=0.4347$)

กลวิธีตรงอีก 2 กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ใกล้เคียงกัน คือ การสั่ง (NST=2.49%>NSC=2.26%; $\chi^2=0.07$, p-value=0.7913) และ การตำหนิผู้ฟัง (NST=0.50% <NSC=0.97%; p-value=0.5207) ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้ค่อนข้างน้อยเนื่องจากมีความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟังมากกว่ากลวิธีอื่น อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาโดยตรง ดังนั้นเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาและรักษาความกลมเกลียวในสังคม ผู้พูดจึงไม่นิยมใช้กลวิธีเหล่านี้ ยกเว้นในสถานการณ์ที่ผู้พูดมองว่าหัวข้อที่ได้แฉงมีความสำคัญอย่างมากและจำเป็นต้องแสดงให้ผู้ฟังทราบว่าความคิดของผู้ฟังไม่ถูกต้อง ดังจะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้การสั่งและการตำหนิในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังที่กล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติ ซึ่งผู้พูดทั้งสองกลุ่มมองว่าเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องกล่าวแฉง เนื่องจากเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของประเทศชาติ สอดคล้องกับความคิดของ Kádár and Pan (2011: 139) ที่กล่าวว่าโดยปกติ ชาวจีนจะให้ความสำคัญกับหน้าของตนและผู้ฟังมาก แต่หากเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ “หน้าของกลุ่ม” ชาวจีนอาจยอมเสียสละ “หน้าของตน” เพื่อรักษา “หน้าของกลุ่ม” เช่นเดียวกับในสังคมไทยที่จะเห็นได้ว่าเมื่อเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับช่องภาพลักษณ์ของประเทศชาติ ชาวไทยจะให้ความสำคัญมาก เช่น กรณีที่นักแสดงกลุ่มหนึ่งไปทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในต่างประเทศจนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของชาติ ก็ถูกประณามจากสังคมและถูกต้นสังกัดสั่งพักงานทันทีเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมเลือกใช้กลวิธีตรงในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นเพื่อนที่มีสถานภาพเท่ากัน โดยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับหัวข้อรายงานหรือสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอ ผู้พูดมองว่าประเด็นโต้แฉงยังเป็นประเด็นที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกันได้ กล่าวคือ หัวข้อรายงานและสถานที่ทัศนศึกษาซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตน ดังนั้นผู้พูดจึงสามารถใช้กลวิธีตรงเพื่อแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างตรงไปตรงมาโดยที่ไม่ก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน ส่วนในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติ ผู้พูดบางคนก็เลือกที่จะใช้กลวิธีตรงเช่นกันเนื่องจากมองว่าเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศชาติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีตรงเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพื่อรักษา “หน้าของกลุ่ม” ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมแบบอิงกลุ่มให้ความสำคัญมากกว่า “หน้าของบุคคล” จึงอาจกล่าวได้ว่าสถานภาพของผู้ฟังและประเด็นที่โต้แฉงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการกล่าวแฉง

การที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนไม่ค่อยเลือกใช้กลวิธีตรงในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับอาจารย์อาจอธิบายได้ด้วยลักษณะของสังคมแบบลำดับชั้นที่ให้ความเคารพผู้ที่สถานภาพสูงกว่าทั้งในสังคมไทย (Bandhmedha, 1985; Komin, 1991: 132) และสังคมจีน (Kirkbride et al., 1991: 367) กล่าวคือ สถานภาพของอาจารย์ในสังคมไทยเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่านักเรียนและเป็นผู้ที่ควรเคารพเชื่อฟัง ซึ่งสามารถแสดงออกได้โดยการนิ่งเฉยและทำตามคำแนะนำของอาจารย์ (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2542: 185) เช่นเดียวกับในสังคมจีน (Bond, 1991: 30) ด้วยเหตุนี้ในกรณีที่มีความเห็นต่างจากอาจารย์ ผู้พูดอาจเลือกที่จะกล่าวแย้งได้บ้าง แต่ควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าอาจารย์ให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้เพื่อแสดงความเคารพ ดังนั้นจึงพบว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนต้องการกล่าวแย้งอาจารย์ ผู้พูดทั้งสองกลุ่มมักเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่า

การแบ่งรับแบ่งสู้ เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในความถี่ใกล้เคียงกัน ($NST=9.70\% > NSC=6.77\%$; $\chi^2=3.42$, $p\text{-value}=0.0644$) เป็นกลวิธีที่ปรากฏมากในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติ ถือได้ว่าเป็นกลวิธีที่คุกคามหน้าผู้ฟังน้อย เนื่องจากผู้พูดไม่ได้กล่าวแย้งผู้ฟังอย่างชัดเจน คือ ไม่ได้ปฏิเสธว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้แสดงว่าตนเห็นด้วยกับความคิดนั้น ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดอาจจะไม่เห็นด้วยกับตนเนื่องจากไม่ได้แสดงความเห็นด้วยกับสิ่งที่ตนกล่าว

นอกจากการแบ่งรับแบ่งสู้ การขอทำอย่างอื่น ก็เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้ในความถี่ใกล้เคียงกัน ($NST=4.48\% > NSC=2.58\%$; $\chi^2=3.32$, $p\text{-value}=0.0684$) พบในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง โดยพบทั้งในการแสดงความเห็นแย้งเพื่อนและอาจารย์ แต่มีปรากฏในการแสดงความเห็นแย้งอาจารย์มากกว่า เนื่องจากการขอทำอย่างอื่นมีลักษณะคล้ายการขออนุญาต จึงมักพบในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าผู้พูดและเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจ จัดเป็นกลวิธีที่ใช้แสดงถึงความเคารพที่มีต่อผู้ฟังได้และยังใช้เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้งด้วย

การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในความถี่ใกล้เคียงกันและพบในความถี่ที่ไม่สูงมาก ($NST=0.25\% < NSC=0.43\%$; $p\text{-value}=1.0000$) การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับการกล่าวแย้งและช่วยให้น้ำหนักการคุกคามผู้ฟังลดลง เนื่องจากผู้พูดอ้างว่าความคิดที่ต่างจากผู้ฟังเป็น

ความคิดของบุคคลที่สาม ไม่ใช่ความคิดของตัวเอง หากพิจารณางานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการแสดง ความเห็นแย้งที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเป็นกลวิธีที่พบได้ในหลายภาษา (Deephungton, 1992; Shum & Lee, 2013; Song, 1993; ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2558, 2559; โสภาวรณ หนูกุ้ง, 2551) เนื่องจากช่วยโน้มน้าวใจผู้ฟังและลดน้ำหนัก การคุกคามหน้าผู้ฟังได้ ทำให้มีโอกาสที่ผู้ฟังจะคล้อยตามผู้พูดมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ไม่คุกคามหน้า ผู้ฟังมากนัก

การใช้คำเรียกเป็นกลวิธีเสริมที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้มากที่สุดและใช้ ในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน ($NST=3.98\% < NSC=4.94\%$; $\chi^2=0.58$, $p\text{-value}=0.4463$) และมักปรากฏ ในสถานการณ์ที่เป็นการกล่าวแย้งอาจารย์ ทั้งนี้ Wolfson (1989: 79) กล่าวว่าคำเรียกเป็นเครื่อง แสดงความสัมพันธ์ทางสถานภาพ (Status relationship) สอดคล้องกับความคิดของ Dogancay-Aktuna and Kamish (1996) ที่เสนอว่าในสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส คำเรียกเป็น สัญลักษณ์ของการแสดงความเคารพและความสุภาพ ดังนั้นจึงมักพบว่าคำเรียกมักปรากฏใน สถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง และเนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความ อาวุโส (สุพัตรา สุภาพ, 2518: 6) เช่นเดียวกับสังคมจีนที่มีลำดับชั้น (Kirkbride et al., 1991: 367) ดังนั้นจึงพบว่าผู้พูดทั้งสองกลุ่มนิยมใช้คำเรียกไม่ต่างกัน นอกจากนี้ ในสังคมจีน การใช้คำเรียกที่ เหมาะสมเป็นหลักการข้อหนึ่งในการแสดงความสุภาพและแสดงความเคารพ (Gu, 1990; Kádár & Pan, 2011: 135) ดังนั้นจึงพบว่าชาวจีนนิยมใช้คำเรียกในการแสดงวจนกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแสดง ความเห็นแย้ง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาอังกฤษพบว่าชาวจีนใช้คำเรียกมากกว่าผู้พูด ภาษาอังกฤษอย่างชัดเจนโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ (Chen, 2006; Liang & Han, 2005)

นอกจากการใช้คำเรียก ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนยังใช้กลวิธีเสริมอีก 2 กลวิธีในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน คือ การเกริ่นความ ($NST=0.25\% < NSC=0.86\%$; $p\text{-value}=0.2923$) และการตอบกึ่งตอบรับ ($NST=0.25\% > NSC=0.21\%$; $p\text{-value}=1.0000$) โดยการเกริ่นความเป็น กลวิธีที่ผู้พูดใช้เพื่อเชื่อมโยงประเด็นที่ตนต้องการพูดกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวในผลัดก่อนหน้าเพื่อให้ผู้ฟัง ทราบว่าประเด็นที่กำลังสนทนาคือประเด็นใด และสามารถใช้เพื่อรักษาหน้าผู้ฟังได้ด้วย เนื่องจากการ เกริ่นถึงความคิดของผู้ฟังแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวและได้คิดทบทวน เกี่ยวกับประเด็นนั้นอย่างรอบคอบแล้วจึงกล่าวแย้ง ส่วนการตอบกึ่งตอบรับเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อลด น้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้งโดยการแสดงว่าตนเพียงแค่เสนอทางเลือกและสามารถยอมรับ

ความคิดของผู้ฟังได้หากผู้ฟังยืนยันจะทำเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม กลวิธีทั้งสองกลวิธีนี้ก็เป็นกลวิธีเสริมที่พบค่อนข้างน้อยในข้อมูลของผู้พูดภาษาทั้งสองกลุ่ม

3.3.2.4 การปรากฏร่วมของกลวิธี

เมื่อนำข้อมูลการกล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนมาเปรียบเทียบกับพบว่า ทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีการกล่าวแย้งร่วมกันมากกว่า 1 กลวิธีหรือใช้กลวิธีเดียวกันมากกว่า 1 ถ้อยคำ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีในลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

1) ความถี่และจำนวนกลวิธีในการปรากฏร่วม

ผลการศึกษาพบว่าจากคำตอบที่เป็นการกล่าวแย้งทั้งหมด ผู้พูดภาษาจีนใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีมากกว่าผู้พูดภาษาไทย โดยผู้พูดภาษาจีนใช้การปรากฏร่วมร้อยละ 80 จากคำตอบทั้งหมด ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยใช้การปรากฏร่วมร้อยละ 50 จากคำตอบทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าแม้ว่าผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดภาษาไทยจะใช้การปรากฏร่วมตั้งแต่ 2-8 กลวิธีและนิยมใช้การปรากฏร่วม 2 กลวิธีมากที่สุดเหมือนกัน แต่จำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อ 1 คำตอบของผู้พูดภาษาจีนมากกว่าผู้พูดภาษาไทยเล็กน้อย กล่าวคือ จำนวนกลวิธีเฉลี่ยของผู้พูดภาษาจีน คือ 2.90 กลวิธี ในขณะที่จำนวนกลวิธีเฉลี่ยของผู้พูดภาษาไทย คือ 1.76 กลวิธี

ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้การปรากฏร่วมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความนิยมในการใช้กลวิธีเสริมซึ่งจำเป็นต้องปรากฏร่วมกับกลวิธีหลักอย่างน้อย 1 กลวิธีเสมอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดของ Scollon et al. (2011) ที่เสนอว่าอิทธิพลของลัทธิขงจื้อที่ปลูกฝังให้ชาวจีนให้ความสำคัญกับการรักษาหน้าของตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้ชาวจีนนิยมใช้กลวิธีต่าง ๆ หลายถ้อยคำประกอบกันเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Han (2012) ที่ศึกษาเปรียบเทียบส่วนขยายของวัจนกรรมการขอร้องของผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดภาษาอังกฤษ ซึ่งพบว่าผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้ส่วนขยายภายนอก (External modification) มากกว่าผู้พูดภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ Han เสนอว่าสาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากในการปฏิสัมพันธ์ ชาวจีนคำนึงถึง “หน้า” ของตนเองและคู่สนทนาเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อรักษาหน้าของตนเองและผู้ฟัง (Han, 2012: 1909)

2) ลักษณะของการปรากฏร่วม

ผลการศึกษาพบว่าทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธีมากที่สุดเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามรูปแบบของการปรากฏร่วมที่ผู้พูด

ภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้มีความแตกต่างกัน โดยผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้การเสนอแนะ ร่วมกับการให้เหตุผล ในขณะที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้การให้เหตุผล 2 ถ้อยคำร่วมกัน

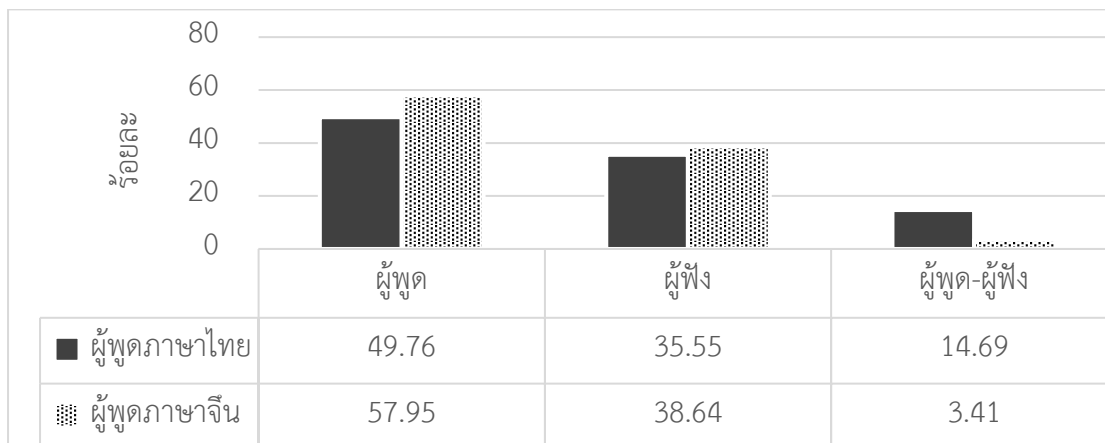
รองลงมาจากการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธี พบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่าการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 3 กลวิธี ในขณะที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 3 กลวิธีมากกว่าการใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยไม่ค่อยนิยมใช้กลวิธีร่วมกันมากกว่า 2 กลวิธีซึ่งแตกต่างจากผู้พูดภาษาจีน

สรุปได้ว่า ในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงและมีความหลากหลายของกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้คล้ายคลึงกัน โดยพบว่ากลวิธีที่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดทั้งสองกลุ่มมีทั้งหมด 19 กลวิธี ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในด้านความถี่พบว่ากลวิธีที่ผู้พูดภาษาทั้งสองกลุ่มใช้ในความถี่ที่ใกล้เคียงกันมีทั้งหมด 11 กลวิธี ส่วนกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญมีทั้งหมด 8 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากกว่าผู้พูดภาษาจีน 3 กลวิธีและกลวิธีที่ผู้พูดภาษาจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย 5 กลวิธี นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลวิธีบางกลวิธีที่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดเพียงกลุ่มเดียว คือ การขอโทษและการบอกให้ทำอย่างอื่น แสดงให้เห็นว่าแม้ภาพรวมของกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการกล่าวแย้งจะคล้ายคลึงกัน แต่ความนิยมในการเลือกใช้กลวิธีก็มีความแตกต่างกัน

3.3.3 สาเหตุของการนิ่งเฉย

สำหรับคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะนิ่งเฉย ผู้วิจัยแบ่งสาเหตุของการนิ่งเฉย ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนั่งเฉย

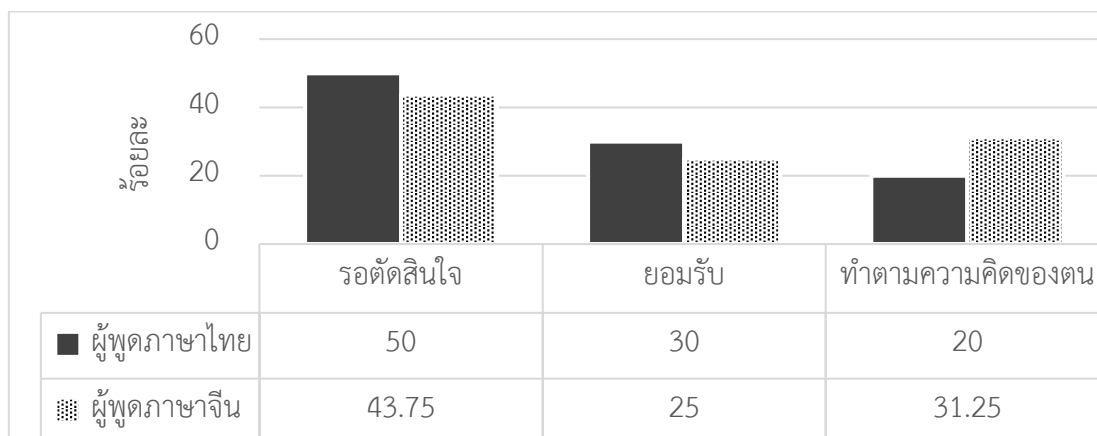

จากแผนภูมิที่ 3 จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนั่งเฉยมากที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟังตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อนำความถี่มาคำนวณค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญพบว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($NST=14.69\% > NSC=3.41\%$; $\chi^2=7.84$, $p\text{-value}=0.0051$) สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยมองว่าการแสดงความคิดเห็นเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา จึงเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ในขณะที่ผู้พูดภาษาจีนมองว่าการแสดงความคิดเห็นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมากนัก จึงไม่จำเป็นต้องนั่งเฉยเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

3.3.4 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

ในส่วนของคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้มาแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ การรอตัดสินใจ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง และการทำตามความคิดของตน ผลปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน

จากแผนภูมิที่ 4 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะรอตัดสินใจมากที่สุด โดยอาจเป็นการปรึกษาผู้อื่นหรือหาข้อมูลเพิ่มเติม เนื่องจากผู้พูดมองว่าในการแสดงความเห็นแย้ง หากยังไม่มีข้อมูลมากพอหรือยังไม่แน่ใจก็ไม่ควรกล่าวแย้งผู้ฟัง ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ฟังมีโอกาสยอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดของตนมากกว่า

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าความถี่ที่ผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะทำตามความคิดของตนมากกว่าผู้พูดภาษาไทย แม้จะไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็แสดงให้เห็นแนวโน้มของชาวจีนที่มีความเป็นปัจเจกมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสังคมจีนในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา (Bond, 1986; Garrott, 1995; Liu, 2004; Pan, 2000)

3.3.5 สรุปผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

การศึกษาเปรียบเทียบวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมแสดงให้เห็นความเหมือนและความต่างของพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน สามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) มุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยงและอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ ในขณะที่ผู้พูดภาษาจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากนักและไม่

จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง ดังนั้นผู้พูดภาษาจีนจึงเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าผู้พูดภาษาไทยและเลือกที่จะนิ่งเฉยโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญ

2) เมื่อเลือกที่จะกล่าวแย้ง ทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง แสดงให้เห็นว่าทั้งชาวไทยและชาวจีนให้ความสำคัญกับ “หน้า” และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา โดยเลือกใช้กลวิธีการกล่าวแย้งที่มีกลวิธีความสุภาพหรือใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ต้องอาศัยการตีความเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสังคมบริบทสูงตามแนวคิดของ Hall (1976) ที่เสนอว่าผู้พูดในสังคมบริบทสูงนิยมใช้ภาษาที่ต้องอาศัยการตีความจากบริบท เนื่องจากมองว่าการสื่อสารไม่ได้มีหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนทางความคิดเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย

3) กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้ต่างกันมีทั้งหมด 10 กลวิธี ได้แก่ การเสนอแนะ การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การถาม การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การไม่ตอบรับทันที การบอกให้ทำอย่างอื่น การขอโทษ และการขอบคุณ

การศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววิจัยปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมแสดงให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างในการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างชาวไทยและชาวจีนมากขึ้น อันจะนำไปสู่การลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน โดยเฉพาะการวิเคราะห์การถ่ายโอนทางวัฒนธรรมซึ่งต้องอ้างอิงข้อมูลการใช้ภาษาของเจ้าของภาษาเป้าหมายและเจ้าของภาษาแม่ ในที่นี้ คือ ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน ตามลำดับ

บทที่ 4

วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (Interlanguage Pragmatics) โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ส่วน คือ

- 1) วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน
- 2) การเปรียบเทียบวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์
- 3) ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย
- 4) แนวโน้มของการถ่ายโอนทางบวก
- 5) คำแนะนำในการเรียนการสอน

4.1 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปีและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 เดือน จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา แบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วยสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง 5 สถานการณ์ รวมทั้งสิ้น 500 คำตอบ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่าคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกมีจำนวน 458 คำตอบ ทั้งนี้ สามารถแบ่งผลการตอบแบบสอบถามได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กล่าวแย้งและไม่กล่าวแย้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 ตารางแสดงผลการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

	ความถี่	ร้อยละ
กล่าวแย้ง	367	80.13
ไม่กล่าวแย้ง	91	19.87
นิ่งเฉย	79	17.25
ไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	12	2.62
รวม	458	100

จากตารางที่ 21 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของกลุ่มสนทนา ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งคู่สนทนามากถึงร้อยละ 80.13 สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้พูดภาษาจีนที่เลือกกล่าวแย้งประมาณร้อยละ 75 จากคำตอบทั้งหมด ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นมุมมองของชาวจีนที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนมีลักษณะของคนในสังคมแบบปัจเจกที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความคิด (Hofstede, 2011: 11) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่าชาวจีนในปัจจุบันนิยมใช้สรรพนาม “I” มากกว่า “We” อันเป็นลักษณะของสังคมแบบปัจเจก (Yu et al., 2016)

ทั้งนี้ คำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ การกล่าวแย้ง การนิ่งเฉย และการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การกล่าวแย้ง

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกกล่าวแย้งผู้ฟังทั้งหมด 367 คำตอบ แบ่งได้เป็น 780 ถ้อยคำ และจำแนกเป็นกลวิธีต่าง ๆ ได้ 927 ครั้ง ประกอบด้วยกลวิธีหลัก 792 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 85.44 จากกลวิธีทั้งหมด และกลวิธีเสริม 135 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.56 จากกลวิธีทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 22 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีการกล่าวแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน	ความถี่	ร้อยละ
<u>กลวิธีหลัก</u>	<u>792</u>	<u>85.44</u>
กลวิธีตรง	190	20.50
กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	602	64.94
<u>กลวิธีเสริม</u>	<u>135</u>	<u>14.56</u>
รวม	927	100

จากตารางที่ 22 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งคู่สนทนา ผู้เรียนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีเสริม ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพ ทำให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง ลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้แสดงถึงการให้ความสำคัญกับ “หน้า” และการรักษาความกลมเกลียวในสังคม โดยใช้กลวิธีทางภาษาที่ลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง โดยเฉพาะในการแสดงวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟังอย่างการแสดงความเห็นแย้ง (Bond, 1991: 52-53) อีกทั้งยังแสดงถึงลักษณะของสังคมบริบทสูงซึ่งนิยมใช้ภาษาที่ต้องอาศัยการตีความ

จากปริบทและมองว่าการสื่อสารมีหน้าที่หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว (Hall, 1976)

4.1.1.1 กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มีทั้งหมด 16 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีตรง 5 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 190 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.50 จากกลวิธีทั้งหมด และกลวิธีล้นน้ำหนัการแย้ง 11 กลวิธี รวมทั้งสิ้น 602 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 64.94 จากกลวิธีทั้งหมด

4.1.1.1.1 กลวิธีตรง

กลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งมีทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การบอกความต้องการของตน การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง และการตำหนิผู้ฟัง

กลวิธีตรงทั้ง 5 กลวิธีใช้เพื่อแสดงเจตนาแย้งในลักษณะต่อไปนี้

- 1) การปฏิเสธความเห็นผู้ฟังเป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาแย้งผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ
- 2) การบอกความต้องการของตนเป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาแย้งผู้ฟังโดยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงความต้องการของตนซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง
- 3) การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็นที่ต่างหรือตรงข้ามกับความคิดที่ผู้ฟังเสนอเพื่อแสดงเจตนาแย้ง
- 4) การสั่งเป็นกลวิธีที่แสดงเจตนาแย้งโดยการใช้รูปประโยคคำสั่งเพื่อให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ เป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟังจึงต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง
- 5) การตำหนิผู้ฟังเป็นกลวิธีเป็นการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าผู้ฟังอย่างชัดเจนโดยการแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

กลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งปรากฏในความถี่ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 23 ตารางแสดงกลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีตรง	ความถี่	ร้อยละ
การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง	128	13.81
การบอกว่าไม่เห็นด้วย	67	7.23
การบอกว่าไม่จริง	61	6.58
การบอกความต้องการของตน	46	4.96
การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง	7	0.76
การสั่ง	6	0.65
การตำหนิผู้ฟัง	3	0.32
รวม	190	20.50

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลวิธีตรงที่พบในความถี่สูง ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 15 จากกลวิธีทั้งหมด
 - 2) กลวิธีตรงที่พบในความถี่ต่ำ ได้แก่ การบอกความต้องการของตน ซึ่งพบในความถี่ประมาณร้อยละ 5 จากกลวิธีทั้งหมด
 - 3) กลวิธีตรงที่พบในความถี่ต่ำมาก ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง และการตำหนิผู้ฟัง ซึ่งพบน้อยกว่าร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด
- ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังต่อไปนี้

4.1.1.1.1 การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง

การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง หมายถึง การที่ผู้พูดแสดงความไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาโดยใช้คำปฏิเสธ “ไม่” พบทั้งสิ้น 128 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.81 จากกลวิธีทั้งหมด สามารถแบ่งตามลักษณะทางความหมายได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การบอกว่าไม่เห็นด้วยและการบอกว่าไม่จริง

ก) การบอกว่าไม่เห็นด้วย

การบอกว่าไม่เห็นด้วย หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “ไม่” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง ปรากฏได้ทั้ง

ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอทางเลือกหรือกล่าวถึงข้อเท็จจริงบางประการ พบทั้งสิ้น 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.23 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 103

“เราไม่อยากไปจังหวัดภูเก็ต มีสถานที่อื่นหรือไม่”

จากตัวอย่างที่ 103 เป็นสถานการณ์ที่เพื่อนเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต แต่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น จึงแสดงความคิดเห็นแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “เราไม่อยากไปจังหวัดภูเก็ต” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ผู้ฟังเสนอมา จากนั้นจึงใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง ได้แก่ การถาม “มีสถานที่อื่นหรือไม่” เพื่อให้ผู้ฟังเสนอสถานที่อื่นที่เหมาะสมกับการไปทัศนศึกษา นอกเหนือจากจังหวัดภูเก็ตซึ่งผู้พูดไม่เห็นด้วย

ตัวอย่างที่ 104

“ฉันไม่เห็นด้วยกับการเลือกหัวข้อนี้ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 104 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ โดยเลือกใช้การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ฉันไม่เห็นด้วยกับการเลือกหัวข้อนี้ค่ะ” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบอย่างตรงไปตรงมาว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังโดยไม่ได้มีการลดน้ำหนักความรุนแรงและไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่นได้

ข) การบอกว่าไม่จริง

การบอกว่าไม่จริง หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “ไม่” เพื่อแสดงว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางอย่าง รูปแบบของการปรากฏที่พบ คือ “ไม่ใช่/ไม่ได้/ไม่ชอบ+ความคิดของผู้ฟัง” และ “ไม่จริง” พบทั้งสิ้น 61 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.58 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 105

“ไม่ใช่ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 105 ผู้พูดต้องการแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนชาวไทยที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่ค่ะ” เพื่อบอกว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น

ตัวอย่างที่ 106

“คนจีนไม่ชอบแซงคิว”

จากตัวอย่างที่ 106 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “คนจีนไม่ชอบแซงคิว” เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

4.1.1.1.2 การบอกความต้องการของตน

การบอกความต้องการของตน หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงความต้องการของตนซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง โดยไม่ปรากฏถ้อยคำแสดงการปฏิเสธ และมักปรากฏคำว่า “อยาก” หรือ “ต้องการ” พบทั้งสิ้น 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.96 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 107

“หนูอยากไปภูเก็ต”

จากตัวอย่างที่ 107 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา โดยการบอกความต้องการของตนว่า “หนูอยากไปภูเก็ต” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังและมีความคิดที่ต่างจากผู้ฟัง นั่นคือ ต้องการไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ตและไม่ต้องเดินทางไปเชียงใหม่

ตัวอย่างที่ 108

“ฉันต้องการใช้หัวข้ออื่น ๆ”

จากตัวอย่างที่ 108 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยการบอกความต้องการของตน “ฉันต้องการใช้หัวข้ออื่น ๆ” ซึ่งเป็นความต้องการที่ต่างจากสิ่งที่ผู้ฟังเสนอให้ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ตนเสนอให้

4.1.1.1.3 การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง

การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง คือ การที่ผู้พูดแสดงความคิดเห็นด้วยกับผู้ฟังโดยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็นที่ต่างหรือตรงข้ามกับความคิดที่ผู้ฟังเสนอ โดยไม่ปรากฏถ้อยคำปฏิเสธหรือถ้อยคำแสดงความต้องการ แต่มักปรากฏถ้อยคำที่มีความหมายต่างหรือตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ฟังเสนอมาในผลัดก่อนหน้า พบในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางประการและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น พบทั้งสิ้น 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.76 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 109

“ไม่เป็นจริงคะ คนจีนมีอารยธรรมมาก”

จากตัวอย่างที่ 109 ผู้พูดกล่าวแย้งเพื่อนในสถานการณ์ที่เพื่อนชาวไทยกล่าวว่าชาวจีนชอบแข่งคิว โดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่เป็นจริงคะ” เพื่อแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริงและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น จากนั้นจึงแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง นั่นคือ “คนจีนมีอารยธรรมมาก” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีเนื้อความต่างจากความคิดของผู้ฟังที่เสนอมานในผลัดก่อนหน้า กล่าวคือ ผู้ฟังกล่าวว่าชาวจีนชอบแข่งคิว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่มีระเบียบ ไม่มีอารยธรรม ผู้พูดจึงกล่าวแย้งโดยกล่าวว่าชาวจีนมีอารยธรรมมาก เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง แม้ว่าในถ้อยคำจะไม่มีถ้อยคำปฏิเสธ แต่ผู้พูดก็สามารถสื่อเจตนาไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังได้ เนื่องจากเนื้อความที่ผู้พูดกล่าวมีความหมายต่างจากความคิดของผู้ฟังอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 110

“คนจีนมีมารยาท ไม่ใช่ทุกคนเป็นแบบนี้”

จากตัวอย่างที่ 110 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแข่งคิว จึงกล่าวแย้งโดยการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง “คนจีนมีมารยาท” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีเนื้อความตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว กล่าวคือ การแข่งคิวเป็นพฤติกรรมของคนที่ไม่มีความมารยาท ดังนั้นการที่ผู้พูดกล่าวว่าคนจีนมีมารยาท จึงเป็นการกล่าวแย้งที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน นอกจากนี้ผู้พูดยังปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่ทุกคนเป็นแบบนี้” เพื่อเน้นย้ำว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริงและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้น

4.1.1.1.4 การสั่ง

การสั่ง หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้รูปประโยคคำสั่ง เพื่อให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ เป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟังจึงต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง มักปรากฏถ้อยคำที่แสดงการสั่ง เช่น “อย่า” “ต้อง” “สิ” เป็นต้น พบทั้งสิ้น 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.65 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 111

“เราคิดว่าสภาพที่คุณเห็นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ไม่ต้องพูดว่าคนจีนชอบทำแบบนี้”

จากตัวอย่างที่ 111 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนชาวไทยที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “เราคิดว่าสภาพที่คุณเห็นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง” เพื่อแสดงว่าผู้พูดยอมรับว่ามีชาวจีนบางคนเป็นเช่นนั้น แต่ก็ไม่เห็นด้วยที่จะกล่าวว่าชาวจีนทุกคนชอบแซงคิว จากนั้นจึงใช้การสั่ง “ไม่ต้องพูดว่าคนจีนชอบทำแบบนี้” เพื่อไม่ให้ผู้ฟังกล่าวเช่นนั้นอีก

ตัวอย่างที่ 112

“ผมไม่ตกลง คุณต้องไม่คิดนี้”

จากตัวอย่างที่ 112 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ผมไม่ตกลง” เพื่อบอกว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง จากนั้นจึงใช้การสั่ง “คุณต้องไม่คิดนี้” เพื่อสั่งห้ามไม่ให้ผู้ฟังมีความคิดว่าชาวจีนชอบแซงคิว

4.1.1.1.5 การตำหนิผู้ฟัง

การตำหนิผู้ฟัง หมายถึง การที่ผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังคิดหรือทำผิด จึงต้องการชี้ให้ผู้ฟังเห็นข้อผิดนั้น เพื่อให้ผู้ฟังทำตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการ จัดเป็นกลวิธีตรงเนื่องจากเป็นการใช้ภาษาที่คุกคามหน้าผู้ฟังอย่างชัดเจนโดยการแสดงว่าความคิดของผู้ฟังไม่ถูกต้องและไม่เป็นที่ยอมรับ พบทั้งสิ้น 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.32 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 113

“ไม่ใช่คนจีนทุกคนชอบแซงคิว มันไม่ถูกต้องสำหรับคุณที่จะพูดแบบนี้”

จากตัวอย่างที่ 113 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนชาวไทยที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง “ไม่ใช่คนจีนทุกคนชอบแซงคิว” เพื่อแสดงว่าสิ่งที่ผู้ฟังพูดไม่เป็นความจริงและผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง จากนั้นจึงตำหนิผู้ฟังโดยกล่าวว่า “มันไม่ถูกต้องสำหรับคุณที่จะพูดแบบนี้” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าการกระทำของผู้ฟังที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิวเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ตัวอย่างที่ 114

“ผมไม่เห็นด้วยจริง ๆ คิดแบบนี้ได้ยังไง”

จากตัวอย่างที่ 114 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ผมไม่เห็นด้วยจริง ๆ” เพื่อ

บอกว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว จากนั้นจึงตำหนิผู้ฟังโดยใช้ประโยคคำถาม “คิดแบบนี้ได้
 ยังไง” เพื่อแสดงว่าผู้พูดมองว่าความคิดของผู้ฟังไม่ถูกต้องและผู้พูดไม่สามารถเข้าใจได้ว่าเหตุใดผู้ฟัง
 จึงมีความคิดเช่นนั้น ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ตนกล่าว

4.1.1.1.2 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มีทั้งหมด 11
 กลวิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การเสนอแนะ การแบ่งรับแบ่งสู้ การ
 กล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การถาม การขอทำอย่างอื่น การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การบอกว่า
 มีทางเลือกอื่น การไม่ตอบรับในทันที และการบอกให้ทำอย่างอื่น

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งทั้ง 11 กลวิธีใช้เพื่อแสดงเจตนาแย้งใน
 ลักษณะต่อไปนี้

- 1) การให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงสาเหตุที่ไม่เห็นด้วยหรือ
 สาเหตุที่กล่าวแย้งผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าเหตุผลเหล่านั้นแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับ
 ความคิดของตน
- 2) การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเป็นการใช้ถ้อยคำที่ช่วยให้การ
 แสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักความรุนแรงและน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง หรือช่วยลดการ
 ผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวโดยการทำให้ความอ่อนลง
- 3) การเสนอแนะเป็นกลวิธีผู้พูดเสนอทางเลือกหรือความเห็นอื่นที่ต่าง
 จากความคิดของผู้ฟังที่กล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้า ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน
- 4) การแบ่งรับแบ่งสู้เป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้ถ้อยคำ
 ที่แสดงว่าผู้พูดไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าความคิดของผู้ฟังไม่ดี
 หรือไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของตน
- 5) การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟัง
 โดยกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการยอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของผู้ฟัง แล้วจึงกล่าวแย้ง
 ผู้ฟังโดยใช้คำเชื่อม “แต่” เพื่อแสดงความขัดแย้ง ซึ่งช่วยให้น้ำหนักการคุกคามหน้าของการกล่าวแย้ง
 ลดลง
- 6) การถามเป็นกลวิธีที่ผู้พูดใช้ประโยคคำถามเพื่อตั้งคำถามกับ
 ความคิดของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังอุกคิตและทบทวนความคิดของตน ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูด
 ไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ตนเสนอ

7) การขอทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

8) การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นเพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเป็นผลมาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นทำให้น้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

9) การบอกว่ามีทางเลือกอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดกล่าวถึงทางเลือกอื่น ๆ ในประเด็นที่ผู้ฟังเสนอทางเลือกมาให้ในผลัดก่อนหน้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่ายังมีทางเลือกอื่นที่ผู้ฟังอาจจะสามารถพิจารณาได้ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

10) การไม่ตอบรับในทันทีเป็นกลวิธีที่ผู้พูดหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นแย้งโดยการผลัดไปโอกาสหน้าหรือบอกว่าจะนำข้อเสนออันนั้นกลับไปคิด ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

11) การบอกให้ทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดบอกให้ผู้ฟังหรือบุคคลที่สามทำสิ่งต่างจากความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏในความถี่ดังตารางต่อไปนี้

**ตารางที่ 24 ตารางแสดงกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดง
ความเห็นแย้ง**

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	ความถี่	ร้อยละ
การให้เหตุผล	206	22.22
การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง	179	19.31
การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด	113	12.19
การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ	33	3.56
การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน	18	1.94
การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน	15	1.62
การเสนอแนะ	75	8.09
การแบ่งรับแบ่งสู้	38	4.10
การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ	27	2.91
การถาม	27	2.91
การขอทำอย่างอื่น	24	2.59

กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง	ความถี่	ร้อยละ
การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น	10	1.08
การบอกว่ามีทางเลือกอื่น	8	0.86
การไม่ตอบรับในทันที	5	0.54
การบอกให้ทำอย่างอื่น	3	0.32
รวม	602	64.94

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความถี่สูง ได้แก่ การให้เหตุผลและการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 20 จากกลวิธีทั้งหมด
- 2) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความถี่ต่ำ ได้แก่ การเสนอแนะการแบ่งรับแบ่งสู้ การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การถาม และการขอทำอย่างอื่น ซึ่งพบในความถี่น้อยกว่าร้อยละ 10 จากกลวิธีทั้งหมด
- 3) กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่พบในความถี่ต่ำมาก ได้แก่ การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การไม่ตอบรับในทันที และการบอกให้ทำอย่างอื่น ซึ่งพบไม่เกินร้อยละ 1 จากกลวิธีทั้งหมด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังต่อไปนี้

4.1.1.1.2.1 การให้เหตุผล

การให้เหตุผลเป็นกลวิธีการกล่าวแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มากที่สุด โดยพบทั้งสิ้น 206 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.22 จากกลวิธีทั้งหมด จัดเป็นความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 128) กล่าวคือ การให้เหตุผลเป็นการแสดงว่าผู้พูดคำนึงถึงผู้ฟังและทำให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดมีเหตุจำเป็นจึงต้องกล่าวแย้ง ซึ่งช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้การกล่าวแย้งหนักแน่นและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วย เช่น

ตัวอย่างที่ 115

“ภูเก็ตอยู่ไกลจากโรงเรียน ไม่ปลอดภัย”

จากตัวอย่างที่ 115 เป็นสถานการณ์ที่เพื่อนชาวไทยเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต แต่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อน จึงแสดงความเห็นแย้งโดยให้เหตุผลว่า “ภูเก็ตอยู่ไกลจากโรงเรียน” และ “ไม่ปลอดภัย” เพื่อชี้ให้เห็นว่าข้อเสนอของผู้ฟังไม่เหมาะสมเนื่องจากสาเหตุที่กล่าวมา และเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้

ตัวอย่างที่ 116

“ขอโทษค่ะ หนูคิดว่ากรุงเทพฯ จะดีกว่า เพราะว่านครนี้เป็นเมืองหลวงของไทย”

จากตัวอย่างที่ 116 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์ เนื่องจากไม่เห็นด้วยที่อาจารย์เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่เชียงใหม่และมองว่ากรุงเทพฯ เป็นตัวเลือกที่ดีกว่า ผู้พูดจึงเลือกใช้การเสนอแนะ “หนูคิดว่ากรุงเทพฯ จะดีกว่า” เพื่อแสดงความเห็นของตน โดยใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้า แล้วจึงให้เหตุผล “เพราะว่านครนี้เป็นเมืองหลวงของไทย” เพื่อสนับสนุนความคิดของตน ทั้งนี้ ผู้พูดใช้การขอโทษประกอบด้วยเพื่อแสดงว่าตนเสียใจที่ต้องกล่าวแย้งผู้ฟัง เป็นการแสดงความสุภาพและแสดงความอ่อนน้อม

ตัวอย่างที่ 117

“ขอบคุณอาจารย์ แต่เราไม่รู้เทศกาลสงกรานต์มากค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 117 อาจารย์เสนอหัวข้อรายงานให้ทำเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ แต่ผู้ฟังไม่เห็นด้วยกับหัวข้อที่อาจารย์เสนอ จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยการให้เหตุผลว่า “เราไม่รู้เทศกาลสงกรานต์มากค่ะ” เพื่อบอกให้อาจารย์ทราบว่าสาเหตุที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์เป็นผลมาจากการที่ผู้พูดขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ ทั้งนี้ ผู้พูดใช้กลวิธีเสริม คือ การขอบคุณและการใช้คำเรียก ก่อนจะกล่าวแย้ง เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่อาจารย์ช่วยแนะนำหัวข้อรายงานให้และแสดงความสุภาพ

4.1.1.1.2 การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง

การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้หมายถึง “การใช้ถ้อยคำที่ช่วยให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักความรุนแรงและน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลงหรือช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวโดยการทำให้อ่อนลง” พบทั้งสิ้น 179 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.31 จากกลวิธีทั้งหมด สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ การใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน และการใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน

ก) การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด

ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิดจัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง โดยการแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้พูด จึงช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าว อีกทั้งยังลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังด้วย ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิดที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ได้แก่คำว่า “คิดว่า” และ “รู้สึก” พบทั้งสิ้น 113 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.19 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 118

“เราคิดว่าไปพัตยาดีกว่า พัตยามิคนชอบไปเที่ยวหลายกว่า”

จากตัวอย่างที่ 118 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยใช้การเสนอแนะ “เราคิดว่าไปพัตยาดีกว่า” เพื่อเสนอความคิดที่ต่างจากที่อาจารย์เสนอให้ ทั้งนี้ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าอาจารย์ โดยการแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดเสนอซึ่งต่างจากความคิดของผู้ฟังเป็นเพียงความเห็นส่วนตัวของผู้พูดเท่านั้น นอกจากนี้ผู้พูดยังใช้กลวิธีการให้เหตุผล “พัตยามิคนชอบไปเที่ยวหลายกว่า” เพื่อสนับสนุนว่าข้อเสนอของตนเหมาะสมกว่าข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอให้ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมมากกว่า

ตัวอย่างที่ 119

“ขอโทษนะคะอาจารย์ ฉันรู้สึกไปกรุงเทพฯ ดีกว่าเชียงใหม่ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 119 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งโดยเริ่มจากการขอโทษและการใช้คำเรียก “ขอโทษนะคะอาจารย์” เพื่อแสดงความสุภาพ จากนั้นจึงเสนอแนะ “ฉันรู้สึกไปกรุงเทพฯ ดีกว่าเชียงใหม่ค่ะ” เพื่อเสนอทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่า นั่นคือ การไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกรุงเทพฯ ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “รู้สึก” เพื่อทำให้ความอ่อนลงโดยการแสดงว่าข้อเสนอของผู้พูดเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พูด อาจจะจริงหรือไม่ก็ได้ ทำให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

ข) การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ

ถ้อยคำลดปริมาณ หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวเพื่อแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังหรือมีความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเพียงเล็กน้อย เช่น “ไม่ค่อย” “นิดหน่อย” “ค่อนข้าง” และ “เล็กน้อย” เป็นต้น จัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเนื่องจากช่วยให้น้ำหนัก

การแย้งและความรุนแรงของการประเมินค่าความคิดของผู้ฟังลดลง พบทั้งสิ้น 33 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.56 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 120

“ขอบคุณมาก แต่มีหัวข้ออันใหม่ไหม เราไม่ค่อยอยากเอาอันนี้
คะ”

จากตัวอย่างที่ 120 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่เพื่อนเสนอ จึงกล่าวแย้งโดยเริ่มจากการใช้กลวิธีเสริม คือ การขอบคุณ “ขอบคุณมาก” เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่ผู้ฟังเสนอหัวข้อรายงานมาให้ จากนั้นจึงใช้กลวิธีหลัก คือ การถาม “แต่มีหัวข้ออันใหม่ไหม” เพื่อแสดงให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อนี้และต้องการให้ผู้ฟังเสนอหัวข้ออื่น แล้วจึงกล่าวแย้งโดยใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “เราไม่ค่อยอยากเอาอันนี้คะ” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้า ไม่ให้การกล่าวแย้งมีความรุนแรงมากเกินไป

ตัวอย่างที่ 121

“ขอโทษคะอาจารย์ ขอขอบคุณเสนอของคุณ แต่ฉันรู้สึกเทศกาลสงกรานต์ปริมาณเล็กน้อย”

จากตัวอย่างที่ 121 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ จึงกล่าวแย้งโดยเริ่มจากการขอโทษ การใช้คำเรียก และการขอบคุณ “ขอโทษคะอาจารย์ ขอขอบคุณเสนอของคุณ” เพื่อแสดงความสุภาพ จากนั้นจึงให้เหตุผล “แต่ฉันรู้สึกเทศกาลสงกรานต์ปริมาณเล็กน้อย” เพื่อบอกสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “เล็กน้อย” เพื่อทำให้ความอ่อนลงโดยการแสดงว่าหัวข้อเทศกาลสงกรานต์ที่ผู้ฟังเสนอ มีข้อเสียเล็กน้อย ช่วยให้น้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

ค) การใช้ถ้อยคำแบบไม่ระบุชัดเจน

ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ระบุชัดเจนว่าเป้าหมายที่ผู้พูดกำลังสื่อถึงคือใคร แต่ใช้การพูดแบบรวม ๆ หรือสื่อถึงจำนวนที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น “ส่วนใหญ่” “ส่วนหนึ่ง” “บางคน” และ “บางส่วน” เป็นต้น จัดเป็นรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงโดยการทำให้ถ้อยคำที่กล่าวไม่ชัดเจน ซึ่งช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวและลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งต่อผู้ฟังได้ด้วย พบทั้งสิ้น 18 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.94 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 122

“ไม่ใช่ค่ะ คนจีนส่วนใหญ่ก็เข้าแถวนะคะ”

จากตัวอย่างที่ 122 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนชาวไทยที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยใช้การปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง “ไม่ใช่ค่ะ” จากนั้นจึงใช้รูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลงประเภทถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “คนจีนส่วนใหญ่ก็เข้าแถวนะคะ” เพื่อแสดงความเห็นของตนซึ่งต่างจากผู้ฟัง กล่าวคือ ในขณะที่ผู้ฟังมองว่าชาวจีนชอบแซงคิว ผู้พูดมองว่าชาวจีนไม่ชอบแซงคิว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้พูดไม่ต้องการคุกคามหน้าผู้ฟังมากนัก จึงเลือกใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “ส่วนใหญ่” เพื่อแสดงว่ามีชาวจีนกลุ่มหนึ่งที่ไม่เป็นแบบที่ผู้ฟังคิด แต่ไม่ได้ระบุว่าหมายถึงกลุ่มใดหรือมีจำนวนเท่าใด

ตัวอย่างที่ 123

“ไม่เชื่อนี้ บางทีคนก็เข้าคิวค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 123 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยใช้ปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่เชื่อนี้” เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงกล่าวแย้งต่อว่า “บางทีคนก็เข้าคิวค่ะ” เพื่อแสดงความเห็นที่แตกต่างจากผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “บางที” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง โดยการไม่ระบุชัดเจนว่าเมื่อใดที่ชาวจีนเข้าคิว

ง) การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน

ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน คือ ถ้อยคำที่แสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นการคาดคะเนของผู้พูด เช่น “อาจจะ” “คงจะ” และ “น่าจะ” เป็นต้น จัดเป็นรูปภาพที่ทำให้ความอ่อนลงโดยการแสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงการคาดเดาเท่านั้น อาจจะจริงหรือไม่ก็ได้ พบทั้งสิ้น 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.62 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 124

“ใกล้ ๆ นี้ฝนตกทุกวัน ไปจังหวัดภูเก็ตอาจจะมียันตราย ดังนั้นครั้งนี้เราไปจังหวัดเพชรบุรีได้ไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 124 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนเนื่องจากไม่เห็นด้วยที่เพื่อนเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต โดยเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผล “ใกล้ ๆ นี้ฝนตกทุกวัน ไปจังหวัดภูเก็ตอาจจะมียันตราย” เพื่อบอกสาเหตุที่ทำให้ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง และใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “อาจจะ” ประกอบ เพื่อแสดงว่าข้อเสียที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงการ

คาดคะเนของผู้พูดเท่านั้น อาจจริงหรือไม่จริงก็ได้ ช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง จากนั้นผู้พูดยังเลือกใช้ประโยคคำถาม “ดังนั้นครั้งนี้เราไปจังหวัดเพชรบุรีได้ไหมคะ” เพื่อขอทำอย่างอื่น นั่นคือ การเปลี่ยนไปที่ศกศึกษาที่จังหวัดเพชรบุรีแทน

ตัวอย่างที่ 125

“ฉันไม่เห็นด้วย เพราะว่ารายงานอาหารไทยอาจจะทำยาก”

จากตัวอย่างที่ 125 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับอาหารไทย จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ฉันไม่เห็นด้วย” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง จากนั้นจึงให้เหตุผล “เพราะว่ารายงานอาหารไทยอาจจะทำยาก” เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอ ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน “อาจจะ” เพื่อทำให้ความอ่อนลงโดยการแสดงว่าข้อเสียที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงการคาดคะเน อาจจริงหรือไม่ก็ได้

4.1.1.1.2.3 การเสนอแนะ

การเสนอแนะ หมายถึง การที่ผู้พูดเสนอทางเลือกหรือความเห็นอื่นที่ต่างจากความคิดของผู้ฟังที่กล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้า โดยที่ผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่ตนเสนอนั้นดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าความคิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน มักปรากฏคำว่า “ดีกว่า” “ลอง” “ควร” “เถอะ” อาจปรากฏในรูปประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถามก็ได้ พบทั้งสิ้น 75 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.09 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 126

“อาจารย์คะ ฉันคิดว่าพืษาสุนัขกว่าคะ”

จากตัวอย่างที่ 126 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งอาจารย์โดยเริ่มต้นด้วยการใช้คำเรียก “อาจารย์คะ” เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความเคารพ จากนั้นจึงใช้การเสนอแนะ “ฉันคิดว่าพืษาสุนัขกว่าคะ” เพื่อบอกว่าผู้พูดคิดว่ามีทางเลือกที่ดีกว่าความคิดของผู้ฟัง ในที่นี้ คือ การไปทัศนศึกษาที่พืษยา ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งด้วย

ตัวอย่างที่ 127

“เรารู้สึกไปภูเกิดไกลมาก ถ้าเลือกสถานที่ไกลน้อยกว่าจะดีกว่าไหม”

จากตัวอย่างที่ 127 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งโดยการให้เหตุผล “เรารู้สึกไปภูเก็ตไกลมาก” เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอของผู้ฟังโดยใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “รู้สึก” ประกอบเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรง แล้วจึงเสนอแนะโดยใช้ประโยคคำถาม “ถ้าเลือกสถานที่ใกล้หน่อยจะดีกว่าไหม” เพื่อเสนอทางเลือกอื่นที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าให้ผู้ฟังพิจารณา นั่นคือ การไปทัศนศึกษาที่จังหวัดอื่นที่ใกล้กว่าภูเก็ต

4.1.1.1.2.4 การแบ่งรับแบ่งสู้

การแบ่งรับแบ่งสู้ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการใช้อถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าความคิดของผู้ฟังไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง เป็นการยอมรับว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวก็มีส่วนที่ผู้พูดเห็นด้วย แต่ก็มีส่วนที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยเช่นกัน พบทั้งสิ้น 38 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.10 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 128

“นี่เป็นเพียงไม่กี่คน”

จากตัวอย่างที่ 128 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนชาวไทยที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว โดยกล่าวแย้งว่า “นี่เป็นเพียงไม่กี่คน” เพื่อเป็นการแบ่งรับแบ่งสู้ กล่าวคือ ผู้พูดยอมรับว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวเป็นความจริงบางส่วน คือ มีชาวจีนบางคนมีพฤติกรรมเช่นนั้นจริง แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวทั้งหมด เนื่องจากการแซงคิวเป็นพฤติกรรมของชาวจีนเพียงบางคนเท่านั้น ไม่ใช่ชาวจีนทุกคนจะชอบแซงคิว

ตัวอย่างที่ 129

“แค่บางคนชอบแซงคิวเท่านั้น”

จากตัวอย่างที่ 129 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “แค่บางคนชอบแซงคิวเท่านั้น” กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ปฏิเสธว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริงทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้แสดงว่าตนเห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

4.1.1.1.2.5 การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ

การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการยอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดบางส่วนของผู้ฟัง รูปแบบที่ปรากฏมักจะเป็นการแสดงความคิดเห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังบางส่วนแล้วจึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้คำเชื่อม “แต่” เพื่อแสดงความ

ขัดแย้ง หรือโครงสร้างแบบ “Yes, but...” จัดเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) โดยการแสดงว่าความคิดของผู้ฟังส่วนหนึ่งได้รับการยอมรับหรือผู้พูดเห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังบางส่วน พบทั้งสิ้น 27 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.91 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 130

“เกี่ยวกับอาหารไทยก็ดี แต่เราอยากทำรายงานอื่นครับ”

จากตัวอย่างที่ 130 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับอาหารไทย จึงต้องการกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้กลวิธี การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “เกี่ยวกับอาหารไทยก็ดี” เพื่อแสดงว่าผู้พูดเห็นว่าความคิดที่ผู้ฟังเสนอก็มีส่วนดี เป็นการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง จากนั้นจึงกล่าวแย้งโดยการบอกความต้องการของตน “แต่เราอยากทำรายงานอื่นครับ” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าแม้ว่าความคิดของผู้ฟังจะมีข้อดี แต่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่จะเลือกหัวข้อนี้ และต้องการทำหัวข้ออื่น จะเห็นได้ว่าผู้พูดเลือกใช้คำว่า “แต่” เพื่อแสดงถึงเนื้อความที่ขัดแย้งกับระหว่างถ้อยคำแรกที่เป็นกรกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธกับถ้อยคำที่ตามมาซึ่งเป็นการกล่าวแย้งอย่างตรงไปตรงมาโดยการบอกความต้องการของตน

ตัวอย่างที่ 131

“จังหวัดภูเก็ตก็สวยและน่าเที่ยว แต่ก็มีอันตรายเยอะ ๆ เราคิดว่าเชียงใหม่ดีกว่า”

จากตัวอย่างที่ 131 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งโดยการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “จังหวัดภูเก็ตก็สวยและน่าเที่ยว” เพื่อแสดงว่าข้อเสนอของผู้ฟังก็มีส่วนดี ซึ่งเป็นการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง จากนั้นจึงให้เหตุผลที่ทำให้ตนไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง “แต่ก็มีอันตรายเยอะ ๆ” แล้วจึงเสนอแนะทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่า “เราคิดว่าเชียงใหม่ดีกว่า”

4.1.1.1.2.6 การถาม

การถาม หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ประโยคคำถามเพื่อตั้งคำถามกับความ คิดของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังนึกคิดและทบทวนความคิดของตน จัดเป็นความสุภาพด้านลบตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) โดยพบทั้งสิ้น 27 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.91 จากกลวิธีทั้งหมด แบ่งได้เป็นการถามเพื่อให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น 15 ครั้ง และการถามเพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตน 12 ครั้ง เช่น

ตัวอย่างที่ 132

“มีที่ไหนที่ดีกว่าแนะนำให้ไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 132 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนที่แนะนำให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้ประโยคคำถาม “มีที่ไหนที่ดีกว่าแนะนำให้ไหมคะ” เพื่อให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่น ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ผู้ฟังกล่าวมา การถามเช่นนี้ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าได้ เนื่องจากผู้พูดเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเสนอทางเลือกอื่นด้วยตนเอง ไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังยอมรับหรือทำตามข้อเสนอของผู้พูด

ตัวอย่างที่ 133

“ทุกประเทศก็มีคนไม่ดีไม่ใช่หรือ”

จากตัวอย่างที่ 133 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนชาวไทยที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยใช้ประโยคคำถามว่า “ทุกประเทศก็มีคนไม่ดีไม่ใช่หรือ” เพื่อให้ผู้ฟังทบทวนความคิดของตนเอง เนื่องจากผู้พูดคิดว่าทุกประเทศล้วนมีคนไม่ดีที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ดังนั้นพฤติกรรมชอบแซงคิวจึงเป็นเรื่องปกติที่ทุก ๆ ชาติก็มีเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ผู้พูดจึงไม่เห็นด้วยที่ผู้ฟังกล่าวตำหนิชาวจีนอย่างเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ผู้พูดคาดว่าหลังจากที่ผู้ฟังทบทวนความคิดของตนแล้วจะเปลี่ยนความคิดที่มีต่อชาวจีน แต่ก็ไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังยอมรับความคิดของตน

4.1.1.1.2.7 การขอทำอย่างอื่น

การขอทำอย่างอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการขอทำสิ่งอื่นที่ต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากเป็นการแสดงว่าผู้ฟังเป็นผู้ที่มีสิทธิในการตัดสินใจที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามที่ผู้พูดขอก็ได้ อาจปรากฏในรูปประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถามก็ได้ รูปแบบที่มักพบ คือ “ขอ+สิ่งที่ผู้พูดต้องการทำ+(ได้ไหม)” กลวิธีการขอทำอย่างอื่นที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้พบทั้งสิ้น 24 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.59 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 134

“อาจารย์คะ เทศกาลสงกรานต์ดีฉันเคยทำแล้วค่ะ ขอเลือกอีกหนึ่งที่ไม่เหมือนกันได้ไหม”

จากตัวอย่างที่ 134 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เนื่องจากไม่เห็นด้วยที่อาจารย์เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ จึงใช้คำเรียก “อาจารย์คะ”

เพื่อเรียกความสนใจและแสดงความรู้สึก ตามด้วยการให้เหตุผล “เทศกาลสงกรานต์ดีฉันเคยทำแล้วค่ะ” เพื่อบอกสาเหตุที่ตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง แล้วจึงใช้ประโยคคำถาม “ขอเลือกอีกหนึ่งที่ไม่เหมือนกันได้ไหม” เพื่อขอทำอย่างอื่น นั่นคือ การเลือกหัวข้อรายงานที่ไม่เคยทำมาก่อน

ตัวอย่างที่ 135

“อาจารย์คะ เราไม่อยากจะไปจังหวัดเชียงใหม่ ขอไปสถานที่อื่น ๆ ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 135 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยเริ่มต้นด้วยการใช้คำเรียก “อาจารย์คะ” เพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟังและแสดงความรู้สึก แล้วตามด้วยการปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง “เราไม่อยากจะไปจังหวัดเชียงใหม่” เพื่อบอกว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ จากนั้นจึงกล่าวว่า “ขอไปสถานที่อื่น ๆ ค่ะ” เพื่อขอไปทัศนศึกษาที่อื่น

4.1.1.1.2.8 การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น

การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นเพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเป็นผลมาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นจัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากการอ้างสิ่งอื่นช่วยลดการคุกคามหน้าผู้ฟังได้โดยการแสดงว่าผู้พูดไม่ได้กล่าวแย้งผู้ฟังเพราะไม่ยอมรับความคิดของผู้ฟัง แต่เกิดจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้พูดต้องกล่าวแย้งในสถานการณ์นั้น พบทั้งสิ้น 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.08 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 136

“กลุ่มของเราไม่ค่อยชอบหัวข้อนี้ เพราะว่าบางคนไม่ชอบอาหารไทย พวกเขาก็ไม่สนใจเกี่ยวกับอาหารไทย ดังนั้นเราสนทนาอีกครั้งได้ไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 136 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับอาหารไทย โดยเลือกใช้กลวิธีการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น “กลุ่มของเราไม่ค่อยชอบหัวข้อนี้ เพราะว่าบางคนไม่ชอบอาหารไทย พวกเขาก็ไม่สนใจเกี่ยวกับอาหารไทย” เพื่อบอกว่าการไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเป็นผลมาจากความคิดของเพื่อนคนอื่น ๆ ในกลุ่ม โดยมีการใช้ถ้อยคำลดปริมาณ “ไม่ค่อย” และถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “บางคน” เพื่อทำให้ความอ่อนลง จากนั้นจึงใช้ประโยคคำถาม “ดังนั้นเราสนทนาอีกครั้งได้ไหมคะ” เพื่อขอทำอย่างอื่น ในที่นี้ คือ การพูดคุยเพื่อเลือกหัวข้อรายงานอื่น ๆ

ตัวอย่างที่ 137

“กลุ่มของเราก็เห็นด้วยว่าหัวข้อนี้ดีมาก แต่กลุ่มของเราอยากเลือกละครไทยมากกว่านี้”

จากตัวอย่างที่ 137 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับอาหารไทย จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “กลุ่มของเราก็เห็นด้วยว่าหัวข้อนี้ดีมาก” เพื่อรักษาหน้าด้านบวกรของผู้ฟัง จากนั้นจึงอ้างถึงบุคคลอื่นในที่นี้คือ การอ้างความเห็นของกลุ่ม “แต่กลุ่มของเรอยากเลือกละครไทยมากกว่านี้” เพื่อแสดงว่าการที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟังเป็นผลมาจากความเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

4.1.1.1.2.9 การบอกว่ามีทางเลือกอื่น

การบอกว่ามีทางเลือกอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงทางเลือกอื่น ๆ ในประเด็นที่ผู้ฟังเสนอทางเลือกมาให้ในผลัดก่อนหน้า เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่ายังมีทางเลือกอื่นที่ผู้ฟังอาจจะสามารถพิจารณาได้ จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากผู้พูดไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังเปลี่ยนความคิดของตน เพียงแต่บอกให้ผู้ฟังทราบว่ายังมีทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจจะดีกว่าพบทั้งสิ้น 8 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.86 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 138

“เราคิดว่ายังมีอีกสถานที่ที่น่าเที่ยวมาก”

จากตัวอย่างที่ 138 ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งเพื่อนในสถานการณ์ที่เพื่อนเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต โดยเลือกใช้กลวิธีการบอกว่ามีทางเลือกอื่น “เราคิดว่ายังมีอีกสถานที่ที่น่าเที่ยวมาก” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่ายังมีจังหวัดอื่น ๆ ที่น่าสนใจและต้องการให้ผู้ฟังลองพิจารณาตัวเลือกอื่น ๆ เหล่านั้น โดยที่ผู้พูดไม่ได้เสนอทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าข้อเสนอของผู้ฟัง ช่วยให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน แต่ก็ไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังเปลี่ยนความคิด ทั้งนี้ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” เพื่อทำให้ความอ่อนลงด้วย

ตัวอย่างที่ 139

“เรามีความคิดอื่น ๆ ดีกว่า”

จากตัวอย่างที่ 139 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานหัวข้ออาหารไทย จึงกล่าวแย้งโดยการบอกว่ามีทางเลือกอื่น “เรามีความคิดอื่น ๆ ดีกว่า” ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ตนเสนอไป ทั้งนี้ผู้พูดไม่ได้เสนอหัวข้อรายงานที่คิดว่าดีกว่า จึงไม่จัดเป็นกลวิธีการเสนอแนะ

4.1.1.1.2.10 การไม่ตอบรับในทันที

การไม่ตอบรับในทันที หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการไม่ตอบรับหรือปฏิเสธข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอให้ แต่เลือกที่จะหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นแย้งโดยการผลัดไปโอกาสหน้าหรือบอกว่าจะนำข้อเสนอนั้นกลับไปคิด พบทั้งสิ้น 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.54 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 140

“ขอบคุณอาจารย์ละคะ ฉันจะคิดเกี่ยวกับมันค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 140 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ จึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการขอบคุณ “ขอบคุณอาจารย์ละคะ” เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่อาจารย์กรุณาเสนอหัวข้อรายงานปลายภาคมาให้ แล้วจึงใช้กลวิธีการไม่ตอบรับในทันที “ฉันจะคิดเกี่ยวกับมันค่ะ” เพื่อหลีกเลี่ยงการตอบรับและปฏิเสธข้อเสนอของผู้ฟัง โดยการบอกว่าจะกลับไปคิด ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าการที่ผู้พูดไม่ได้ตอบรับข้อเสนอของตนแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ตนเสนอไป

ตัวอย่างที่ 141

“ขอบคุณที่แนะนำ ฉันจะค่อย ๆ คิด”

จากตัวอย่างที่ 141 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่เพื่อนเสนอ จึงกล่าวแย้งโดยเริ่มจากการขอบคุณ “ขอบคุณที่แนะนำ” เพื่อแสดงความสุภาพ จากนั้นจึงใช้กลวิธีการไม่ตอบในทันที “ฉันจะค่อย ๆ คิด” เพื่อหลีกเลี่ยงการตอบรับและปฏิเสธ แต่ก็ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าการที่ผู้พูดไม่ตอบรับแสดงว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

4.1.1.1.2.11 การบอกให้ทำอย่างอื่น

การบอกให้ทำอย่างอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแย้งผู้ฟังโดยการบอกให้ผู้ฟังหรือบุคคลที่สามทำสิ่งที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง จัดเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเนื่องจากผู้พูดไม่ได้ใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แต่การบอกให้ทำสิ่งที่แตกต่างจากข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟังทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ตนเสนอ พบทั้งสิ้น 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.32 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 142

“โอเค แต่ผมรู้สึกว่ามันดีกว่า ให้เราพูดคุยก่อน”

จากตัวอย่างที่ 142 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อ รายงานปลายภาคที่เพื่อนเสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยใช้การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “โอเค” เพื่อแสดงว่าตนรับรู้และยอมรับความคิดของผู้ฟัง แล้วจึงใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “แต่ผมรู้สึก นั่นดีกว่า” เพื่อบอกว่าผู้พูดคิดว่ามีหัวข้อที่ดีกว่าสิ่งที่ผู้ฟังเสนอ จากนั้นจึงใช้กลวิธีการบอกให้ทำอย่างอื่น “ให้เราพูดคุยก่อน” เพื่อบอกให้ผู้ฟังลองปรึกษากับสมาชิกคนอื่นในกลุ่มก่อนค่อยตัดสินใจ ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยตน

ตัวอย่างที่ 143

“ปรึกษากับพวกเขาหน่อยนะคะ”

จากตัวอย่างที่ 143 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสถานที่ศึกษาที่เพื่อนเสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยการบอกให้ทำอย่างอื่น “ปรึกษากับพวกเขาหน่อยนะคะ” ในที่นี้ คือ การบอกให้ผู้ฟังปรึกษากับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ซึ่งทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

4.1.1.2 กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งมีทั้งหมด 4 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำเรียก การขอโทษ การขอบคุณ และการเกริ่นความ

กลวิธีเสริมทั้ง 4 กลวิธีใช้เพื่อประกอบกลวิธีหลักในลักษณะต่อไปนี้

1) การใช้คำเรียกเป็นกลวิธีที่ใช้เรียกความสนใจจากผู้ฟัง อีกทั้งยังใช้เพื่อแสดงความเคารพและความสุภาพด้วย

2) การขอโทษเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพโดยกล่าวถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดรู้สึกว่าการกระทำสิ่งที่ผิดต่อผู้ฟังหรือรู้สึกเสียใจต่อการกระทำของตน

3) การขอบคุณเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและช่วยให้ถ้อยคำการแสดงความเห็นแย้งที่กำลังจะกล่าวตามมามีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลง โดยการแสดงถึงความซาบซึ้งใจอันเป็นผลมาจากการกระทำก่อนหน้าของผู้ฟังที่ผู้พูดรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตน

4) การเกริ่นความเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อเชื่อมโยงถ้อยคำที่จะกล่าวกับผลัดที่มาก่อนหน้า อีกทั้งยังช่วยรักษาหน้าผู้ฟังด้วย

กลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งปรากฏในความถ้อยคำดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 25 ตารางแสดงกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

กลวิธีเสริม	ความถี่	ร้อยละ
การใช้คำเรียก	63	6.80
การขอโทษ	46	4.96
การขอบคุณ	22	2.37
การเกริ่นความ	4	0.43
รวม	135	14.56

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่ากลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลวิธีเสริมที่พบในความถี่สูง ได้แก่ การใช้คำเรียก และการขอโทษ ซึ่งพบประมาณร้อยละ 5 ขึ้นไป

2) กลวิธีเสริมที่พบในความถี่ต่ำ ได้แก่ การขอบคุณ และการเกริ่นความ ซึ่งพบในความถี่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากกลวิธีทั้งหมด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดและตัวอย่างของกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังต่อไปนี้

4.1.1.2.1 การใช้คำเรียก

“คำเรียก” หมายถึง “คำที่ใช้เรียกผู้อื่นให้เกิดความสนใจ” (นววรรณ พันธุเมธา, 2558: 138) อีกทั้งยังเป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์ทางสถานภาพ (Wolfson, 1989: 79) ที่ใช้เพื่อแสดงความเคารพและความสุภาพ โดยเฉพาะในสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส (Dogancay-Aktuna & Kamish, 1996) จากข้อมูลพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้ 63 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.80 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 144

“อาจารย์ครับ เลือกรายงานเกี่ยวกับอื่น ๆ ได้ไหม”

จากตัวอย่างที่ 144 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เกี่ยวกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอ โดยเลือกใช้กลวิธีเสริม คือ การใช้คำเรียก “อาจารย์ครับ” เพื่อเรียกให้อาจารย์สนใจสิ่งที่ผู้พูดกำลังจะกล่าว พร้อมทั้งแสดงความสุภาพ เนื่องจากในสังคมจีน การใช้คำเรียกที่เหมาะสมเป็นหลักการข้อหนึ่งในการแสดงความสุภาพ (Gu, 1990; Kádár & Pan, 2011: 135)

จากนั้นจึงใช้กลวิธีหลัก คือ การขอทำอย่างอื่น “เลือกรายงานเกี่ยวกับอื่น ๆ ได้ไหม” เพื่อแสดงว่าตนไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์และต้องการเลือกหัวข้ออื่น

ตัวอย่างที่ 145

“อาจารย์คะ ฉันคิดว่าเลือกเทศกาลลอยกระทงดีกว่าเทศกาลสงกรานต์ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 145 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอ จึงกล่าวแย้งโดยใช้คำเรียก “อาจารย์คะ” เพื่อเรียกความสนใจและแสดงความเคารพ จากนั้นจึงเสนอแนะทางเลือกที่ผู้พูดคิดว่าดีกว่าข้อเสนอของผู้ฟัง “ฉันคิดว่าเลือกเทศกาลลอยกระทงดีกว่าเทศกาลสงกรานต์ค่ะ” ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน ทั้งนี้ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” ประกอบเพื่อทำให้ความอ่อนลงด้วย

4.1.1.2.2 การขอโทษ

การขอโทษ คือ การที่ผู้พูดกล่าวขอโทษเนื่องจากรู้สึกว่าการกระทำสิ่งที่ผิดต่อผู้ฟังหรือรู้สึกเสียใจต่อการกระทำของตน เป็นกลวิธีเสริมที่ช่วยแสดงความรู้สึกดีใจโดยการรักษาหน้าผู้ฟัง นอกจากนี้ในสังคมจีน ความรู้สึกผิดยังมีความสัมพันธ์กับ “หลักการลดตนเอง” ซึ่งเป็นหลักการความสุภาพข้อหนึ่งในสังคมจีนด้วย พบทั้งสิ้น 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.96 จากกลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 146

“ขอโทษอาจารย์ ฉันไม่อยากจะเลือกหัวข้อนี้”

จากตัวอย่างที่ 146 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยเลือกใช้กลวิธีการขอโทษ “ขอโทษ” ร่วมกับการใช้คำเรียก “อาจารย์” จากนั้นจึงใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง “ฉันไม่อยากจะเลือกหัวข้อนี้” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้การขอโทษประกอบกับกลวิธีหลักเพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดรู้สึกเสียใจที่ต้องกล่าวแย้งผู้ฟัง ซึ่งช่วยรักษาหน้าผู้ฟัง อีกทั้งยังเป็นการแสดงความรู้สึกดีใจทำให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

ตัวอย่างที่ 147

“ขอโทษนะคะ เราอยากทำอย่างอื่น”

จากตัวอย่างที่ 147 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่เพื่อนเสนอให้ จึงกล่าวแย้งโดยเริ่มจากการกล่าวขอโทษ “ขอโทษนะคะ” เพื่อแสดงความรู้สึกดีใจและแสดงความเสียใจที่ต้องกล่าวแย้งผู้ฟัง จากนั้นจึงบอกความต้องการของตน “เราอยากทำอย่างอื่น” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอ

4.1.1.2.3 การขอบคุณ

การขอบคุณ คือ การที่ผู้พูดกล่าวขอบคุณเพื่อแสดงถึงความซาบซึ้งใจอันเป็นผลมาจากการกระทำก่อนหน้าของผู้ฟังที่ผู้พูดรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตน Leech (1983: 104) กล่าวว่า การขอบคุณเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรักษาความกลมเกลียวได้ ถือเป็นกลวิธีเสริมที่ช่วยในการแสดง ความสุภาพและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา พบทั้งสิ้น 22 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.37 จาก กลวิธีทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 148

“ขอบคุณมากค่ะ แต่ฉันมีเลือกอื่นแล้วค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 148 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอให้ จึงกล่าวแย้งผู้ฟังโดยเลือกใช้กลวิธีการขอบคุณ “ขอบคุณมากค่ะ” ประกอบกับการให้เหตุผล “แต่ฉันมีเลือกอื่นแล้วค่ะ” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าตนไม่สามารถยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังได้ เนื่องจากได้เลือกสถานที่อื่นไว้แล้ว ทั้งนี้ ผู้พูดเลือกใช้การขอบคุณประกอบกับกลวิธีหลักเพื่อแสดง ความซาบซึ้งใจในความหวังดีของเพื่อน ซึ่งเป็นการแสดงความสุภาพ ช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนัก การคุกคามหน้าลดลง และช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 149

“ขอบคุณอาจารย์ แต่ว่าเราอยากทำรายงานเกี่ยวกับวันลอยกระทงค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 149 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ ทำรายงานเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ จึงกล่าวแย้งโดยการบอกความต้องการของตน “แต่เราอยาก ทำรายงานเกี่ยวกับวันลอยกระทงค่ะ” ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน ทั้งนี้ผู้พูดใช้กลวิธีการขอบคุณ “ขอบคุณอาจารย์” ประกอบด้วยเพื่อแสดงความสุภาพและทำให้การ กล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง

4.1.1.2.4 การเกริ่นความ

การเกริ่นความ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำขึ้นก่อนเพื่อให้ผู้ฟังทราบว่า กำลังจะพูดถึงประเด็นใด โดยเนื้อหาของถ้อยคำที่จัดเป็นการเกริ่นความจะต้องมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่ผู้ฟังกล่าวมาก่อน นอกจากนี้การเกริ่นความยังถือเป็นการรักษาหน้าผู้ฟังด้วย เนื่องจากการ เกริ่นถึงความคิดของผู้ฟังแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าว และได้คิดทบทวน เกี่ยวกับประเด็นนั้นอย่างรอบคอบแล้วจึงกล่าวแย้ง พบทั้งสิ้น 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.43 จากกลวิธี ทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 150

“เปรียบเทียบกับเชียงใหม่ เราอยากไปพัทยามากขึ้นครับ”

จากตัวอย่างที่ 150 เป็นสถานการณ์ที่อาจารย์เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่เชียงใหม่ แต่ผู้พูดต้องการไปพัทยา จึงเลือกใช้กลวิธีการเกริ่นความโดยกล่าวว่า “เปรียบเทียบกับจังหวัดเชียงใหม่” เพื่อเป็นการบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังจะกล่าวถึงเรื่องสถานที่ไปทัศนศึกษา โดยเอ่ยถึงจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจังหวัดที่ผู้ฟังเสนอ จากนั้นจึงใช้กลวิธีตรง คือ การบอกความต้องการของตน “เราอยากไปพัทยามากขึ้นครับ” เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเชียงใหม่ซึ่งเป็นข้อเสนอของผู้ฟัง ผู้พูดอยากไปพัทยามากกว่า

ตัวอย่างที่ 151

“เปรียบเทียบกับภูเก็ต เราอยากไปพัทยามากขึ้นครับ”

จากตัวอย่างที่ 151 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งโดยเกริ่นความ “เปรียบเทียบกับภูเก็ต” เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษาซึ่งผู้ฟังเสนอให้ไปภูเก็ต แล้วจึงบอกความต้องการของตน “เราอยากไปพัทยามากขึ้นครับ” เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับภูเก็ตซึ่งเป็นข้อเสนอของผู้ฟัง ผู้พูดอยากไปพัทยามากกว่า

4.1.1.3 การปรากฏร่วมของกลวิธี

จากข้อมูลการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนพบว่า ในการกล่าวแย้ง ผู้เรียนภาษาไทยบางส่วนใช้กลวิธีในการกล่าวแย้งมากกว่า 1 กลวิธี ทั้งนี้พบการปรากฏร่วมของกลวิธีทั้งสิ้น 273 คำตอบ คิดเป็นประมาณร้อยละ 75 จากคำตอบที่เป็นการกล่าวแย้งทั้งหมด มีจำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อ 1 คำตอบเท่ากับ 2.53 กลวิธี ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 ตารางแสดงการปรากฏร่วมของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

จำนวนกลวิธี	จำนวนคำตอบ	ลักษณะของการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุด
2 กลวิธี	115	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
3 กลวิธี	71	ตรง+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
4 กลวิธี	60	ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
5 กลวิธี	16	เสริม+เสริม+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก และ เสริม+ตรง+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก
6-11 กลวิธี	11	เสริม+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก+ลดน้ำหนัก

จากตารางที่ 26 จะเห็นได้ว่าในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้การปรากฏร่วมตั้งแต่ 2-11 กลวิธี โดยรูปแบบที่ปรากฏมักมีกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งปรากฏร่วมด้วยเสมอ ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ จำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันและลักษณะการปรากฏร่วม

1. จำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน

ในด้านจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแสดงความเห็นแย้งโดยใช้กลวิธีกล่าวแย้งร่วมกันตั้งแต่ 2-11 กลวิธี โดยรูปแบบที่ปรากฏมากที่สุดคือ การปรากฏร่วม 2 กลวิธีซึ่งพบมากถึง 115 คำตอบหรือคิดเป็นร้อยละ 43 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด รองลงมา คือ การปรากฏร่วม 3 กลวิธีซึ่งพบ 71 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 26 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด ส่วนการปรากฏร่วม 4 กลวิธีพบ 60 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 22 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด ในขณะที่การปรากฏร่วมตั้งแต่ 5 กลวิธีขึ้นไปพบรวมกันทั้งสิ้น 27 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 9 ของการปรากฏร่วมทั้งหมด

2. ลักษณะการปรากฏร่วม

ในด้านลักษณะการปรากฏร่วม พบว่าลักษณะการปรากฏร่วมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากที่สุดคือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธี รองลงมา คือ การใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง การใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 2 กลวิธี และการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 4 กลวิธีตามลำดับ

สำหรับการใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธี พบทั้งสิ้น 63 คำตอบ โดยลักษณะการปรากฏร่วมที่พบมากคือ การใช้กลวิธีทำให้เหตุผลร่วมกัน 2 ถ้อยคำ เช่น

ตัวอย่างที่ 152

“จังหวัดภูเก็ตอยู่ใกล้กับทะเล ไม่ปลอดภัยค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 152 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่ภูเก็ตจึงกล่าวแย้งโดยให้เหตุผล “จังหวัดภูเก็ตอยู่ใกล้กับทะเล” และ “ไม่ปลอดภัยค่ะ” เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังกล่าวมา ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

ในขณะที่ลักษณะการปรากฏร่วมที่พบในกรณีที่รองลงมา คือ การใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนกล่าวว่าชาวจีนชอบแข่งคิว โดยพบทั้งสิ้น 24 คำตอบ เช่น

ตัวอย่างที่ 153

“ไม่ใช่คนจีนทุกคนก็ชอบแซงคิวครับ แล้วแต่คนครับ”

จากตัวอย่างที่ 153 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนกล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่คนจีนทุกคนก็ชอบแซงคิวครับ” เพื่อบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “แล้วแต่คนครับ” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง โดยการไม่ปฏิเสธความคิดของผู้ฟัง แต่ก็ไม่ได้ยอมรับทั้งหมด

สำหรับการปรากฏร่วม 3 กลวิธี ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 2 กลวิธี พบทั้งสิ้น 18 คำตอบและมักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนชาวไทยกล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว เช่น

ตัวอย่างที่ 154

“ไม่ใช่คนจีนชอบแซงคิว แต่มีส่วนเล็กชอบ คนจีนส่วนใหญ่ไม่ชอบแซงคิว”

จากตัวอย่างที่ 154 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยที่เพื่อนชาวไทยกล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “ไม่ใช่คนจีนชอบแซงคิว” เพื่อบอกว่าความคิดของผู้ฟังไม่เป็นความจริง จากนั้นจึงใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ “แต่มีส่วนเล็กชอบ” และการใช้ถ้อยคำไม่ระบุชัดเจน “คนจีนส่วนใหญ่ไม่ชอบแซงคิว” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง

นอกจากการใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 2 กลวิธีแล้ว ยังพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 4 กลวิธีด้วย โดยพบทั้งสิ้น 18 คำตอบ มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนหรืออาจารย์เกี่ยวกับหัวข้อรายงานและสถานที่ทัศนศึกษา เช่น

ตัวอย่างที่ 155

“เราคิดว่าอาหารไทยเป็นธรรมดา ไม่ค่อยเหมาะสม ไม่มีจุดเด่นใด ๆ เลย”

จากตัวอย่างที่ 155 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่เสนอให้ทำรายงานปลายภาคเกี่ยวกับอาหารไทย จึงกล่าวแย้งโดยใช้กลวิธีการให้เหตุผล 2 ถ้อยคำ “เราคิดว่าอาหารไทยเป็นธรรมดา” และ “ไม่มีจุดเด่นใด ๆ เลย” เพื่อบอกข้อเสียของข้อเสนอที่ผู้ฟังเสนอมามากขึ้น อีกทั้งยังใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง 2 กลุ่ม คือ ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด “คิดว่า” และถ้อยคำลดปริมาณ “ไม่ค่อย” เพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังโดยการทำให้ความอ่อนลง

ส่วนการปรากฏร่วมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีร่วมกันมากกว่า 5 กลวิธีขึ้นไป มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 27 คำตอบ ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าทุกคำตอบจะมีกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง

ปรากฏร่วมด้วยเสมอ โดยเฉพาะการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงซึ่งปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ ได้หลากหลายและเป็นกลวิธีที่ปรากฏในความถี่สูง เช่น

ตัวอย่างที่ 156

“ขอโทษค่ะ อาจารย์ หนูไม่ค่อยรู้วัฒนธรรมเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ อาจจะทำ ความผิด และทุกรุ่นก็จะทำรายงานอย่างนี้ หนูรู้สึกไม่ค่อยสนุก ขอทำรายงานอื่นได้ไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 156 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ที่เสนอให้ทำรายงานเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ โดยใช้กลวิธีการกล่าวแย้งทั้งหมด 7 ถ้อยคำ จำแนกได้เป็น 11 กลวิธี ประกอบด้วย **กลวิธีเสริม 2 กลวิธี** คือ การขอโทษ “ขอโทษค่ะ” และการใช้คำเรียก “อาจารย์” และ **กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 9 กลวิธี** ได้แก่ การให้เหตุผล 4 ถ้อยคำ “หนูไม่ค่อยรู้วัฒนธรรมเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์” “อาจจะทำความผิด” “และทุกรุ่นก็จะทำรายงานอย่างนี้” “หนูรู้สึกไม่ค่อยสนุก” และ **การขอทำอย่างอื่น** “ขอทำรายงานอื่นได้ไหมคะ” **การใช้ถ้อยคำลดปริมาณ 2 ถ้อยคำ** “ไม่ค่อย” **การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน** “อาจจะ” และ **การใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด** “รู้สึก” เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งโดยการทำให้ความอ่อนลง

ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนสามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งหลากหลายกลวิธี โดยนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของผู้เรียน คือ การให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวและแนวคิดเรื่อง “หน้า” ซึ่งเป็นแนวคิดได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื๊อ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าชาวจีนนิยมใช้ภาษาแบบอ้อมที่ต้องอาศัยบริบทในการตีความเจตนาและความหมายของผู้พูด ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมบริบทสูง (Bond, 1991: 52-53)

2) สอดคล้องกับข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาจีน ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมักเลือกใช้กลวิธีตรงในสถานการณ์ที่ผู้ฟังกล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของชาวจีน แสดงให้เห็นว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับ “หน้าของกลุ่ม” มากและอาจยอมเสีย “หน้าของตน” เพื่อปกป้อง “หน้าของกลุ่ม” ได้ (Kádár & Pan, 2011: 139)

3) กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ **การให้เหตุผล** ซึ่งเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาจีนใช้ในความถี่สูงสุดเช่นกัน กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่มีข้อดี 2 ด้าน คือ ในด้านหนึ่งการให้เหตุผลช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าลดลงและจัดเป็นกลวิธีความสุภาพ

ด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 128) เนื่องจากแสดงถึงความใส่ใจ ความรู้สึกของผู้ฟัง ในอีกด้านหนึ่งการให้เหตุผลก็ช่วยให้การกล่าวแย้งมีความหนักแน่นมากขึ้นด้วย

4) ในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีเสริมเพื่อแสดงความสุภาพและช่วยรักษาหน้าผู้ฟัง โดยกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ การใช้คำเรียก มักปรากฏในสถานการณ์ที่เป็นการกล่าวแย้งอาจารย์ เนื่องจากคำเรียกเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อแสดงความเคารพผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า โดยเฉพาะในสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส นอกจากนี้ชาวจีนยังมองว่าการใช้คำเรียกให้เหมาะสมกับผู้ฟังเป็นวิธีการแสดงความเคารพและเป็นหลักการความสุภาพข้อหนึ่งในสังคมจีนด้วย (Gu, 1990)

5) ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมกล่าวแย้งคู่สนทนาโดยใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีคิดเป็นประมาณร้อยละ 75 จากคำตอบที่เป็นการกล่าวแย้งทั้งหมด มีการปรากฏร่วมของกลวิธีตั้งแต่ 2-11 กลวิธีและมีจำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อ 1 คำตอบเท่ากับ 2.53 กลวิธี โดยรูปแบบการปรากฏร่วมที่ปรากฏมากที่สุดในข้อมูลของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน คือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธี โดยเฉพาะการใช้กลวิธีการให้เหตุผล 2 ถ้อยคำร่วมกัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้มากที่สุดเช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะการปรากฏร่วมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาจีน

4.1.2 การนิ่งเฉย

ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางส่วนเลือกที่จะนิ่งเฉย โดยมีสาเหตุต่าง ๆ กันไป พบทั้งสิ้น 79 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 17.25 จากคำตอบทั้งหมด โดยบางคำตอบอาจมีสาเหตุที่ผู้พูดคำนึงถึงมากกว่า 1 สาเหตุก็ได้ ทั้งนี้ เมื่อนำสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนาวิเคราะห์ สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 27 ตารางแสดงสาเหตุของการนิ่งเฉยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

สาเหตุของการนิ่งเฉย	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่เน้นผู้พูด	44	54.32
ข้อเสนอพอจะยอมรับได้	30	37.04
ไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า	13	16.05
คำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง	1	1.23

สาเหตุของการนั่งเฉย	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง	30	37.04
เคารพสถานภาพของผู้ฟัง	16	19.75
เคารพความคิดของผู้ฟัง	14	17.28
กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง	7	8.64
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา	7	8.64
รวม	81	100

จากตารางที่ 27 จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนามากที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด ซึ่งพบประมาณร้อยละ 55 ของสาเหตุทั้งหมด ส่วนกลุ่มที่เน้นผู้ฟังพบในความถี่รองลงมา คือ ประมาณร้อยละ 35 และสาเหตุที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งพบประมาณร้อยละ 10 จากสาเหตุทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.2.1 กลุ่มที่เน้นผู้พูด

สาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังที่พบในความถี่สูงสุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้ การไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า และการคำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง รวมทั้งสิ้น 44 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 54.32 จากคำตอบที่เป็นการนั่งเฉยทั้งหมด

ก) การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้

การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของคู่สนทนามากที่สุด โดยผู้พูดมองว่าข้อเสนอของผู้ฟังอาจมีข้อดีบางประการที่สามารถยอมรับได้หรือมองว่าความคิดของผู้ฟังบางส่วนเป็นความจริง จึงเลือกที่จะนั่งเฉยแม้ว่าจะไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังทั้งหมดก็ตาม พบทั้งสิ้น 30 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 37.04 จากคำตอบที่เป็นการนั่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยเนื่องจากมองว่าข้อเสนอเป็นสิ่งที่พอจะยอมรับได้ เช่น “清迈是个不错的选择。” (‘เชียงใหม่เป็นทางเลือกที่ไม่เลว’) เป็นต้น

ข) การไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า

การไม่มีความคิดที่ดีกว่าเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็น

ด้วยกับหัวข้อรายงานหรือสถานที่ทัศนศึกษาที่ผู้ฟังเสนอให้ แต่เนื่องจากไม่มีความคิดอื่นที่ตนคิดว่าดีกว่าจึงไม่สามารถกล่าวแย้งได้ เนื่องจากเงื่อนไขเบื้องต้นของวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง คือ “ผู้พูดมีความคิดอื่นที่เชื่อว่าดีกว่าหรือถูกต้องกว่าความคิดของผู้ฟังและยังไม่มีข้อสรุปว่าสิ่งที่ผู้ฟังพูดถึงหรือกระทำไปนั้นถูกต้องแล้ว” (สิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม, 2544: 58) พบทั้งสิ้น 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.05 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากไม่มีความคิดอื่นที่ดีกว่า เช่น “ฉันไม่มีความคิดที่ดีฉันจึงเงียบ” เป็นต้น

ค) การคำนึงถึงผลเสียต่อตนเอง

ผลการศึกษาพบว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอให้ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากเกรงว่าหากกล่าวแย้งอาจารย์โดยตรงอาจทำให้อาจารย์จำตนได้และจะส่งผลเสียต่อตัวของผู้พูดเอง พบทั้งสิ้น 1 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 1.23 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ได้แก่ “听从老师的安排，虽然不同意，但我还想好好毕业。” (‘ทำตามที่อาจารย์บอก แม้จะไม่เห็นด้วย แต่ฉันก็ยังอยากเรียนจบอย่างราบรื่น’)

4.1.2.2 กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง

นอกจากสาเหตุที่คำนึงถึงตัวผู้พูด ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนยังเลือกที่จะนิ่งเฉยโดยคำนึงถึงผู้ฟังด้วย ปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง และการเคารพความคิดของผู้ฟัง รวมทั้งสิ้น 30 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 37.04 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด

ก) การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง

สาเหตุของการนิ่งเฉยซึ่งเน้นผู้ฟังที่พบมากที่สุดข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน คือ การเคารพสถานภาพของผู้ฟัง พบทั้งสิ้น 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.75 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด โดยพบเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์เท่านั้น กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่อาจารย์เสนอให้ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางส่วนเลือกที่จะนิ่งเฉย เนื่องจากมองว่าการนิ่งเฉยเป็นการแสดงถึงความเคารพที่มีต่ออาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าและเป็นบุคคลที่ผู้พูดควรเชื่อฟัง ตัวอย่างคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากต้องการแสดงถึงความเคารพเชื่อฟังอาจารย์ เช่น “因为我敬重老师。” (‘เพราะฉันเคารพอาจารย์’) เป็นต้น

ข) การเคารพความคิดของผู้ฟัง

ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นเพื่อนซึ่งมีสถานภาพเท่ากัน ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางส่วนเลือกที่จะนิ่งเฉยเมื่อไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อน เนื่องจากมองว่าทุกคนมีสิทธิที่จะแสดง

ความเห็นของตนเท่านั้น จึงต้องการแสดงความเคารพความคิดของผู้ฟังโดยการไม่กล่าวแย้ง พบทั้งสิ้น 14 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.28 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากการแสดงความเคารพความคิดของผู้ฟัง เช่น “尊重别人的选择。” (‘เคารพการเลือกของผู้อื่น’) เป็นต้น

4.1.2.3 กลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของกลุ่มสนทนา คือ การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสนทนา ถือเป็นสาเหตุที่แสดงถึงการคำนึงถึงทั้งผู้พูดและผู้ฟัง พบทั้งสิ้น 7 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 8.64 จากคำตอบที่เป็นการนิ่งเฉยทั้งหมด ซึ่งอาจอธิบายได้ด้วยลักษณะของสังคมจีนที่มองว่าการโต้แย้งอาจนำไปสู่ความวุ่นวาย จึงมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าเพื่อรักษาความปรองดองในสังคม (Bond, 1991: 65) ตัวอย่างคำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสนทนา เช่น “不想吵架。” (‘ไม่อยากทะเลาะ’) เป็นต้น

ผลการศึกษารูปได้ว่า ในสถานการณ์ที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่เห็นด้วยกับความคิดของกลุ่มสนทนา ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยร้อยละ 17.25 โดยมีสาเหตุแตกต่างกันไป ทั้งนี้การมองว่าข้อเสนอพอจะยอมรับได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกที่จะนิ่งเฉยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน คือ ผู้พูด นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสนทนาเพียงร้อยละ 8.64 แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนการแสดงความเห็นแย้งไม่ใช่การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสนทนามากนักเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาจีน

4.1.3 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

นอกจากการเลือกที่จะกล่าวแย้งและนิ่งเฉยแล้ว ในสถานการณ์ที่มีความคิดเห็นต่างจากผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนยังเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นด้วย โดยพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น 12 คำตอบ จากคำตอบทั้งหมด 458 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 2.62 สามารถแบ่งตามลักษณะของคำตอบได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การรอดัดสติใจ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง และการทำตามความคิดของตน ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 ตารางแสดงการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น	ความถี่	ร้อยละ
รอดัดตัดสินใจ	5	41.67
ยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง	4	33.33
ทำตามความคิดของตน	3	25.00
รวม	12	100

จากตารางที่ 28 จะเห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะรอดัดตัดสินใจมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 40 ของคำตอบทั้งหมด ส่วนคำตอบที่พบรองลงมา ได้แก่ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง ซึ่งพบร้อยละ 35 และทำตามความคิดของตน ซึ่งพบร้อยละ 25 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.3.1 การรอดัดตัดสินใจ

ในกรณีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะรอดัดตัดสินใจมากที่สุด โดยอาจเป็นการไปค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือปรึกษาผู้อื่นก่อน ทั้งนี้ผู้พูดเลือกที่จะไม่ปฏิเสธแต่ไม่ยอมรับข้อเสนอหรือความคิดของผู้ฟัง เนื่องจากมองว่าตนยังมีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งไม่มากพอ จึงยังไม่ควรตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งทันที พบทั้งสิ้น 5 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 41.76 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด ตัวอย่างคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่จัดเป็นการรอดัดตัดสินใจ เช่น “ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเชียงใหม่” เป็นต้น

4.1.3.2 การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังแต่ไม่ต้องการกล่าวแย้ง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางส่วนเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง โดยพบทั้งสิ้น 4 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 33.33 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด ปรากฏในสถานการณ์ที่เพื่อนหรืออาจารย์เสนอหัวข้อรายงานปลายภาคหรือสถานที่ทัศนศึกษามาให้ ทั้งนี้เหตุผลหลักที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง คือ การมองว่าตนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่โต้แย้งน้อยกว่าผู้ฟังซึ่งเป็นเพื่อนหรืออาจารย์ชาวไทย ดังนั้นจึงยอมที่จะทำตามที่ผู้ฟังเสนอ ตัวอย่างคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่จัดเป็นการยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง เช่น “ตกลงที่ไปจังหวัดเชียงใหม่” เป็นต้น

4.1.3.3 การทำตามความคิดของตน

ผลการศึกษาพบว่านอกจากการรอดัดสินใจและยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางส่วนเลือกที่ทำตามความคิดหรือความต้องการของตนในสถานการณ์นั้น ๆ โดยพบทั้งสิ้น 3 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 25.00 จากคำตอบที่เป็นการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่นทั้งหมด มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษาหรือหัวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอ ตัวอย่างคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่จัดเป็นการทำตามความคิดของตน เช่น “ทำเรื่องของตัวเองแล้วบอกอาจารย์” เป็นต้น

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางส่วนเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น โดยการกระทำที่พบในความถี่สูงสุด คือ การรอดัดสินใจ เนื่องจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมองว่าตนยังมีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นนั้นไม่มากพอ หากกล่าวแย้งอาจส่งผลเสียมากกว่าผลดี จึงต้องการหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อนเพื่อให้การกล่าวแย้งของตนน่าเชื่อถือ มีเหตุมีผล และก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและส่วนรวม นอกจากนี้ยังพบว่าการมองว่าตนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งมากพอเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางส่วนเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังด้วย

4.1.4 สรุปผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแสดงให้เห็นว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากถึงร้อยละ 80.13 จากคำตอบทั้งหมด โดยนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง ทั้งนี้กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนนิยมใช้กลวิธีเสริมด้วยโดยเฉพาะการใช้คำเรียก ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุขภาพตามแนวคิดของ Gu (1990)

ผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาแม่ ทั้งในด้านการเลือกที่จะแสดงวัจจนกรรมและกลวิธีที่เลือกใช้ ทั้งยังสะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคมจีนซึ่งมีลักษณะของสังคมบริบทสูงที่นิยมใช้ภาษาที่ต้องอาศัยการตีความ การให้ความสำคัญกับ “หน้า” และความกลมเกลียวตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อ ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนลักษณะของสังคมแบบปัจเจกที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความคิดของตนด้วย

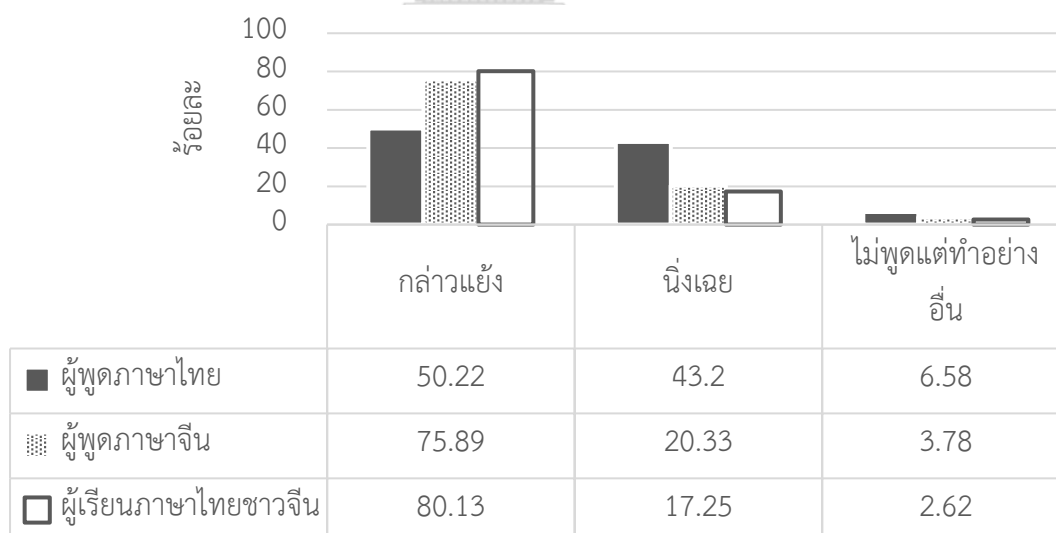
4.2 การเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

หลังจากพิจารณาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้แล้ว ในส่วนที่ 2 ของบทนี้จะเป็นการเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน คือ การเปรียบเทียบการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษา การเปรียบเทียบสาเหตุของการนิ่งเฉย และการเปรียบเทียบการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น โดยจะนำข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาจีนมาวิเคราะห์ประกอบด้วยเพื่อชี้ให้เห็นการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

4.2.1 การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง

ข้อมูลการตอบแบบสอบถามสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การกล่าวแย้งซึ่งเป็นการแสดงวัจนกรรม และการไม่กล่าวแย้งซึ่งประกอบด้วยการนิ่งเฉยและการเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผลการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่มสามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 5 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแผนภูมิที่ 5 สามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT^6=80.13\%>NST=50.22\%$; $\chi^2=90.11$, $p\text{-value}<0.0001$) สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้เรียนภาษาไทยจีนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยง ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดที่ไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง

2) เมื่อเปรียบเทียบความถี่ที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งพบว่าไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=80.13\%>NSC=75.89\%$; $\chi^2=2.32$, $p\text{-value}=0.1277$) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีพฤติกรรมในการกล่าวแย้งคล้ายกับผู้พูดภาษาจีน จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาจากภาษาจีนที่มองว่าการกล่าวแย้งไม่ใช่พฤติกรรมที่จำเป็นจะต้องหลีกเลี่ยง การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมในที่นี้อาจจัดได้ว่าเป็นการถ่ายโอนทางลบ เนื่องจากความรับรู้เกี่ยวกับความเหมาะสมในการเลือกที่จะกล่าวแย้งในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่ผู้เรียนถ่ายโอนมาจากภาษาจีนแตกต่างจากความรับรู้ที่กำกับพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟัง ผู้พูดครึ่งหนึ่งเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งและมองว่าการกล่าวแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของตนเองและมองว่าการกล่าวแย้งเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าความถี่ที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าคำตอบของผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3) มุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งของชาวไทยและชาวจีนที่แตกต่างกันอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีความเห็นไม่ตรงกัน ผู้พูดภาษาไทยอาจคาดหวังว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะไม่กล่าวแย้งตนโดยตรงแต่ใช้วิธีการอื่นเพื่อรักษา “หน้า” ของตน เนื่องจากมองว่าการกล่าวแย้งเป็นพฤติกรรมที่คุกคามหน้าและไม่พึงประสงค์ในบางสถานการณ์ ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนอาจคาดหวังว่าผู้พูดภาษาไทยจะกล่าวแย้งตนเพื่อแสดงความคิดเห็นของตนเองและก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกัน ซึ่งเป็นการแสดงการคำนึงถึง “หน้าด้านบวก” ของผู้ฟังและช่วยสร้างความเป็น

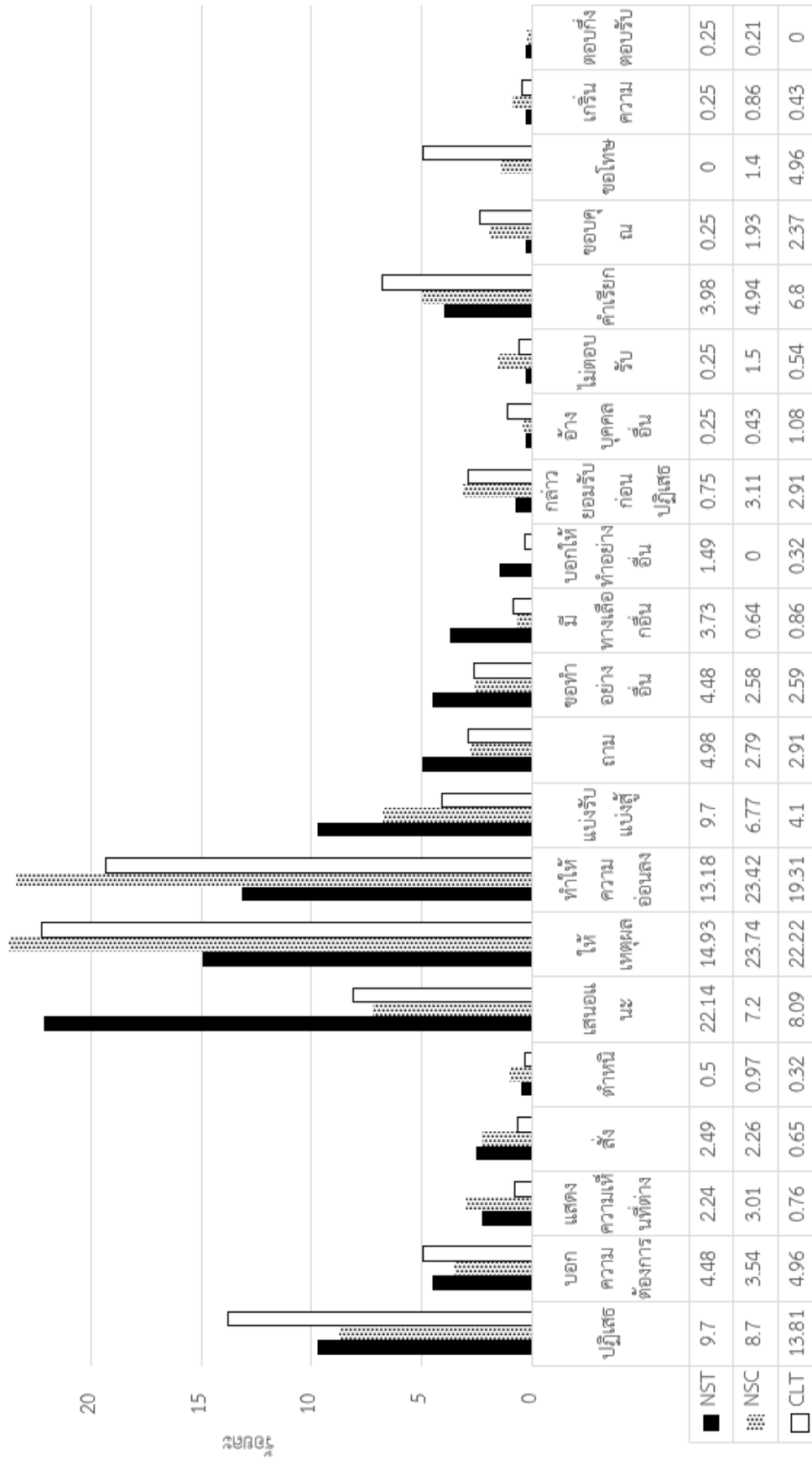
⁶ ผู้วิจัยใช้อักษรย่อ CLT (Chinese Learners of Thai) แทนผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

หนึ่งเดียวกัน เมื่อคู่สนทนาไม่ได้ปฏิบัติตามที่ผู้พูดคาดหวังก็จะก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน โดยผู้พูดภาษาไทยอาจมองว่าชาวจีนเป็นคนไม่สุภาพและไม่คำนึงถึง “หน้า” ของคู่สนทนา ในขณะที่ชาวจีนอาจมองว่าชาวไทยเป็นคนไม่จริงใจหรืออาจมองว่าชาวไทยต้องการสร้างระยะห่างระหว่างกัน โดยการไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิสัมพันธ์

4.2.2 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการกล่าวแย้ง

เมื่อพิจารณากลวิธีทางภาษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการกล่าวแย้งพบว่ามีความเหมือนและความแตกต่างกันทั้งในด้านความหลากหลายและความถี่ของกลวิธีที่เลือกใช้ สามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 6 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการกล่าวแย้ง

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้ กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างกัน และลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธี

4.2.2.1 ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้

ผลการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทยและใช้กลวิธีที่มีความหลากหลายใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่คาดว่าวัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแตกต่างจากเจ้าของภาษาไทย โดยผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งที่มีความหลากหลายน้อยกว่าและใช้กลวิธีตรงมากกว่าเจ้าของภาษาไทย

ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้เรียนใช้กลวิธีการกล่าวแย้งที่มีความหลากหลายใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยและนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงเป็นผลมาจากการที่กลวิธีการกล่าวแย้งในภาษาจีนมีความคล้ายคลึงกับในภาษาไทยทั้งในเชิงความหลากหลายและความนิยมในการเลือกใช้กลวิธี จึงทำให้กลวิธีที่ผู้เรียนเลือกใช้คล้ายคลึงกับผู้พูดภาษาไทยด้วย เนื่องจากพบว่าความถี่ของกลวิธีที่ผู้เรียนใช้มักเป็นไปในทิศทางเดียวกับผู้พูดภาษาจีน แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของภาษาจีนส่งผลต่อการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการใช้ภาษาบางประการของผู้เรียนอาจเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไป

2) ในส่วนของกลวิธีตรง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีตรงที่มีความหลากหลายเหมือนกับผู้พูดภาษาไทยและใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้พูดภาษาไทยเล็กน้อยแต่ไม่ได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=20.50%>NST=19.40%; $\chi^2=0.21$, p-value=0.6467) แสดงให้เห็นว่าทั้งชาวไทยและชาวจีนมีพฤติกรรมการใช้ภาษาที่คล้ายคลึงกัน คือ ไม่นิยมใช้กลวิธีตรงในการแสดงความเห็นแย้ง สะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคมไทยและสังคมจีนที่มุ่งรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและค่านึงถึง “หน้า” ของคู่สนทนา จึงไม่นิยมใช้กลวิธีตรงที่เป็นการแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง ทั้งนี้กลวิธีตรงที่พบทั้งในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทย คือ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การบอกความต้องการของตน การ

แสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง และการตำหนิ โดยกลวิธีตรงที่ทั้งสองกลุ่มใช้ในความถี่สูงที่สุด คือ การปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง

3) ในส่วนของกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง พบว่าในด้านความหลากหลาย ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่มีความหลากหลายเหมือนผู้พูดภาษาไทยทุกกลวิธี โดยพบทั้งหมด 11 กลวิธี คือ การให้เหตุผล การเสนอแนะ การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การแบ่งรับแบ่งสู้ การถาม การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การขอทำอย่างอื่น การบอกให้ทำอย่างอื่น การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ และการไม่ตอบรับในทันที ทั้งนี้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล เช่นเดียวกับผู้พูดภาษาจีน ในขณะที่กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด คือ การเสนอแนะ

4) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในด้านความถี่พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=64.94%<NST=75.87%; $\chi^2=15.46$, p-value<0.0001) ทั้งนี้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนก็ใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน (CLT=64.94%<NSC=72.18%; $\chi^2=11.3$, p-value=0.0007) ดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้ไม่ได้เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ แต่เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไปนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่าผู้ที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 1 ปี กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 1 ปีใช้กลวิธีตรงร้อยละ 31.97 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร้อยละ 68.03 จากกลวิธีหลักทั้งหมด ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไปใช้กลวิธีตรงร้อยละ 21.64 กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร้อยละ 78.36 จากกลวิธีหลักทั้งหมด ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2=6.17$; p-value=0.0129) จึงอาจเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าความสามารถในการใช้ภาษามีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

5) ในส่วนของกลวิธีเสริม ผลการศึกษาพบว่าความหลากหลายของกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้คล้ายคลึงกับผู้พูดภาษาไทยเช่นกัน โดยกลวิธีเสริมที่พบในข้อมูลของทั้งสองกลุ่ม คือ การใช้คำเรียก การขอขอบคุณ และการเกริ่นความ ทั้งนี้กลวิธีเสริมที่ทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่สูงที่สุด คือ การใช้คำเรียก อย่างไรก็ตาม พบว่ามีกลวิธีเสริม

บางกลวิธีที่พบเฉพาะข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามบางกลุ่ม ได้แก่ การขอโทษ และการตอบกึ่งตอบรับ

เมื่อพิจารณาความถี่ในการใช้กลวิธีเสริมพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=14.56%>NST=4.73%; $\chi^2=26.48$, p-value <0.0001) และใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน (CLT=14.56%>NSC=9.34%; $\chi^2=12.02$, p-value=0.0005) จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้ไม่ได้เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ แต่เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน เนื่องจากเมื่อพิจารณาความถี่พบว่าผู้เรียนใช้กลวิธีตรงใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยและจีน แต่ใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและจีน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากข้อจำกัดในการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้กลวิธีลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังบางกลวิธีได้ ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนจึงใช้กลวิธีเสริมซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงสุภาพหรือรักษาหน้าผู้ฟังแทน

6) การขอโทษเป็นกลวิธีเสริมที่พบในข้อมูลของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีน แต่ไม่พบในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทย ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้น่าจะเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งอาจสัมพันธ์กับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือ ในมุมมองของชาวไทย การขอโทษเป็นการยอมรับผิดเป็นวัจนกรรมที่คุกคามหน้าผู้พูด ดังนั้นผู้พูดภาษาไทยจึงไม่ขอโทษเมื่อแสดงความเห็นแย้ง ในขณะที่ในมุมมองของชาวจีน การขอโทษเป็นวัจนกรรมที่ช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกดี อีกทั้งสังคมจีนยังมีความคิดว่าผู้พูดจะรักษาหน้าของตนได้โดยการรักษาหน้าผู้ฟัง นอกจากนี้การขอโทษยังแสดงถึงความรู้สึกผิดซึ่งสัมพันธ์กับหลักการลดตนเองด้วยเหตุนี้จึงพบว่าในสถานการณ์ที่ต้องการกล่าวแย้งผู้ฟัง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมักเลือกที่จะกล่าวขอโทษประกอบด้วยเพื่อทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีและแสดงความสุภาพ

ทั้งนี้เมื่อคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีขอโทษมากกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=4.96%>NSC=1.40%; $\chi^2=19.21$, p-value<0.0001) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kreutel (2007) ที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง และพบว่าผู้เรียนใช้การแสดงความเสียใจ “I’m sorry” บ่อยครั้ง ในขณะที่เจ้าของภาษาอังกฤษไม่ใช่กลวิธีนี้แม้แต่ครั้งเดียว ซึ่ง Kreutel (2007: 10) สันนิษฐานว่าสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในการเรียนการสอนภาษาที่สอง การแสดงความ

เสียใจหรือการขอโทษเป็นถ้อยคำที่ผู้เรียนได้เรียนก่อนถ้อยคำอื่น และเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยการแสดงความถ่อมตนและแสดงความเคารพ

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของเจ้าของภาษา การขอโทษอาจเป็นกลวิธีที่ไม่ควรใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง เนื่องจากการขอโทษเป็นการแสดงความเสียใจที่มักใช้เมื่อผู้พูดกระทำผิด ในขณะที่การแสดงความเห็นแย้งเป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดเพียงแค่แสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเท่านั้น ไม่ได้กระทำการที่ผิดต่อผู้ฟัง นอกจากนี้การขอโทษยังทำให้ผู้พูดมีอำนาจในการแสดงความเห็นแย้งน้อยลง ส่งผลให้ในบางกรณีการกล่าวแย้งของผู้พูดไม่ได้รับการสนใจจากผู้ฟังเท่าที่ควร อีกทั้งยังทำให้การใช้ภาษาของผู้พูดดูไม่เป็นธรรมชาติและเป็นการมากเกินไป โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับผู้พูด

7) ส่วนการตอบกิ่งตอบรับเป็นกลวิธีที่พบเฉพาะในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน แต่ไม่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ทั้งนี้เนื่องจากการตอบกิ่งตอบรับเป็นกลวิธีที่พบในความถี่น้อยมากทั้งในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน จึงน่าจะไม่ได้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมแต่เป็นความนิยมของปัจเจก อีกทั้งยังไม่ได้ส่งผลต่อภาพรวมของการแสดงความเห็นแย้งมากนัก

สรุปได้ว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งคล้ายกับผู้พูดภาษาไทยทั้งในด้านความถี่และความหลากหลายของกลวิธี กล่าวคือ ทั้งผู้เรียนและผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงและใช้กลวิธีที่มีความหลากหลายคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษพบว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีลักษณะคล้ายกับผู้พูดภาษาจีนมากกว่าผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนเลือกใช้มากที่สุด คือ การให้เหตุผล ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้การเสนอแนะมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีตรงใกล้เคียงกับผู้พูดทั้งสองกลุ่ม แต่ใช้กลวิธีเสริมมากกว่าและใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนที่ยังคงมีข้อจำกัดในการใช้ภาษาไทย

4.2.2.2 กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

กลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญมีทั้งหมด 12 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การสั่ง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การให้เหตุผล การเสนอแนะ การแบ่งรับแบ่งสู้ การบอกว่ามี

ทางเลือกอื่น การบอกให้ทำอย่างอื่น การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การใช้คำเรียก และการขอบคุณ

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนใช้แล้ว สามารถแบ่งกลวิธีที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยแต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน และกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน

ก) กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทย แต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน

กลวิธีการกล่าวแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทย แต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีนมีทั้งหมด 7 กลวิธี สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลวิธีที่ผู้พูดภาษานิยมใช้มากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน และกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย

1) กลวิธีที่ผู้พูดภาษานิยมใช้มากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

สำหรับกลวิธีที่ผู้พูดภาษานิยมใช้มากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีทั้งหมด 3 กลวิธี คือ การเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น และการบอกให้ทำอย่างอื่น

การเสนอแนะ เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่สูงสุดและใช้มากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ทั้งนี้เมื่อนำไปคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติแล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=8.09\% < NST=22.14\%$; $\chi^2=51.16$, $p\text{-value}<0.0001$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีเหล่านี้ในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน ($CLT=8.09\% > NSC=7.20\%$; $\chi^2=0.53$, $p\text{-value}=0.4666$) จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาจากภาษาจีน

นอกจากการเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น ก็เป็นกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งที่ผู้พูดภาษานิยมใช้มากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.86\% < NST=3.73\%$; $\chi^2=13.57$, $p\text{-value}=0.0002$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีเหล่านี้ในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน ($CLT=0.86\% > NSC=0.64\%$; $\chi^2=0.3$, $p\text{-value}=0.5838$) จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาจากภาษาจีนเช่นกัน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีการเสนอแนะและการบอกว่ามีทางเลือกอื่นมากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนเนื่องจากในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยงเพราะอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ดังนั้นสถานการณ์ใดก็ตามที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งจะต้องเป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดมองว่ามีความจำเป็นต้องแสดงความเห็นของตน กลวิธีการเสนอแนะและการบอกว่ามีทางเลือกอื่นเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงความเห็นของตนได้โดยที่ไม่คุกคามหน้าผู้ฟังมากนัก เนื่องจากผู้พูดไม่ได้บังคับให้ผู้ฟังทำตามที่ตนเสนอ ผู้ฟังยังคงมีสิทธิที่จะตัดสินใจว่าจะยอมรับข้อเสนอของผู้พูดหรือไม่ยอมรับก็ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้พูดภาษาไทยจึงนิยมใช้กลวิธีการเสนอแนะและการบอกว่ามีทางเลือกอื่นเมื่อต้องการแสดงความเห็นแย้งผู้ฟัง

กลวิธีสุดท้ายที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญแต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน คือ การบอกให้ทำอย่างอื่น (CLT=0.32% <NST=1.49%; p-value=0.0259) ทั้งนี้เนื่องจากการบอกให้ทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่ไม่พบในข้อมูลของผู้พูดภาษาจีน จึงไม่สามารถนำมาคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติได้ อย่างไรก็ตามการที่ผู้พูดภาษาจีนไม่ใช้กลวิธีนี้เลยก็แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมที่อาจส่งผลให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย

ความแตกต่างนี้ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยและชาวจีนมากนัก เนื่องจากผู้เรียนยังสามารถเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งอื่น ๆ ในการแสดงความเห็นแย้งได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ผลการเปรียบเทียบความถี่พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีตรงใกล้เคียงกัน (CLT=20.50% >NST=19.40%; $\chi^2=0.21$, p-value=0.6467) แสดงให้เห็นว่าแม้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งบางกลวิธีน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยแต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนไปใช้กลวิธีตรง ในทางกลับกันผู้เรียนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งอื่น ๆ เช่น การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การให้เหตุผล เป็นต้น และใช้กลวิธีเสริมเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงหรือแสดงความเคารพผู้ฟังแทน เช่น การใช้คำเรียก การขอบคุณ และการขอโทษ เป็นต้น ทำให้การกล่าวแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่ได้คุกคามหน้าผู้ฟังมากนัก

2) กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย

กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยมีทั้งหมด 4 กลวิธี คือ การให้เหตุผล การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การใช้คำเรียก และการขอบคุณ

การให้เหตุผลเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากที่สุดและใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย เมื่อนำไปคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติพบว่าต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=22.22%>NST=14.93%; $\chi^2=9.33$, p-value=0.0022) ในขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาจีนพบว่าความถี่ระหว่างผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาจีนไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=22.22%<NSC=23.74%; $\chi^2=0.6$, p-value=0.4385) จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนความนิยมในการใช้กลวิธีการให้เหตุผลมาจากภาษาจีน

อีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ (CLT=2.91%>NST=0.75%; p-value=0.0146) โดยเป็นกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน (CLT=2.91%<NSC=3.11%; $\chi^2=0.07$, p-value=0.7913) จึงสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนถ่ายโอนความนิยมในการใช้กลวิธีนี้มาจากภาษาจีน ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยอาจสัมพันธ์กับมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งที่ต่างกัน กล่าวคือ ในมุมมองของชาวไทย การแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยง ในขณะที่ในมุมมองของชาวจีน การแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดซึ่งเป็นการกระทำที่สามารถยอมรับได้ และเนื่องจากการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธจะต้องปรากฏร่วมกับถ้อยคำที่แสดงความไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังเสมอ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ จัดอยู่ในกลวิธีการหลีกเลี่ยงการเห็นแย้ง ซึ่งถือเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 113) ดังนั้นแม้ว่าผู้เรียนจะใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย แต่ก็ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์

การใช้คำเรียกเป็นกลวิธีเสริมที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่มใช้ในความถี่สูงสุด เมื่อเปรียบเทียบความถี่ในการใช้กลวิธีนี้ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทยแล้ว พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=6.80%>NST=3.98%; $\chi^2=3.98$, p-value=0.0460) แต่ไม่ได้แตกต่างจากผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=6.80%>NSC= 4.94%; $\chi^2=2.89$, p-value=0.0891) จึงสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาจากภาษาจีน ซึ่งอาจสัมพันธ์กับแนวคิดที่อยู่เบื้องหลัง กล่าวคือ ในสังคมจีน การใช้คำเรียกที่เหมาะสมเป็นหลักการข้อหนึ่งในการแสดงความสุภาพและแสดงความ

เคารพ (Gu, 1990; Kádár & Pan, 2011: 135) ดังนั้นจึงพบว่าการใช้คำเรียกเป็นกลวิธีเสริมที่ชาวจีนมักใช้ในการแสดงวัจนกรรมต่าง ๆ (Chen, 2006; Liang & Han, 2005)

นอกจากการใช้คำเรียก ยังมีกลวิธีเสริมอีก 1 กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย คือ การขอบคุณ (CLT=2.37%>NST=0.25%; p-value=0.0047) ในขณะที่เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของการใช้กลวิธีนี้ระหว่างผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาจีนพบว่าไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=2.37%>NSC=1.93%; $\chi^2=0.43$, p-value=0.5119) จึงสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนความนิยมในการใช้กลวิธีการขอบคุณมาจากภาษาจีน ซึ่งอาจอธิบายได้ด้วยปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังกล่าวคือ สังคมจีนเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวตามแนวคิดลัทธิขงจื้อและเชื่อว่าการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมจีนทำได้โดยการรับและส่งความปรารถนาดีให้กันและกัน ดังนั้นการแสดง ความซาบซึ้งใจหรือการกล่าวขอบคุณจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Ran & Zhao, 2018: 193) สอดคล้องกับความคิดของ Leech (1983: 104) ที่กล่าวว่า การขอบคุณหรือการแสดงความรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นวัจนกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

สรุปได้ว่ากลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน คือ การเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การบอกให้ทำอย่างอื่น การให้เหตุผล การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การใช้คำเรียก และการขอบคุณ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีเหล่านี้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาจีน เนื่องจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีพฤติกรรมการใช้ภาษาเหล่านี้ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน โดยการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์นี้จัดเป็นการถ่ายโอนทางลบ เนื่องจากเป็นพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ต่างจากผู้พูดภาษาไทย

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าแม้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะใช้กลวิธีที่ยกมาแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากแม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะใช้กลวิธีการเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น และการบอกให้ทำอย่างอื่นน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย ผู้เรียนก็สามารถใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งหรือกลวิธีเสริมอื่น ๆ ที่มีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังน้อยแทนได้

ส่วนกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยล้วนเป็นกลวิธีที่ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง กล่าวคือ การให้เหตุผลเป็นการแสดงว่าผู้พูดคำนึงถึง

ผู้ฟังและทำให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดมีเหตุจำเป็นจึงต้องกล่าวแย้ง ซึ่งช่วยให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังลดลง (Brown and Levinson, 1987: 102) ในขณะที่การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธเป็นการแสดงว่าผู้พูดยอมรับความคิดบางส่วนของผู้ฟัง การใช้คำเรียกเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและแสดงความเคารพ ส่วนการขอขอบคุณเป็นวัจนกรรมที่ใช้เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจต่อการกระทำของผู้ฟัง (Searle, 1969: 67) จึงเป็นกลวิธีที่ใช้แสดงความสุภาพและรักษาความกลมเกลียวระหว่างคู่สนทนา (Leech, 1983: 104) ด้วยเหตุนี้แม้ว่าผู้เรียนจะใช้กลวิธีเหล่านี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย แต่ก็ไม่ได้ทำให้การแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนคุกคามหน้าผู้ฟังมากนัก

ข) กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน

กลวิธีการกล่าวแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญมีทั้งหมด 5 กลวิธี คือ การปฏิเสธความคิดเห็นผู้ฟัง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง และการแบ่งรับแบ่งสู้

การปฏิเสธความคิดเห็นผู้ฟังเป็นกลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่สูงสุด อย่างไรก็ตาม เมื่อนำความถี่มาคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการปฏิเสธความคิดเห็นผู้ฟังมากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=13.81\% > NST=9.70\%$; $\chi^2=4.3$, $p\text{-value}=0.0381$) ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=13.81\% > NSC=8.70\%$; $\chi^2=12.14$, $p\text{-value}=0.0004$) ดังนั้นพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้จึงไม่น่าจะเกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ แต่เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน เนื่องจากพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาไม่เกิน 1 ปีใช้กลวิธีการปฏิเสธความคิดเห็นผู้ฟังร้อยละ 21.01 จากกลวิธีทั้งหมด ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมา 2 ปีขึ้นไปใช้กลวิธีการปฏิเสธความคิดเห็นผู้ฟังร้อยละ 12.54 จากกลวิธีทั้งหมด ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2=7.08$, $p\text{-value}=0.0077$) แสดงให้เห็นว่าระดับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนมีผลต่อการใช้กลวิธีนี้

การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเป็นกลวิธีตรงที่มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่กล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติของผู้พูด ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมักจะเลือกใช้กลวิธีตรงทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ

(CLT=0.76%<NST=2.24%; p-value=0.0293) และใช้น้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน (CLT=0.76%<NSC=3.01%; $\chi^2=14.4$, p-value=0.0001) ดังนั้นพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้จึงไม่น่าเกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์แต่เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนเนื่องจากการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังเป็นกลวิธีที่ผู้พูดต้องใช้ความสามารถทางภาษาค่อนข้างมาก กล่าวคือ ผู้พูดต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายต่างจากผู้ฟังโดยไม่กล่าวซ้ำถ้อยคำของผู้ฟัง ต่างจากการปฏิเสธความเห็นผู้ฟังซึ่งเป็นกลวิธีตรงที่มักเป็นถ้อยคำสั้น ๆ หรือใช้คำปฏิเสธร่วมกับการกล่าวซ้ำถ้อยคำของผู้ฟังได้

สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังมักเป็นผู้ที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 71.43 จากคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังทั้งหมด นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังในการตอบแบบสอบถามภาษาจีนพบว่า เมื่อตอบแบบสอบถามภาษาไทย ผู้ตอบแบบสอบถามคนเดียวมักเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นของผู้ฟังแทน โดยเฉพาะผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาไม่เกิน 1 ปี จึงอาจกล่าวได้ว่าความสามารถในการใช้ภาษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เช่น

ตัวอย่างที่ 157

“没有 说 中国 人都 很 吵。 中国
Méiyǒu shuō Zhōngguó rén dōu hěn chǎo. Zhōngguó
ไม่ใช่ พูด ประเทศจีน คน ทั้งหมด มาก เสียงดัง ประเทศจีน
人 只是 喜欢 热闹。 但是 我们 在 公共 场所 的
rén zhǐshì xǐhuān rènao. Dànshì wǒmen zài gōnggòng chǎngsuǒ de
คน เพียงแค่ ชอบ ความคึกคัก แต่ พวกเรา อยู่ สาธารณะ สถานที่ ASSOC
时候 还是 很 注意 自己 形象 的。”
shíhòu háishì hěn zhùyì zìjǐ xíngxiàng de.
เวลา ยังคง มาก ระวัง ตนเอง ภาพลักษณ์ NOM

‘ไม่ใช่ชาวจีนทุกคนเสียงดัง คนจีนเพียงแค่ชอบความคึกคัก แต่เมื่อเราอยู่ในที่สาธารณะก็คำนึงถึงภาพลักษณ์ของตัวเองอย่างมากเช่นกัน’

ตัวอย่างที่ 158

“ไม่ใช่คนจีนทุกคนจะเป็นแบบนี้ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 157-158 เป็นคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามคนเดียวกัน ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของชาวจีน ผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้เป็นผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 1 ปี และอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาแล้ว 1 เดือน จะเห็นได้ว่าในคำตอบภาษาจีน ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง 2 ถ้อยคำ คือ “中国人只是喜欢热闹” (‘ชาวจีนเพียงแค่ชอบความคึกคัก’) และ “但是我们在公共场所的时候还是很注意自己形象的。” (‘แต่เมื่อเราอยู่ในที่สาธารณะก็คำนึงถึงภาพลักษณ์ของตัวเองอย่างมากเช่นกัน’) นอกจากนี้ยังใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง “没有说中国人都很吵” (‘ไม่ใช่คนจีนทุกคนเสียงดัง’) รวมด้วย ในขณะที่เมื่อตอบแบบสอบถามภาษาไทย ผู้เรียนเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว “ไม่ใช่คนจีนทุกคนจะเป็นแบบนี้ค่ะ” แสดงถึงข้อจำกัดในการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างละเอียดเท่าในภาษาจีน

การสั่ง เป็นกลวิธีตรงอีกกลวิธีหนึ่งที่มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับเพื่อนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติของผู้พูดทั้งในภาษาไทยและภาษาจีน อย่างไรก็ตามผลการคำนวณทางสถิติพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.65\% < NST=2.49\%$; $p\text{-value}=0.0103$) และต่างจากผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=0.65\% < NSC=2.26\%$; $\chi^2=7.05$, $p\text{-value}=0.0079$) ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการสั่งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน เนื่องจากพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เลือกใช้กลวิธีการสั่งมักเป็นผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 83.33 จากคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เลือกใช้กลวิธีการสั่งทั้งหมด

แม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟังและการสั่งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ผู้วิจัยมองว่าไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากกลวิธีทั้ง 2 กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ตรงที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง ดังนั้นการหลีกเลี่ยงกลวิธีเหล่านี้จะช่วยให้การกล่าวแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีความสุภาพมากขึ้นและไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียน ภาษาไทยชาวจีนใช้มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากการให้เหตุผลและใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=19.31%>NST=13.18%; $\chi^2=7.3$, p-value=0.0068) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาจีน พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=19.31%<NSC=23.42%; $\chi^2=4.66$, p-value=0.0308)

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผลการศึกษาออกมาเช่นนี้เนื่องจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนความนิยมในการใช้กลวิธีนี้มาจากภาษาจีน ดังที่ Yang (2010) กล่าวว่าชาวจีนนิยมใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงในการแสดงความคิดเห็น เช่นเดียวกับความคิดของ Zhan (1992) ที่เสนอว่ากลวิธีความสุภาพด้านลบที่ชาวจีนนิยมใช้มากที่สุด คือ การแสดงความเคารพเชื่อฟัง และการลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่สาเหตุที่ผู้เรียนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนเนื่องจากผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงในภาษาไทย จึงไม่สามารถเลือกใช้ถ้อยคำเหล่านี้ได้มากเท่าในภาษาจีน ทั้งนี้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้มากที่สุด คือ ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิด เช่น “คิดว่า” “รู้สึก” เป็นต้น ซึ่งเป็นคำศัพท์พื้นฐานที่ผู้เรียนคุ้นเคยมากกว่ารูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงกลุ่มอื่น ๆ

แม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงมากกว่าผู้พูดภาษาไทย แต่ผู้วิจัยมองว่าพฤติกรรมการใช้ภาษานี้ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์เนื่องจากรูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลงเป็นกลวิธีที่ช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้า ทำให้ความรุนแรงของการกล่าวแย้งลดลง ดังนั้นจึงไม่ทำให้วัจนกรรมของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนคุกคามหน้าผู้ฟังมากนัก

การแบ่งรับแบ่งสู้เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=4.10%<NST=9.70%; $\chi^2=15.7$, p-value<0.0001) และต่างจากผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน (CLT=4.10%<NSC=6.77%; $\chi^2=6.15$, p-value=0.0131) จึงสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่ได้ถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาจากภาษาจีน แต่เป็นผลจากปัจจัยอื่น ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน เนื่องจากการแบ่งรับแบ่งสู้ คือ การไม่ได้ปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง แต่ก็ไม่ได้ยอมรับความคิดเห็นของผู้ฟังทั้งหมด ซึ่งเป็นกลวิธีที่ต้องอาศัยความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนในการเลือกใช้ถ้อยคำให้สื่อความหมายดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าการแบ่งรับแบ่งสู้มักปรากฏในคำตอบของ

ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 76.32 จากกลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้ทั้งหมด นำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่าความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการแบ่งรับแบ่งสู้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างน้อยสำคัญ

สรุปได้ว่า กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ คือ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่งการใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง และการแบ่งรับแบ่งสู้ โดยผู้วิจัยสันนิษฐานว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีเหล่านี้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษา เนื่องจากผู้เรียนใช้กลวิธีเหล่านี้ต่างจากผู้พูดภาษาจีนด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าการที่ผู้เรียนใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง และการแบ่งรับแบ่งสู้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ แต่การใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟังมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอาจทำให้ภาษาของผู้เรียนตรงและดูก้าวร้าวมากเกินไป เนื่องจากการปฏิเสธความเห็นผู้ฟังเป็นกลวิธีตรงที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง

4.2.2.3 กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างกัน

กลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ไม่ต่างกันมีทั้งหมด 7 กลวิธี คือ การบอกความต้องการของตน การตำหนิผู้ฟัง การถาม การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การขอทำอย่างอื่น การไม่ตอบรับทันที และการเกริ่นความ

การบอกความต้องการของตนเป็นกลวิธีตรงที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้มากเป็นอันดับ 2 รองจากการปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง ทั้งนี้ เมื่อนำความถี่มาคำนวณทางสถิติพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีนี้ในความถี่ที่ไม่ได้แตกต่างกับผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=4.96\% > NST=4.48\%$; $\chi^2=0.66$, $p\text{-value}=0.4165$) และไม่แตกต่างจากผู้พูดภาษาจีนเช่นกัน ($CLT=4.96\% > NSC=3.54\%$; $\chi^2=2.29$, $p\text{-value}=0.1302$) กลวิธีนี้มีข้อดีคือช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงความต้องการของตนได้อย่างชัดเจนและมีโอกาสที่ผู้พูดจะได้ทำตามความต้องการของตนในสถานการณ์นั้น ๆ มักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นเพื่อนที่มีสถานภาพเท่ากันซึ่งผู้พูดมองว่าสามารถแลกเปลี่ยนความเห็นกันได้โดยตรงไปตรงมา

การตำหนิผู้ฟังเป็นกลวิธีตรงอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่ที่ไม่ได้แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.32\% < NST=0.50\%$; $p\text{-value}=0.6416$) และไม่แตกต่างจากผู้พูดภาษาจีนเช่นกัน ($CLT=0.32\% < NSC=0.97\%$; $p\text{-value}=0.1447$) จาก

ความถี่ที่ยกมาจะเห็นได้ว่าการตำหนิผู้ฟังเป็นกลวิธีที่พบน้อยมากในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่ม ซึ่งอาจอธิบายได้ด้วยลักษณะของวัจนกรรมการตำหนิซึ่งเป็นวัจนกรรมที่คุกคามหน้าผู้ฟังอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา และก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน ดังนั้นในสังคมที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความกลมเกลียวในสังคมอย่างสังคมไทยและสังคมจีนจึงมักหลีกเลี่ยงการตำหนิ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นบุคคลที่มีสถานภาพสูงกว่าหรือเท่ากับผู้พูด อีกทั้งยังเป็นสถานการณ์ที่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่ได้เป็นพื้นที่เฉพาะที่ผู้ร่วมสนทนาจะสามารถวิพากษ์วิจารณ์กันได้อย่างเปิดเผย

การถามเป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย (CLT=2.91%<NST=4.98%; $\chi^2=3.5$, p-value=0.0613) และใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีนด้วยเช่นกัน (CLT=2.91%>NSC=2.79%; $\chi^2=0.02$, p-value=0.8875) สาเหตุที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีการถามในการแสดงความเห็นแย้งอาจเป็นผลมาจากลักษณะของการถาม ซึ่งเป็นการให้ทางเลือกผู้ฟัง เนื่องจากการถามเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นการคำนึงถึงหน้าตาของผู้ฟังหรือก็คือความต้องการเป็นอิสระ ไม่ถูกบังคับ จึงถือเป็นความสุภาพตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987) ดังนั้นการกล่าวแย้งผู้ฟังโดยใช้การถามจึงช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งได้

การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่ที่ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=1.08%>NST=0.25%; p-value=0.1889) และไม่ได้แตกต่างจากผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน (CLT=1.08%>NSC=0.43%; p-value=0.1055) กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าว กล่าวคือ การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเป็นการแสดงว่าสาเหตุที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังเป็นผลมาจากบุคคลอื่น ซึ่งช่วยลดการผูกมัดตัวผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าวและลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังได้ นอกจากนี้การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นยังช่วยโน้มน้าวใจผู้ฟังได้อีกด้วย

นอกจากการถามและการอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การขอทำอย่างอื่นก็เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ในความถี่ใกล้เคียงกัน (CLT=2.59%<NST=4.48%; $\chi^2=3.27$, p-value=0.0705) และใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีนด้วย (CLT=2.59%>NSC=2.58%; $\chi^2=0$, p-value=1.0000) เป็นกลวิธีที่พบในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง และมักปรากฏในการแสดงความเห็นแย้งอาจารย์มากกว่า เนื่องจากการขอทำอย่าง

อื่นมีลักษณะคล้ายการขออนุญาต จึงมักพบในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าผู้พูดและเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ทั้งนี้การขอทำอย่างอื่นเป็นกลวิธีที่แสดงถึงความเคารพที่มีต่อผู้ฟังได้ และยังใช้เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้งด้วย

การไม่ตอบรับทันที เป็นกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย (CLT=0.54%>NST=0.25%; p-value=0.6744) แต่เป็นกลวิธีที่ไม่ได้รับความนิยมมากนัก เนื่องจากการไม่ตอบรับในทันทีเป็นการหลีกเลี่ยงไม่แสดงความเห็นแย้ง ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีทางเลือกอื่น ๆ ที่สามารถเลือกได้ เช่น การเลือกที่จะนิ่งเฉยหรือไม่พูดแย้งแต่ทำอย่างอื่น นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของผู้พูดภาษาไทยพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=0.54%<NSC=1.50%; p-value=0.0387) ซึ่งอาจเป็นผลจากข้อจำกัดในการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่สามารถใช้กลวิธีนี้ได้ เนื่องจากพบว่ากลวิธีการไม่ตอบรับทันทีเป็นกลวิธีที่พบในข้อมูลของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไปเท่านั้น

กลวิธีสุดท้ายที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย คือ การเกริ่นความ (CLT=0.43%>NST=0.25%; p-value=1.0000) ซึ่งเป็นกลวิธีที่ความถี่ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยด้วย (CLT=0.43%<NSC=0.86%; $\chi^2=1.32$, p-value=0.2505) การเกริ่นความเป็นกลวิธีที่มีหน้าที่เชื่อมโยงความ เนื่องจากวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นเป็นวัฒนธรรมที่เป็นผลัดที่ 2 ของการสนทนาและสัมพันธ์กับการกระทำหรือผลัดก่อนหน้า ผู้พูดจึงเลือกใช้กลวิธีนี้เพื่อบอกให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดกำลังจะกล่าวแย้งในประเด็นใด แต่เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดังนั้นจึงอาจพบกลวิธีนี้น้อยกว่าการเก็บข้อมูลด้วยบทสนทนาแบบธรรมชาติที่คู่สนทนาสามารถแลกเปลี่ยนผลัดและเชื่อมโยงความได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้การเกริ่นความยังช่วยรักษาหน้าผู้ฟังด้วย เนื่องจากการเกริ่นถึงความคิดของผู้ฟังแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้ฟังกล่าวและได้คิดทบทวนเกี่ยวกับประเด็นนั้นอย่างรอบคอบแล้ว จึงกล่าวแย้ง

ผลการศึกษาในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นในความถี่ที่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยหลายกลวิธี ซึ่งมีทั้งกลวิธีตรง กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง และกลวิธีเสริม ทั้งนี้กลวิธีส่วนใหญ่ที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยมักเป็นกลวิธีที่พบในความถี่ไม่สูงนัก แสดงให้เห็นว่าแม้ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้จะใกล้เคียงกัน แต่ความนิยมในการเลือกใช้กลวิธีก็แตกต่างกัน ทั้งนี้

เนื่องจากพฤติกรรมการใช้กลวิธีเหล่านี้ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย จึงไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

4.2.2.4 การปรากฏร่วมของกลวิธี

จากข้อมูลการกล่าวแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยพบว่าผู้พูดทั้งสองกลุ่มนิยมใช้กลวิธีการกล่าวแย้งร่วมกันมากกว่า 1 กลวิธีหรือใช้กลวิธีเดียวกันมากกว่า 1 ถ้อยคำ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้การปรากฏร่วมของกลวิธีในลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

1) ความถี่และจำนวนกลวิธีในการปรากฏร่วม

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้การปรากฏร่วมและมีจำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อคำตอบมากกว่าผู้พูดภาษาไทย โดยผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้การปรากฏร่วมร้อยละ 75 จากคำตอบทั้งหมดและมีจำนวนกลวิธีเฉลี่ย 2.53 ต่อคำตอบ ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยใช้การปรากฏร่วมร้อยละ 50 จากคำตอบทั้งหมดและมีจำนวนกลวิธีเฉลี่ย 1.76 ต่อคำตอบ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากความนิยมในการใช้กลวิธีเสริมที่จำเป็นต้องปรากฏร่วมกับกลวิธีหลักเสมอ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาจีนซึ่งใช้การปรากฏร่วมร้อยละ 80 ของคำตอบทั้งหมดและมีจำนวนกลวิธีเฉลี่ย 2.90 ต่อคำตอบแล้ว ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้เรียนน่าจะถ่ายโอนลักษณะการใช้ภาษามาจากภาษาจีนด้วย ซึ่งอาจอธิบายได้ด้วยอิทธิพลของลัทธิขงจื้อที่ปลูกฝังให้ชาวจีนให้ความสำคัญกับ “หน้า” และใช้กลวิธีทางภาษาร่วมกันหลายกลวิธีเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าจำนวนกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ร่วมกันในการแสดงความเห็นแย้งมีตั้งแต่ 2-11 กลวิธี ซึ่งมากกว่าจำนวนที่พบในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน อย่างไรก็ตามคำตอบที่มีการปรากฏร่วมมากถึง 11 กลวิธีพบเพียงคำตอบเดียว คำตอบส่วนใหญ่จะมีจำนวนกลวิธีตั้งแต่ 2-8 กลวิธีเช่นเดียวกับข้อมูลของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน

2) ลักษณะการปรากฏร่วม

ผลการศึกษาพบว่าลักษณะการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุดในข้อมูลของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน คือ การใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งร่วมกัน 2 กลวิธีเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน อย่างไรก็ตามรูปแบบของการปรากฏร่วมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้เหมือนกับผู้พูดภาษาจีนแต่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนนิยม

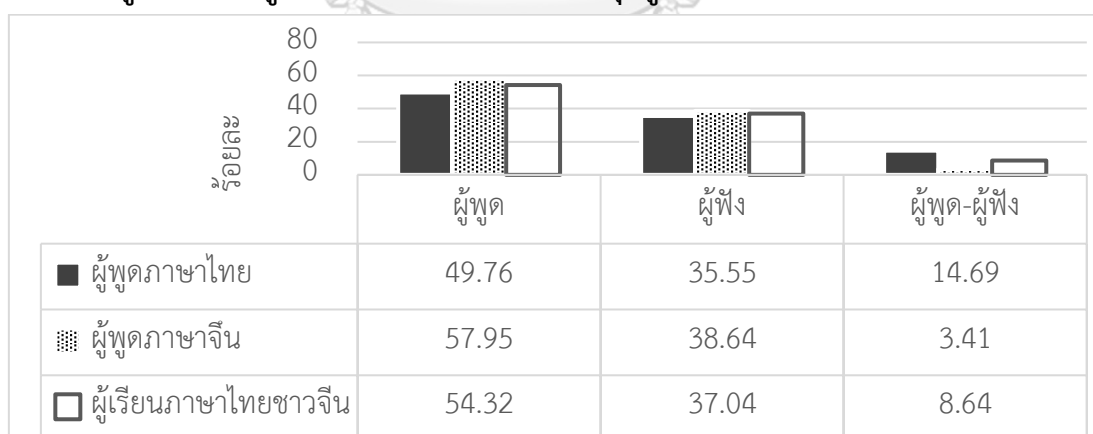
ใช้การให้เหตุผล 2 ถ้อยคำร่วมกัน ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้การเสนอแนะร่วมกับการให้เหตุผล
ลักษณะดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นอิทธิพลของภาษาจีนที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาว
จีน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาลักษณะการปรากฏร่วมที่พบรองลงมาจากการใช้กลวิธีลด
น้ำหนักการแย้ง 2 กลวิธีร่วมกัน พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลด
น้ำหนักการแย้งและใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง 2 กลวิธีตามลำดับ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนต้องใช้กลวิธีตรงในการกล่าวแย้ง เนื่องจากไม่สามารถใช้
กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งบางกลวิธีได้ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าผู้เรียนจะใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้ง
ร่วมกับกลวิธีตรงเสมอเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการคำนึงถึง “หน้า” ของ
คู่สนทนา

4.2.3 สาเหตุของการนิ่งเฉย

สำหรับคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะนิ่งเฉย ผู้วิจัยแบ่งสาเหตุของการนิ่งเฉย
ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ผลการวิเคราะห์
เปรียบเทียบระหว่างสาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่ง
เฉยปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 7 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะนิ่งเฉย

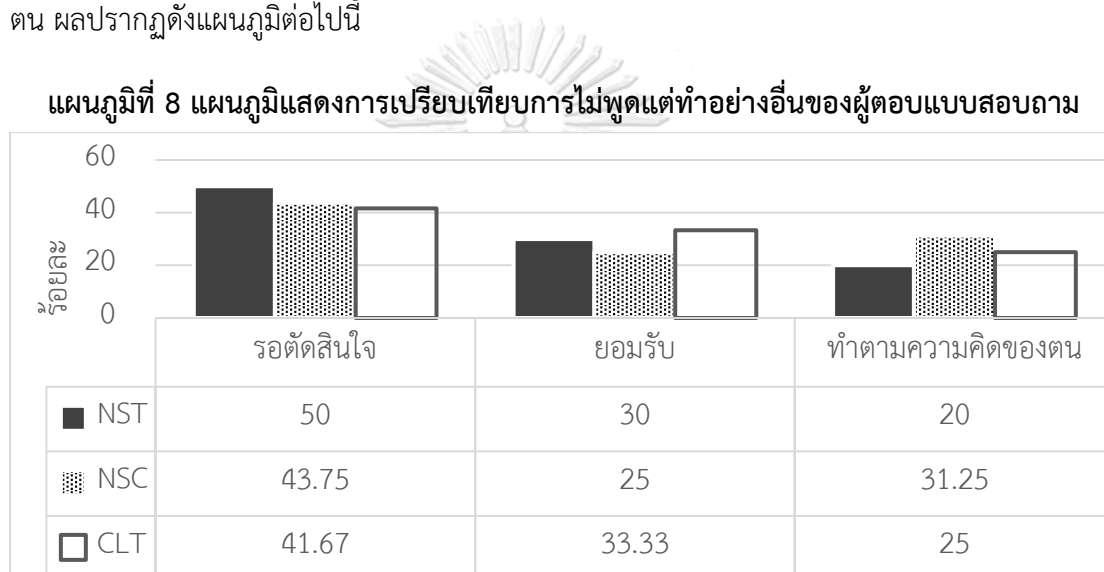

จากแผนภูมิที่ 7 จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ทั้งผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มเลือกที่จะนิ่ง
เฉยมากที่สุด คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟังตามลำดับ อย่างไรก็ตาม
ตาม จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากกว่าผู้เรียน
ภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีน สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
ระหว่างชาวไทยและชาวจีน กล่าวคือ ชาวไทยมองว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ส่งผล

กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา จึงเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความขัดแย้ง ในขณะที่ชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมากนัก จึงไม่จำเป็นต้องนิ่งเฉยเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

4.2.4 การไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

ในส่วนของคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้มาแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ การรอตัดสินใจ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง และการทำตามความคิดของตน ผลปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

จากแผนภูมิที่ 8 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังและเลือกที่จะไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มเลือกที่จะรอตัดสินใจมากที่สุด โดยอาจเป็นการหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งหรือปรึกษาผู้อื่น เนื่องจากผู้พูดมองว่าในการแสดงความเห็นแย้ง หากยังไม่มีข้อมูลมากพอหรือยังไม่แน่ใจก็ไม่ควรกล่าวแย้งผู้ฟัง ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ฟังมีโอกาสยอมรับหรือเห็นด้วยกับความคิดของตนมากกว่า

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังมากกว่าการทำตามความคิดของตน อย่างไรก็ตาม เหตุผลเบื้องหลังที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยยอมรับทำตามข้อเสนอของผู้ฟังกลับแตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อวัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะทำตามข้อเสนอของผู้ฟังเนื่องจากมองว่าตนมีความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่โต้แย้งน้อยกว่าผู้ฟัง ในขณะที่ผู้พูด

ภาษาไทยเลือกที่จะทำตามข้อเสนอของผู้ฟังเนื่องจากมองว่าการกล่าวแย้งจะนำไปสู่ปัญหาหรือความขัดแย้งระหว่างคู่สนทนา

4.2.5 สรุปผลการศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาแสดงให้เห็นความเหมือนและความต่างของพฤติกรรมการใช้ภาษาระหว่างผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทย สามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1) ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของผู้พูดภาษาจีน พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งในความถี่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าพฤติกรรมเช่นนี้เป็นผลมาจากมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งที่แตกต่างกันระหว่างชาวไทยและชาวจีน กล่าวคือ ชาวไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยงและอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ ในขณะที่ชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากนักและไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้เรียนถ่ายโอนมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งมาจากภาษาแม่ของตน ซึ่งจัดเป็นการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์สังคมและถือเป็นการถ่ายโอนทางลบ ความแตกต่างดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้และเป็นสิ่งที่ผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งที่แตกต่างกัน

2) เมื่อเลือกที่จะกล่าวแย้ง ทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง พฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยอาจอธิบายได้ด้วยลักษณะของสังคมไทยที่มักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและมองว่าการแสดงความเห็นแย้งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงไปจนถึงการทะเลาะวิวาทได้ ส่วนพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้เรียนอาจอธิบายได้ด้วยลักษณะของสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับ “หน้า” และความกลมเกลียวตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อ จึงเลือกใช้ภาษาที่ช่วยรักษาหน้าผู้ฟัง

3) ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าและใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนที่ยังมีข้อจำกัดในการใช้ภาษา ทำให้ไม่สามารถใช้กลวิธีลดน้ำหนักบางกลวิธีที่ค่อนข้างซับซ้อนได้ อย่างไรก็ตามความแตกต่างนี้ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เนื่องจาก

ความถี่ของกลวิธีตรงที่ผู้เรียนใช้ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทย ส่วนกลวิธีเสริมที่ใช้มากก็เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพ จึงไม่ได้ทำให้น้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้งเพิ่มมากขึ้น

4) กลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ต่างกันอย่างน้อยสำคัญมีทั้งหมด 12 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยแต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรม 7 กลวิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การบอกให้ทำอย่างอื่น การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การใช้คำเรียก และการขอขอบคุณ และกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน 5 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การสั่ง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง และการแบ่งรับแบ่งสู้

5) การขอโทษเป็นกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งที่ไม่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทย แต่พบในข้อมูลของผู้พูดภาษาจีนและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับมุมมองต่อการขอโทษที่แตกต่างกันระหว่างชาวไทยกับชาวจีน กล่าวคือ ชาวไทยมองว่าการขอโทษเป็นการยอมรับผิด ซึ่งคุกคามหน้าด้านบวคของผู้พูด จึงไม่เลือกใช้การขอโทษในการแสดงความเห็นแย้ง ในขณะที่ชาวจีนมองว่าการขอโทษเป็นกลวิธีที่สัมพันธ์กับความรู้สึกผิดซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักการความสุภาพข้อหนึ่งในสังคมจีน นั่นคือ “หลักการลดตนเอง” ดังนั้นชาวจีนจึงกล่าวขอโทษเพื่อแสดงความสุภาพ นอกจากนี้การขอโทษยังเป็นถ้อยคำที่ผู้เรียนได้เรียนก่อนถ้อยคำอื่น ๆ จึงเป็นกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาที่สองนิยมใช้ในการแสดงความเคารพและความถ่อมตนด้วย

4.3 ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทยเพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างในการใช้ภาษา ทั้งนี้ความแตกต่างดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์หรือไม่ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยแต่ไม่ได้นำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์
- 2) ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยและอาจนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวจีน

4.3.1 ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยแต่ไม่ได้นำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์

จากข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนบางประการแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยแต่ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ ผู้พูดยังสามารถสื่อเจตนาได้ตรงตามที่ต้องการและใช้ภาษาที่มีระดับความสุภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ฟัง โดยส่วนใหญ่มักเป็นผลจากการเลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบทหรือเรียงลำดับคำไม่ถูกต้อง เช่น

ตัวอย่างที่ 159

“หัวข้อนี้ไม่ได้แปลกใหม่เกินไป”

จากตัวอย่างที่ 159 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอ จึงกล่าวแย้งว่า “หัวข้อนี้ไม่ได้แปลกใหม่เกินไป” ซึ่งเป็นรูปประโยคที่ผู้พูดภาษาไทยไม่ใช้ เนื่องจากคำว่า “เกินไป” มักใช้เพื่อสื่อความหมายในเชิงลบ เช่น “ยากเกินไป” เมื่อปรากฏกับถ้อยคำปฏิเสธ เช่น “ไม่ได้ยากเกินไป” จึงสื่อความหมายในเชิงบวก ดังนั้นเมื่อผู้เรียนใช้คำว่า “เกินไป” ร่วมถ้อยคำปฏิเสธและคำที่มีความหมายเชิงบวก “แปลกใหม่” จึงทำให้ความหมายที่สื่อออกมาไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและฟังดูแปลก อย่างไรก็ตามผู้ฟังก็พอเข้าใจได้ว่าผู้พูดต้องการสื่อว่าหัวข้อที่ผู้ฟังเสนอไม่แปลกใหม่ และต้องการเลือกหัวข้ออื่นที่แปลกใหม่และน่าสนใจกว่า เนื่องจากคำว่า “เกินไป” ยังใช้แสดงปริมาณมากได้ด้วย ทำให้ถ้อยคำนี้ยังสามารถสื่อเจตนาแย้งได้และไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสุภาพของถ้อยคำ

ตัวอย่างที่ 160

“อาจารย์คะ จริง ๆ แล้วดิฉันมีความคิดอีกหนึ่งค่ะ ดิฉันเล่าให้อาจารย์ฟังหน่อยได้ไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 160 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอจึงกล่าวแย้งทั้งนี้ถ้อยคำ “จริง ๆ แล้วดิฉันมีความคิดอีกหนึ่งค่ะ” เป็นลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ ผู้พูดเรียงลำดับคำไม่ถูกต้อง ควรแก้เป็น “จริง ๆ แล้วดิฉันมีอีกความคิดหนึ่งค่ะ” นอกจากนี้การใช้คำกริยา “เล่า” ยังไม่เหมาะสมกับบริบทด้วย เนื่องจากคำว่า “เล่า” หมายถึง “พูดหรือบอกเรื่องราวให้ผู้อื่นฟัง” แต่ในสถานการณ์นี้ผู้พูดเพียงต้องการเสนอหัวข้อรายงานอื่น ๆ ที่ตนคิดว่าน่าสนใจเท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้ฟังก็สามารถตีความได้ว่าผู้พูดต้องการสื่อว่าตนมีความคิดอื่นและ

ต้องการเสนอให้ผู้ฟังพิจารณา ดังนั้นแม้คำที่เลือกใช้จะไม่เหมาะสมกับบริบท แต่ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อระดับ
 ความสุภาพและเจตนาในการสื่อสาร ผู้ฟังยังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับตน

ตัวอย่างที่ 161

“ฉันรู้สึกเทศกาลสงกรานต์ปริมาณเล็ก”

จากตัวอย่างที่ 161 ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่อาจารย์เสนอจึงกล่าวแย้ง
 ทั้งนี้ การใช้คำว่า “ปริมาณ” เป็นถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมกับบริบท เนื่องจากคำนี้มักใช้กับขนาดของสิ่ง
 ที่สามารถนับจำนวนได้ อย่างไรก็ตามผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ว่าผู้พูดกำลังสื่อว่าหัวข้อเทศกาลสงกรานต์
 ไม่เหมาะสมเนื่องจากเป็นหัวข้อเล็ก และตีความได้ว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่าถ้อยคำเหล่านี้แตกต่างจากลักษณะการใช้ภาษาของผู้พูด
 ภาษาไทย ทำให้สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือฟังดูแปลก อย่างไรก็ตาม ผู้ฟังซึ่งเป็นผู้พูดภาษาไทยก็
 สามารถตีความได้ว่าผู้พูดต้องการสื่อเจตนาแย้งและไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกคุกคามหน้า เนื่องจากคำที่
 เลือกใช้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อระดับความสุภาพของถ้อยคำ ดังนั้นจึงไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการ
 ปฏิสัมพันธ์

4.3.2 ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างวัฒนธรรม

จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการ
 ใช้ภาษาบางประการของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยและอาจนำไปสู่ปัญหาใน
 การปฏิสัมพันธ์ได้ กล่าวคือ มีผลต่อเจตนาในการสื่อสารและระดับความสุภาพ โดยจะนำเสนอเป็น
 ประเด็นต่าง ๆ 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้คำว่า “ต้อง” การใช้คำว่า “ไม่ได้” และการใช้คำลงท้ายแสดง
 สถานภาพ

4.3.2.1 การใช้คำว่า “ต้อง”

คำว่า “ต้อง” ในภาษาไทยเป็นกริยาช่วยบอกความแน่ใจหรือบังคับ
 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 435) ดังนั้นจึงมักพบในประโยคคำสั่งเพื่อบอกให้ผู้ฟังกระทำหรือเลิก
 กระทำบางสิ่ง ในขณะที่คำว่า “ไม่ต้อง” มีความหมายว่า “ไม่มีความจำเป็นต้องทำ” ผลการศึกษา
 วัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนพบว่าผู้เรียนใช้คำว่า “ต้อง” ในลักษณะ
 ที่ไม่ค่อยเหมาะสม เช่น

ตัวอย่างที่ 162

“ไม่ต้องไปค่ะ”

ตัวอย่างที่ 163

“ฉันไม่ต้องไปเชียงใหม่”

จากตัวอย่างที่ 162-163 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้งว่า “ไม่ต้องไปค่ะ” แปลความหมายได้ว่า “ไม่มีความจำเป็นต้องไป” และ “ฉันไม่ต้องไปเชียงใหม่” แปลความหมายได้ว่า “ฉันไม่จำเป็นต้องไปเชียงใหม่” ซึ่งเป็นถ้อยคำแสดงการกล่าวแย้งที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้ฟังเสนอสถานที่ทัศนศึกษามาให้ ผู้พูดควรจะยอมรับเพื่อแสดงความเห็นด้วยหรือปฏิเสธข้อเสนอนั้นเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วย โดยอาจใช้กลวิธีต่าง ๆ ที่สามารถตีความเจตนาของผู้พูดไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แต่การกล่าวว่า “ไม่มีความจำเป็นต้องไป” เป็นถ้อยคำที่ไม่สามารถตีความเจตนาของผู้พูดได้ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ฟัง จึงถือเป็นถ้อยคำที่ไม่สามารถแสดงความเห็นแย้งได้

ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการใช้ภาษาเช่นนี้ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (Pragmalinguistic transfer) กล่าวคือ คำว่า “ต้อง” ในภาษาไทยตรงกับคำว่า “要” ในภาษาจีนซึ่งมีความหมายว่า “จำเป็นต้อง” เช่น “路很滑，大家要小心!” (‘ถนนลื่นมาก พวกเราจะต้องระมัดระวังหน่อย’) และ “ต้องการอยากจะได้, อยากจะทำบางสิ่งบางอย่าง” เช่น “他要一个口琴。” (‘เขาต้องการออร์แกนอันหนึ่ง’) (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2554: 1634)

จากความหมายของคำว่า “要” จะเห็นได้ว่าเป็น 2 ลักษณะ คือ การบอกความจำเป็นหรือแสดงการสั่งซึ่งตรงกับคำว่า “ต้อง” ในภาษาไทย และการบอกความต้องการซึ่งตรงกับคำว่า “ต้องการ” ในภาษาไทย จึงเป็นไปได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำว่า “ต้อง” ในที่นี้เพื่อสื่อความหมายว่า “ต้องการ” ซึ่งเป็นผลมาจากการแปลความหมายของคำว่า “要” ในภาษาจีน แต่เนื่องจากคำว่า “ต้อง” และ “ต้องการ” ในภาษาไทยไม่สามารถใช้แทนกันได้ จึงทำให้ถ้อยคำของผู้เรียนไม่สามารถสื่อความหมายและเจตนาได้ตรงตามที่ต้องการ ถือได้ว่าเป็นการถ่ายโอนทางลบ สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่มองว่าลักษณะดังกล่าว น่าจะเกิดจากการแปลคำว่า “要” เป็น “ต้อง” หรืออาจเกิดจากการที่ผู้เรียนเกิดความสับสนในการเลือกใช้คำว่า “ต้อง” และ “ต้องการ” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562)

4.3.2.2 การใช้คำว่า “ไม่ได้”

คำปฏิเสธ “ไม่ได้” เป็นคำที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปตามตำแหน่งในประโยค กล่าวคือ หากวางไว้หน้าคำกริยา (ไม่ได้+กริยา) จะสื่อความหมายว่า “ประธานไม่ได้ทำ

กริยานั้น” เช่น “เขาไม่ได้มาเรียนวันนี้” แต่หากวางไว้หลังคำกริยา (กริยา+ไม่ได้) จะสื่อเจตนาสั่งห้ามไม่ให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น “เธอจะทำแบบนี้กับฉันไม่ได้” ทั้งนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนยังมีความสับสนเกี่ยวกับการใช้คำปฏิเสธ “ไม่ได้” ทำให้สื่อสารได้ไม่ตรงตามเจตนาของผู้พูด เช่น

ตัวอย่างที่ 164

“คุณไม่ได้พูดนั้นค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 164 เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนชาวไทยที่กล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว จึงกล่าวแย้งว่า “คุณไม่ได้พูดนั้นค่ะ” ซึ่งมีความหมายว่า “ผู้ฟังไม่ได้พูดว่าชาวจีนชอบแซงคิว” เนื่องจากการวางคำว่า “ไม่ได้” ไว้หน้าคำกริยาเป็นการปฏิเสธว่าผู้พูดไม่ได้ทำกริยานั้น ประโยคนี้จึงเป็นประโยคที่ไม่สามารถตีความได้ว่าผู้พูดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง และไม่สามารถแสดงเจตนาไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังได้

ทั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนต้องการกล่าวแย้งว่า “คุณพูดแบบนั้นไม่ได้ค่ะ” เพื่อห้ามไม่ให้ผู้ฟังกล่าวว่าชาวจีนชอบแซงคิว เนื่องจากผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดนั้นและมองว่าเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง แต่เนื่องจากการใช้คำว่า “ไม่ได้” และ “不能” มีความแตกต่างกัน ทำให้ถ้อยคำของผู้เรียนไม่สามารถสื่อเจตนาได้ตามที่ต้องการ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติมาจากภาษาจีน กล่าวคือ คำว่า “ไม่ได้” ตรงกับคำว่า “不能” ในภาษาจีน ซึ่งเป็นคำที่ใช้เพื่อสั่งห้ามไม่ให้ประธานของประโยคทำกริยานั้นและมีตำแหน่งวางอยู่หน้าคำกริยา (不能+กริยา) เช่น “不能这么 说。” (‘พูดแบบนี้ไม่ได้’) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้เรียนจึงถ่ายโอนรูปแบบการใช้คำว่า “不能” มาใช้ในภาษาไทยเพื่อสื่อความหมายดังกล่าว โดยเลือกวางคำว่า “ไม่ได้” ไว้หน้าคำกริยาเช่นเดียวกับลำดับคำในภาษาจีน อย่างไรก็ตาม คำว่า “ไม่ได้” ในภาษาไทยเมื่อกวางไว้หน้าคำกริยาจะมีความหมายว่า “ประธานไม่ได้ทำกริยานั้น” หากต้องการสั่งไม่ให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องวางคำว่า “ไม่ได้” ไว้หลังคำกริยา เมื่อผู้เรียนถ่ายโอนลักษณะรูปแบบการใช้คำว่า “不能” มาใช้ในภาษาไทย จึงทำให้สื่อความหมายไม่ตรงตามเจตนาของผู้พูด ถือได้ว่าเป็นการถ่ายโอนทางลบ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เสนอว่าลักษณะดังกล่าวน่าจะเกิดจากการเรียงลำดับคำตามโครงสร้างประโยคในภาษาจีนที่วางถ้อยคำปฏิเสธไว้หน้าคำกริยา (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562)

4.3.2.3 การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ

คำลงท้ายเป็นหน่วยทางภาษาที่สำคัญในภาษาไทย เนื่องจากมีหน้าที่ในการปฏิสัมพันธ์ คำลงท้ายแสดงสถานภาพเป็นอนุภาคที่ช่วยแสดงความรู้สึก โดยเฉพาะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ด้วยเหตุนี้การไม่ใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพหรือใช้ในความถี่ที่ไม่เหมาะสมอาจแสดงถึงการไม่เคารพผู้ฟัง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพทั้งหมด 3 คำ คือ “คะ” “ค่ะ” และ “ครับ” อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความถี่ของการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้พบว่ามีความแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย และเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้

ปัญหาที่เกิดจากการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในความถี่ที่ไม่เหมาะสมและการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟัง

ก) การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในความถี่ที่ไม่เหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพทั้งหมด 218 ครั้ง เฉลี่ย 0.29 ครั้งต่อ 1 ถ้อยคำ ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพทั้งหมด 42 ครั้ง เฉลี่ย 0.12 ครั้งต่อ 1 ถ้อยคำ จะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ซึ่งในบางสถานการณ์ทำให้ถ้อยคำของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนดูไม่เป็นธรรมชาติ เช่น

ตัวอย่างที่ 165

“อาจารย์คะ จังหวัดเชียงใหม่สวยดีนะคะ แต่เราเคยไปแล้วคะ อยากเลือกสถานที่อื่นที่เรายังไม่เคยไปคะ”

จากตัวอย่างที่ 165 ผู้เรียนต้องการกล่าวแย้งอาจารย์เกี่ยวกับสถานที่ทัศนศึกษา โดยใช้กลวิธีทางภาษาทั้งหมด 4 กลวิธี ประกอบด้วย การใช้คำเรียก “อาจารย์คะ” การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ “จังหวัดเชียงใหม่สวยดีนะคะ” การให้เหตุผล “แต่เราเคยไปแล้วคะ” และการบอกความต้องการของตน “อยากเลือกสถานที่อื่นที่เรายังไม่เคยไปคะ” จะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพประกอบทุกถ้อยคำ ซึ่งอาจทำให้ดูไม่ค่อยเป็นธรรมชาติ เนื่องจากใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพถี่เกินไป

ข) การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟัง

การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพของผู้ฟัง โดยคำลงท้ายแสดงสถานภาพมักปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าผู้พูดเพื่อแสดงความเคารพ แต่มักจะไม่ปรากฏในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับผู้พูด

ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาไทยใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในสถานการณ์ที่กล่าวแย้งอาจารย์ 41 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 97.62 จากการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพทั้งหมด และใช้ในสถานการณ์ที่กล่าวแย้งเพื่อนเพียง 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.38 จากการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพทั้งหมด ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในการกล่าวแย้งอาจารย์ 105 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.16 จากการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพทั้งหมด และใช้ในสถานการณ์ที่กล่าวแย้งเพื่อน 113 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.83 จากการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพทั้งหมด จะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในการกล่าวแย้งอาจารย์น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย ซึ่งอาจทำให้ถ้อยคำของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนดูไม่สุภาพและแสดงถึงการไม่เคารพอาจารย์ได้ เช่น

ตัวอย่างที่ 166

“เราคิดว่าไปเที่ยวกรุงเทพฯ ก็ดีกว่านะ”

จากตัวอย่างที่ 166 เป็นสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงกล่าวแย้งโดยใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะทางความคิดร่วมกับการเสนอแนะ “เราคิดว่าไปเที่ยวกรุงเทพฯ ก็ดีกว่านะ” แม้ว่าผู้เรียนจะใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งถึง 2 กลวิธีเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้ง แต่ถ้อยคำของผู้เรียนก็ยังคงดูไม่สุภาพ เนื่องจากผู้เรียนไม่ใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้อาจารย์รู้สึกว่าคุณพูดไม่เคารพอาจารย์ได้

ในทางกลับกัน ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในการกล่าวแย้งเพื่อนมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ซึ่งอาจทำให้ถ้อยคำของผู้เรียนดูห่าเหวและไม่เป็นธรรมชาติ ส่งผลให้ผู้ฟังที่เป็นชาวไทยมองว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนต้องการสร้างระยะห่างโดยการใช้ภาษาที่เป็นทางการ เช่น

ตัวอย่างที่ 167

“ขอโทษนะค่ะ อยากไปเชียงใหม่ค่ะ”

จากตัวอย่างที่ 167 เป็นสถานการณ์ที่ผู้เรียนภาษาไทย ชาวจีนไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนชาวไทยที่เสนอให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ต จึงกล่าวแย้ง โดยใช้การขอโทษ “ขอโทษนะคะ” และการบอกความต้องการของตน “อยากไปเชียงใหม่ค่ะ” จะเห็นได้ว่าผู้เรียนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ “คะ” และ “ค่ะ” ประกอบทั้ง 2 ถ้อยคำ ทำให้การกล่าวแย้งของผู้เรียนดูไม่เป็นธรรมชาติในมุมมองของผู้พูดภาษาไทยที่มองว่าในสถานการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีสถานภาพเท่ากัน ไม่จำเป็นต้องใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ

สรุปได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเพื่อแสดง ความสุภาพเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพต่างจาก ผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ เมื่อพิจารณาความถี่โดยเฉลี่ยพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้าย แสดงสถานภาพมากกว่าผู้พูดภาษาไทย จึงอาจส่งผลให้ถ้อยคำของผู้เรียนดูไม่เป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในการกล่าวแย้งอาจารย์น้อยกว่าผู้พูด ภาษาไทยซึ่งอาจทำให้ถ้อยคำของผู้พูดไม่สุภาพและแสดงถึงการไม่เคารพอาจารย์ ในทางกลับกัน ผู้เรียนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในการกล่าวแย้งเพื่อนมากกว่าผู้พูดภาษาไทยซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังชาวไทยมองว่าผู้เรียนต้องการสร้างระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้ฟังถ้อยคำโดยใช้ถ้อยคำที่ดูห่างเหิน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนพบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียน ภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในสถานการณ์ที่กล่าวแย้งเพื่อนเกิดจากความเคยชิน เนื่องจากในระยะแรกของการเรียนภาษาไทย บทสนทนามักเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ผู้ฟังเป็น อาจารย์หรือบุคคลที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มักใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพประกอบเสมอ ทำให้ผู้เรียนเคยชินกับการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเมื่อสื่อสารโดยใช้ภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ เมื่อสื่อสารกับเพื่อน ผู้เรียนก็ยังคงเลือกใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพตามที่เคยได้รับการฝึกฝนมา ส่วนการ ที่ผู้เรียนไม่ใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในสถานการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์อาจเกิดจากการที่ใน ภาษาจีนไม่มีคำลงท้ายแสดงสถานภาพจึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้คำลง ท้ายเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 15 ตุลาคม 2562)

สรุปได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ภาษาแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยในหลายลักษณะ ความ แตกต่างบางประการไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เช่น การใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบทแต่ยัง สามารถตีความเจตนาได้และไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุภาพ ในขณะที่ความแตกต่างบางประการอาจ ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ เช่น การใช้คำว่า “ต้อง” และ “ไม่ได้” ซึ่งเป็นผลมาจากการถ่าย โอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ ทำให้ไม่สามารถสื่อเจตนาตามที่ผู้พูดต้องการได้ รวมทั้งการใช้คำลง

ท้ายแสดงสถานภาพที่ไม่เหมาะสมซึ่งส่งผลให้การใช้ภาษาของผู้เรียนไม่เป็นธรรมชาติ ไม่สุภาพ และห่างเหินกับผู้ฟัง

4.4 แนวโน้มของการถ่ายโอนทางบวก

แม้ว่าการถ่ายโอนทางบวก (positive transfer) จะไม่ค่อยได้รับความนิยมนในการศึกษามากนัก เนื่องจากพิสูจน์ได้ยากและมักไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ (Kasper, 1992: 11-12) ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการใช้ภาษาบางประการของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนอาจเกิดจากการถ่ายโอนทางบวกมาจากภาษาจีนและประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากสะท้อนลักษณะของสังคมไทยและจีนได้เป็นอย่างดี นั่นคือ การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ (we) ซึ่งพบได้ทั้งในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทย ผู้พูดภาษาจีน และผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

ในทางทฤษฎี คำสรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นเครื่องสะท้อนลักษณะทางสังคมได้ กล่าวคือ สรรพนามรูปพหูพจน์ (we) มักสะท้อนลักษณะของสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นกลุ่มเดียวกัน ในขณะที่สรรพนามรูปเอกพจน์ (I) มักสะท้อนลักษณะของสังคมแบบปัจเจกนิยม (individualism) ซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจก ดังนั้นการที่ชาวไทยและชาวจีนนิยมใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์จึงอาจทำให้กล่าวได้ว่าทั้งสังคมไทยและสังคมจีนเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ใน 2 รูปแบบ คือ การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบไม่รวมผู้ฟัง (we-exclusive) และการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบรวมผู้ฟัง (we-inclusive) ซึ่งแสดงวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

1) การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบไม่รวมผู้ฟัง

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบไม่รวมผู้ฟัง (we-exclusive) หมายถึง การที่ผู้พูดใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์โดยหมายถึงตัวผู้พูดและบุคคลที่ 3 เป็นสรรพนามที่ช่วยหลีกเลี่ยงการชี้เฉพาะว่ากำลังกล่าวถึงบุคคลใด เช่น

ตัวอย่างที่ 168

“เราคิดว่ากรุงเทพฯ ดีกว่า”

ตัวอย่างที่ 169

“我们 认为 清迈 更好。”

Wǒmen rèn wéi Qīngmài gèng hǎo.

พวกเรา คิดว่า เชียงใหม่ มากกว่า ดี

‘พวกเราคิดว่าเชียงใหม่ดีกว่า’

จากตัวอย่างที่ 168-169 เป็นคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามคนเดียวกันในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอ จะเห็นได้ว่าผู้พูดเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ทั้งในภาษาไทย “เรา” และภาษาจีน “我们” (‘พวกเรา’) โดยสรรพนามดังกล่าวช่วยลดการชี้เฉพาะไปที่ตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ 166 “เราคิดว่ากรุงเทพฯ ดีกว่า” ผู้พูดไม่ได้ระบุว่าใครเป็นคนเสนอความคิดที่ว่ากรุงเทพฯ เป็นทางเลือกที่ดีกว่า ส่วนในตัวอย่างที่ 167 “我们认为清迈更好。” (‘พวกเราคิดว่าเชียงใหม่ดีกว่า’) ผู้พูดก็ไม่ได้ระบุว่าใครคือบุคคลที่เสนอความคิดว่าเชียงใหม่เป็นทางเลือกที่ดีกว่า

ตัวอย่างที่ 170

“เราอยากไปจังหวัดอื่นมากกว่า”

จากตัวอย่างที่ 170 เป็นคำตอบของผู้พูดภาษาไทยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอ ซึ่งผู้พูดก็เลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ “เรา” เพื่อลดการชี้เฉพาะที่ตัวบุคคลเช่นกัน เนื่องจากการกล่าวว่า “เราอยากไปจังหวัดอื่นมากกว่า” ไม่ได้ชี้เฉพาะว่าใครบ้างคือบุคคลที่มีความต้องการเช่นนั้น

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบไม่รวมผู้ฟังช่วยรักษาหน้าของผู้พูดได้ เนื่องจากการไม่ระบุผู้ที่มีความเห็นต่างจากผู้ฟังอย่างชัดเจนช่วยลดการผูกมัดผู้พูดกับถ้อยคำที่กล่าว (Mao, 1996) นอกจากนี้ การไม่ระบุผู้ที่มีความเห็นต่างจากผู้ฟังอย่างชัดเจนยังช่วยลดการเผชิญหน้าระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีการใช้สรรพนามพหูพจน์อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูดกำลังอ้างความคิดของคนส่วนใหญ่เพื่อบังคับให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นที่ต่างไปนั้นและทำให้การกล่าวแย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังเพิ่มขึ้นได้

2) การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบรวมผู้ฟัง

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบรวมผู้ฟัง หมายถึง การที่ผู้พูดใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์โดยหมายถึงผู้พูดและผู้ฟัง จัดเป็นความสุภาพด้านบวกตามแนวคิดของ Brown and Levinson (1987: 127) เช่น

ตัวอย่างที่ 171

“เราไปเชียงใหม่กันเถอะ”

ตัวอย่างที่ 172

“我们 去 碧武里 吧。”

Wōmen qù Bìwǔlǐ ba.

พวกเรา ไป เพชรบุรี SA

‘พวกเราไปเพชรบุรีกันเถอะ’

จากตัวอย่างที่ 171-172 เป็นคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามคนเดียวกันในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอให้ จะเห็นได้ว่าผู้พูดเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ทั้งในภาษาไทย “เรา” และภาษาจีน “我们” (‘พวกเรา’) โดยสรรพนามดังกล่าวเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบรวมผู้ฟัง กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ 169 “เราไปเชียงใหม่กันเถอะ” ผู้พูดเสนอให้สมาชิกในกลุ่มซึ่งรวมถึงผู้พูดและผู้ฟังไปทัศนศึกษาที่เชียงใหม่ ส่วนในตัวอย่างที่ 170 “我们去碧武里吧。” (‘พวกเราไปเพชรบุรีกันเถอะ’) ผู้พูดเสนอให้สมาชิกในกลุ่มซึ่งรวมถึงผู้พูดและผู้ฟังไปทัศนศึกษาที่เพชรบุรี

ตัวอย่างที่ 173

“เราลองหาสถานที่อื่น ๆ ดีไหม”

จากตัวอย่างที่ 173 เป็นคำตอบของผู้พูดภาษาไทยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอ จะเห็นได้ว่าผู้พูดเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ “เรา” โดยสรรพนามดังกล่าวเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบรวมผู้ฟัง กล่าวคือ ผู้พูดเสนอให้สมาชิกในกลุ่มซึ่งรวมถึงผู้พูดและผู้ฟังหาสถานที่ทัศนศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติม

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์แบบรวมผู้ฟังช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟังได้ เนื่องจากการใช้สรรพนามในลักษณะนี้เป็นการแสดงว่าผู้พูดและผู้ฟังมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ร่วมกันและแสดงว่าผู้พูดและผู้ฟังเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นกลวิธีความสุภาพที่แสดงถึงการรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง Brown and Levinson (1987: 127) นอกจากนี้ยังแสดงถึงความสนิทสนมระหว่างคู่สนทนาที่มีสถานภาพเท่ากันด้วย (Mao, 1996)

ทั้งนี้เนื่องจากการใช้สรรพนามรูปพหูพจน์เป็นสิ่งที่พบได้ในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาจีนและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนในบริบทที่ใกล้เคียงกันจึงทำให้สันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาจากภาษาจีน แต่เนื่องจากสรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์เป็นสิ่งที่พบในลักษณะการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยเช่นกัน การถ่ายโอนทางวัฒนธรรมนี้จึงถือเป็นการถ่ายโอนทางบวกที่ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม อีกทั้งยังสะท้อนลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันระหว่างชาวไทยและชาวจีนด้วย

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์เป็นลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่ได้พบเฉพาะในการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเท่านั้น แต่ยังพบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนด้วย (González, Chen, & Sanchez, 2001; Liu & Xiong, 2007; Liu & Braine, 2005; Xu & Sayer,

2015) จึงอาจเป็นข้อพิสูจน์ข้อหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้เกิดจากถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาจีน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการถ่ายโอนการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะถือเป็นการถ่ายโอนทางบวกที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ แต่สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีน การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ (we) ถือเป็นการถ่ายโอนทางลบ เนื่องจากผู้พูดภาษาอังกฤษนิยมใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ (I) มากกว่า การที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนใช้สรรพนาม “we” มากกว่า “I” จึงเป็นพฤติกรรมการใช้ภาษาที่แตกต่างจากเจ้าของภาษาอังกฤษ (Ramanathan & Atkinson, 1999) แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของภาษาที่ 1 และภาษาเป้าหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลของการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์

4.5 คำแนะนำในการเรียนการสอน

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีพฤติกรรมการใช้ภาษาบางประการต่างจากผู้พูดภาษาไทยและอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ ดังนั้นในการเรียนการสอนผู้สอนควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างเหล่านั้น เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันและช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้เหมาะสมมากขึ้น ซึ่งมีทั้งความแตกต่างที่เกิดจากการถ่ายโอนในระดับภาษาศาสตร์วจนปฏิบัติ การถ่ายโอนในระดับวจนปฏิบัติศาสตร์สังคม และลักษณะการใช้ภาษาที่พบเฉพาะในภาษาไทย โดยสามารถแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) การถ่ายโอนในระดับภาษาศาสตร์วจนปฏิบัติ

การถ่ายโอนในระดับภาษาศาสตร์วจนปฏิบัติ หมายถึง การที่ผู้เรียนถ่ายโอนรูปภาษาบางประการมาจากภาษาแม่ โดยรูปภาษาเหล่านั้นมีลักษณะทางไวยากรณ์และความหมายเหมือนในภาษาเป้าหมาย แต่สื่อเจตนาแตกต่างกันหรือมีพลังวจนปฏิบัติต่างกัน ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนลักษณะการใช้คำว่า “ต้อง” มาจากคำว่า “要” และถ่ายโอนลักษณะการใช้คำว่า “ไม่ได้” มาจากคำว่า “不能” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้วรูปภาษาเหล่านี้ไม่สามารถสื่อเจตนาตรงตามที่ต้องการได้ เนื่องจาก “要” เป็นคำที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้มากกว่า 1 ความหมาย ในขณะที่คำว่า “不能” เป็นคำที่ลำดับคำในประโยคภาษาไทยและภาษาจีนแตกต่างกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนควรเน้นย้ำผู้เรียนเกี่ยวกับคำในภาษาจีนที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้มากกว่า 1 ความหมาย เช่น คำว่า “要” ซึ่งแปลได้ทั้ง “ต้อง” และ “ต้องการ” เป็นต้น และคำที่มี

ความหมายเปลี่ยนแปลงไปตามตำแหน่งของคำในประโยค โดยเฉพาะคำที่ภาษาไทยและภาษาจีนใช้ในโครงสร้างแตกต่างกัน เช่น คำว่า “ไม่ได้” และ “不能” ซึ่งใช้แสดงการห้ามเมื่อวางอยู่หลังคำกริยาในภาษาไทย แต่จะใช้แสดงการห้ามเมื่อวางอยู่หน้าคำกริยาในภาษาจีน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเลือกใช้คำได้ตรงตามเจตนาของตนมากที่สุดและไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสื่อเจตนาผิด

2) การถ่ายโอนในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม

การถ่ายโอนในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม หมายถึง การที่ผู้เรียนถ่ายโอนความรู้หรือหลักการที่กำกับพฤติกรรมการใช้ภาษาบางประการมาจากภาษาแม่ของตน ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งมาจากภาษาจีน ทำให้มีพฤติกรรมการใช้ภาษาต่างจากผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่กล่าวแย้งในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้ฟังมากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยชาวไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งหรือก่อให้เกิดปัญหาหระหว่างคู่สนทนาได้ จึงมักหลีกเลี่ยงการกล่าวแย้งเพื่อลดการเผชิญหน้า ในขณะที่ชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่สามารถยอมรับได้และถือเป็นการแสดงออกทางความคิดที่ไม่ได้นำไปสู่ความขัดแย้งเสมอไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนเข้าใจว่าสำหรับชาวไทย การแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนัก ดังนั้นในบางสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง ผู้เรียนควรคำนึงถึงสถานภาพของผู้ฟังและพิจารณาอย่างรอบคอบว่าจะกล่าวแย้งดีหรือไม่ เนื่องจากกรกล่าวแย้งอาจทำให้ผู้เรียนกลายเป็นคนก้าวร้าวและไม่เคารพผู้ใหญ่ในมุมมองของชาวไทยได้

3) ลักษณะการใช้ภาษาที่พบเฉพาะในภาษาไทย

นอกจากผลของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์แล้ว ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการใช้ภาษาบางประการที่พบเฉพาะในภาษาไทยอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยได้ ซึ่งก็คือ การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพที่ไม่เหมาะสม โดยแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

ก) ความถี่ของการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพในความถี่สูงกว่าผู้พูดภาษาไทย ทำให้ภาษาที่ผู้เรียนใช้ดูไม่เป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตามเนื่องจากความถี่ในการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพไม่ได้มีกฎเกณฑ์ตายตัว ดังนั้นผู้สอนอาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้พูดภาษาไทยหรือฟังบทสนทนาระหว่างผู้พูดภาษาไทยมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกต

และเรียนรู้ด้วยตนเองว่าควรใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพอย่างไรและใช้ในความถี่เท่าใดจึงจะเหมาะสม

ข) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของผู้ฟังกับการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ

นอกจากการใช้คำลงท้ายในความถี่ที่ไม่เหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟังด้วย กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเมื่อพูดกับเพื่อนที่มีสถานภาพเท่ากัน ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณเรียนต้องการสร้างระยะห่างและดูห่างเหิน ในทางกลับกันผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนไม่ใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเมื่อพูดกับอาจารย์ซึ่งมีสถานภาพสูงกว่า ทำให้อาจารย์รู้สึกว่าคุณเรียนไม่เคารพและพูดไม่สุภาพ ดังนั้นผู้สอนจึงควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าคำลงท้ายแสดงสถานภาพในภาษาไทยเป็นคำลงท้ายที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าหรือเป็นบุคคลที่ไม่คุ้นเคย แต่จะไม่ใช้กับเพื่อนที่มีสถานภาพเท่ากันหรือเป็นบุคคลที่สนิทสนมกัน

การศึกษาวัจจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาแสดงให้เห็นว่าการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์และความสามารถในการใช้ภาษามีผลต่อการแสดงวจนกรรมของผู้เรียน ในบางกรณีอาจไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เช่น ผู้เรียนใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งบางกลวิธีมากกว่าผู้พูดภาษาไทยหรือผู้เรียนใช้สรรพนามรูปพหูพจน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในบางกรณีความแตกต่างที่เกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้ เช่น การเลือกที่จะกล่าวแย้งในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งซึ่งเป็นผลจากการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์สังคม หรือการใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นของผู้ฟังมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน รวมทั้งการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วจนปฏิบัติบางประการที่ส่งผลให้ถ้อยคำของผู้เรียนไม่สอดคล้องตามที่ต้องการ ผลการศึกษาที่ได้นำมาก่อนให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทยมากขึ้น และเป็นข้อมูลที่ผู้สอนภาษาไทยให้กับชาวจีนสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเพื่อชี้ให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างในการแสดงความเห็นแย้งระหว่างผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทย อันจะนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยและชาวจีน ทั้งนี้การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาสามารถทำได้โดยการเปรียบเทียบข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนกับเจ้าของภาษาแม่และภาษาเป้าหมายของผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมด้วย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการวิจัย 2 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสีตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวจนการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกวาสีกับผู้พูดภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำผลการวิจัยมาอธิบายเรื่องการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนาจากผู้ตอบแบบสอบถาม 3 กลุ่ม คือ ผู้พูดภาษาไทย ผู้พูดภาษาจีน และผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน กลุ่มละ 100 คน แบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วยสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟัง 5 สถานการณ์ รวมคำตอบที่เป็นไปได้ทั้งสิ้น 1,500 คำตอบ ทั้งนี้ ในแต่ละสถานการณ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีทางเลือกในการแสดงความเห็นแย้ง 3 แบบ คือ กล่าวแย้ง นิ่งเฉย หรือไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

ผลการศึกษาสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม และการศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 การศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม

ผลการศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็น คือ การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง และการไม่กล่าวแย้ง

5.1.1.1 การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง

ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p-value<0.0001) แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงในสังคมจีนที่ส่งผลให้ชาวจีนมีลักษณะที่เป็นปัจเจกมากขึ้น กล่าวคือ ผู้พูดภาษาจีนให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความคิดและมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการแสดงออกทางความคิดอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับในสังคมตะวันตกที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่สามารถยอมรับได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าไม่แสดงวจนกรรม แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยที่เลือกที่จะไม่กล่าวแย้งเกือบครึ่งหนึ่ง เนื่องจากมองว่าการแสดงความเห็นแย้งยังคงเป็นพฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยงในสังคมไทย

5.1.1.2 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

ผลการศึกษาพบว่าทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่คาดว่าผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานเป็นผลมาจากการที่ผู้พูดภาษาจีนให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง “หน้า” และความกลมเกลียวในสังคม ส่งผลให้นิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเพื่อช่วยลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง เช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทยที่นิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาและหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในการแสดงความเห็นแย้งพบว่ากลวิธีที่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนมีทั้งหมด 21 กลวิธี สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้ในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน 11 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นของผู้ฟัง การบอกความต้องการของตนเอง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง การตำหนิผู้ฟัง การแบ่งรับแบ่งสู้ การขอทำอย่างอื่น การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การใช้คำเรียก การเกริ่นความ และการตอบกึ่งตอบรับ

2) กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
3 กลวิธี ได้แก่ การเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น และการถาม

3) กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้น้อยกว่าผู้พูดภาษาจีนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
5 กลวิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง การกล่าวยอมรับก่อนการปฏิเสธ การไม่ตอบรับทันที และการขอบคุณ

4) กลวิธีที่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดเพียงกลุ่มเดียว 2 กลวิธี ได้แก่ การขอโทษซึ่งพบเฉพาะในข้อมูลของผู้พูดภาษาจีน และการบอกให้ทำอย่างอื่นซึ่งพบเฉพาะในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทย

ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้มากที่สุด แตกต่างกัน โดยผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีการเสนอแนะมากที่สุด ในขณะที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้ กลวิธีการให้เหตุผลมากที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้การปรากฏร่วมของกลวิธี โดยทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีการกล่าวแย้งร่วมกัน 2-8 กลวิธี แต่ความถี่ของการปรากฏร่วมและจำนวนเฉลี่ยของกลวิธีต่อ 1 คำตอบของผู้พูดภาษาจีนมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ในส่วนของรูปแบบการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุดพบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้การเสนอแนะร่วมกับการให้เหตุผล ในขณะที่ผู้พูดภาษาจีนนิยมใช้การให้เหตุผล 2 ถ้อยคำร่วมกัน

5.1.1.3 การไม่กล่าวแย้ง

การไม่กล่าวแย้งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การนิ่งเฉย และการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

สำหรับการนิ่งเฉย ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นผู้พูด กลุ่มที่เน้นผู้ฟัง และกลุ่มที่เน้นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง โดยทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังโดยคำนึงถึงตัวผู้พูดมากที่สุด รองลงมาคือการคำนึงถึงผู้ฟังและการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาตามลำดับ อย่างไรก็ตามผลจากการคำนวณค่าความแตกต่างทางสถิติพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยเนื่องจากคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนามากกว่าผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value}=0.0051$) สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งที่แตกต่างกันระหว่างผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา จึงเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็น

ด้วยกับคู่สนทนา ในขณะที่ผู้พูดภาษาจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมากนัก จึงไม่จำเป็นต้องนั่งเฉยเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

ส่วนการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผู้วิจัยแบ่งคำตอบที่ได้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ การรอตัดสินใจ การยอมรับข้อเสนอของผู้ฟัง และการทำตามความคิดของตน โดยทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะรอตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจากผู้พูดมองว่าการกล่าวแย้งโดยมีข้อมูลมากพอจะทำให้ประสบความสำเร็จมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะทำตามความคิดของตนมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ซึ่งอาจแสดงให้เห็นแนวโน้มของชาวจีนที่มีความเป็นปัจเจกมากขึ้นอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสังคมจีนในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา (Bond, 1986; Garrott, 1995; Liu, 2004; Pan, 2000)

5.1.2 การศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

ผลการศึกษาวิจัยการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเด็น คือ การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง การไม่กล่าวแย้ง และลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย

5.1.2.1 การเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้ง

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าผู้พูดภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < 0.0001$) แต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีน ($p\text{-value} = 0.1277$) จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลจากการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์สังคม กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนความรู้ว่าการกล่าวแย้งไม่ใช่พฤติกรรมที่จำเป็นจะต้องหลีกเลี่ยงมาจากภาษาจีน ถือเป็น การถ่ายโอนทางลบ เนื่องจากพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้เรียนที่ถ่ายโอนมาจากภาษาจีนแตกต่างจากพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทย ซึ่งเป็นความแตกต่างที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนได้ กล่าวคือ อาจทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนดูเป็นคนก้าวร้าวในมุมมองของผู้พูดภาษาไทย ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยดูเป็นคนไม่ให้ความร่วมมือในการสนทนาในมุมมองของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

5.1.2.2 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีที่หลากหลายใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยและนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่คาดว่าวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนแตกต่างจากเจ้าของภาษาไทย โดยผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งที่มีความหลากหลายน้อยกว่าและใช้กลวิธีตรงมากกว่าเจ้าของภาษาไทย

ในด้านความหลากหลาย ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีที่หลากหลายใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยเป็นผลมาจากการที่กลวิธีการแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีนมีความหลากหลายใกล้เคียงกับในภาษาไทย ทำให้เมื่อผู้เรียนกล่าวแย้งในภาษาไทยจึงเลือกใช้กลวิธีที่คล้ายคลึงกับผู้พูดภาษาไทย

ส่วนในด้านความถี่ของกลวิธี ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทยเป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนให้ความสำคัญกับ “หน้า” ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวจีนคำนึงถึงเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของผู้พูดภาษาจีนที่นิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรงเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เมื่อผู้เรียนเลือกที่จะกล่าวแย้งผู้ฟัง จึงเลือกใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งเพื่อลดน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้ฟัง

อย่างไรก็ตามความสามารถในการใช้ภาษาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของผู้เรียนเช่นกัน โดยผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธความเห็นผู้ฟังมากกว่าเจ้าของภาษาอย่างมีนัยสำคัญ และใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาที่สองที่นิยมใช้ภาษาที่ตรงและง่ายเนื่องจากข้อจำกัดในการใช้ภาษา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาไทยมาไม่เกิน 1 ปีจะใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาไทยมา 2 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาดังกล่าวอาจเป็นหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการใช้ภาษามีผลต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียน กล่าวคือ ยิ่งผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษามาก ก็จะยิ่งใช้ภาษาได้ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาไทยมากขึ้น

การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งพบว่ากลวิธีที่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยมีทั้งหมด 21 กลวิธี สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

1) กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยใช้ในความถี่ใกล้เคียงกัน 7 กลวิธี ได้แก่ การบอกความต้องการของตน การตำหนิผู้ฟัง การถาม การอ้างถึงสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น การขอทำอย่างอื่น การไม่ตอบรับทันที และการเกริ่นความ

2) กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีนซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ 7 กลวิธี ได้แก่ การเสนอแนะ การบอกว่ามีทางเลือกอื่น การบอกให้ทำอย่างอื่น การให้เหตุผล การกล่าวยอมรับก่อน การปฏิเสธ การใช้คำเรียก และการขอขอบคุณ

3) กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน 5 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธความเห็นผู้ฟัง การแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากผู้ฟัง การสั่ง การใช้รูปภาษาที่ทำให้ความอ่อนลง และการแบ่งรับแบ่งสู้

4) กลวิธีที่พบในข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดเพียงกลุ่มเดียว 2 กลวิธี ได้แก่ การขอโทษซึ่งพบเฉพาะในข้อมูลของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน และการตอบกึ่งตอบรับซึ่งพบเฉพาะในข้อมูลของผู้พูดภาษาไทย

ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุดแตกต่างกัน โดยผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีการให้เหตุผลมากที่สุด ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีการเสนอแนะมากที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้การปรากฏร่วมของกลวิธี เช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน โดยความถี่ของการปรากฏร่วม จำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน และจำนวนกลวิธีเฉลี่ยต่อ 1 คำตอบที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย ในส่วนของรูปแบบการปรากฏร่วมที่พบมากที่สุด ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้การให้เหตุผล 2 ถ้อยคำร่วมกันเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาจีน แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยที่นิยมใช้การเสนอแนะร่วมกับการให้เหตุผลมากกว่า

5.1.2.3 การไม่กล่าวแย้ง

การไม่กล่าวแย้งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การนิ่งเฉย และการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น

สำหรับการนิ่งเฉย ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะนิ่งเฉยในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนาโดยคำนึงถึงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้พูดมากที่สุด

รองลงมาคือการคำนึงถึงผู้ฟังและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาตามลำดับ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความถี่ ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะนั่งเฉยโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาจีน สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนอาจถ่ายโอนมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งมาจากภาษาจีน ทำให้มีพฤติกรรมการใช้ภาษาคลายคลึงกับผู้พูดภาษาจีน แต่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้ กล่าวคือ ชาวไทยมองว่าการกล่าวแย้งเป็นพฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมองว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมที่สามารถยอมรับได้ ซึ่งอาจทำให้ชาวไทยมองว่าชาวจีนเป็นคนก้าวร้าวและไม่คำนึงถึง “หน้า” ของผู้ฟัง

ส่วนการไม่พูดแต่ทำอย่างอื่น ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะรอดัดสติใจมากที่สุดเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทย เนื่องจากมองว่าการมีข้อมูลมากพอจะทำให้การแสดงความเห็นแย้งมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังมากกว่าการทำตามความคิดของตน อย่างไรก็ตามเหตุผลเบื้องหลังกลับมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังเนื่องจากมองว่าตนมีความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ได้แย้งน้อยกว่าผู้ฟัง ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะยอมรับข้อเสนอของผู้ฟังเนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

5.1.2.4 ลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย

จากการสังเกตคำตอบของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนพบว่าลักษณะการใช้ภาษาบางประการของผู้เรียนแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทย โดยความแตกต่างบางประการอาจไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เช่น การเลือกใช้คำไม่เหมาะสมกับบริบทหรือการเรียงลำดับคำไม่ถูกต้อง แต่ยังสามารถสื่อเจตนาแย้งได้และมีระดับความสุภาพเหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟัง ในขณะที่ความแตกต่างบางประการอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) การใช้ภาษาที่ไม่สามารถสื่อเจตนาตามที่ผู้พูดต้องการได้ ส่งผลให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จ เช่น การใช้คำว่า “ต้อง” และการใช้คำว่า “ไม่ได้” ในบริบทที่ไม่เหมาะสม ทำให้ความหมายของถ้อยคำเปลี่ยนไปและไม่สามารถสื่อเจตนาเห็นแย้งผู้ฟังได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัย

สันนิษฐานว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาดังกล่าวน่าจะเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์
วจนปฏิบัติมาจากภาษาจีน

2) การใช้ภาษาที่ฟังดูไม่เป็นธรรมชาติและห่างเหินกับผู้ฟัง ซึ่งเกิดจากการใช้
คำลงท้ายแสดงสถานภาพที่ไม่เหมาะสม ทั้งในด้านความถี่ซึ่งพบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คำลง
ท้ายแสดงสถานภาพในความถี่สูงกว่าผู้พูดภาษาไทย ทำให้ภาษาที่ใช้ไม่เป็นธรรมชาติ และในด้าน
ความเหมาะสมของการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพกับสถานภาพของผู้ฟัง ทำให้ภาษาที่ใช้ดูไม่สุภาพ
หรือห่างเหินกับผู้ฟัง

ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนภาษาไทยให้ชาวจีนควรให้ความสำคัญกับคำที่มี
วิธีการใช้แตกต่างกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีน เช่น คำว่า “ต้อง” และ “ไม่ได้” รวมถึงลักษณะ
การใช้ภาษาที่มีเฉพาะในภาษาไทย เช่น การใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความ
แตกต่างในการใช้ภาษาและลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

นอกจากผลการศึกษาตามที่ได้นำเสนอไปแล้ว ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อวจนกรรมการแสดง
ความเห็นแย้งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของชาวจีน
และชาวไทย

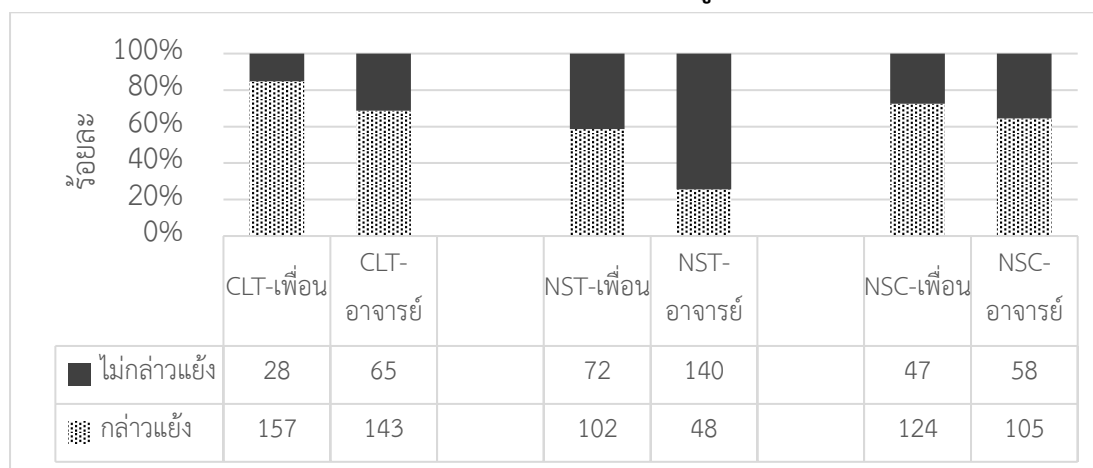
ในการออกแบบแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้งให้มีความ
หลากหลาย โดยสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้งในแบบสอบถามทั้ง 5 สถานการณ์มีความสัมพันธ์
กับปัจจัยต่าง ๆ 3 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพของผู้ฟัง ความสำคัญของประเด็นโต้แย้ง และน้ำหนักการ
คุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง เมื่อนำข้อมูลวจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูด
ภาษาไทย ผู้พูดภาษาจีน และผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ พบว่า
มีความน่าสนใจและสะท้อนลักษณะของสังคมไทยและสังคมจีนได้ ดังนี้

1) สถานภาพของผู้ฟัง

งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าสถานภาพของผู้ฟังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อ
วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง (ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547) เมื่อใช้สถานภาพของผู้ฟังเป็นเกณฑ์ใน
การแบ่งสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้งในงานวิจัยชิ้นนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การไม่
เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์ซึ่งมีสถานภาพสูงกว่าและการไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อนซึ่งมี
สถานภาพเท่ากัน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของผู้ฟังกับการแสดงความเห็นแย้งพบว่า สถานภาพของผู้ฟังมีผลการต่อการเลือกแสดงหรือไม่แสดงวิจารณ์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาไทย แต่กลับไม่ได้มีผลต่อผู้พูดภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 9 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งกับสถานภาพของผู้ฟัง

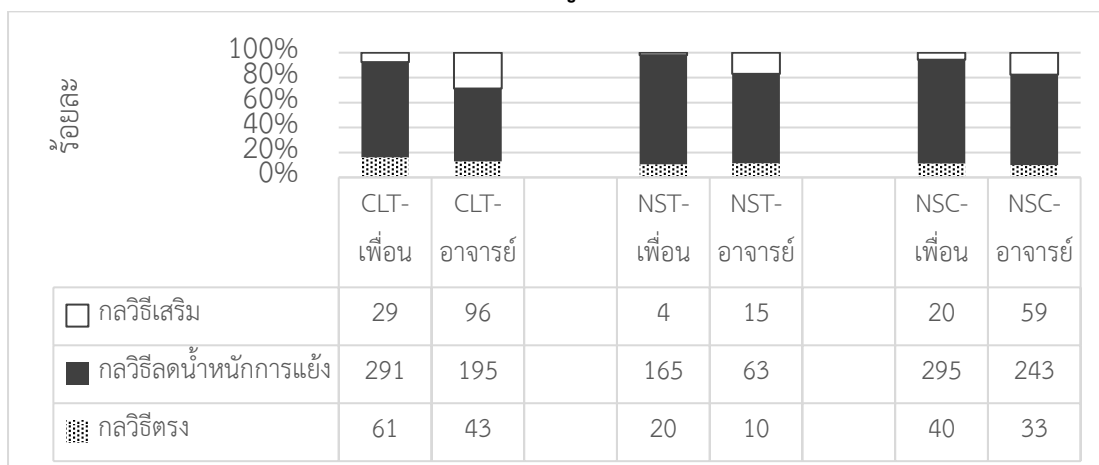

จากแผนภูมิที่ 9 จะเห็นได้ว่าแม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มจะกล่าวแย้งในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นเพื่อนมากกว่าในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นอาจารย์เหมือนกัน แต่หากพิจารณาสัดส่วนเปรียบเทียบกันพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งอาจารย์มากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีนอย่างชัดเจน แสดงถึงมุมมองต่อการแสดงความเห็นแย้งในสังคมไทยที่มองว่าการแสดงความเห็นแย้งผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าคือการไม่เคารพ เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นเมื่อไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ซึ่งมีสถานภาพสูงกว่า ผู้พูดก็ควรนิ่งเฉยหรือทำอย่างอื่น ในขณะที่ชาวจีนมองว่าการกล่าวแย้งอาจารย์เป็นพฤติกรรมที่ยอมรับได้ อีกทั้งอาจารย์ยังชอบนักเรียนที่มีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากกว่านักเรียนที่นิ่งเฉย (สัมภาษณ์เมื่อ 27 ตุลาคม 2562) ดังนั้นชาวจีนจึงเลือกที่จะกล่าวแย้งอาจารย์ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์

ทั้งนี้แม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจะกล่าวแย้งอาจารย์น้อยกว่าเพื่อนและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทย แต่จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าผู้เรียนยังคงเลือกที่จะกล่าวแย้งในกรณีที่ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาจีนมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ทำให้สันนิษฐานได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งอาจารย์มากกว่าผู้พูดภาษาไทยเป็นผลจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคม

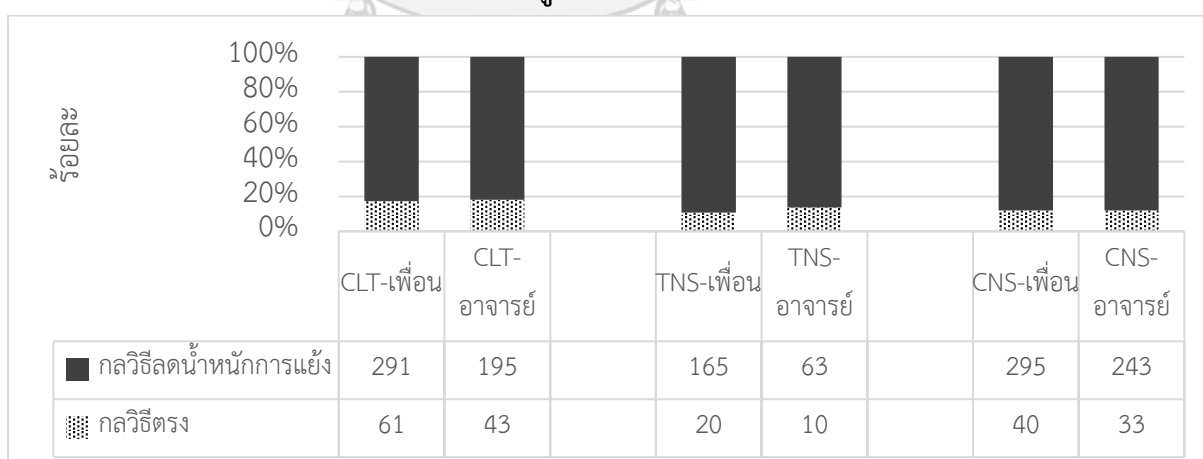
นอกจากสถานภาพของผู้ฟังจะมีผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งแล้วยังมีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้งด้วย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 10 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับสถานภาพของผู้ฟัง

จากแผนภูมิที่ 10 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นอาจารย์ ผู้เรียนภาษาไทย ชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีนใช้กลวิธีเสริมมากกว่าสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นเพื่อน ทั้งนี้ กลวิธีเสริมที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มใช้มากที่สุด คือ การใช้คำเรียก ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพโดยเฉพาะเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มียุทธศาสตร์สูงกว่า แสดงให้เห็นว่าสถานภาพของผู้ฟังมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาของทั้งชาวไทยและชาวจีน

แผนภูมิที่ 11 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีหลักกับสถานภาพของผู้ฟัง

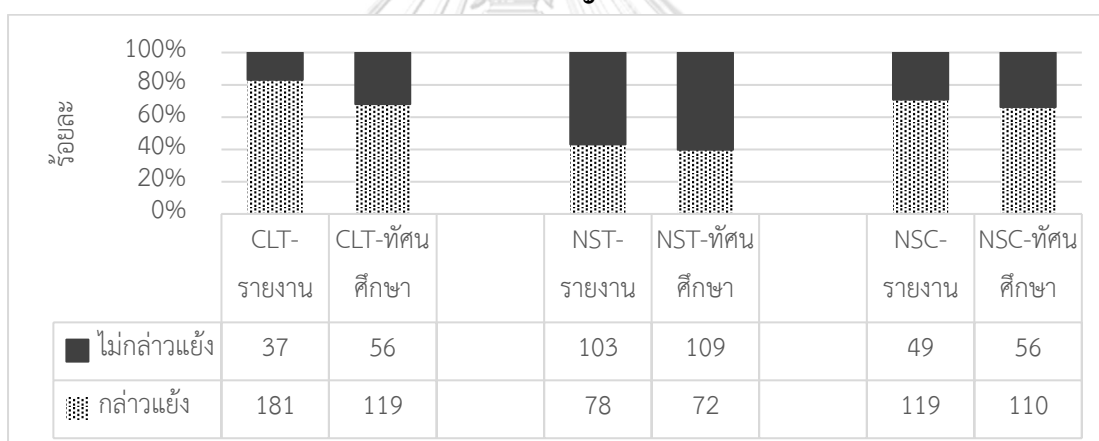
จากแผนภูมิที่ 11 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของกลวิธีตรงและกลวิธีลดน้ำหนักการแย้งที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับอาจารย์และเพื่อนคล้ายคลึงกัน โดยผู้ฟังใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมบริบทสูงและการให้ความสำคัญกับ “หน้า” และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

2) ความสำคัญของประเด็นโต้แย้ง

ประเด็นโต้แย้งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้ง (โสภาวรรณ หนูกุ้ง, 2551) ทั้งนี้เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้งในบริบทห้องเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้งที่ประเด็นโต้แย้งมีความสำคัญต่อการเรียนต่างกัน 2 สถานการณ์ คือ การไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการเรียนมาก และการไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการเรียนน้อยกว่า

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความสำคัญของประเด็นโต้แย้งไม่ได้มีผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน แต่มีผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 12 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งกับความสำคัญของประเด็นโต้แย้ง

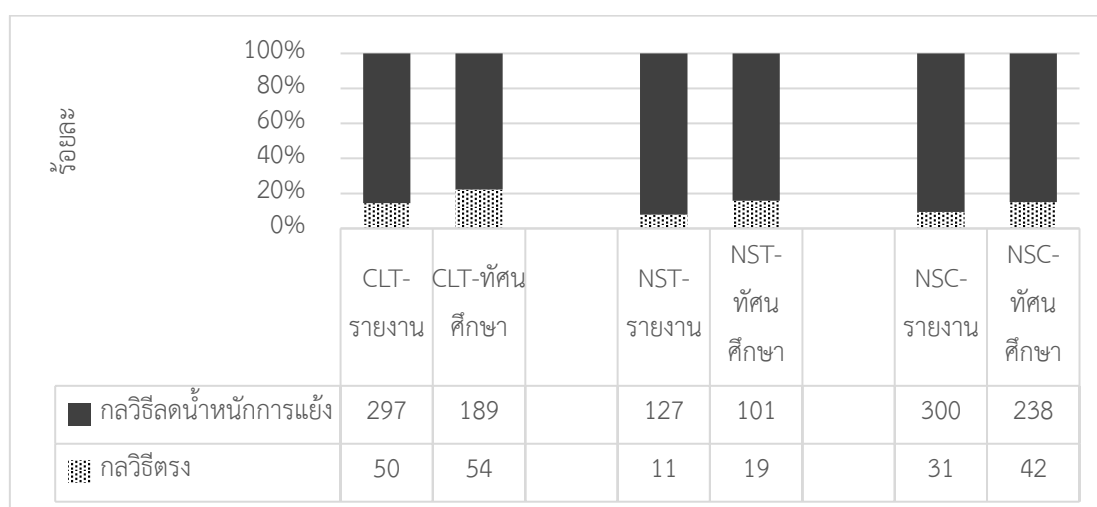
จากแผนภูมิที่ 12 จะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่ผู้ฟังเสนอ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะทั้งหัวข้อรายงานและสถานที่ทัศนศึกษามีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นกิจกรรมในชั้นเรียนและเป็นกิจกรรมกลุ่มเช่นเดียวกัน ทำให้ผู้พูดมองว่าสถานการณ์ทั้งสองไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก

ในส่วนของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผลการคำนวณความแตกต่างทางสถิติแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกที่จะกล่าวแย้งในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานมากกว่าสถานที่ทัศนศึกษาและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจเป็นผลมาจากการที่หัวข้อรายงานที่กำหนดในแบบสอบถามของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเป็นประเด็นเกี่ยวกับไวยากรณ์

ไทยที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย ทำให้ผู้เรียนมองว่าจำเป็นต้องกล่าวแย้ง ในขณะที่หัวข้อรายงานที่กำหนดในแบบสอบถามของผู้พูดภาษาจีน คือ อาหารไทย ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้เรียนคุ้นเคยมากกว่า

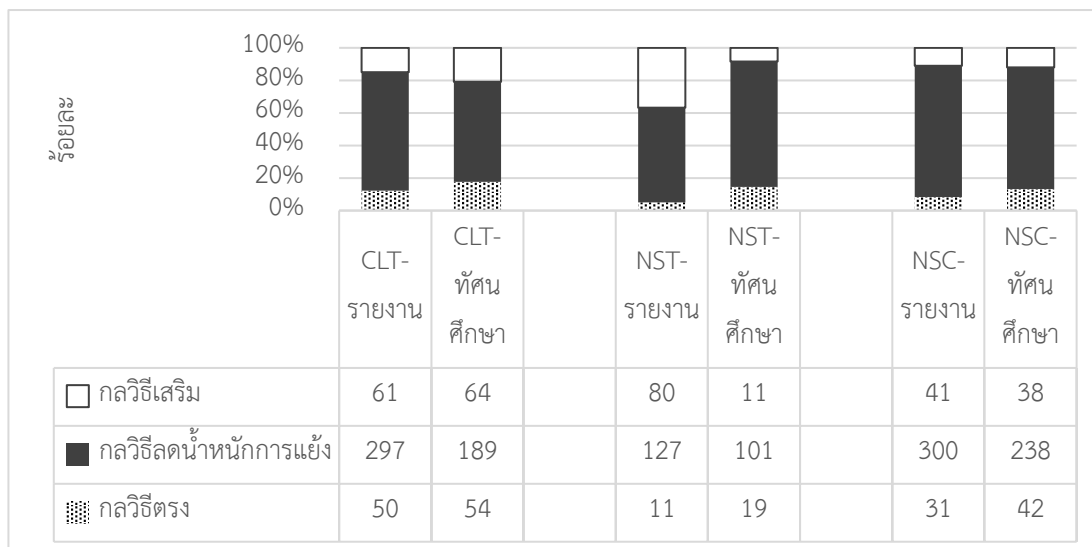
นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าความสำคัญของประเด็นโต้แย้งมีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มเลือกใช้ด้วย สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 13 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีหลักกับความสำคัญของประเด็นโต้แย้ง

จากแผนภูมิที่ 13 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่ผู้ฟังเสนอ ผู้พูดภาษาไทย ผู้พูดภาษาจีน และผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีตรงมากกว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอมิฉะนั้นสำคัญ แสดงให้เห็นว่าความสำคัญของประเด็นที่โต้แย้งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้ โดยผู้พูดมักใช้กลวิธีตรงในสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีความสำคัญน้อยกว่าในสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้พูดมองว่าการแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมาในสถานการณ์ที่มีความสำคัญอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้มากกว่าสถานการณ์ที่เป็นประเด็นทั่ว ๆ ไปที่สามารถโต้แย้งเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้

แผนภูมิที่ 14 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับความสำคัญ
ของประเด็นโต้แย้ง

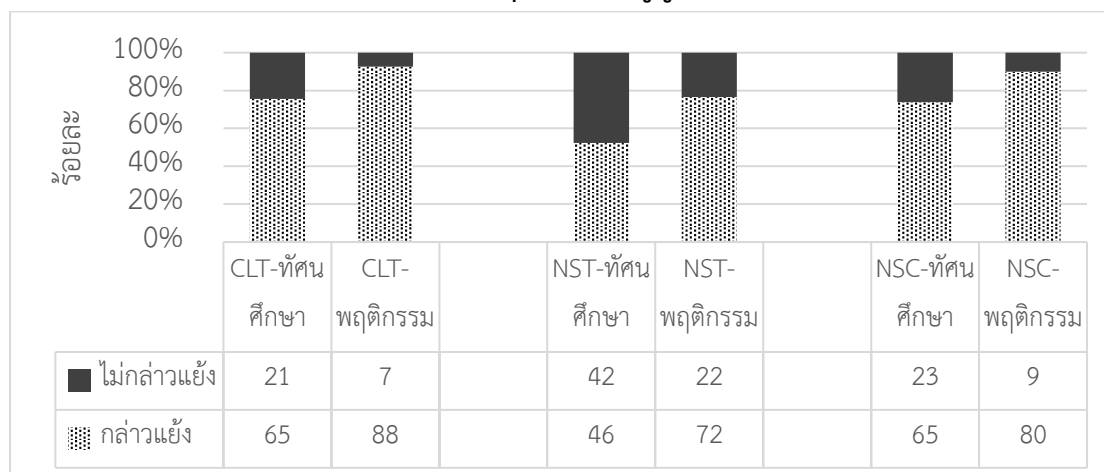
นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีเสริมในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับหัวข้อรายงานที่ผู้ฟังเสนอมากกว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาและต่างกันอย่างน้อยสำคัญ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 14 โดยกลวิธีเสริมที่ใช้มากที่สุด คือ การใช้คำเรียก แสดงให้เห็นว่าในสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีความสำคัญและผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังสนใจความคิดเห็นของผู้พูดในประเด็นนั้น ๆ ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้คำเรียกเพื่อเรียกความสนใจของผู้ฟัง

3) น้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง

นอกจากความสำคัญของประเด็นที่โต้แย้งแล้ว ผู้วิจัยมองว่าน้ำหนักการคุกคามหน้าของประเด็นโต้แย้งเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้งเพื่อนที่มีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดต่างกัน คือ การไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอซึ่งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดน้อย และการไม่เห็นด้วยกับความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติของผู้พูดซึ่งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดมากกว่า เพื่อศึกษาว่าน้ำหนักการคุกคามหน้าของประเด็นที่โต้แย้งมีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของชาวไทยและชาวจีนหรือไม่

ผลการศึกษาพบว่าน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้งมีผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งและไม่กล่าวแย้งของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่ม ปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

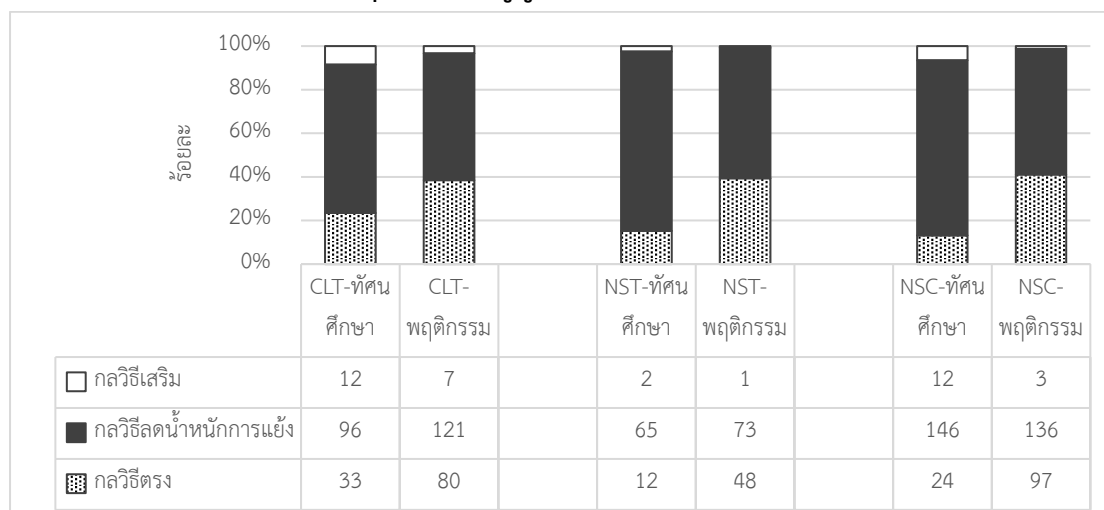
แผนภูมิที่ 15 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่
กล่าวแย้งกับน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง

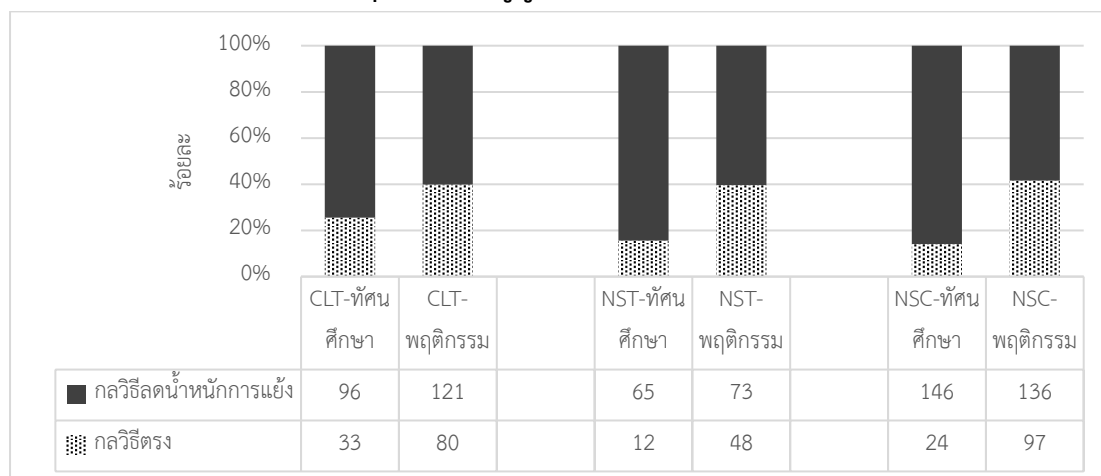
จากแผนภูมิที่ 15 จะเห็นได้ว่าน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้งมีผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีน กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติของผู้พูดซึ่งมีน้ำหนักการคุกคามหน้ามากกว่าการไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มเลือกที่จะกล่าวแย้งมากกว่าและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้งจะมีผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งแล้ว ยังมีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้ด้วย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 16 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง

แผนภูมิที่ 17 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีหลักกับน้ำหนักการ
 คุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้ง

จากแผนภูมิที่ 16-17 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนที่กล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชาติของผู้พูด ทั้งผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีน ใช้กลวิธีตรงมากกว่าในสถานการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับสถานที่ทัศนศึกษาที่เพื่อนเสนอและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่ากลวิธีเสริมมักปรากฏในสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าน้อย สะท้อนให้เห็นว่าน้ำหนักการคุกคามหน้ามีผลต่อกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง กล่าวคือ เมื่อถูกคุกคามหน้า ทั้งชาวไทยและชาวจีนเลือกใช้กลวิธีตรงซึ่งเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟังเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยมากกว่าสถานการณ์ที่มีน้ำหนักการคุกคามหน้าน้อย แสดงถึงการให้ความสำคัญกับ “หน้าของกลุ่ม” และอาจยอมเสีย “หน้าของตน” ได้เพื่อรักษาหน้าของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

สรุปได้ว่าสถานการณ์ของผู้ฟังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน แต่ไม่ส่งผลต่อผู้พูดภาษาจีนและกลวิธีหลักที่เลือกใช้ ส่วนความสำคัญของประเด็นโต้แย้งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกลวิธีหลักที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มเลือกใช้ โดยผู้พูดจะใช้กลวิธีตรงในสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีความสำคัญน้อยกว่าในสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีความสำคัญมาก ในขณะที่น้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดของประเด็นโต้แย้งเป็นปัจจัยที่มีผลทั้งต่อการเลือกที่จะกล่าวแย้งหรือไม่กล่าวแย้งและกลวิธีทางภาษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มเลือกใช้ โดยในสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าผู้พูดมาก ผู้พูดมักเลือกที่จะกล่าวแย้งและใช้กลวิธีตรงมากกว่าสถานการณ์ที่ประเด็นโต้แย้งมีน้ำหนักการคุกคามหน้าน้อย

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้อีก เช่น

5.3.1 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในปริบทอื่น ๆ

วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งเป็นวัจนกรรมที่เกิดขึ้นได้ทั่วไปและพบได้ในหลากหลายปริบท ทั้งนี้งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าปริบทที่แตกต่างกันมีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง เช่น งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนในปริบทการสนทนาแบบเป็นกันเองและการสนทนาในรัฐสภา (Kuo, 1991) ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าในปริบทอื่น ๆ นอกเหนือจากการแสดงความเห็นแย้งในปริบทห้องเรียน ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งอย่างไร

5.3.2 พัฒนาการทางวินปฏิบัติของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

ผู้วิจัยพบว่าการกล่าวแย้ง ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาไม่เกิน 1 ปี ใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เรียนภาษาไทยมาแล้ว 2 ปีขึ้นไปและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} = 0.0129$) ทำให้สันนิษฐานได้ว่าระยะเวลาในการเรียนภาษาไทยมีผลต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ด้วยเหตุนี้จึงน่าสนใจว่าพัฒนาการทางวินปฏิบัติของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเป็นอย่างไร ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติต่อไป

5.3.3 การประเมินระดับความรุนแรงของสถานการณ์และผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

ผู้วิจัยพบว่าประเด็นโต้แย้งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้งของชาวไทยและชาวจีน อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Yang and Wannaruk (2018) ที่ศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจของเจ้าของภาษาไทยและเจ้าของภาษาจีนพบว่าการประเมินระดับความรุนแรงของสถานการณ์ของชาวไทยและชาวจีนมีความแตกต่างกันทำให้แสดงวัจนกรรมต่างกัน จึงน่าสนใจว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนประเมินระดับความรุนแรงของประเด็นโต้แย้งเหมือนหรือต่างกับผู้พูดภาษาไทยอย่างไร และมีผลต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนหรือไม่

5.3.4 วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาติอื่น ๆ

ผลการศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้พบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษารวมถึงมุมมองต่อวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งมาจากภาษาจีน ทำให้แตกต่างจาก

พฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทย ดังนั้นจึงสนับสนุนความคิดที่ว่าผู้เรียนภาษาที่สองมักถ่ายโอนลักษณะการใช้ภาษามาจากภาษาแม่ของตน จึงน่าสนใจว่ากิจกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาติอื่น ๆ มีลักษณะเป็นอย่างไร และได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ของตนหรือไม่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤติกา ผลเกิด. (2555). **ทักษะการเขียนเชิงวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาจีนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- เก็จวิรัล ตั้งสิริวิสต์ และคณะ. (2560). การเรียนรู้ภาษาจีนเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ของนักศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. **Veridian E-Journal** 10, 1: 582-591.
- ชนิษฐา ขจรชีพ. (2557). แบบเรียนสนทนาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนชาวจีน. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ** 16, 1: 137-149.
- ขวัญจิรา เสนา. (2557). กลวิธีการใช้ภาษาญี่ปุ่นในวัฒนธรรมการโต้แย้ง: เปรียบเทียบผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยกับชาวญี่ปุ่น. **วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา** 8, 1: 18-36.
- ขวัญฤทัย อภัยโส และ ปราณภา โหมดศิริ. (2555). การใช้กลวิธีความสุภาพในการแสดงความไม่เห็นด้วยในผู้เรียนชาวไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในบริบทที่ทำงาน. **OJED** 7, 1: 1182 – 1196.
- จินจิน ไซ้. (2554). **สมรรถนะทางภาษาของนักศึกษาจีนวิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีสิบสองพันนา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์. (2553). **ข้อบกพร่องเชิงวัฒนธรรมในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุไรรัตน์ รัตติโชติ และคณะ. (2557). กลวิธีการกล่าวขัดแย้งตามปัจจัยเพศ อายุ และการศึกษา : แนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** 10, 2: 137-167.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2542). ผู้ใหญ่-ผู้น้อย. ใน สุวรรณ สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ), **คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย**, 329-432. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิกา คำพุ่ม. (2555). **การศึกษาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาจีนวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ 4 สถาบันชนชาติยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชิงเฟิง ชัน. (2553). **การใช้กิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการพัฒนาความสามารถการเขียนจดหมายธุรกิจสำหรับนักศึกษาจีนวิชาเอกธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐมาภรณ์ เดชราช. (2562). ข้อบกพร่องเชิงวัฒนธรรมในการใช้ภาษาไทยสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์การเงินยูนนานประเทศจีน. **วารสารช่อพะยอม** 30, 1: 165-176.

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). เอกสารคำสอนรายวิชา 2201783 การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติ ศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง). ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ตั้งเทา ลู่. (2555). การใช้วิธี เอส คิว โฟร์ อาร์ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านของนักศึกษาจีนที่เรียน ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2560). ค้นหาตำแหน่ง "ไทย" บนเส้นทางสายไหม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/content/947752> [22 มกราคม 2562].
- ธนพรพรชัย สายหุ่่น. (2542). กลวิธีการปฏิเสธในภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็น ภาษาต่างประเทศ : การศึกษาการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2554). พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกษตร. (2551). ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. **วรรณวิทัศน์** 8: 146-159.
- นวรรรณ พันธุมธา. (2558). **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา กุ้พงษ์ศักดิ์. (2555). ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ: กรณีศึกษานักศึกษาจีน มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ. **วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์** 31,1: 123-139.
- เบญจมาภรณ์ สุริยวงศ์. (2553). ผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนเล่าเรื่องในการสอนนักศึกษาจีน สาขาวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- ปฎิญา บุญมาเลิศ. (2558). ข้อผิดพลาดการออกเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์คำตายในภาษาไทยของนักศึกษาจีน ชั้นปีที่ 1 สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยยูนนาน นอร์มอล นครคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- ปฏิพันธ์ อุทยานุกุล. (2552). ผลการใช้แบบฝึกกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการสอนเขียนสารคดีสำหรับ นักศึกษาจีนชั้นปีที่ 3 วิชาเอกภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ.
- ปฏิพันธ์ อุทยานุกุล. (2555). การใช้กิจกรรมนิทานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาจีน หลักสูตรประกาศนียบัตรภาษาไทยเพื่อการศึกษา ศูนย์การสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปณิธาน บรรณาธรรม. (2555). นักศึกษาจีนกับข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ภา.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2018). ทุนจีนเหมาซื้อธุรกิจไทย สิบ มหา'ลัย-โรงพยาบาล-คอนโด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.prachachat.net/property/news-226549> [22 มกราคม 2562].

- ประภัสสร เจียมวงษา. (2558). กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม. ปริญญาานิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี โหมดหิรัญ. (2548). การแก้ไขความเข้าใจผิดในผู้พูดคนไทยและคนอเมริกัน: การศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมและวจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาในระหว่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณา วัชรสุวรรณ. (2547). กลวิธีการกล่าวแย้งในภาษาไทย: กรณีศึกษาครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาจริย์ นิพาทพงษ์. (2554). ระดับและรูปแบบความตระหนักเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยและเจ้าของภาษาอเมริกัน. *Veridian E-Journal* 4,1: 704-728.
- พรทิพย์ คำดี. (2556). การใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาแบบแผนของนักศึกษาจีนคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- โพสต์ทูเดย์. (2561). "ขยัน มุ่งมั่น หัวการค้า" เมื่อนักศึกษาจีนมาเรียนเมืองไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.posttoday.com/politic/report/534883> [22 มกราคม 2562]
- ยางวอน ฮยอน. (2559). การศึกษากลวิธีแสดงความเห็นแย้งของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์* 34, 2: 1-19.
- ยางวอน ฮยอน. (2560). การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รสริน ดิษฐบรรจง. (2552). การวิจัยและพัฒนาแบบฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาการออกเสียงภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีน. *สารวิจัย* 18, 1.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลักขณา นันตาทาศ. (2550). การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง ร ล ว ควบกล้ำ ของนักศึกษาจีนระดับปริญญาตรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ลีเฝิง เทอ. (2554). การขยายวงศัพท์และประสบการณ์ทางภาษาเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านนิตยสารของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันวิสาข์ กุลภัทรนรินทร์. (2549). การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการโต้แย้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง. (2555). *ความร่วมมือด้านการศึกษา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.thaiembassy.org/kunming/th/thai-people/17289>-ความร่วมมือด้าน

การศึกษา.html [18 กุมภาพันธ์ 2562].

- สมหวัง อินทร์ไชย. (2554). การพัฒนาการพูดและการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีน วิชาเอกภาษาไทยเพื่อ
การสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมุ่ง
ประสบการณ์ภาษา. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2558). การแสดงความเห็นแย้งในปริเฉทการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็น
เหตุจูงใจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2559). ‘ชั้นคิดว่ามันอาจจะไม่ค่อยเป็นแบบที่แ่ก่คิดก็ได้...’: การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้
 แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย. **วารสารธรรมศาสตร์**
 35, 1: 71-129.
- สิระ สมนาม และคณะ. (2552). ลักษณะการเรียนรู้และกลวิธีการเรียนรู้ภาษาของนักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทยใน
 ฐานะภาษาต่างประเทศ ณ สถาบันอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพายัพ**
เทอร์น 2, 2: 80-87.
- สิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม. (2544). การศึกษาประโยคภาษาไทยที่มีคำว่า "ทำไม" ทางด้านอรรถศาสตร์และวจนปฏิบัติ
ศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัตรา สุภาพ. (2518). **สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม: ครอบครวั: ศาสนา: ประเพณี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาสินี โพธิวิทย์. (2548). **กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรีย์วรรณ เสถียรสุคนธ์. (2554). การสอนภาษาไทยให้แก่ นักศึกษาชาวจีน: สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไข.
วารสารมนุษยศาสตร์ 18, 1: 127-140.
- โสภารวรรณ หนูกุ่ม. (2551). การวิเคราะห์การแสดงความเห็นโต้แย้งบนกระดานเสวนา เว็บไซต์พันทิป.
 วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- หลู เย่. (2555). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้ประโยคคำถามของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็น
ภาษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หวัง เฟิง. (2544). ความสามารถการใช้ภาษาของนักศึกษาจีนวิชาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัย
ภาษาต่างประเทศปักกิ่ง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เหยาหลิง เหลียง. (2555). การสร้างหนังสือเรียนภาษาไทยธุรกิจ สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อดิน รพีพัฒน์. (2542). เกรงใจ. ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญยเนตร (บรรณาธิการ), **คำ: ร่องรอย**
ความคิดความเชื่อไทย, 93-111. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภาภรณ์ ดิษฐเล็ก. (2556). การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยของ

นักเรียนชาวจีน: กรณีศึกษานักเรียนวิทยาลัยการท่องเที่ยวและการอาชีพ มณฑลยูนนาน ประเทศ
สาธารณรัฐประชาชนจีน. วิทยาลัยราชพฤกษ์.

อาภิสรา พลรัตน์. (2553). การพัฒนาวัจนลีลาการออกเสียงควบกล้ำ /ร/, /ล /และ /ว/ โดยคลินิกภาษาของ
นักศึกษาจีนชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยคณะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยวีซี นอร์
มอล มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สถาบันวิจัยและ
พัฒนา.

อุมาภรณ์ สังขมาน. (2544). การใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย: วัจนกรรมขอร้อง ปฏิเสธ และไม่เห็นด้วย. **วารสาร
ภาษาและวัฒนธรรม** 20, 3: 43-54.

ภาษาอังกฤษ

Ali, S. (2016). Authority Relations and Pragmatic Strategies in Disagreement between ESL
Learners. **International Journal of Humanities Cultural Studies** 1, 3: 471-480.

Austin, J. L. (1962). **How to do things with words**. Oxford university press.

Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (1996). **Language testing in practice: Designing and
developing useful language tests (Vol. 1)**. Oxford University Press.

Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (2010). **Language assessment in practice: Developing
language assessments and justifying their use in the real world**. Oxford:
University Press Oxford.

Bandhmedha, N. (1985). Thai views of man as a social being. In A. Pongsapich (Ed.),
Traditional Changing World View, 86-89. Bangkok: Chulalongkorn University
Social Research Institute.

Bardovi-Harlig, K., & Salsbury, T. (2004). The organization of turns in the disagreements
of L2 learners: A longitudinal perspective. **Studying speaking to inform second
language learning**, 199-227.

Beebe, L. M., & Takahashi, T. (1989). Sociolinguistic variation in face-threatening speech
acts: Chastisement and disagreement. In M. Eisenstein (Ed.), **The dynamic
interlanguage: Empirical studies in second language variation**, 199-218. NY:
Plenum.

Beebe, L. M., Takahashi, T., & Uliss-Weltz, R. (1990). Pragmatic transfer in ESL refusals.
Developing communicative competence in a second language, 55-73.

Behnam, B., & Niroomand, M. (2011). An Investigation of Iranian EFL Learners' Use of

- Politeness Strategies and Power Relations in Disagreement across Different Proficiency Levels. **English language teaching** 4, 4: 204-220.
- Bergman, M. L., & Kasper, G. (1993). Perception and performance in native and nonnative apology. **Interlanguage pragmatics** 4, 1: 82-107.
- Blum-Kulka, S. (1980). Learning to Say What You Mean in a Second Language; a Study of the Speech Act Performance of Learners of Hebrew as a Second Language. **Applied Linguistics** 3, 1: 29-59.
- Blum-Kulka, S. (1991). Interlanguage pragmatics: The case of requests. In R. Phillipson, E. Kellerman, L. Selinker, M. S. Smith, & M. Swain (Eds.), **Foreign/second language pedagogy research (Vol. 255272)**. Clevedon, UK: Multilingual matters.
- Blum-Kulka, S., & Olshtain, E. (1984). Requests and apologies: A cross-cultural study of speech act realization patterns (CCSARP). **Applied Linguistics** 5, 3: 196-213.
- Bond, M. H. (1986). **The psychology of the Chinese people**. Oxford University Press, Hong Kong.
- Bond, M. H. (1991). **Beyond the Chinese face: Insights from psychology**. Oxford University Press, USA.
- Boxer, D. (2002). Discourse issues in cross-cultural pragmatics. **Annual review of applied linguistics** 22: 150-167.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1978). Universals in language usage: Politeness phenomena. In **Questions and politeness: Strategies in social interaction**, 56-311. Cambridge University Press.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). **Politeness: Some universals in language usage (Vol. 4)**. Cambridge university press.
- Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. **Applied linguistics** 1, 1: 1-47.
- Cedar, P. (2006). Thai and American responses to compliments in English. **The Linguistics Journal** 1, 2: 6-28.
- Chakorn, O. (2006). Persuasive and politeness strategies in cross-cultural letters of request in the Thai business context. **Journal of Asian Pacific Communication** 16, 1: 103-146.
- Chang, H.-C., & Holt, G. R. (1994). A Chinese perspective on face as inter-relational

- concern. In S. Ting-Toomey (Ed.), **The challenge of facework: Cross-cultural interpersonal issues**, 95-132. Albany: State University of New York Press.
- Chantharasombat, J., & Pongpairaj, N. (2018). Interlanguage Pragmatics: Deviant Patterns of Negative Responses to English Negative Yes/No Questions by L1 Thai Speakers. **International Journal of Applied Linguistics English Literature** 7, 3: 193-199.
- Charoenroop, P. (2014). A cross-cultural pragmatic study: politeness strategies and realizations of the strategies used to perform student-lecturer multiple disagreements by native speakers of Thai and English. **Journal of Educational and Social Research** 4, 1: 147-158.
- Charoenroop, P. (2015). Interlanguage productions of student-lecturer disagreements in classroom: comparing Thai EFL learners' pragmatic knowledge. **International Journal of Linguistics** 7, 6: 94-107.
- Charoenroop, P. (2016). **An Interlanguage Pragmatic Study on the Speech Act of Disagreement Performed by Thai EFL Learners and Addressed to the Lecturer in the Classroom Context**. Doctoral dissertation, Chulalongkorn University.
- Chen, J., & Boonkongsan, N. (2012). Compliment Response Strategies by Thai and Chinese EFL Teachers: A Contrastive Study. **Theory and Practice in Language Studies** 2, 9: 1860-1867.
- Chen, M. (2006). **An interlanguage study of the speech act of disagreement made by Chinese EFL speakers in Taiwan**. Unpublished master's thesis, Koashiung: National Sun Yatsen University.
- Cheng, C. (1986). The concept of face and its Confucian roots. **Journal of Chinese philosophy** 13, 3: 329-348.
- Cheng, W., & Tsui, A. B. (2009). 'ahh ((laugh)) well there is no comparison between the two I think': How do Hong Kong Chinese and native speakers of English disagree with each other? **Journal of Pragmatics** 41, 11: 2365-2380.
- Cheung, C. (2009). Politeness strategies of Chinese and American speakers. **LCOM papers** 1: 45-54.
- Choyimah, N., & Latief, M. A. (2014). Disagreeing strategies in university classroom

- discussions among Indonesian EFL learners. **International Journal of Linguistics** 6, 2: 132-152.
- Culpeper, J., Mackey, A., & Taguchi, N. (2018). **Second language pragmatics: From theory to research**. London: Routledge.
- Deephuegton, P. (1992). **Politeness in Thai: Strategies of refusing and disagreeing**. Doctoral dissertation, University of Kansas.
- Dogancay-Aktuna, S., & Kamish, S. (1996). Linguistics of Power and Politeness in Turkish: Revelations from Speech Acts. **Paper presented at the the Annual International Linguistics Conference**, Ankara, Turkey.
- Edmondson, W., & House, J. (1991). Do learners talk too much? The waffle phenomenon in interlanguage pragmatics. In R. Phillipson, E. Kellerman, L. Selinker, M. S. Smith, & M. Swain (Eds.), **Foreign/second language pedagogy research: A commemorative volume for Claus Faerch**, 273-286. Clevedon, England: Multilingual Matters.
- Edstrom, A. (2004). Expressions of disagreement by Venezuelans in conversation: reconsidering the influence of culture. **Journal of Pragmatics** 36,8: 1499-1518.
- Fraser, B. (1990). Perspectives on politeness. **Journal of Pragmatics** 14, 2: 219-236.
- Gao, G., & Ting-Toomey, S. (1998). **Communicating effectively with the Chinese (Vol. 5)**. Sage Publications.
- García, C. (1989). Disagreeing and requesting by Americans and Venezuelans. **Linguistics and Education** 1, 3: 299-322.
- Garrott, J. R. (1995). Chinese cultural values: New angles, added insights. **International Journal of Intercultural Relations** 19, 2: 211-225.
- Gass, S. M., & Selinker, L. (2008). **Second Language Acquisition: An Introductory Course**. New York: Routledge/Taylor and Francis Group.
- Georgakopoulou, A. (2001). Arguing about the future: On indirect disagreements in conversations. **Journal of Pragmatics** 33, 12: 1881-1900.
- Goffman, E. (1967). **Interaction ritual: Essays in face-to-face behavior**. Garden City, New York: Doubleday.
- González, V., Chen, C.-Y., & Sanchez, C. (2001). Cultural thinking and discourse organizational patterns influencing writing skills in a Chinese English-as-a-foreign-

- language (EFL) learner. **Bilingual Research Journal** 25, 4: 627-652.
- Gu, Y. (1990). Politeness phenomena in modern Chinese. **Journal of Pragmatics** 14, 2: 237-257.
- Gudykunst, W. B. (2000). Methodological issues in conducting theory-based cross-cultural research. **Culturally speaking: Managing rapport through talk across cultures**, 293-315.
- Hall, E. T. (1976). **Beyond culture**. Anchor.
- Han, X. (2012). A contrastive study of Chinese and British English request modifications. **Theory and Practice in Language Studies** 2, 9: 1905-1910.
- Hinze, C. (2005). The importance of Chinese miǎn and liǎn as emic categories. In B.-C. Gotti (Ed.), **Asian Business Discourse**, 169-210. Berlin: Peter Lang.
- Ho, D. Y. (1976). On the concept of face. **American journal of sociology** 81, 4: 867-884.
- Hofstede, G. (1984). **Culture's consequences: International differences in work-related values (Vol. 5)**. Sage.
- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. **Online readings in psychology and culture** 2, 1. doi: <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1014>.
- Hong, W. (2011). Refusals in Chinese: How do L1 and L2 differ? **Foreign Language Annals** 44, 1: 122-136.
- Hu, H. C. (1944). The Chinese concepts of "face". **American anthropologist** 46, 1: 45-64.
- Hurford, J. R., & Heasley, B. (1983). **Semantics: A coursebook**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hüttner, J. (2014). Agreeing to disagree: 'doing disagreement' in assessed oral L2 interactions. **Classroom Discourse** 5, 2: 194-215.
- Hymes, D. (1972). On communicative competence. **Sociolinguistics**, 269-293.
- Kádár, D. Z., & Pan, Y. (2011). Politeness in China. **Politeness in East Asia**, 125-146.
- Kakavá, C. (1993). **Negotiation of disagreement by Greeks in conversations and classroom discourse**. Doctoral dissertation, Georgetown University, Washington, DC.

- Kakavá, C. (2002). Opposition in Modern Greek discourse: cultural and contextual constraints. *Journal of Pragmatics* 34, 10-11: 1537-1568.
- Kasper, G. (1992). Pragmatic transfer. *University of Hawai'i Working Papers in ESL* 11, 1: 1-34.
- Kasper, G., & Blum-Kulka, S. (1993). *Interlanguage pragmatics*. Oxford University Press on Demand.
- Kasper, G., & Roever, C. (2005). Pragmatics in second language learning. In *Handbook of research in second language teaching and learning*, 341-358. Routledge.
- Kinnison, L. Q. (2017). Power, integrity, and mask—An attempt to disentangle the Chinese face concept. *Journal of Pragmatics* 114, 32-48.
- Kirkbride, P. S., Tang, S. F., & Westwood, R. I. (1991). Chinese conflict preferences and negotiating behaviour: Cultural and psychological influences. *Organization studies* 12, 3: 365-386.
- Klausner, W. (1976). *Reflections on Thai culture*. Siam society Bangkok.
- Komin, S. (1991). *Psychology of the Thai people: Values and behavioral patterns*. Research Center, National Institute of Development Administration.
- Kotthoff, H. (1993). Disagreement and concession in disputes: On the context sensitivity of preference structures. *Language in society* 22, 2: 193-216.
- Kraft, B., & Geluykens, R. (2007). *Cross-Cultural Pragmatics of Interlanguage English*. LINCOM Europa.
- Krashen, S. D., & Terrell, T. D. (1983). *The natural approach: Language acquisition in the classroom*. Hayward, Calif: Alemany Press.
- Kreutel, K. (2007). "I'm Not Agree with You." ESL Learners' Expressions of Disagreement. *TESL-EJ* 11, 3: 1-35.
- Kuo, S. (1991). *Conflict and its management in Chinese verbal interactions: Casual conversations and parliamentary interpellations*. Doctoral dissertation, Georgetown University.
- Lakoff, R. T. (1973). *The logic of politeness: Minding your p's and q's*.
- Leech, G. (1983). *Principles of pragmatics*. London: Longman.
- Leelaharattanak, N. (2015). *Face manifestations in Thai hospitality settings: an investigation of interpersonally-sensitive activities*. Doctoral dissertation,

University of Surrey

- Lei, S. (2006). **A discourse analysis of Chinese disagreement management strategies in business negotiation settings**. Doctoral dissertation, The University of Arizona,
- Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989). **Mandarin Chinese: A functional reference grammar**. Univ of California Press.
- Liang, G., & Han, J. (2005). A contrastive study on disagreement strategies for politeness between American English & Mandarin Chinese. **Asian EFL Journal** 7, 1: 1-12.
- Liu, D., & Xiong, X. (2007). Cog-Pragmatic Features of First Person Deixis in ESL Writing **Foreign Language Education** 28, 6: 14-18.
- Liu, M., & Braine, G. (2005). Cohesive features in argumentative writing produced by Chinese undergraduates. **System** 33, 4: 623-636.
- Liu, S. (2004). **Pragmatic strategies and power relations in disagreement: Chinese culture in higher education**. Universal-Publishers.
- Liu, S. (2011). An experimental study of the classification and recognition of Chinese speech acts. **Journal of Pragmatics** 43, 6: 1801-1817.
- Locher, M. A. (2004). **Power and politeness in action: Disagreements in oral communication**. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Maíz-Arévalo, C. (2014). Expressing disagreement in English as a lingua franca: Whose pragmatic rules? **Intercultural Pragmatics** 11, 2: 199-224.
- Mao, L. R. (1994). Beyond politeness theory: 'Face' revisited and renewed. **Journal of Pragmatics** 21, 5: 451-486.
- Mao, L. R. (1996). Chinese first person pronoun and social implicature. **Journal of Asian Pacific Communication** 7, 3-4: 106-128.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. **Psychological review** 98, 2: 224-253.
- Martínez-Flor, A., & Alcón-Soler, E. (2008). **Investigating Pragmatics in Foreign Language Learning, Teaching and Testing**. Bristol, UK: Multilingual Matters.
- Martínez-Flor, A., & Usó-Juan, E. (2010). **Speech Act Performance: Theoretical, Empirical and Methodological Issues**. Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Olshtain, E., & Cohen, A. (1989). Speech act behavior across languages. In H. W. Dechert

- & M. Raupach (Eds.), **Transfer in language production**, 53-67. Norwood: Ablex.
- Pan, Y. (2000). **Politeness in Chinese face-to-face interaction**. Greenwood Publishing Group.
- Pan, Y., & Kádár, D. Z. (2011). **Politeness in historical and contemporary Chinese**. A&C Black.
- Paulston, C. B. (1988). **International handbook of bilingualism and bilingual education**. Greenwood Publishing Group.
- Phukanchana, T. (2004). Politeness in Thai culture: Strategies of disagreeing. **Paper presented at the International Communication Association Conference, New Orleans, LA: May.**
- Pin-ngern, A. (2015). **An Interlanguage pragmatic study of Thai EFL Learners' Apology: Linguistic Realization and Metapragmatic Awareness**. Doctoral dissertation, Chulalongkorn University.
- Pomerantz, A. (1984). Agreeing and disagreeing with assessments: Some features of preferred/dispreferred turn shaped. In J. M. Atkinson & J. Heritage (Eds.), **Structure of social action: Studies in conversation analysis**, 57-101. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Prawatmuang, W. (2017). **L2 Acquisition of Chinese and Thai nominal phrases**. [online]. Retrieved from <https://www.ames.cam.ac.uk/news-events/eas/chinese-l2-research-seminar/lent-2017/chinese-l2-prawatmuang-2017-02-10> [4 April 2019].
- Qi, X. (2011). Face: A Chinese concept in a global sociology. **Journal of Sociology** 47, 3: 279-295.
- Ralston, D. A., Egri, C. P., Stewart, S., Terpstra, R. H., & Yu, K. (1999). Doing business in the 21st century with the new generation of Chinese managers: A study of generational shifts in work values in China. **Journal of international business studies** 30, 2: 415-427.
- Ramanathan, V., & Atkinson, D. (1999). Individualism, academic writing, and ESL writers. **Journal of second language writing** 8, 1: 45-75.
- Ran, Y., & Zhao, L. (2018). Building mutual affection-based face in conflict mediation: A Chinese relationship management model. **Journal of Pragmatics** 129: 185-198.

- Rees-Miller, J. (2000). Power, severity, and context in disagreement. **Journal of Pragmatics** 32, 8: 1087-1111.
- Rianita, D., & Nurhayati, N. (2018). The Speech Act of Disagreement by Indonesian EFL Learners: Politeness Strategies and Appropriateness. **Unika Atma Jaya**, 126-130.
- Sachathep, S. (2014). Compliment Responses of Thai and Punjabi Speakers of English in Thailand. **PASAA** 47, Jan-June: 33-60.
- Sacks, H. (1987). On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation. In G. Button & J. Lee (Eds.), **Talk and social organisation**, 54-69. Philadelphia: Multilingual Matters.
- Sadrameli, S. M. H., & Haghverdi, H. R. (2016). A Comparative Study of the Use of Disagreement Strategies Among Iranian EFL Learners and Native Speakers of English. **Journal of Applied Linguistics and Language Research** 3, 6: 230-251.
- Sagaravasi, V. (2012). **Intercultural communication strategies: Discursive strategies between Americans and Thais in an English language asynchronous argumentative online forum and their impact for language education**. Doctoral dissertation, Indiana University.
- Schiffrin, D. (1984). Jewish argument as sociability. **Language in society** 13, 3: 311-335.
- Scollon, R., Scollon, S. W., & Jones, R. H. (2011). **Intercultural communication: A discourse approach**. John Wiley & Sons.
- Searle, J. R. (1965). What is a speech act. **Perspectives in the philosophy of language: a concise anthology** 2000: 253-268.
- Searle, J. R. (1969). **Speech acts: An essay in the philosophy of language**. Cambridge, England: Cambridge University.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. **IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching** 10, 1-4: 209-232.
- Shum, W., & Lee, C. (2013). (Im)politeness and disagreement in two Hong Kong Internet discussion forums. **Journal of Pragmatics** 50, 1: 52-83.
- Sifianou, M. (2012). Disagreements, face and politeness. **Journal of Pragmatics** 44, 12: 1554-1564.
- Song, K. (1993). **An interactional sociolinguistic analysis of argument strategies in Korean conversational discourse: Negotiating disagreement and conflict**.

- Doctoral dissertation, Georgetown University, Washington, DC.
- Sornig, K. (1977). Disagreement and contradiction as communicative acts. **Journal of Pragmatics** 1, 4: 347-373.
- Spencer-Oatey, H. (2000). Introduction: Language, culture and rapport management. In H. Spencer-Oatey (Ed.), **Culturally speaking: Managing rapport through talk across cultures**, 1-8. New York: Continuum.
- Suratchawadee, P. (2010). **Pragmatic Competence in Requests: A Case Study with Thai English Teachers**. Master thesis, Prince of Songkla University.
- Takahashi, T., & Beebe, L. M. (1993). Cross-linguistic influence in the speech act of correction. **Interlanguage pragmatics** 138: 158-169.
- Tannen, D., & Kakavá, C. (1992). Power and solidarity in Modern Greek conversation: Disagreeing to agree. **Journal of Modern Greek Studies** 10, 1: 11-34.
- Thomas, J. (1983). Cross-cultural pragmatic failure. *Applied Linguistics*, 4(2), 91-112.
- Tu, W.-m. (1985). Selfhood and otherness in Confucian thought. **Culture and self: Asian and Western perspectives**, 231-251.
- Tuan, J. H., & Hsu, H. J. (2009). An analysis of indirectness in disagreement: a corpus study on intercultural conversations between Taiwanese and Native Speakers of English. **樹德人文社會電子學報** 5, 2: 13-38.
- Urmson, J. O. (1952). Parenthetical verbs. **Mind** 61, 244: 480-496.
- Waldron, V. R., & Applegate, J. L. (1994). Interpersonal construct differentiation and conversational planning: An examination of two cognitive accounts for the production of competent verbal disagreement tactics. **Human Communication Research** 21, 1: 3-35.
- Walkinshaw, I. (2007). Power and disagreement: Insights into Japanese learners of English. **RELC journal** 38, 3: 278-301.
- Wang, Y. F. (1998). The linguistic structures of agreement and disagreement in Mandarin conversation. **Paper presented at the Joint Meeting of the 7th International Conference on Chinese and the 10th North American Conference on Chinese Linguistics**. Stanford: Stanford University.
- Wannaruk, A. (2008). Pragmatic transfer in Thai EFL refusals. **RELC journal** 39, 3: 318-337.

- Wei, D. D., & Suthummarangsi, T. (2010). An exploration of the challenges to Taiwanese learners of Thai language. **2010 International Conference on Applied Linguistics & Language Teaching (ALLT)**. Taipei, Taiwan.
- Wolfson, N. (1989). **Perspectives: sociolinguistics and TESOL**. Newbury House Publishers Cambridge.
- Wongwarangkul, C. (2000). **Analysis of the nature of interlanguage pragmatics in choice making for requesting strategies by Thai EFL learners**. Doctoral dissertation, Michigan State University.
- Worathumrong, S. (2015). **A Pragmatic Study of Compliments and Compliment Responses by Thais and Americans: Cross Cultural, Interlanguage and Metalinguistic Studies**. Doctoral dissertation, Chulalongkorn University.
- Worathumrong, S., & Luksaneeyanawin, S. (2016). Interlanguage Pragmatics Study of Compliments among Thai EFL Learners. **Journal of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics** 20,1: 157-182.
- Wu, X. (2006). A study of strategy use in showing agreement and disagreement to other opinions. **CELEA Journal** 29, 5: 55-65.
- Xu, H., & Sayer: (2015). The Pragmatics of Pronoun Choice in China English: Corpus Evidence from Advanced English Students' Oral Proficiency Exam. **Chinese Journal of Applied Linguistics** 38, 1: 74-92.
- Yan, C. (2016). A contrastive pragmatic study of politeness strategies in disagreement between native speakers of English and Chinese EFL learners. **Chinese Journal of Applied Linguistics** 39, 2: 231-248.
- Yang, L., & Wannaruk, A. (2018). A cross-cultural pragmatic study of the speech act of complaining by native Thai and Chinese speakers. **Kasetsart Journal of Social Sciences** 2018: 1-7.
- Yang, Y. (2010). **Strategies in the Disagreement Speech Act Used by Learners in Taiwan: A Sociolinguistic Analysis**. Doctoral dissertation, National Kaohsiung Normal University.
- Yang, Y. (2013). Gender Differences in Pragmatic Strategies of Disagreement in Chinese. **Paper presented at the International Academic Workshop on Social Science (IAW-SC-13)**.

- Yang, Y. (2018). The Use of Disagreement Strategies on Chinese Forums: Comparing Hong Kong and Mainland China. **Paper presented at the the 2018 International Conference on Bilingual Learning and Teaching.**
- Yu, F., Peng, T., Peng, K., Tang, S., Chen, C. S., Qian, X., Sun, P., Han, T., Chai, F. (2016). Cultural value shifting in pronoun use. **Journal of Cross-Cultural Psychology** 47, 2: 310-316.
- Zhan, K. (1992). **The Strategies of Politeness in the Chinese Language.** Berkeley: Center for Chinese Studies, Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley.
- Zhang, T. (2006). **The Art of Face in Chinese drama.** Dizhen Publication.
- Zhang, Y. (1995). Indirectness in Chinese requesting. In G. Kasper (Ed.), **Pragmatics of Chinese as Native and Target Language**, 69–118. Second Language Teaching and Curriculum Center, University of Hawai'i at Manoa, Honolulu.
- Zhu, W. (2014a). Managing relationships in everyday practice: The case of strong disagreement in Mandarin. **Journal of Pragmatics** 64: 85-101.
- Zhu, W. (2014b). Rapport management in strong disagreement: An investigation of a community of Chinese speakers of English. **Text and Talk** 34, 5: 641-664.
- ภาษาจีน
- Liú, C. (2015). 汉语“不好意思”的语义语用功能研究. 新课程: 教师 006: 238.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามเรื่อง วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ สถานการณ์ในแบบสอบถามชุดนี้เป็นสถานการณ์สมมติที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อวิจัยด้านการใช้ภาษาเท่านั้น

แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลส่วนตัว
- 2) วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย
- 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ท่านสละเวลาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

รศ.ดร.ศรียพันธ์ ตรีพันธ์วรกุล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง: กรุณากรอกข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

- 1) เพศ
 - ชาย หญิง
- 2) อายุ
 - 18 ปี 19 ปี 20 ปี 21 ปี 22 ปี อื่นๆ (.....ปี)

ตอนที่ 2 วจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย

คำชี้แจง: กรุณาตอบแบบสอบถามต่อไปนี้ให้สมบูรณ์โดยนึกถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

สถานการณ์ที่ 1

กลุ่มของท่านกำลังเลือกหัวข้อทำรายงานปลายภาค เพื่อนของท่านเสนอให้กลุ่มทำรายงานเกี่ยวกับอาหารไทย แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับหัวข้อที่เพื่อนเสนอให้

1. ท่านจะอย่างไร
 - พุดแย้งเพื่อนว่า.....
 - ไม่พุด แต่ทำอย่างอื่น คือ
 - นิ่งเฉย
2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

สถานการณ์ที่ 2

กลุ่มของท่านกำลังเลือกสถานที่ที่จะไปทัศนศึกษา อาจารย์ของท่านเสนอให้ไปจังหวัดเชียงใหม่ แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์

1. ท่านจะอย่างไร
 - พุดแย้งเพื่อนว่า.....
 - ไม่พุด แต่ทำอย่างอื่น คือ
 - นิ่งเฉย
2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

สถานการณ์ที่ 3

กลุ่มของท่านกำลังเลือกหัวข้อเพื่อทำรายงานปลายภาค อาจารย์เสนอให้กลุ่มท่านทำรายงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับหัวข้อที่อาจารย์เสนอให้

1. ท่านจะอย่างไร
 - พุดแย้งเพื่อนว่า.....
 - ไม่พุด แต่ทำอย่างอื่น คือ
 - นิ่งเฉย
2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สถานการณ์ที่ 4

กลุ่มของท่านกำลังเลือกสถานที่ที่จะไปทัศนศึกษา เพื่อนของท่านเสนอให้ไปจังหวัดภูเก็ต แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อน

1. ท่านจะอย่างไร
 - พุดแย้งเพื่อนว่า.....
 - ไม่พุด แต่ทำอย่างอื่น คือ
 - นิ่งเฉย
2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

สถานการณ์ที่ 5

ท่านกับเพื่อนชาวต่างชาติกำลังคุยกันเรื่องพฤติกรรมของคนไทย เพื่อนชาวต่างชาติของท่านบอกว่าคนไทยไม่มีระเบียบ แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับเพื่อน

1. ท่านจะทำอย่างไร
 - พูดแย้งเพื่อนว่า.....
 - ไม่พูด แต่ทำอย่างอื่น คือ
 - นิ่งเฉย
2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง

คำชี้แจง: กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

เมื่อท่านมีความเห็นไม่ตรงกับคู่สนทนาและต้องการแสดงความเห็นแย้ง ปัจจัยใดคือสิ่งที่ท่านคำนึงถึงในการแสดงความเห็นแย้งในสถานการณ์นั้น ๆ (ในกรณีที่ตอบมากกว่า 1 ข้อ กรุณาเรียงลำดับปัจจัยที่ท่านคำนึงถึงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ)

- ความรู้สึกของคู่สนทนา
- ความต้องการแสดงความคิดเห็นของตน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่อง วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้พูดภาษาจีน

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ สถานการณ์ในแบบสอบถามชุดนี้เป็นสถานการณ์สมมติที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อวิจัยด้านการใช้ภาษาเท่านั้น

แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลส่วนตัว
- 2) การแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย
- 3) การแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีน
- 4) ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณที่สละเวลาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

此调查问卷为朱拉隆功大学（泰文系）硕士论文的一部分。感谢您的配合！

รดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล (陈银虹)

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว (基本资料)

- 1) เพศ (性别)
 - ชาย (男) หญิง (女)
- 2) อายุ (年龄)
 - 19 ปี 20 ปี 21 ปี 22 ปี อื่นๆ (其他:ปี)
- 3) ภูมิลำเนา (出生地)
- 4) ระยะเวลาในการเรียนภาษาไทย (请问您学泰语多长时间?)
 - น้อยกว่า 1 ปี (1 年以下) 1 ปี (1 年) 2 ปี (2 年)
 - 3 ปี (3 年) 4 ปี (4 年) อื่นๆ (其他:ปี 年)
- 5) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย (请问您在泰国待了多长时间?)
 -ปี(年).....เดือน(月)
- 6) ผลการเรียนภาษาไทยของท่านอยู่ในระดับใด (您的泰语成绩怎么样?)
 - ดีมาก (很好) ดี (好) พอใช้ (还可以) ยังไม่ดี (还不好)

7) พฤติกรรมการใช้ภาษาไทยในหนึ่งวัน (请问您通过何种方式学习泰语? 并请勾选每天学习泰语的时间?)

เรียนในชั้นเรียน (学校课程)

น้อยกว่า 1 ชั่วโมง (1 小时以下)

1-3 ชั่วโมง (1-3 小时)

4-6 ชั่วโมง (4-6 小时)

7-10 ชั่วโมง (7-10 小时)

มากกว่า 10 ชั่วโมง (10 小时以上)

ดูโทรทัศน์, ละคร, ภาพยนตร์, ฟังเพลง (看电视、电视剧、电影、听音乐)

น้อยกว่า 1 ชั่วโมง (1 小时以下)

1-3 ชั่วโมง (1-3 小时)

4-6 ชั่วโมง (4-6 小时)

7-10 ชั่วโมง (7-10 小时)

มากกว่า 10 ชั่วโมง (10 小时以上)

อ่านหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือ, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร (看书、报纸、杂志)

น้อยกว่า 1 ชั่วโมง (1 小时以下)

1-3 ชั่วโมง (1-3 小时)

4-6 ชั่วโมง (4-6 小时)

7-10 ชั่วโมง (7-10 小时)

มากกว่า 10 ชั่วโมง (10 小时以上)

สื่อสารกับคนไทย (跟泰国人交流)

น้อยกว่า 1 ชั่วโมง (1 小时以下)

1-3 ชั่วโมง (1-3 小时)

4-6 ชั่วโมง (4-6 小时)

7-10 ชั่วโมง (7-10 小时)

มากกว่า 10 ชั่วโมง (10 小时以上)

อื่นๆ (其他方式)

8) ท่านชอบภาษาไทยหรือไม่ (您喜不喜欢泰语?)

ชอบมาก(很喜欢) ชอบ(喜欢) ไม่ค่อยชอบ(不太喜欢) ไม่ชอบ(不喜欢)

9) ท่านชอบวัฒนธรรมไทยหรือไม่ (您喜不喜欢泰国文化?)

ชอบมาก(很喜欢) ชอบ(喜欢) ไม่ค่อยชอบ(不太喜欢) ไม่ชอบ(不喜欢)

ตอนที่ 2 การแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทย

คำชี้แจง: กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นภาษาไทยให้สมบูรณ์โดยนึกถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

说明：请阅读以下场景，假设您碰到这样的情况，您会说些什么。本问卷请使用泰语回答。

ตัวอย่าง: ท่านกำลังจะซื้อเสื้อตัวใหม่ที่มีสีแดงและสีเหลืองให้เลือก เพื่อนชาวไทยของท่านบอกว่าเสื้อสีเหลืองสวยกว่าสีแดง แต่ท่านไม่เห็นด้วย

范例：您想买新上衣。那款上衣有红色和黄色。您的泰国朋友说黄色的比红色的漂亮，但您不同意。

1. ท่านจะอย่างไร (您会怎么办?)

พูดแย้งเพื่อนชาวไทยว่า (表示不同意, 跟泰国朋友说:)
เราคิดว่าเสื้อสีแดงสวยกว่า.....

ไม่พูด แต่ทำอย่างอื่น คือ (不说, 但做别的, 即:)

นิ่งเฉย (保持沉默)

สถานการณ์ที่ 1 (场景 1)

กลุ่มของท่านกำลังเลือกหัวข้อทำรายงานปลายภาค เพื่อนชาวไทยเสนอให้กลุ่มทำรายงานเกี่ยวกับอาหารไทย แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับหัวข้อที่เพื่อนเสนอให้

(您的小组在选期末论文题目。您的泰国朋友建议您小组选关于泰餐的题目，但您不同意。)

1. ท่านจะอย่างไร (您会怎么做?) (只能选择一个答案。请使用泰语回答。)

พูดแย้งเพื่อนชาวไทยว่า (表示不同意, 跟泰国朋友说:)

ไม่พูด แต่ทำอย่างอื่น คือ (不说, 但做别的, 即:)

นิ่งเฉย (保持沉默)

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น (您为什么那么做?) (可以使用泰语或中文回答)

สถานการณ์ที่ 2 (场景 2)

กลุ่มของท่านกำลังเลือกสถานที่ที่จะไปทัศนศึกษา อาจารย์ชาวไทยเสนอให้ไปจังหวัดเชียงใหม่ แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์

(您的小组在选实地考察旅行的地方。您的泰国人老师建议您去清迈，但您不同意。)

1. ท่านจะอย่างไร (您会怎么做?) (只能选择一个答案。请使用泰语回答。)

พูดแย้งเพื่อนชาวไทยว่า (表示不同意，跟泰国朋友说：)

.....

ไม่พูด แต่ทำอย่างอื่น คือ (不说，但做别的，即：)

.....

นิ่งเฉย (保持沉默)

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น (您为什么那么做?) (可以使用泰语或中文回答)

.....

สถานการณ์ที่ 3 (场景 3)

กลุ่มของท่านกำลังเลือกหัวข้อเพื่อทำรายงานปลายภาค อาจารย์ชาวไทยเสนอให้กลุ่มทำรายงานเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์ แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับหัวข้อที่อาจารย์เสนอให้

(您的小组在选期末论文题目。您的泰国人老师建议您选关于泼水节的题目，但您不同意。)

1. ท่านจะอย่างไร (您会怎么做?) (只能选择一个答案。请使用泰语回答。)

พูดแย้งเพื่อนชาวไทยว่า (表示不同意，跟泰国朋友说：)

.....

ไม่พูด แต่ทำอย่างอื่น คือ (不说，但做别的，即：)

.....

นิ่งเฉย (保持沉默)

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น (您为什么那么做?) (可以使用泰语或中文回答)

.....

สถานการณ์ที่ 4 (场景 4)

กลุ่มของท่านกำลังเลือกสถานที่ที่จะไปทัศนศึกษา เพื่อนชาวไทยเสนอให้ไปจังหวัดภูเก็ต แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของเพื่อน

(您的小组在选实地考察旅行的地方。您泰国朋友建议您去普吉岛，但您不同意。)

1. ท่านจะทำอย่างไร (您会怎么做?) (只能选择一个答案。请使用泰语回答。)

พูดแย้งเพื่อนชาวไทยว่า (表示不同意，跟泰国朋友说：)

.....

ไม่พูด แต่ทำอย่างอื่น คือ (不说，但做别的，即：)

.....

นิ่งเฉย (保持沉默)

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น (您为什么那么做?) (可以使用泰语或中文回答)

.....

สถานการณ์ที่ 5 (场景 5)

ท่านกับเพื่อนชาวไทยกำลังคุยกันเรื่องพฤติกรรมของคนจีน เพื่อนชาวไทยบอกว่าคนจีนชอบแซงคิว แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับเพื่อน

(您在跟泰国朋友聊关于中国人的习惯。您泰国朋友说中国人总喜欢插队，但您不同意。)

1. ท่านจะทำอย่างไร (您会怎么做?) (只能选择一个答案。请使用泰语回答。)

พูดแย้งเพื่อนชาวไทยว่า (表示不同意，跟泰国朋友说：)

.....

ไม่พูด แต่ทำอย่างอื่น คือ (不说，但做别的，即：)

.....

นิ่งเฉย (保持沉默)

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น (您为什么那么做?) (可以使用泰语或中文回答)

.....

ตอนที่ 3 การแสดงความเห็นแย้งในภาษาจีน

说明：请阅读以下场景，假设您碰到这样的情况，您会说些什么。本问卷请使用 **中文** 回答。

场景 1

您的小组在选实地考察旅行的地方。您的中国朋友建议您去华欣，但您不同意。

1. 您会怎么做? (只能选择一个答案)

表示不同意，跟中国朋友说：

.....

不说，但做别的，即：

.....

保持沉默

2. 您为什么那么做?

.....

场景 2

您在跟中国朋友聊关于中国人的习惯。您中国朋友说中国人很吵，但您不同意。

1. 您会怎么做? (只能选择一个答案)

表示不同意，跟中国朋友说：

.....

不说，但做别的，即：

.....

保持沉默

2. 您为什么那么做?

.....

场景 3

您的小组在选期末论文题目。您中国朋友建议您选关于泰国旅游景点的题目，但您不同意。

1. 您会怎么做? (只能选择一个答案)

表示不同意，跟中国朋友说：

.....

不说，但做别的，即：

.....

保持沉默

2. 您为什么那么做?

.....

场景 4

您的小组在选期末论文题目。您的中国老师建议您选关于泰语语法的题目，但您不同意。

1. 您会怎么做? (只能选择一个答案)

表示不同意，跟中国朋友说：

.....

不说，但做别的，即：

.....

保持沉默

2. 您为什么那么做?

.....

场景 5

您的小组在选野外考察的地方。您的中国老师建议您去北碧府，但您不同意。

1. 您会怎么做? (只能选择一个答案)

表示不同意，跟中国朋友说：

.....

不说，但做别的，即：

.....

保持沉默

2. 您为什么那么做?

.....

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงความเห็นแย้ง(影响因素)

คำชี้แจง: กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง (请按照您的想法回答以下问题。)

เมื่อท่านมีความเห็นไม่ตรงกับคู่สนทนาและต้องการแสดงความเห็นแย้ง ท่านคิดถึงสิ่งใดบ้างเมื่อต้องแสดงความเห็นแย้งในสถานการณ์นั้น ๆ (ในกรณีที่ตอบมากกว่า 1 ข้อ กรุณาเรียงลำดับสิ่งที่ท่านคิดถึงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ)

当您不同意对话者的意见并想自己的想法。您会考虑哪些因素? (如果您考虑到很多因素, 请依影响程度大小顺序标明 1,2,3...)

ความรู้สึกของคู่สนทนา (对话人的感受)

ความต้องการแสดงความคิดเห็นของตน (表达不同意见的需要)

อื่น ๆ (其他, 即:

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

非常感谢您对本问卷的支持!!

เอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง: การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตาม
แนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนาน
และกวางสี

ผู้วิจัย: นางสาวดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนาน และกวางสีตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกวางสีกับผู้พูดภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำผลการวิจัยมาอธิบายเรื่องการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย: เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนา เพื่อศึกษาการแสดงความคิดเห็นแย้งในภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเปรียบเทียบกับเจ้าของภาษาชาวไทยและชาวจีนกลุ่มละ 100 คน

1. ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และมีความเข้าใจดีแล้ว
2. ผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบังซ่อนเร้นจนข้าพเจ้าพอใจ
3. ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้โดยสมัครใจ และการบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนั้นไม่มีผลต่อคะแนนที่จะพึงได้รับต่อไป
4. ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้าแล้วจะกระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็นด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น
5. ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้ว มีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในใบยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ผู้ยินยอมลงนาม: _____

วันที่ลงนาม: _____

ผู้วิจัยลงนาม : _____

เอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (受访知情同意书)

งานวิจัยเรื่อง: การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตาม
แนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี

研究名称: 中国学生异议语之中介语研究 (泰语)

ผู้วิจัย (研究者): นางสาวดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล (陈银虹)

วัตถุประสงค์ (研究目的):

1. เพื่อศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสีตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (探讨中国泰语学习者常用的异议表达)
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้พูดภาษาจีนกลางจากมณฑลยูนนานและกวางสีกับผู้พูดภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำผลการวิจัยมาอธิบายเรื่องการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (探讨汉泰异议表达言语行为的异同)

วิธีดำเนินการวิจัย (研究过程和方法):

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนา เพื่อศึกษาการแสดงความคิดเห็นแย้งในภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเปรียบเทียบกับเจ้าของภาษาชาวไทยและชาวจีนกลุ่มละ 100 คน

(本研究透过三组受试者 (100 位中国学生的中文、100 位泰国学生的泰语、及 100 位中国学生的泰语) 的言谈情境填充问卷的结果比较, 探讨中国学生泰语学习者, 如何以泰文表现异议语。)

1. ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยวิธีการวิจัย และมีความเข้าใจดีแล้ว
(研究者已经将此次试验的目的、研究过程和方法向我作了详细的解释说明。)
2. ผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบังซ่อนเร้นจนข้าพเจ้าพอใจ
(研究者保证将会对我询问的所有问题也给予了解答。)
3. ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้โดยสมัครใจและการบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนั้นไม่มีผลต่อคะแนนที่จะพึงได้รับต่อไป
(作为受访者, 我可以选择在任何时候通知研究者要求退出研究。我的任何成绩不会因此而受到影响。)
4. ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้าแล้วจะกระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็นด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น
(研究者保证我提供的资料与内容将仅供学术研究使用, 不对外公开。)
5. ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้ว มีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในใบยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ
(我已经阅读了本知情同意书, 对此项研究已经了解, 并自愿参加本项研究。)

ผู้ยินยอมลงนาม (受访者签名): _____

วันที่ลงนาม (日期): _____

ผู้วิจัยลงนาม (研究者签名): _____

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล
วัน เดือน ปี เกิด	25 มกราคม 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	อักษรศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (โครงการเกียรตินิยม) ปีที่สำเร็จการศึกษา 2560
ที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร
รางวัลที่ได้รับ	ได้รับทุนการศึกษาจากโครงการสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาและวรรณคดีไทย และได้รับทุนจากหน่วยปฏิบัติการวิจัย “ไทยวิทรรศน์” เพื่อการศึกษาภาษาวรรณคดี และคติชนไทย ประจำปีการศึกษา 2561-2562

